5739

ΥΠΗΡΕΣΙΑ
ΤΩΝ ΕΚΘΕΤΩΝ
ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙ
ΛΟΓΟΙ ΙΔΡΥΣΕΩΣ ΑΥΤΗΣ

Εὐτυχὴς ἐὰν ἐκ τῶν κόπων σου
Προκύπτει ὠφέλεια εἰς τοὺς ἄλλους.
ΚΩΝΣΤ. Ζ ΤΖΙΑΝΟΥ

ΥΠΟ

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ Κ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΥ

ΙΑΤΡΟΥ
ΙΔΡΥΤΟΥ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΠΕΡΑΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΤΩΝ
ΜΕΛΟΥΣ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΣΩΜΑΤΕΙΩΝ
ΠΡΩΗΝ ΠΡΟΕΔΡΟΥ ΤΗΣ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ ΑΥΤΟΚΡ. ΙΑΤΡ. ΕΤΑΙΡΙΑΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΥ ΤΩΝ ΗΝΩΜΕΝΩΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΤΗΣ Β. ΑΜΕΡΙΚΗΣ
ΕΝ ΤΩ ΑΝΩΤΑΤΩ ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΩ ΣΥΜΒΟΥΛΙΩ
ΤΗΣ ΟΘΩΜΑΝΙΚΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ
ΤΕΤΙΜΗΜΕΝΟΥ ΔΙ' ΑΡΓΥΡΟΥ ΜΕΤΑΛΛΕΙΟΥ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΙΑΤΡΙΚΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΤΩΝ ΠΑΡΙΣΙΩΝ
ΤΩΝ ΠΑΡΑΣΗΜΩΝ ΤΟΥ ΟΣΜΑΝΙΕ ΜΕΤΖΙΤΙΕ
ΚΑΙ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥ ΤΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ

8282
5-659

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑ
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ Α. ΛΑΝΤΖΑ
1904.

ΤΗ ΑΛΗΣΤΩ ΜΝΗΜΗ

ΤΟΥ ΠΑΤΡΟΣ ΜΟΥ

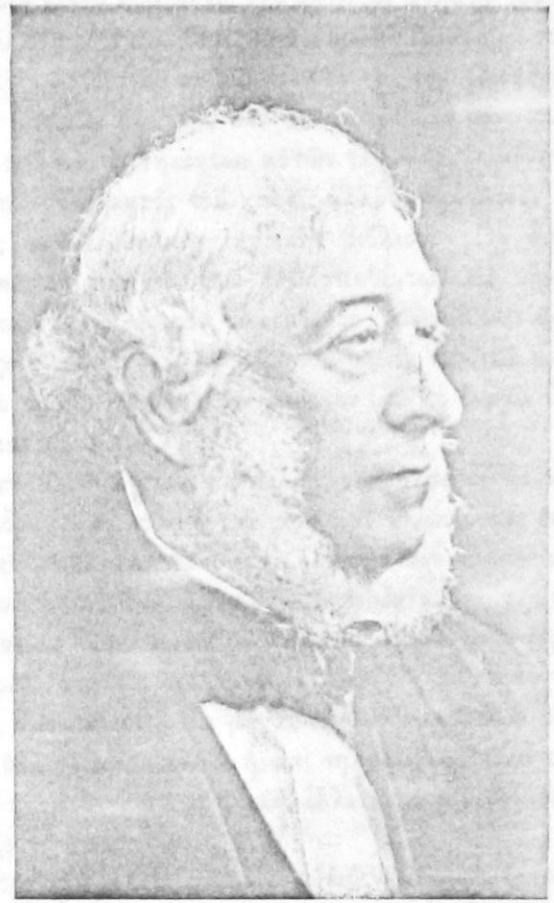
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΥ

ΤΟΔΕ ΤΟ ΠΟΝΗΜΑ

ΕΥΓΝΩΜΟΝΩΣ

ΑΝΑΤΙΘΗΜΙ

SISMANOGLIO MEGARO



ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

1810 - 1881

SISMANOGLIO
MEGARO

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

Καὶ τὸ παρὸν ἔργον ἀφιερῶ εἰς τὴν ἄληστον μνήμην τοῦ πατρός μου Κωνσταντίνου Ζαβιτζιάνου, ὅστις καθ' ὅλον τὸ διάστημα τοῦ βίου του, καὶ διὰ τοῦ λόγου, ἰδίᾳ ὅμως διὰ τῶν ἔργων του ἐδίδαξεν ὄχι μόνον τὴν πρὸς τὴν πατρίδα ἀγάπην, καὶ τὰ καθήκοντα τῶν πολιτῶν πρὸς αὐτήν, ἀλλὰ καὶ τῶν καθηκόντων αὐτῶν τὴν νεναρκωμένην συναίσθησιν, διὰ τοῦ παραδείγματός του καὶ εἰς ἄλλους ἀφύπνισε.

Πλουτίσας τὴν ἑλληνικὴν ἰατρικὴν βιβλιογραφίαν διὰ πλείστων συγγραμμάτων ἐκ τῶν πρώτων δημοσιευθέντων εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος καὶ ἀμέσως μετὰ τὴν ἀναγέννησιν τοῦ ἔθνους, ἵδρυσε μετὰ ταῦτα περὶ τὰ μέσα τοῦ αὐτοῦ αἰῶνος τὸ παρθεναγωγεῖον τὸ γνωστὸν ὑπὸ τὸ ὄνομα Παρθεναγωγεῖον Ζαβιτζιάνου.

Διὰ τοῦ παρθεναγωγείου τούτου προσεπάθησε δι' ἀόκνων μόχθων νὰ φέρῃ ἀντίδρασιν εἰς τὰς ἀντεθνικὰς καὶ ἐθνοκτόνους ἐπιρροὰς τῶν σχολείων ἐκείνων, τὰ ὁποῖα σμήνη διδασκάλων προπαγανδικοὺς καὶ ἰδιοτελεῖς ἐξυπηρετούντων σκοπούς, ἐπιπεσόντα ἐπὶ τῆς ὑπὸ τῆς μεγάλης Βρεττανίας δῃθεν προστατευομένης Ἑπτανήσου ἵδρυσαν. Ἐὰν ἤθελέ τις ἐρευνήσει εἰς τὰ χρονικὰ τῆς 1ης πεντηκονταετίας τοῦ 19ου αἰῶνος, ἤθελεν ἰδεῖ, ὅτι μέγας ἀριθμὸς σχολείων ἱδρύθησαν ἐν Ἑπτανήσῳ ὑπὸ ἱεραποστόλων ἢ καὶ προσφύγων, σχολείων εἰς ἃ αἱ διάφοροι τοῦ κόσμου γλῶσσαι ἂν καὶ ἐλλιπέστατα, ἐδιδάσκοντο, ἐκτὸς τῆς μητρικῆς τῶν μαθητῶν.

Οἱ ἱδρύοντες τὰ σχολεῖα ταῦτα ἐγνώριζον βεβαίως, ὅπερ οὐδὲ οἱ προστατεύοντες αὐτοὺς ἠγνόουν ἀναμφιβόλως, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι τὸ μόνον μέσον εὐκόλου συνεννοήσεως μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, περιπλέον οὐδόλως ἐλάνθανεν αὐτοὺς πόσον εὔκολος ἦτο ἡ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς διδασκαλίας διαστροφὴ τῶν εὐγενῶν τῆς φιλοπατρίας αἰσθημάτων, καὶ ὁ ἐκ βάθρων κλονισμὸς τῶν θρησκευτικῶν πεποιθήσεων, διὰ τῆς ἀσυνειδήτου κατὰ τὸ δοκοῦν στρεβλώσεως τῶν ἱστορικῶν γεγονότων, καὶ τῆς ἐκ προθέσεως παρασιωπήσεως τῶν τιμιωτέρων παραδόσεων τοῦ ἔθνους μας.

Διὰ τῆς παρούσης ἀριερώσεως δὲν προτίθεμαι νὰ γράψω τὴν βιογραφίαν τοῦ ἀοιδίμου ἀνδρός.—Θὰ παραθέσω ἁπλῶς τινὰ ἐκ τῶν σημείων τοῦ βίου του, ἐφ' ὧν θὰ δυνηθῇ νὰ παρακολουθήσῃ τις τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ πολιτειακὴν αὐτοῦ δρᾶσιν. Συνεπείᾳ τῆς ὁποίας καὶ ἐπαρασημοφορήθη, ὑπὸ μὲν τῆς Ἰονικῆς Κυβερνήσεως διὰ τοῦ χρυσοῦ Ἀριστείου ἀξίας, ὑπὸ δὲ τῆς Ἑλληνικῆς διὰ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Σωτῆρος.

Ἐγεννήθη ὁ Κωνσταντῖνος Ζαβιτζιᾶνος τὸ 1810 ἐν Ἄρτῃ τῆς Ἠπείρου, ὅπου ἡ οἰκογένεια αὐτοῦ εἶχε καταφύγει ἐκ Ζάβιτζας τῆς Ἀκαρνανίας, μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἔκβασιν τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1766.

Κατὰ τὰ ὅλως πρῶτα ἔτη τοῦ παρελθόντος αἰῶνος ἠναγκάσθη νὰ φύγῃ καὶ ἐξ Ἄρτης ἡ οἰκογένεια Ζαβιτζιάνου, ἵνα σωθῇ ἐκ τῶν διωγμῶν οὓς ὑρίσταντο οἱ μὴ ἀνεχόμενοι τὴν πίεσιν τῆς διοικήσεως ἐκείνης, ἥτις ἐβίαζε τοὺς πολίτας νὰ προστρέχουν εἰς συνεχεῖς ἐπαναστάσεις, ἐπαναστάσεις καταληξάσας εἰς τὸν πόλεμον ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας, ἐκ τοῦ ὁποίου ὅμως ἐλάχιστον μόνον μέρος τοῦ Ἑλληνισμοῦ ὠφελήθη. Ἐξ Ἄρτης λοιπὸν ἡ οἰκογένεια Ζαβιτζιάνου ἦλθεν εἰς Κέρκυραν καὶ κατόπιν εἰς Ἰταλίαν.

Ἐν Ἰταλίᾳ, ὁ πατὴρ τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἀειμνήστου ἀνδρός, ἱερεὺς ὢν διετέλεσεν ἐφημέριος τῶν διαφόρων ἑλληνικῶν ἐκκλησιῶν τῆς Μ. Ἰταλίας, ἰδίως δὲ τῆς ἐν Νεαπόλει, ὅπου διέμεινεν ἐπ' ἰκανὰ ἔτη.

Ἐν Νεαπόλει ὁ Κωνσταντῖνος Ζαβιτζιᾶνος ἐσπούδασε τὴν ἰταλικὴν καὶ λατινικὴν εἰς δὲ τὸ πανεπιστήμιον Νεαπόλεως ἐσπούδασε τὴν ἰατρικήν.

Περατώσας τὰς σπουδάς του ἐπανέκαμψεν εἰς Κέρκυραν ὅπου ἔδρασεν ὡς Ἕλλην, ὡς πολίτης, ὡς ἐπιστήμων.

Τὴν ἐπιστημονικὴν αὐτοῦ δρᾶσιν ἤρχισε γράφων εἰς τὰς τότε ἐπιστημονικὰς ἐφημερίδας, περὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὴν ἰατρικὴν καὶ χειρουργίαν καὶ τὴν ὑγιεινήν, καθὼς ἐπίσης καὶ περὶ ζητημάτων ἐμμέσων σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην.

Ἐχρημάτισεν ἐπίσης μέλος πολλῶν ἰατρικῶν Ἑταιριῶν καὶ Συλλόγων. Ἐκ τῶν δημοσιευμάτων του σώζονται, τὸ Περὶ ἰοδίου εἰς τὴν ἑλληνικήν, ἐκτυπωθὲν τὸ 1834, ἡ Περὶ οὐρολίθων εἰς τὴν ἰταλικὴν μελέτη του, τὸ Sull' acqua facedenica, τὸ Sull' invenzione di un trattato chimico per disciogliere la pietra in vesica,

Ὑπελογίζον οὗτοι ὀρθῶς ὅτι ἐκμανθάνων τις τὴν ξένην γλῶσσαν, εὐκόλως καὶ κατὰ πάντα θὰ δύναται νὰ συνεννοηθῇ μὲ τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὸ ἔθνος, οὗ τὴν γλῶσσαν ἐξέμαθεν, ἔτι δὲ εὐκολώτερον ὅταν ἤγνοει παντελῶς τὴν τῆς ἰδίας πατρίδος. Οὐδεμίαν λοιπὸν παρέλειπον εὐκαιρίαν ὅπως διαστρέψουν τὸν ἐθνικὸν χαρακτῆρα τῶν μαθητῶν των.

Φανταζεταί τις, οἵας ἐθνικῆς βλάβης πρόξενοι ἐγένοντο, οἱ ὀλίγον φιλόστοργοι, φιλάνθρωποι, φιλόμουσοι οὗτοι διδάσκαλοι. Γνωστὸν δὲ ὅτι ἑνὸς ἀτόμου δοθέντος, μύρια κακὰ ἕπονται.

Τῶν διδασκάλων λοιπὸν τούτων τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς παντοειδεῖς ἐνεργείας ἐπεδίωξε καὶ κατώρθωσεν ἀδιαφιλονεικήτως ὁ ἀείμνηστος Κωνσταντῖνος Ζαβιτζιᾶνος νὰ ἐξουδετερώσῃ, ἐπιφέρων τὴν ἀναγκαίαν ἀντίδρασιν, καὶ ἀποδιδὼν εἰς τὴν Ἑπτάνησον, καὶ εἰς ἄλλας τῆς ἑλληνικῆς χώρας ἐπαρχίας νεάνιδας, ὧν ἡ ἀνατροφὴ ἦτο ὅσον τὸ δυνατὸν τελειοτέρα.

Διὰ τῆς τελείας δὲ ἀνατροφῆς, ἐννοῶ οὐχὶ τὴν ἀποβλέπουσαν εἰς τὴν παιδείαν καὶ μόνην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος, ἥτις ἐπιτυγχάνεται διὰ τῆς ἀναπτύξεως καὶ καλλιεργείας τῆς αὐτοπεποιθήσεως, καὶ τῶν αἰσθημάτων ἀγάπης καὶ ἀροσιώσεως πρὸς τοὺς γονεῖς, τὴν πατρίδα, τὴν θρησκείαν.

Ἐν τῷ παρθεναγωγείῳ λοιπὸν τούτῳ, διὰ τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς, ἥτις συνωδεύετο ὑπὸ τῆς διδασκαλίας τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, φιλολογίας καὶ ἱστορίας, μὴ παραλειπομένων καὶ τῶν ξένων γλωσσῶν καὶ λοιπῶν ἀναγκαίων γνώσεων, ἐμορφώθησαν νέαι, αἵτινες ὄχι μόνον καλαὶ σύζυγοι καὶ μητέρες ἀπέβησαν, ἀλλὰ καὶ ἐν περιπτώσει ἀντιξόων περιστάσεων, ἱκαναὶ ὑπῆρξαν νὰ ἀντιμετωπίσουν τὰς δυσχερείας τοῦ βίου.

Οὕτω δὲ ἀποδιδὼν εἰς τὸ ἔθνος τοιαύτας πολίτιδας, ἀληθεῖς παράγοντας μορφώσεως καὶ ἐξευγενισμοῦ διὰ τὴν μέλλουσαν γεννεάν, ἐθεώρησεν ὅτι ἐγκαταλείπει τὴν καλλιτέραν κληρονομίαν καὶ ἀπηξίωσε νὰ παράσχῃ ἄλλα δείγματα τῆς πρὸς τὴν πατρίδα ὀφειλῆς, κληροδοτῶν εἰς αὐτὴν χρηματικὰ ποσά, ὅπως πολλοὶ δυστυχῶς πράττουσι, χρηματικὰ ποσά, ἅτινα ἀντὶ πραγματικοῦ καλοῦ, μόνον ὀλέθρου καὶ βλάβης πρόξενα γίνονται, ἀναπτύσσοντα τὴν ὀκνηρίαν, κακίαν καὶ διαφθοράν, ὡς εὐκόλως δύναταί τις νὰ πεισθῇ παρακολουθῶν τὰ τῆς διαχειρίσεως τῶν ἀναριθμήτων κληροδοτημάτων εἰς τὸ ἔθνος.

τὸ Lettera al comendatore Bernardo Quaranta, τὸ Sull' operazione del cateterismo, κ.λ. κ.λ.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ ἰατροδικαστικὴ ἐπιστήμη δὲν ἦτο ἐν γένει πολὺ ἀνεπτυγμένη, εἰς τὰς ἑλληνικὰς δὲ χώρας, ἔτι ὀλιγώτερον.

Κατιδὼν ὅθεν ὁ ἀείμνηστος ἀνὴρ πόσων κακῶν, καὶ πόσων ἀδικιῶν πρόξενος ἦτο ἡ παντελὴς ἄγνοια τῆς ἐπιστήμης ταύτης, ἐφρόντισε νὰ διορθώσῃ κατὰ τὸ ἐνὸν τὰ κακῶς ἔχοντα, καὶ ἀνέλαβεν αὐτοβούλως νὰ διδάξῃ τοὺς συμπολίτας του δικηγόρους τὴν ἰατροδικαστικήν, ἧς ἦσαν ἄμοιροι. Ἐπιβληθεὶς δὲ διὰ τῶν γνώσεών του τούτων, καὶ τοῦ κύρους τῆς γνώμης του, διωρίσθη ἰατροδικαστὴς τῆς Ἑπικρατείας τῶν Ἰονίων νήσων.

Κατὰ τὸ 1844 ὅτε ὁ λόρδος Seaton ἀνεδιωργάνωσε τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Γύλφορδ καὶ ἀνύψωσεν αὐτὴν εἰς περιωπὴν Πανεπιστημίου, διωρίσθη καθηγητὴς ἐδίδαξε δὲ μέχρι τέλους ἀνατομίαν, φυσιολογίαν καὶ μαιευτικήν, ὡς καὶ τὴν ἰατροδικαστικήν.

Κατὰ τὸ διάστημα δὲ τῆς καθηγεσίας του ἐπλούτισε τὴν ἰατρικὴν βιβλιογραφίαν μὲ τὰ ἀκόλουθα ἔργα, χρησιμώτατα διὰ τοὺς ἕλληνας σπουδαστάς, καθόσον δὲν ὑπῆρχον τότε ἑλληνικὰ τοιαῦτα.

Ταῦτα εἰσί: τετράτομος Ἀνατομία περιγραφικὴ τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος δημοσιευθεῖσα τὸ 1844, Πραγματεία θεωρητικοπρακτικῆς Μαιευτικῆς δημοσιευθεῖσα τὸ 1849, Πραγματεία τῆς κατὰ θεωρίαν καὶ πρᾶξιν ἰατροδικαστικῆς ἐρηρμοσμένης εἰς τὴν Ἰονικὴν καὶ Ἑλληνικὴν νομοθεσίαν, δημοσιευθεῖσα τὸ 1850. Τὴν τελευταίαν ταύτην πραγματείαν ἔγραψε χάριν τῶν ἰατρῶν καὶ τῶν τῆς δικαιοσύνης λειτουργῶν τοῦ Ἰονίου κράτους ὅσον καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ βασιλείου, διὸ καὶ ἐρήρμοσεν αὐτὴν εἰς τὰς νομοθεσίας ἀμροτέρων τῶν κρατῶν, οὕτως ὥστε οἱ προστρέχοντες εἰς τὸ σύγγραμμα τοῦτο εἶχον σημαντικὴν βοήθειαν ἀναζητῶντες καὶ ἀνευρίσκοντες προχειρότατα τὰ ἄρθρα τῆς δικονομίας τοῦ ἑαυτῶν κράτους, πρὸς ἃ αἱ διάφοροι περιπτώσεις ἐσχετίζοντο.

Κατὰ τὸ 1851 ἐπραγματοποίησε τὴν ἰδέαν τὴν ὁποίαν συνέλαβε, ν' ἀναχαιτίσῃ δηλονότι τὸ ρεῦμα τῆς εἰς τὰ ξένα σχολεῖα ἀθρόας προσελεύσεως τῶν κορασίων, ἧς τὰ ἀποτελέσματα εἰς τὴν στρέβλωσιν

τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, καὶ εἰς πλεῖστα ἠθικὰ μειονεκτήματα παρὰ τῇ συγχρόνῳ αὐτοῦ νεολαίᾳ σαφῶς εἶχε κατιδεῖ.

Οὕτω ἵδρυσε τὸ προμνησθὲν παρθεναγωγεῖον, τὸ ὁποῖον ἀπέφερε τοὺς προσδοκωμένους καρποὺς.

Εἰς τὴν Ἑπτάνησον καὶ εἰς ἄλλας ἑλληνικὰς ἐπαρχίας, ἐγένοντο καταφανῆ τὰ εὐεργετήματα τῆς τοιαύτης ἐπιμεμελημένης τῶν νεανίδων ἀγωγῆς, τῆς ἐθνικῆς αὐτῶν ἀγωγῆς, τῆς ὁποίας ἀδιακόπως διὰ τοῦ λόγου καὶ τοῦ παραδείγματος ἐστήριζε τὰς βάσεις, ἐνθέρμως συνιστῶν αὐτὴν καὶ μόνην, καὶ ἀναζωπυρῶν τὰ εὐγενέστερα τῶν ἐθνικῶν καὶ θρησκευτικῶν ἰδανικῶν, ἄνευ τῶν ὁποίων ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ λογίζηται ὡς τοιοῦτος, εἰμὴ κατ' ὄνομα μόνον.

Ὅτε κατὰ τὸ 1866 ἐπεβλήθη ἀδικαιολογήτως ἡ ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τῶν ἑαυτῶν καθηκόντων εἰς πάντας τοὺς καθηγητὰς τοῦ Ἰονίου ἐκείνου Πανεπιστημίου τοῦ τόσον ἀγλαοὺς εἰς σύμπαντα τὸν Ἑλληνισμὸν ἀποδώσαντος καρποὺς, καὶ τοῦτο ἵνα διοργανισθῇ ἡ ἐκπαίδευσις κατὰ τὴν Ἑπτάνησον (*) ἦτο καιρὸς διὰ νὰ φροντίσῃ περὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἐνηλικιωθέντων πλέον τέκνων του, ἐροδιάζων αὐτὰ μὲ τὰ προσόντα ἐκεῖνα τὰ ἀπαραίτητα ἵνα συνεχισθῇ τὸ ἔργον τῶν πατέρων μας, τῶν μοχθησάντων χάριν τῆς ἐδραιώσεως τῆς γωνίας ταύτης τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Τὴν τοιαύτην παίδευσιν παρὰ τὰς καλὰς διαθέσεις, καὶ τὴν δικαίαν ἐθνικὴν φιλοτιμίαν, παρὰ τὰς ἀρειδῶς δαπανωμένας περιουσίας τὰς ὁποίας κατέβαλον οἱ ὀνειροπολήσαντες νὰ ἴδωσι τὰς συγχρόνους Ἀθήνας ἑστίαν παιδείας καὶ φώτων, ὡς ὑπῆρξαν αἱ ἀρχαῖαι Ἀθῆναι, τὴν τοιαύτην λοιπὸν παίδευσιν, λέγομεν, δὲν ἦτο δυνατὸν νὰ δώσῃ εἰς τὰ τέκνα του μόνον ἐν Ἑλλάδι.

Ἠναγκάσθη λοιπόν, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον νὰ μεταβῇ εἰς Ἑσπερίαν ὅπου συνέγραψεν ἰταλιστὶ μελέτας περὶ ἐθνολογικῶν ζητημάτων,

---

Σημ. (*) Ἰδὲ νόμον ΡΗ' τῆς 20 Δεκεμβρίου 1865 περὶ Διοργανώσεως τῆς ἐκπαιδεύσεως κατὰ τὴν Ἑπτάνησον καθ' ὃν ΚΑΤΑΡΓΟΥΝΤΑΙ

Α'. Τὸ Ἀρχοντεῖον τῆς Παιδείας ἐν Ἑπτανήσῳ.

Β'. Ἡ Ἰόνιος Ἀκαδημία.

Γ'. Τὸ ἐν Κερκύρᾳ Ἱεροσπουδαστήριον.

Δ'. Τὸ ἐν Κερκύρᾳ Γυμνάσιον.

Ε'. Τὰ Λύκεια Κερκύρας, Κεφαλληνίας, Ζακύνθου, Λευκάδος, Ἰθάκης, Παξῶν καὶ Κυθήρων κλπ.

ἐξ ὧν ἀναφέρω τὴν Riflessioni sul tipo Arvano-Ellenico (1869) ἐν ᾗ ἀναγράφει τας περὶ φυλετικῶν διαφορῶν παρατηρήσεις του, τὰς ὁποίας συμπληροῖ κατόπιν εἰς τὴν πρὸς τὸν Nicolucci περὶ ἀνθρωπολογικῶν ζητημάτων ἀλληλογραφίαν του.

Συνέγραψε πρὸς τούτοις ἐπὶ θεμάτων καθαρῶς φιλολογικῶν, ὡς τὸ Sugli avvenimenti preistorici (1871) γαλλιστὶ περὶ τῆς νήσου Κερκύρας, L'ile de Corfou (1876), μελέτην ἥτις κατέστησε γνωστὰς πολλὰς περὶ τῆς νήσου ταύτης λεπτομερείας ὑπὸ ἔποψιν ὑγιεινήν, ὡς καὶ πλείστας διατριβὰς δημοσιευθείσας εἰς περιοδικὰ καὶ ἐφημερίδας.

Δὲν ἀναφέρω τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτοῦ ἀνακοινώσεις εἰς τὸ ἀνθρωπολογικὸν Συνέδριον ἐν Στοκχόλμῃ τὸ 1874, τὸ Γεωγραφικὸν ἐν Παρισίοις, τὸ Ὑγιεινολογικὸν ἐν Βρυξέλλαις τὸ 1876.

Σπουδαιότατα ἦσαν αἱ περὶ ἀνθρωπολογικῶν ζητημάτων μελέται του, ὡς ἀνωτέρω ἀνέφερα, τὰς ὁποίας ὁ πολὺς Nicolucci ἐδημοσίευσεν εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ συγγράμματά του.

Ἡ εἰς τὸ ἔργον τοῦ σοροῦ τούτου πνευματικὴ αὐτοῦ συμβολὴ ὑπῆρξε πολλοῦ λόγου ἀξία, καθόσον κατέστησεν εἰς αὐτὴν γνωστὴν διὰ τῶν κρανιοσκοπικῶν αὐτοῦ μελετῶν, καὶ σειρᾶς φωτογραφικῶν ἀπεικονίσεων πολλῶν κρανίων τὴν σχέσιν τῶν ἠθικῶν ἰδιοτήτων ὡς καὶ τοῦ περιβάλλοντος πρὸς τὴν διάπλασιν τοῦ κρανίου παρὰ ταῖς διαφόροις φυλαῖς.

Τὰ τοιαῦτα ζητήματα μόνον κατόπιν ἐμβριθοῦς μελέτης καὶ συγκριτικῆς παρατηρήσεως δύναταί τις νὰ θίξῃ. Θέλομεν λογίζεσθαι εὐτυχεῖς ἐὰν δυνηθῶμεν νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ ἀποσπάσματα τῶν μελετῶν τούτων, ἅτινα τοσοῦτον φῶς θὰ ἐπέχεον ἐπὶ τῶν ἐθνολογικῶν ζητημάτων τῶν ἀφορώντων τοὺς κατοίκους τῆς Χερσονήσου τοῦ Αἵμου.

Αἱ τελευταῖαι μελέται του ἀπέβλεπον τὴν φιλολογίαν, τὸ δὲ τελευταῖον δημοσιευθὲν ἔργον του ὑπῆρξεν τὸ Περὶ προϊστορικῶν προσωποποιήσεων (1879.)

Κατὰ τὸ 1881 ἀπεβίωσεν ἐγκαταλιπὼν σπουδαίαν ἠθικὴν καὶ διανοητικὴν κληρονομίαν.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὅτε κατὰ τὸ 1901 προέβην εἰς τὴν δημοσίευσιν τῆς γαλλιστὶ συγγραφείσης τελευταίας μελέτης μου «Service des Enfants Trouvés de N. D. de Péra» ἐπίστευον ὅτι αἱ ἐκ δωδεκαετοῦς ἐργασίας πηγάζουσαι ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου σκέψεις μου, θὰ ἐχρησίμευον κατά τι εἰς τοὺς εἰδικῶς περὶ τὴν ἐξάσκησιν τῆς φιλανθρωπίας ἀσχολουμένους, εἰς τοὺς ἐπιστήμονας, ὡς καὶ εἰς τοὺς ἐν γένει ἐνδιαφέρον ἐπιδεικνύοντας διὰ τὰς χάριν τῆς προόδου εἰς οἱονδήποτε κλάδον ἐκδηλουμένας τάσεις.

Ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ὅμως ἀντελήφθην, πολὺ ὀλίγοι ἐκ τῶν τιμησάντων τὸ ἔργον μου διὰ τῆς προσοχῆς των, ἠννόησαν καλῶς τὰς ἐν αὐτῷ διατυπουμένας θεωρίας, ἐξ ὅσων δὲ ἠννόησαν αὐτάς, ὀλίγιστοι ἔκριναν αὐτὰς ἀξίας ἐφαρμογῆς, μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν ἐθελοτυφλούντων, καὶ τῶν ἐκ συστήματος ἀντιλεγόντων.

Τοιουτοτρόπως, κατὰ τὴν εἰκοσιεπταετῆ ἐν Κωνσταντινουπόλει κοινωνικὴν δρᾶσίν μου, πολλάκις καὶ διὰ ποικίλους λόγους, ἔσχον τὴν ἀφορμὴν ν' ἀναλογισθῶ τὴν παραβολὴν ἐκείνην τοῦ Εὐαγγελίου, καθ' ἣν ὁ σπόρος τῆς ἀληθείας, τόσον συχνάκις καταπατεῖται, ἀποπνίγεται, καταστρέφεται, καὶ τόσον σπανίως εὐδοκιμεῖ. Καὶ ὅμως, ὅπως ἐν παντὶ καιρῷ δὲν ἔλειψαν οἱ σπείροντες τὸν σῖτον, διότι θὰ ἀπέθνησκε τότε ἐξ ἀσιτίας ἡ ἀνθρωπότης, οὕτω δὲν ἔλειψαν καὶ δὲν θὰ λείψουν βεβαίως οἱ σπείροντες γενναίας ἰδέας, γενναίας προσπαθείας, ἔργα βιώσιμα ἢ μή, διότι ἐὰν ἀπέλιπον οἱ τοιοῦτοι, θὰ ἀπέθνησκε καὶ πάλιν ἡ ἀνθρωπότης, καὶ θάνατον οἰκτρότερον τοῦ πρώτου, τὸν τῆς πνευματικῆς ἀσιτίας. Θὰ προσθέσω μάλιστα, ὅτι καθῆκον ἀπαραίτητον ἑκάστου ἀνθρώπου εἶναι τὸ ἀ-

πλούτους σπείρειν εἰς τοὺς ἀγροὺς τοῦ Ὑψίστου, διότι οὐδεὶς ἐξ ἡμῶν δύναται νὰ προϊδῃ, ποῖον εἶναι τὸ προωρισμένον νὰ ζήσῃ καὶ κόσμον ὁλόκληρον ἐκ τῶν σπλάγχνων του νὰ δημιουργήσῃ, καὶ ποῖον τὸ καταδεδικασμένον μοιραίως εἰς ἀχρηστίαν.

Ὅθεν, ἔχων ἀείποτε ὡς κανόνα τοῦ βίου μου τὴν ῥῆτραν τοῦ μακαρίτου πατρός μου «Εὐτυχὴς ἐὰν ἐκ τῶν κόπων σου προκύπτει ὠφέλεια εἰς τοὺς ἄλλους.» καὶ σὺδόλως φειδόμενος κόπων, χρόνου, ἐργασίας, ἵνα κατορθώσω εἰ δυνατὸν νὰ ὠφελήσω τοὺς ἄλλους, προβαίνω καὶ πάλιν εἰς τὴν δημοσίευσιν τῶν παρατηρήσεών μου.

Ἐξ αὐτῶν πολλὰς θὰ ἀπαντήσῃ ὁ ἀναγνώστης εἰς τὸ ἄνω ῥηθὲν τελευταῖον ἔργον μου, δι' ὃ καὶ ἐξαιτοῦμαι τὴν ἐπιείκειαν αὐτοῦ, ἐὰν ἐπαναλαμβάνω γεγονότα δι' αὐτὸν πιθανὸν γνωστά, καὶ θεωρίας, τὰς ὁποίας σὺδόλως ἔχω τὴν ἀξίωσιν ὅτι ἔφερον κατὰ πρώτην φορὰν εἰς τὸ φῶς.

Τὰς ἐπὶ τῆς καταστάσεως τοῦ ἡμετέρου ἔθνους σκέψεις μετὰ ψυχικοῦ ἄλγους παραθέτω, καθόσον εἶναι ἀπόρροια ἐνδελεχοῦς παρατηρήσεως ἐπὶ τῶν γεγονότων βασιζομένης.

Οὐδόλως ἀγνοῶ ὅτι πολλοὶ προοδευτικοὶ δὴθεν, θεωροῦσι τὰς ἰδέας περὶ φυλετισμοῦ ὀπισθοδρομικάς, ἀναξίας διὰ τὸν εἰκοστὸν αἰῶνα, κατὰ τὸν ὁποῖον ὁ κοσμοπολιτισμὸς, λέγουν θὰ βασιλεύῃ ὡς ἄρχων ἀπόλυτος. Οὐδόλως προτίθεμαι νὰ ἀντικρούσω αὐτούς· σπείρουν καὶ αὐτοὶ ἰδέας, κατὰ τὸ δοκοῦν αὐτοῖς, τὸ μέλλον μόνον θὰ ἀποδείξῃ, κατὰ πόσον αἱ προσπάθειαι αὐτῶν ὑπῆρξαν λυσιτελεῖς, καθότι ὁ σπόρος τὸν ὁποῖον ἐξέλεξαν δὲν ὑπῆρξεν ὁ ἀληθὴς καὶ ζείδωρος τοῦ σίτου κόκκος, ἀλλ' ἀντ' αὐτοῦ μᾶλλον ὁ σπόρος τοῦ ζιζανίου. Διότι, καθ' ὃν χρόνον πάντες παραπονούμεθα ὅτι στερούμεθα φιλοπατρίας, ἀκεραιότητος χαρακτήρων, ἐθνικῆς ἀλληλεγγύης, οἱ ῥίπτοντες τοιαύτας ἰδέας εἰς ἔδαφος ἀπαράσκευον, καὶ προσπαθοῦντες νὰ ἀνυψώσωσι δὴθεν τὴν ἀνθρωπίνην ψυχήν, εἰς ὕψη ὑπεράνθρωπα καὶ ἀνέφικτα τῇ ἀνθρωπίνῃ ὑποστάσει, κινδυνεύουν ὄχι μόνον νὰ παρεννοηθοῦν, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνωσι ἀντὶ καλοῦ, κακοῦ πρόξενοι.

Εἶχε πολὺ δίκαιον ὁ Ῥοΐδης ὅταν ἔγραφε «ὁ ἄνθρωπος εἶναι ἄνθρωπος· ὁσάκις ἠθέλησε νὰ γίνῃ ἄγγελος, ἔγινε θηρίον.» καὶ ὁ

Καβούρ, ὅστις ἐξέφρασε τὴν αὐτὴν ἰδέαν διὰ τῶν ἑξῆς: «l' humanité fera de grands progrès, mais l' homme sera toujours un grand coquin.»

Πῶς εἶναι δυνατὸν ἄνθρωπος, ὅστις δὲν ὑπηρέτησε καλῶς τὴν πατρίδα του, καὶ δὲν ἔσχε ὡς κανόνα τοῦ βίου του, τὸ τίθεσθαι τὸ κοινὸν ὑπὲρ τὸ ἑαυτοῦ συμφέρον, πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἐντοήσῃ τὰς περὶ κοσμοπολιτισμοῦ ἰδέας, χωρὶς νὰ στρεβλώσῃ αὐτάς, ἐφαρμόζων μόνον πρὸς σκοποὺς ἰδιοτελεῖς;

Τὸ πόνημα τοῦτο, ἀνεξαρτήτως τῶν κοινωνιολογικῶν σκέψεων, σκοπὸν ἔχει τὴν ἐξιστόρησιν τῶν πολλῶν προσπαθειῶν, αἵτινες κατεβλήθησαν καὶ καταβάλλονται ἐν Κωνσταντινουπόλει, χάριν τῆς εὐημερίας τάξεώς τινος παιδίων, τὰ ὁποῖα, ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας των καὶ τῆς σκληρᾶς ἀδικίας τῆς τύχης, δέον νὰ προκαλῶσι τὴν συμπαθῆ ἑνὸς ἑκάστου μέριμναν.

Ἡ περίθαλψις ἐγκαταλελειμμένων ὑπάρξεων, καὶ ἐὰν τοῦτο μόνον εἶχε τὸ πλεονέκτημα, ὅτι διατηρεῖ εἰς τὴν ἀνάμνησιν τοσούτων παιδίων, ἱλαρὰς ἐντυπώσεις εὐτυχοῦς παιδικῆς ἡλικίας, ἐκτυλισσομένης εἰς τὸ θάλπος μητρικῆς στοργῆς καὶ οἰκογενειακῆς ζωῆς, ἔπρεπε νὰ θεωρηθῇ ὡς ἓν τῶν εὐγενεστέρων τῆς ἀνθρωπότητος ἔργων.

Διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι πολλὰ ὀλίγας ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων δυστυχιῶν καὶ κακοδαιμονιῶν δυνάμεθα ριζικῶς νὰ θεραπεύσωμεν, πολλὰ ὀλίγας ἀδικίας νὰ ἐπανορθώσωμεν, διὰ τεχνητῶν μέσων, ὥστε μία ἐκ τῶν πληγῶν τῆς ἀνθρωπότητος, τῆς ὁποίας τὴν ἴασιν δυνάμεθα νὰ ἐπιφέρωμεν ἐπιτυχῶς καὶ ἀποτελεσματικῶς εἶναι ἡ κατὰ τὴν νεαρὰν ἡλικίαν δυστυχία. Πόσον ὀλίγον ἐξαρκεῖ διὰ τὴν χαρὰν ἑνὸς παιδίου, καὶ πόσον ὀλίγον διὰ νὰ δώσῃ εἰς αὐτὸ τὴν ἀναπαράστασιν τῆς τελείας εὐτυχίας! Ἐκ τοῦ ὀλίγου ὅμως τούτου ἐξαρτᾶται ἡ ἁρμονικὴ διάπλασις τῆς ψυχῆς του, ἡ ὑπὸ τὸ κράτος καλῶν ἐντυπώσεων βαθμιαία ἀνάπτυξις τῆς ἐμπιστοσύνης αὐτοῦ, εἰς τὸν ἑαυτόν του, εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ὅλαι αἱ προσπάθειαι ἡμῶν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον τείνουσι, καὶ δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ἀναλόγως τῶν καταβαλλομένων κόπων, ἐλάχιστον

SISMANOGLIO

εἶναι τὸ προκύπτον καλόν. Ἀλλὰ καὶ τὸ ὀλίγον αὐτὸ ἱκανοποιεῖ τὸν σπορέα, ὅστις μολονότι οὐδόλως ἀγνοεῖ, ὅτι τὰ πάντα μοιραίως βαίνουσι, καὶ πλεῖσται καλαὶ ἡμῶν προσπάθειαι εἰς τὸ μηδὲν καταλήγουσι, δὲν ἀποθαρρύνεται, καὶ οὐδέποτε παύει σπείρων, εὐτυχὴς λογιζόμενος ἐάν ποτε λεχθῇ, ὅτι ἐκ τῶν ἔργων του **τὸ ἓν ὀνὲν ἐποίησε καρπὸν ἑκατονταπλασίονα.**

ΣΚΕΨΕΙΣ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ

ΚΑΙ ΣΥΣΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΤΩΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

Ἐπισκοπῶν τις τὴν σημερινὴν κατάστασιν τοῦ Ἔθνους μας, ἰδίως ἐν Τουρκίᾳ, δὲν δύναται ἢ νὰ ἐπαναλάβῃ τὸ ρητόν: **δρυὸς πεσούσης, πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται.**

Καὶ πράγματι, οὐδὲν ἄλλο βλέπομεν ἐν τῇ σημερινῇ ἐποχῇ, ἢ παντὸς εἴδους προσπαθείας, τῶν ὁποίων σκοπὸς εἶναι ἡ ἐκμηδένισις τοῦ ἑλληνισμοῦ, τὸν ὁποῖον διὰ ξένων ἐθνικοτήτων προσπαθοῦν ν' ἀντικαταστήσουν.

Πάντα τὰ στοιχεῖα ἐξεταζόμενα εἴτε ὑπὸ τὴν ἐθνικήν, εἴτε ὑπὸ τὴν φυλετικήν, εἴτε ὑπὸ τὴν θρησκευτικὴν αὐτῶν ἔποψιν συνταυτίζονται ἵνα ἐπωφεληθῶσι πρὸς βλάβην τοῦ ἑλληνισμοῦ· ὡς ἐκ τούτου βλέπομεν αὐτὰ ἐπιπίπτοντα ἐπὶ τοῦ θεωρουμένου πεπτωκότος ἔθνους μας καὶ προσπαθοῦντα παντοιοτρόπως ν' ἀποσπάσωσιν ἀπ' αὐτοῦ ὅσα περισσότερα δύνανται μέλη. Πανταχοῦ βλέπομεν ἱδρυμένα καὶ ἱδρυόμενα παρὰ ξένων σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ἄσυλα, ἐν τοῖς ὁποίοις οὐδὲν τὸ ἑλληνικὸν φαίνεται, καίτοι ταῦτα συντηροῦνται καὶ ζῶσι διὰ χρημάτων ἑλληνικῶν.

Εἰς τὰ σχολεῖα δὲ ταῦτα ὄχι μόνον χωλαίνει ἡ ἐκμάθησις τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν διδάσκουσι δῆθεν (πλὴν τῇ ἀληθείᾳ ἐλλιπέστατα) ἀλλά, καὶ ὑπὸ τὸ πρόσχημα τοῦ νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἐκμάθησις τῶν ξένων γλωσσῶν, αὐστηρῶς ἀπαγορεύουσι τὸ ἑλληνιστὶ συνδιαλέγεσθαι. Οἱ ἑλληνόπαιδες δὲ οἱ φοιτῶντες εἰς τὰ σχολεῖα ταῦτα, ἀκαταπαύστως φορολογοῦνται χάριν ξένων προσηλυτιστικῶν σκο-

πῶν, καὶ ἰδίᾳ πρὸς διάδοσιν τοῦ καθολικισμοῦ (de propaganda fide) ἐνῷ τοῖς εἶναι ἀπηγορευμένον νὰ συνδράμουν ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν φιλανθρωπικῶν ἱδρυμάτων, καὶ ὡς νὰ μὴ ἤρκει τοῦτο, ἀκούουν καθημερινῶς πᾶν ὅ,τι προκαλεῖ τὴν διαστροφὴν καὶ καταστροφὴν τῶν εὐγενεστέρων αἰσθημάτων αὐτῶν, δηλαδὴ τοῦ πρὸς τὴν θρησκείαν αὐτῶν σεβασμοῦ, τῆς πρὸς τοὺς γονεῖς ἀγάπης, τῆς φιλοπατρίας αὐτῶν, ἐν ἑνὶ λόγῳ τῆς τρισυποστάτου ταύτης βάσεως ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ καλὴ ἀνατροφή.

Πῶς ἀλλέως θὰ ἐξηγήσωμεν εἰ μὴ ἀπὸ σκοποῦ τὴν ἐκλογὴν βιβλίων διδακτικῶν, τὰ ὁποῖα ὀρθαλμοφανῶς διαστρέφουν τὴν ἀλήθειαν καὶ διαδίδουν ἀνακριβεῖς καὶ στρεβλὰς γνώσεις εἰς τοὺς μαθητάς; Πῶς θὰ ἐξηγήσωμεν τὴν διδασκαλίαν τῆς ὄρθεν γεωγραφίας, εἰς τὴν ὁποίαν μέλις καὶ ἐν παρόδῳ γίνεται λόγος περὶ τῆς Ἑλληνικῆς χώρας, τῆς ὄρθεν ἱστορίας, φιλολογίας, τῶν ὄρθεν θρησκευτικῶν, ὅταν ἀπὸ τῆς διδασκαλικῆς ἕδρας, ὁ **δάσκαλος** εἰς τὸν ὁποῖον ἀπονέμεται ὁ στομφώδης τίτλος καθηγητοῦ, διδάσκει ὅτι ἡ ἐν Ἑλλάδι κυριαρχοῦσα θρησκεία δὲν εἶναι ἡ ὀρθόδοξος, καὶ τῶν λατίνων ὄντων ὀρθοδόξων ὡς καὶ τῶν διαμαρτυρουμένων καθὼς λέγει, ἢ ὅτι ὁ Ἀριστοφάνης πολλῶν ἄλλων κωμικῶν εἶναι ὑποδεέστερος, ὧν ἀνώτερος εἶναι ὁ Μολιέρος, ἢ ὅτι ὁ πατὴρ τῆς ἱστορίας δὲν εἶναι ὁ Ἡρόδοτος ἀλλὰ ὁ Τάκιτος ἢ ὁ Θιέρσος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ὅτι οἱ ἀποτελοῦντες τὴν σήμερον τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, δὲν εἶναι ἀπόγονοι τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ἀλλὰ κράμα Σλαύων καὶ Βουλγάρων, ὅπως εἰς τὰ σχολεῖα αὐτὰ διδάσκουσι; (ὅρα καὶ διδασκαλίαν τοῦ ἐν Κρήτῃ κατὰ Ἰανουάριον 1904 παυθέντος ἰταλοῦ **δασκάλου** Κυρ. Οὐμβέρτου Ἀγκαράνη).

Ἦ ἆρα δὲν βλέπομεν τοὺς ἰδίους αὐτοὺς ξένους, ἐκμεταλλευομένους πᾶσαν τυχοῦσαν εὐνοϊκὴν περίστασιν, ἵνα προβάλλουν ἐμπόδια εἰς τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνισμοῦ;

Δὲν βλέπομεν καθολικοὺς ἱερεῖς, ἐνδεδυμένους καθὼς οἱ ἡμέτεροι ὀρθόδοξοι (καὶ τοῦτο πρὸς σκοπὸν προσηλυτιστικὸν) προστατευομένους ὑπὸ τῆς γαλλικῆς κυβερνήσεως τῆς ἐκδιωκούσης τοῦ γαλλικοῦ ἐδάφους τοὺς κληρικοὺς καὶ χρησιμοποιούσης αὐτοὺς ὡς ἐμπόρευμα ἐξαγωγῆς, καὶ τῆς ἐναντίον παντὸς δικαίου προκαλούσης τὴν ἐπέμ-

βασιν τῆς κυβερνήσεως, ἵνα ἐμποδίσῃ τὰ πατριαρχεῖα ἀπὸ τοῦ νὰ καταδιώξωσι τὰς καταχρήσεις αὐτῶν;

Δὲν βλέπομεν ἀπονεμόμενον ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας, ἐπιχροτούσης δι' ἐπανειλημμένων ἄρθρων καὶ τῆς ἑλληνικῆς δημοσιογραφίας, τὸ βραβεῖον τοῦ Monthion εἰς τὴν καθολικὴν Ἀδελφὴν τοῦ Ἐλέους, τὴν ἱδρύσασαν ἐν Τήνῳ σχολεῖον, τοῦ ὁποίου ὁ σκοπὸς ὡς ἐκ τῶν ὑστέρων ἀπεδείχθη ἦτο προσηλυτιστικός, μολονότι ἐπισήμως εἶχεν αὕτη διακηρύξει, ὅτι θὰ ὑπετάσσετο εἰς τὸν ἑλληνικὸν νόμον, καὶ ὅτι οὐδεμία προπαγανδικὴ ἐνέργεια θὰ ἐγίνετο, ἐνῷ ἔχομεν πλεῖστα ὅσα παραδείγματα μαθητριῶν τῆς σχολῆς ταύτης, Ἑλληνίδων κατὰ προτίμησιν δὲ πλουσίων αἵτινες ὄχι μόνον ἀλλάζουσι δόγμα, ἀλλὰ καὶ ἀσπάζονται τὸν μοναχικὸν βίον, προικίζουσαι οὕτω τὴν μονὴν διὰ τῆς περιουσίας των;

Ἑπομένως παρὰ τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὰς διατάξεις τοῦ κληροδότου τοῦ διαθέσαντος τὸ χρηματικὸν ἐκεῖνο ποσὸν ἵνα βραβεύηται ἡ ἀρετή, ἡ γαλλικὴ Ἀκαδημία ἐβράβευσε τὸ ψεῦδος καὶ τὴν ὑποκρισίαν ἐν τῷ προσώπῳ ταύτης τῆς μοναχῆς. Θὰ ἔλεγον ὅτι οἱ ἁρμόδιοι ὁμογενεῖς, ὡς καὶ ἡ θεωρουμένη ἀνωτέρα τάξις, ἀντιλαμβανόμενοι τὸ ἄτοπον τῆς καταστάσεως ταύτης, καθὼς καὶ τοὺς καταχθονίους σκοποὺς τῶν ὄρθεν φιλανθρώπων καὶ φιλελλήνων τούτων, οἵτινες ἀντὶ νὰ θεραπεύσωσι τὴν πλεονάζουσαν εἰς τὰς πατρίδας αὐτῶν διαφθοράν, ἀμάθειαν καὶ πενίαν, ἐπλημμύρησαν τοῦ ἑλληνισμοῦ τὰ μέρη σχολείων ἀσύλων καὶ λοιπῶν, θὰ προσεπάθουν παντοιοτρόπως ν' ἀντενεργήσουν.

Δυστυχῶς ὅμως, ὅσον ἀφορᾷ τοὺς ἄρχοντας, τόσον πολὺ ἐμφοροῦνται οὗτοι ὑπὸ τοῦ θαυμασμοῦ πρὸς τὰ ξένα, τόσον τολὺ ἡ ἄρχουσα τάξις, ἡ πλουτοκρατικὴ τάξις ἀρέσκεται εἰς τὰ ξένα καὶ προτιμᾷ αὐτά, ὥστε, πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν, ἂν ὄχι πάντες μεταχειρίζονται ἐν ταῖς οἰκογενείαις των ξένην τινὰ γλῶσσαν, θεωροῦντες τὴν μητρικήν των ὡς ὑποδεεστέραν, καὶ δίδουσιν οὕτω τὸ παράδειγμα εἰς τοὺς ὁμαθεῖς ἐκ τοῦ λαοῦ, οἵτινες θέλοντες νὰ μιμηθῶσι τοὺς ὄρθεν ἀριστοκράτας καὶ ἀνωτέρους των, στέλλουσι τὰ τέκνα των εἰς τὰ ξένα σχολεῖα πρὸς ἐκμάθησιν τῶν ποθητῶν ξένων γλωσσῶν, παρὰ τὰς ἑκάστοτε ἀπολυομένας πατριαρχικὰς ἀποτρεπτικὰς ἐγκυκλίους.

Πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο συμβάλλουν καὶ αἱ ἀρχαί, ὡς καὶ ἡ δημοσιογραφία, αἵτινες, ὄχι μόνον ἔκτακτον εὐλάβειαν καὶ σέβας πρὸς τὰ ξένα δεικνύουν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς βίας προσπαθοῦν νὰ ἐμβάλλουν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ τὴν ἰδέαν, ὅτι πᾶν ὅ,τι ξένον καὶ ἀνώτερον καὶ ἄξιον θαυμασμοῦ, καὶ ὡς φυσικῶς ἑπόμενον, πᾶν ἡμέτερον καὶ ὑποδεέστερον ἂν ὄχι καὶ περιφρονητέον.

Ἵν' ἀποδείξῳ δὲ τὴν ἀλήθειαν τῶν ἄνω λεχθέντων παραπέμπω τὸν τυχὸν ἀμφιβάλλοντα εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐγκαινίων τοῦ ἐν Πέραν Κωνσταντινουπόλεως ἀγγλικοῦ παρθεναγωγείου, τοῦ κατ' εὐφημισμὸν ὀνομαζομένου High School (Ἀνωτάτου Σχολείου) τὴν δημοσιευθεῖσαν εἰς τὰς ἐφημερίδας τοῦ τόπου (ἴδε Levant Herald 10/23 Dec. 1901) ὅπου ἀναγινώσκει τις τὸν ἀγγλιστὶ ἐκφωνηθέντα λόγον τοῦ πρέσβεως τῆς Ἑλλάδος. Ἡ Λ. Ε. ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ βασιλέως τῶν Ἑλλήνων καὶ ἑπομένως τοῦ ἑλληνισμοῦ, μὴ κρατῶν τὴν προσήκουσαν αὐτῷ θέσιν, λέγει ἀγγλιστὶ ἐμφαντικῶς ὅτι θαυμάζει τὴν ἀγγλικὴν ἀνατροφήν, (*) ἥτις ὄχι μόνον παιδείαν μεγάλην παρέχει, ἀλλὰ καὶ χαρακτῆρας σχηματίζει, ἐκφράζων συνάμα τὴν εὐχαρίστησίν του διότι τόσαι Ἑλληνίδες φοιτῶσιν εἰς τὸ ἀγγλικὸν σχολεῖον, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας ἐκ πλείστων διδομένων γίνεται καταφανὲς ἡλίου φαεινότερον, ὅτι τὰ ἐν τῷ τόπῳ μας ξένα σχολεῖα (marchandise d'exportation) ἐν γένει, οὐ μόνον γνώσεις μετριωτάτας παρέχουν εἰς τοὺς ἑλληνόπαιδας, ἀλλὰ συνάμα διαστρέφουσι τὸν χαρακτῆρα αὐτῶν ἐν γένει, ἰδίως δὲ τὸν ἐθνικόν.

Πανταχόθεν ἀκούομεν ἐξυμνουμένην τὴν ἀγγλικὴν ἀνατροφήν, λησμονοῦσιν ἔμως οἱ θαυμασταὶ καὶ οἱ μιμηταὶ αὐτῆς ὅτι ἡ ἐν Ἀγγλίᾳ ἀνατροφὴ ἔχει ὡς πρώτιστον μέλημα καὶ ὡς θεμελιώδη βάσιν τὴν ἐθνικὴν ἀγωγὴν καὶ τὴν τήρησιν τῶν πατρίων ἐθίμων καὶ παραδόσεων, (**) ἐνῷ τοὐναντίον οἱ ἐκ τῶν ἡμετέρων φιλοδοξοῦντες νὰ μιμηθῶσιν αὐτήν, προσπαθοῦσι ν' ἀποβάλλωσι τὸ ταχύτερον πᾶν διακριτικὸν ἐθνικὸν σημεῖον, αἰσχυνόμενοι νὰ φαίνωνται καὶ νὰ ὦσι Ἕλληνες. Οὕτω τὸ νῆμα τῶν οἰκογενειακῶν παραδόσεων διακόπτεται καὶ καταστρέφεται, γονεῖς διαβρᾳματίσαντες κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον σπουδαῖον πρόσωπον εἰς τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον, εἴτε εἰς τὸ στάδιον τῶν γραμμάτων, εἴτε εἰς τὸ τῶν ὅπλων, ζηλωταὶ δὲ τῆς ξένης ἀνατροφῆς, ἀπεκτοῦν γόνους εἰς οὐδὲν ἔθνος ἀνήκοντας, καὶ ἐπιπλέον ἀποστρεφομένους τὸ ἡμέτερον. Ἐγνώρισα κυρίαν, τῆς ὁποίας οἱ γονεῖς ἦσαν ἐκ τῶν ἐν βραχυτάτῳ χρόνῳ πλουτισάντων, ὁ δὲ σύζυγος ἀνῆκεν ἀπ' ἐναντίας εἰς οἰκογένειαν δράσασαν σπουδαίως διὰ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἡ κυρία αὕτη προσλαβοῦσα παιδαγωγὸν μελιταίαν ἀντὶ ἀγγλίδος, ἐκαυχᾶτο καὶ ἐκολακεύετο ὅτι τὸ τέκνον αὐτῆς θὰ ἐγίνετο **ἐγγλεζάκι!**

Βεβαίως ἡ ἐκ τῆς τοιαύτης ἀνατροφῆς προκύπτουσα ζημία εἶναι κατ' ἔμμεσον τρόπον ἐθνική, ἀλλὰ πρὸ παντὸς καὶ κατ' ἄμεσον τρόπον εἶναι οἰκογενειακὴ καὶ ἀτομική. Τὸ τοιοῦτον καταραίνεται ἐναργέστατα εἰς τινας δεσποινίδας, τῶν ὁποίων ἡ διανοητικὴ ἀνάπτυξις οὔτε κἂν ἐπιτρέπει νὰ φαντασθοῦν τὸ ἄτοπον καὶ τὰ κακὰ ἀποτελέσματα τῆς ἣν ἔλαβον ἀνατροφῆς, ἥτις ἄγει αὐτὰς εἰς τὸ ν' ἀπεχθάνωνται πᾶν τὸ ἡμέτερον καὶ πάντας τοὺς ὁμογενεῖς καὶ ἑπομένως εἰς τὸ νὰ σχηματίζωσιν ἰδανικὸν ἀπραγματοποίητον, τοῦ ὁποίου ὁ ἥρως, οἱκοθεν ἐννοεῖται εἶναι ξένος.

Τὸ ἰδανικὸν τοῦτο ἀναπτύσσεται καὶ ἀκμάζει ἐνόσῳ εἶναι ἡ νεότης, (*) ἐκπίπτει δὲ παρερχομένης αὐτῆς· ἀλλ' ὅταν αἱ νέαι συναισθανόμεναι τὴν ἀπάτην καὶ ἀναγνωρίζουσαι τὴν πλάνην τῶν προστρέχουσι πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς, εἶναι πλέον ἀργά.

Ἀναμφιβόλως ὁ τόσον ὑπερβολικὸς πρὸς τὰ ξένα θαυμασμός, καὶ ἡ περιφρόνησις πρὸς τὰ πάτρια ὠθοῦσι τὸν ἄνθρωπον μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου τῆς μωρίας καὶ τῆς διαστροφῆς τοῦ λογικοῦ, εἰς ὃ ἔφθασεν Ἀρμενοκαθολικός τις, ὅστις μεταβὰς εἰς Γαλλίαν μετὰ τὸν Κρι-

Σημ. (*) Συγχέει τὴν ἐν Ἀγγλίᾳ ἀγγλικὴν ἀνατροφὴν μὲ τὴν διδασκομένην τοιαύτην ἐν Ἀνατολῇ. Δὲν εἴδομεν καὶ πολιτευόμενόν τινα θεωρούμενον μάλιστα ἐκ τῶν ἐξόχων ὅστις ἐναυρύνετο μὴ δυνάμενος νὰ προφέρῃ τὸν σύνδεσμον καὶ ἐπρόφερε ἐμέ.

Σημ. (**) Οἱ Σκῶτοι διατηροῦσιν ἔτι καὶ τὴν ἐθνικὴν αὐτῶν στολήν, ἐντόνως δὲ διεμαρτυρήθησαν ὅτε οἱ Ἄγγλοι ἠθέλησαν νὰ καταργήσωσι τὴν ἐθνικὴν ταύτην μεταξύ των διάκρισιν.

Σημ. (*) Συνέβη πολλάκις νὰ προτιμηθῇ ὡς σύζυγος, ὑπάλληλος ξένης πανεπιστημιακῆς ἑταιρίας, διότι τυγχάνει ξένος, ἀπὸ νέον ὁμογενῆ, εὐπορούντα ἀστόν.

μαικὸν πόλεμον ἐθαύμαζεν ἀκούων παιδίον πενταετὲς ὁμιλοῦν τὴν γαλλικὴν καὶ ἀνέφερε τοῦτο ὡς ἓν ἐκ τῶν περιέργων τοῦ ταξειδίου του.

Εἴπομεν λοιπὸν ὅτι οἱ ἀριστοκράται, ἢ μᾶλλον οἱ αὐτοκαλούμενοι τοιοῦτοι, οἱ πλουτοκράται δηλαδή, ἔτι δὲ καὶ οἱ ὀψίπλουτοι προσπαθοῦσι παντοιοτρόπως νὰ φαίνωνται ὡς ξένοι. Οἱ ὀλίγοι ἀπόγονοι τῶν ἀριστοκρατικῶν οἰκογενειῶν, οἵτινες εἰς τόσας θυσίας ὑπεβλήθησαν καὶ ἐλάμπρυναν τόσας σελίδας τοῦ ἐθνικοῦ ἡμῶν βίου, ἀδιαφοροῦσι τὴν σήμερον διὰ τὸν ἑλληνισμόν, ἵνα μὴ εἴπω ὅτι κατέστησαν ἐλοτελῶς ξένοι, ὡς ἄλλως τε εἶναι φυσικῶς ἐπόμενον τῆς ἦν ἐλαβον κακῆς ἀνατροφῆς.

Εἶναι βεβαίως τοῖς πᾶσι γνωστὸν ὅτι παρ' ἡμῖν ἐξαιρουμένης τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἡ τοῦ γένους ἀριστοκρατία σχεδὸν ἐξέλιπεν ἐξαντληθεῖσα ὡς ἐκ τῶν σφαγῶν καὶ παντοίων καταστροφῶν ἃς ὑπέστη, καὶ τῶν ὑπερανθρώπων προσπαθειῶν ἃς κατέβαλε κατὰ τὰς διαφόρους ἐπαναστάσεις καὶ ἰδίως κατὰ τὴν τῆς παλιγγενεσίας, ὥστε ἡ παρ' ἡμῖν τιτλοφορουμένη ἀριστοκρατία εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡ ἀριστοκρατία τοῦ πλούτου, ἥτις ἐὰν μορφώσῃ καλῶς τὴν νέαν γενεάν, διδάσκουσα αὐτὴν πρὸ παντὸς τὸ **ἀριστεύειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος** (Πλουτ.) καὶ τὸ **μή τι καταισχύνειν πατέρων γένος.** (Ὅμ.) μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἐτῶν θὰ σχηματίσῃ τὴν ἀληθῆ ἀριστοκρατίαν, τὴν ἀριστοκρατίαν τοῦ γένους.

Μὴ λησμονῶμεν δὲ ὅτι καὶ παρὰ Ρωμαίοις ἡ λέξις nobilis ἡ καταντήσασα εἰς τὴν σημασίαν τοῦ πράγματι εὐγενοῦς, ἐσήμαινεν ἀρχικῶς ἁπλῶς τὸν **γνωστὸν** ἐκ τοῦ nosco: **γινώσκω**· ἑπομένως πᾶς τις δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον εἰς κύκλον εὐρὺν γνωστὸς γινόμενος, εἴτε ὡς ἐκ τοῦ πλούτου του, εἴτε ὡς ἐκ τῆς ἀρετῆς ἢ καὶ τῆς κακίας αὐτοῦ ὠνομάζετο nobilis· ὡς ἐκ τούτου καὶ ὁ Τίτος Λίβιος ἀποκαλεῖ τὴν περιβόητον ἑταίραν Ὑψάλαν Φουεννίαν nobile scortum.

Ἡ ἱστορία λοιπὸν τῆς λέξεως nobilis, ἥτις βαθμηδὸν ἀπέκτησε τὴν σημασίαν τοῦ ἀληθῶς εὐγενοῦς, μᾶς ἐπιβεβαιοῖ, ὅτι ἕκαστος κατ' ἀρχὰς μόνον διὰ τῶν προτερημάτων του γνωστὸς γινόμενος καὶ διακρινόμενος δύναται νὰ γίνῃ εὐγενής.

Ἐξηγούμεθα σαρίστερον.

Εἰς ἑκάστην κοινωνίαν διακρίνονται τρεῖς τάξεις ἀνθρώπων, οἱ ἀριστοκράται, οἱ ἀστοί, ὁ λαός. Ὑπομιμνήσκομεν καὶ τὸν τοῦ Πλουτάρχου περὶ Θησέως « . . . . . πρῶτος ἀποκρίνας χωρὶς Εὐπατρίδας « καὶ Γεωμόρους καὶ Δημιουργούς, Εὐπατρίδαις δὲ γνώσκειν τὰ θεῖα « καὶ παρέχειν ἄρχοντας ἀποδοὺς καὶ νόμων διδασκάλους εἶναι καὶ « ὁσίων καὶ ἱερῶν ἐξηγητάς, τοῖς ἄλλοις πολίταις ὥσπερ εἰς ἴσον κα« τέστησε, δόξῃ μὲν Εὐπατριδῶν, χρείᾳ δὲ Γεωμόρων, πλήθει δὲ « Δημιουργῶν ὑπερέχειν δοκούντων. »

Ἐκλειψάσης λοιπὸν ἂν ὄχι καθ' ὁλοκληρίαν παρ' ἡμῖν τῆς τάξεως τῶν εὐπατριδῶν, τῆς ἐπὶ σειρὰν ὅλων γενεῶν διαπρεψάσης ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ ἔθνους, ὡς ἐκ τῶν θλιβερῶν περιστάσεων ἃς πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, ἐναπόκειται τώρα εἰς τὴν τάξιν τῶν γεωμόρων, ἤτοι τῶν κτηματιῶν, τῶν πλουσίων, οἵτινες εἴτε κληρονομήσαντες πατρικὴν περιουσίαν, εἴτε ὑπὸ τῆς τύχης εὐνοηθέντες, εἴτε τέλος διὰ τῆς ἀτομικῆς των ἱκανότητος ἐπλούτισαν, νὰ ἔχωσι τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ δώσωσι τὴν ἀπαιτουμένην ὑγιᾶ μόρφωσιν καὶ ἐθνικὴν ἐκπαίδευσιν εἰς τὴν μέλλουσαν νὰ διαδεχθῇ αὐτοὺς γενεάν, γινόμενοι **γενάρχαι τῶν αὖθις οἴκων** (nobilium posteritate familiarum proauctores.)

Ἡ τάξις αὕτη τῶν πλουσίων ὤφειλε νὰ ἔχῃ ὡς κυριώτερον αὐτῆς μέλημα τὸ νὰ σχηματίσῃ ἀπογόνους οἵτινες νὰ φανῶσιν ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινὴν πατρίδα καὶ οὐχὶ νὰ φιλοδοξῶσι κακοζήλως τὴν ἀπομίμησιν τῶν ξένων.

Εἶναι ἄραγε ἀνάγκη νὰ ὑπομνήσωμεν τὸ τοῦ Ἀριστοτέλους: **εὐγενὲς μὲν γὰρ ἐστὶ τὸ ἐξ ἀγαθοῦ γένους, γενναῖον δὲ τὸ μὴ ἐξιστάμενον ἐκ τῆς αὐτοῦ φύσεως.**

Τὴν παρέκβασιν ταύτην ἐκρίναμεν ἀναγκαίαν ἵνα ἀποδείξωμεν ὅτι ἡ τοῦ γένους εὐγένεια, εἶναι ἡ κορωνὶς τῆς πολυετοῦς ὁράσεως οἰκογενείας τινός, ἐπ' ἀγαθῷ τῆς πατρίδος καὶ τῆς κοινωνίας, εἴτε ἐν τῷ σταδίῳ τῶν ὅπλων, εἴτε ἐν τῷ τῶν γραμμάτων, ἢ τῶν ἐπιστημῶν, ἐν γένει ἐν κύκλῳ ἀνωτέρας διανοητικῆς ἐνεργείας.

Δυστυχῶς ὅμως, ὅπως πρὸ ὀλίγου εἴπομεν, οἱ ἀποτελοῦντες τὴν σήμερον ὄθεν τὸ ἄνθος τῆς ἑλληνικῆς κοινωνίας προσπαθοῦσι παντοιοτρόπως νὰ φαίνωνται ὡς ξένοι.

Τὸ παράδειγμα φέρεται ὡς ρεῦμα ἀκατάσχετον ἐκ τῶν ἄνω πρὸς τὰ κάτω, διὰ τὸν αὐτὸν λόγον καὶ ὀψίπλουτοι τινές, ταπεινῆς καταγωγῆς καὶ ἀμαθέστατοι διότι **ἀνεξάλειπτα παρακολουθεῖ τὰ τῆς δυσγενείας ὀνείδη παρὰ πάντα τὸν βίον** κατὰ Πλούταρχον, ὀψίπλουτοι τινές λέγομεν, μιμούμενοι τοὺς ὄπισθεν ἀριστοκράτας, πιθηκίζουσι τὰ κακῶς ἐννοηθέντα ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ξένων καὶ ψιττακίζουσι τὴν γλῶσσάν των.

Οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος ὀψίπλουτοι, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ ἐκ ταπεινῶν χωρίων ὁρμώμενοι, καὶ προελεύσεως τοσοῦτον ποταπῆς, ὥστε οὔτε κἂν **τσορμπαζῆδες ἢ μουκτάρηδες** εἰς τὰ χωρία αὐτῶν θὰ ἐγίνοντο, τυχαίως ὅμως πλευτίσαντες προσπαθοῦν νὰ διαδραματίσωσι πρόσωπον ἀνωτέρου καὶ νὰ παρουσιασθῶσιν εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς ἀριστοκράται, τιτλοῦχοι, διάγοντες ὡς δοῦκες, κόμητες, ἢ μαρκήσιοι τοῦ Μπακάλκιοι, τοῦ Σκορδαλιᾶ-μαχαλεσί, ἢ οἱουδήποτε ἄλλου χωρίου.

Ἡ τοσαύτη αὐτῶν μωρία δὲν ἔπρεπε ἴσως νὰ ἐκπλήξῃ τινά, ἀναλογιζόμενον πρῶτον μέν, ὅτι ἕκαστος ἄνθρωπος προσπαθεῖ παντὶ σθένει νὰ ἱκανοποιήσῃ τὴν ἀτομικήν του φιλαυτίαν, ἥτις ἔμφυτος εἰς ἕνα ἕκαστον ἐξ ἡμῶν ὑπάρχει, δεύτερον δὲ ὅτι καθὼς τὰ πάντα εἰς τὸν κόσμον ὑπόκεινται καὶ οὗτοι εἰς τὸν γενικὸν νόμον τῆς ἰσορροπίας κεκτημένοι δηλονότι τὴν ἀπαιτουμένην σχετικὴν ἰδιορρυΐαν πρὸς ἀπόκτησιν καὶ διατήρησιν τοῦ πλούτου, καὶ ὡς ἐξ αὐτοῦ ἐξέχοντες, δὲν εἶναι δυνατόν, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων νὰ κατέχωσιν ἀνεπτυγμένα εἰς τὸ αὐτὸ σημεῖον καὶ ἄλλα προσόντα, ἤτοι τὴν ὀρθὴν κρίσιν, εὐρυΐαν, εὐγένειαν ἤθους καὶ αἰσθημάτων. Πιθανὸν δὲ ὅτι τὰς ἐλλείψεις των ταύτας συναισθανόμενοι, καὶ ἀναγνωρίζοντες ὅτι δὲν εἶναι ἱκανοὶ νὰ δώσωσι καλὰ παραδείγματα εἰς τὰ τέκνα των, στέλλουσιν αὐτὰ εἰς τὰ ξένα σχολεῖα.

Ἐὰν καταφέρωμαι κατὰ τῶν τοιούτων ἀτόμων, καὶ ἐὰν στιγματίζω τὴν ὁρᾶσιν αὐτῶν, ἐνῷ ὡς ἐκ τῆς μωρίας αὐτῶν μᾶλλον τὴν περιφρόνησιν καὶ τὸν οἶκτον ἑνὸς ἑκάστου δέον ν' ἀποσπῶνται, εἶναι διότι ἐν παντὶ καιρῷ τὰ ἄχρηα ἀχαρακτήριστα καὶ οὐδέτερα ταῦτα στοιχεῖα, τὰ κατ' ἐπιφάνειαν ἀβλαβῆ, ὡς ἐκ τῆς κουφότητός των σχηματίζουσι κενὸν εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ προκαλοῦν οὕτω ἀθρόαν τὴν συρροὴν τῶν

ξένων καὶ τὴν ἐπέμβασιν αὐτῶν εἰς τὰ ἐθνικὰ ἡμῶν ζητήματα, καὶ εἰς τὸν κοινωνικὸν ἡμῶν βίον. (ὅρα καὶ μέλη φιλολ. ὄφθεν διεθνῶν Συλλόγων ὧν σκοπὸς ἡ ὑποδούλωσις ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν εἰς ξένα πολιτισμένα ὄφθεν κράτη).

Πρὸ παντὸς ὅμως, ἐκεῖνο ὅπερ προκαλεῖ τὴν ἀγανάκτησιν, εἶναι ἡ τοιαύτη κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ καταφορά των. Τὰς τῶν ξένων κατὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους κατηγορίας, ὄχι μόνον παραδέχονται ἀσυζητητεὶ καὶ θαυμάζουν ὡς ὑψίστης σοφίας διδάγματα, ἀλλὰ καὶ περιφρονοῦσι τὸν λαόν, τοῦ ὁποίου γνήσια τέκνα καὶ αὐτοὶ εἶναι. Περιφρονοῦσι τὸν ἑλληνικὸν λαόν, ὅστις εἶναι πολὺ τῶν ἄλλων ἀνώτερος, ὑπὸ διανοητικὴν κοινωνικὴν πρὸ πάντων ἠθικὴν ἔποψιν, τὸν λαὸν ὅστις τοσαῦτα στοιχεῖα ζωτικότητος κέκτηται, ὅπως δυνηθῇ ἀφοῦ τοσαύτας εἰσβολὰς βαρβάρων ὑπέστη, καὶ τοιαύτας δυστυχίας καὶ ὑφ' ὅλων τῶν στοιχείων καταδρομὰς ἐδοκίμασε, νὰ ἀνασχηματισθῇ καὶ πάλιν εἰς ἓν ἔθνος συμπαγές, τὸν λαὸν ὅστις δὲν λησμονεῖ τὸ παρελθὸν καὶ ἐλπίζει εἰς τὸ μέλλον, τὸν ἐνάρετον, τὸν φιλότιμον, τὸν ὑπερήφανον, τὸν εὐγενῆ κατὰ τὴν ἐκτίμησιν καὶ τῶν ἀμερολήπτων ἐκ τῶν ξένων.

Ἐρωτῶμεν ἀκόμη, δὲν εἶναι ἄρα γνώρισμα τῆς εὐθύτητος τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ, τὸ νὰ ὑπακούῃ ὄχι μόνον εἰς νόμους γραπτούς, καὶ διὰ τὸν φόβον τῆς τιμωρίας, ἀλλὰ καὶ εἰς νόμους ἀγράφους, τοὺς ὁποίους ἀρχῆθεν ἀνεγνώρισεν ὡς ἀληθεῖς καὶ δικαίους ἡ συνείδησις αὐτοῦ; Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ ὑπάρχει νόμος ἄγραφος μὲν πλὴν ἀπαράγραπτος, ὅστις ἀναθέτει εἰς τὸν πρωτότοκον υἱὸν ἅμα τοῦ οἰκογενειάρχου ἐκλείψαντος τὴν διοίκησιν τῆς οἰκογενείας, τὴν συντήρησιν αὐτῆς, καὶ τὴν φροντίδα περὶ ἀποκαταστάσεως τῶν ἀδελφῶν, πρὸς ὃν σκοπὸν πολλάκις καταναλίσκεται ὁλόκληρος ὕπαρξις.

Ἀλλὰ καὶ ἡ ἀνεξέλεγκτος διαχείρισις τῶν περιουσιῶν τῶν διαφόρων κοινοτήτων καὶ ἐκκλησιῶν αἵτινες διατηροῦσι σχολεῖα καὶ φιλανθρωπικὰ καθιδρύματα, χρησιμεύουσαι συνάμα ὡς τράπεζαι εἰς τὸν λαόν, ὅστις ἐν πλήρει ἐμπιστοσύνῃ καταθέτει τὰ χρήματά του, καὶ ὅπου οὐδέποτε ἀνεφάνησαν καταχρήσεις καὶ σκάνδαλα ὡς εἰς τὴν δυτικὴν

Εὐρώπην, (*) δὲν μαρτυρεῖ ἄρα τὴν τιμιότητα καὶ εὐσυνειδησίαν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ;

Ἀγνοοῦσιν ἄραγε ὅτι εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, τὴν ὁποίαν πάντοτε ὡς ὑπόδειγμα ἔχουσιν, ὁ λαὸς πολὺ ἀπέχει ἀπὸ τοῦ νὰ τρέφῃ τὰ αὐτὰ ἀγνὰ αἰσθήματα, τὴν αὐτὴν ἀγάπην πρὸς τὴν οἰκογενειακὴν ζωήν, τὴν βάσιν τῶν κοινωνιῶν, ἀγνοοῦσιν ὅτι παρὰ τῷ ἀγγλικῷ ἔθνει ἡ κατάστασις τοῦ λαοῦ εἶναι τόσον ἀγρία καὶ βάρβαρος, ὥστε πρὸς διάσωσιν τῶν βρεφῶν ἐδέησε νὰ ἐπέμβῃ ἡ κυβέρνησις καὶ διὰ νόμου ν' ἀπαγορεύσῃ τὸ ἀσφαλίζειν αὐτά, διότι παρετηρήθη ὅτι σχεδὸν πάντοτε οἱ ἀσφαλίζοντες τὰ βρέφη προυκάλουν τὸν θάνατον αὐτῶν, ἵνα πορισθῶσι χρήματα; (**)

Ἀγνοοῦσιν ὅτι ἐν ταῖς χώραις τῆς πεπολιτισμένης Εὐρώπης ἐνεργεῖται ἡ παιδεμπορία, ὁ ἐξ ἀγρίων ἐνστίκτων πηγάζων βασανισμὸς τῶν παίδων, (***) τὸν ὁποῖον διάφορα φιλανθρωπικὰ σωματεῖα προσπαθοῦν νὰ περιορίσουν;

Ὁ ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ἀγνότερος, εὐγενέστερος, ἀνώτερος τῶν λοιπῶν, ἴσως ἐξ αὐτοῦ προέρχονται ὁ φθόνος, τὸ μῖσος, ἡ ἀπέχθεια τὰ ὁποῖα οἱ ἄλλοι λαοὶ τῆς ὑρηλίου τρέφουν πρὸς αὐτόν, ὅστις ὅμως, ὡς ὁ μακρὸς διὰ τῶν αἰώνων βίος του καὶ ἡ ἱστορία τοῦ κόσμου μαρτυροῦν δὲν καταβάλλεται, ἀλλὰ καταπιεζόμενος, συνθλιβόμενος, ἀναζῇ ἀναθάλλει, ἀγωνίζεται τὸν περὶ ὑπάρξεως ἀγῶνα, καὶ ἐπὶ τέλους θὰ νικήσῃ, διότι προώρισται νὰ ζήσῃ.

Καὶ αὐτὴ ἔτι ἡ ἀντεθνικὴ τῆς ξενολατρείας μανία, ἥτις ὡς εἴπομεν ἤρξατο ἀπὸ τῶν ἀνωτέρων τάξεων, δὲν θὰ εὕρισκεν ἴσως ὀπαδοὺς εἰς

Σημ. (*) Ἂς ὀνομάσωμεν μόνον μεταξὺ πλείστων τὰ ἐπισυμβάντα σκάνδαλα κατὰ τὴν περιβόητον ὑπόθεσιν τοῦ Παναμᾶ, τὰ ἐν Γερμανίᾳ τοῦ Taüsch, τὴν οὐχ ἧττον σκανδαλωδεστάτην ὑπόθεσιν Humbert, τὰς κατὰ τὸν ἀγγλοτρανσβααλικὸν πόλεμον καταχρήσεις κτλ. κτλ.

Σημ. (**) Τὸ αὐτὸ παρετηρήθη καὶ ἐν Γαλλίᾳ.

Σημ. (***) Ἵνα προληφθῇ ἢ μειωθῇ ὁ βασανισμὸς τῶν παίδων ἐν Ἀγγλίᾳ ἱδρύθη ἑταιρία πρὸς πρόληψιν τοιούτου βασανισμοῦ ἥτις ἔχει κατὰ τὴν ἔκθεσιν τοῦ 1902 100 ὑποκαταστήματα μόνον ἐν Ἀγγλίᾳ ἐξατρουμένης τῆς Σκωτίας καὶ Ἰρλανδίας. Ἐν Γαλλίᾳ φαίνεται ὅτι συνεννοοῦνται αἱ μητέρες μετὰ τῶν τροφῶν ἵνα ἐξαφανίσωσι τὸ τέκνον των. Αὐτὸ ἐξάγεται ἐκ τῶν ἀναχρίσεων καὶ ἐκθέσεων τῶν ἀποστελλουμένων εἰς τὴν ἰατρικὴν Ἀκαδημίαν τῶν Παρισίων. Φαίνεται ὅτι εἶναι γνωσταὶ αἱ τοιαῦται τροφοὶ εἰς τὰς ὁποίας προστρέχουν αἱ μητέρες τοῦ πολιτισμένου ἐκείνου τόπου ὅπως ἀπαλλαγθοῦν τοῦ βρέφους των.

τὸν λαὸν τὸν τρέφοντα ἁγνὰ πατριωτικὰ αἰσθήματα, ἐὰν μὴ εἰς τὸν χαρακτῆρα ἑκάστου Ἕλληνος ἐπρώτευε τὸ αἴσθημα τῆς ἀξιοπρεποῦς φιλοδοξίας, ἥτις ἄγει αὐτὸν εἰς τὸ νὰ μιμῆται τὸ παράδειγμα τῶν ἀνωτέρων τῶν θεωρουμένων ἀνεπτυγμένων.

Εἰς τοὺς ἀνωτέρους δὲ τούτους, συχνάκις παρατηροῦμεν ὅτι τὸ αἴσθημα τῆς ἀκλονήτου αὐτοπεποιθήσεως κατεστράφη, πιθανὸν ὡς ἐκ τῆς ἀπὸ 20 αἰώνων δουλείας, εἰς ἣν ὑπέκυψεν ὁ φύσει τόσον ὑπερήφανος λαός.

Ἀπόδειξις ἔστω ἡ διαγωγὴ ἐνίων ὑπουργῶν τῆς Ἑλλάδος, οἵτινες ὑπερβαίνοντες τοὺς ὅρους τῆς ἀβροφροσύνης, ἐράνησαν δουλοπρεπέστατοι πρὸς ἀδίκως παραπονουμένους ξένους καὶ πρὸς ἱκανοποίησιν παραλόγων ἀπαιτήσεων ξένων κυβερνήσεων κατεπάτησαν ρητὰ ἄρθρα τοῦ Συντάγματος. Οὕτω εἴδομεν τὴν ἑλληνικὴν κυβέρνησιν νὰ ἀθωώσῃ καὶ φυγαδεύσῃ τὸν γάλλον ἐκεῖνον ἐκ τῆς ἀποστολῆς τῶν μηχανικῶν, τὸν ἀδίκως καὶ βαρβάρως φονεύσαντα τὸν πελοποννήσιον χωρικὸν ὅστις ἀπέστεργε νὰ παραχωρήσῃ τὸ ζῶόν του. Οὕτω εἴδομεν μετὰ τὸν τελευταῖον ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον τὴν κυβέρνησιν φυγαδεύουσαν ἀπὸ τὰς φυλακὰς τὸν ἀκατονομάστως κακουργήσαντα καὶ ἀδικήσαντα ἕλληνά τινα καὶ φορολογούμενον πολίτην, ὡς ἀνέγραψαν αἱ ἑλληνικαὶ ἐφημερίδες, τὸν ὑπάλληλον ξένου προξενείου, καὶ τοῦτο διὰ τὸν λόγον ὅτι ἦτο ξένος.

Καὶ ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν μαστίζουσαν τὰς πόλεις μας ἄκρατον ξενολατρείαν προσθέτω ὅτι καθημερινῶς βλέπομεν, πρὸς ἐποικοδόμησιν τοῦ λαοῦ, τοὺς ὄπισθεν ἀριστοκράτας, ν' ἀπομιμῶνται μέχρι κεραίας, καὶ εἰς βαθμὸν γελοῖον τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τῶν ξένων καὶ δυστυχῶς οὐχὶ τὰ ὠφελιμώτερα καὶ πρακτικώτερα ἐξ αὐτῶν.

Μοὶ ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω, ὅτι δὲν ὑπάρχει οἰκογένεια ὀπωσοῦν εὐπορουσα, ἥτις νὰ μὴ φιλοδοξῇ νὰ ἔχῃ τὴν διακόσμησιν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ οἴκου της ὅσον τὸ δυνατὸν ἐπὶ τὸ εὐρωπαϊκώτερον, ἀπομακρύνουσα πᾶν ὅ,τι ἠδύνατο νὰ δώσῃ εἰς τὸ **οἰκοκυριό** της γνήσιον ἐθνικὸν χαρακτῆρα, καὶ προσλαμβάνουσα ξένους ὑπηρέτας, ἢ ἐὰν δὲν δύναται νὰ προμηθευθῇ τοιούτους, προσπαθοῦσα νὰ μεταμορφώσῃ τοὺς ἕλληνας ὑπηρέτας, δι' ἀλλοκότων ἱματισμῶν εἰς ξένους τοιούτους.

ISIS MANOGLIO

Δὲν βλέπομεν νὰ μετατρέπωσι τὰς ἐνδυμασίας τῶν τροφῶν, τῶν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν καὶ νήσων προερχομένων, τὰς ἐνδυμασίας ἐκείνας αἵτινες καὶ γραφικώτατα καὶ ὡραιότατα εἶναι, εἰς ἀλλοκότους μεταμφιεσμούς, πεποικιλμένους μὲ πολυχρόους καὶ πολυτελεῖς ταινίας, καταλλήλους ἴσως διὰ καμμίαν παρέλασιν ἀποκρεωτικήν;

Δὲν βλέπομεν αὐτοὺς προσλαμβάνοντας διὰ τὴν ἀνατροφὴν τῶν τέκνων των ὡς παιδαγωγόν, τὴν τυχοῦσαν ἐξ Εὐρώπης μὲν προερχομένην, ἀλλ' ἐξάπαντος ἀμαθεστάτην καὶ ἀνάγωγον, καθ' ὃ προσκληθεῖσαν ἀρχικῶς ἐνταῦθα ὡς μαγείρισσαν ἢ θαλαμηπόλον;

Πολλάκις δὲ πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ποθουμένου, δελεάζοντες αὐτὴν διὰ προσφορᾶς ἀνωτέρας χρηματικῆς ἀμοιβῆς, νὰ ὠθῶσιν αὐτὴν εἰς τὸ νὰ διαρρήξῃ προγενέστερον συμβόλαιον;

Ἡ ὑπηρέτρια αὕτη, πρὸς τὴν ὁποίαν συμπεριφέρονται οἱ ἄνω ἀνοικείως, ὡς πρὸς ἀνώτερόν τι ὄν, ἐξερχομένη τοῦ κύκλου της λαμβάνει ὕφος ὑπεροπτικὸν καὶ ἀναδέχεται καθήκοντα τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἱκανὴ νὰ διεξαγάγῃ καὶ τὰ ὁποῖα οὐδέποτε ὠνειρεύθη.

Φαντάζεσθε λοιπὸν διδασκαλίαν ξένης γλώσσης καὶ ἀγωγὴν γινομένας ὑπὸ ἀμαθοῦς καὶ ἀναγώγου! Φαντάζεσθε ὁποίας ποιότητος μαθητὴς ἢ μαθήτρια εἶναι δυνατὸν νὰ προκύψῃ! Ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας εἰς τὴν ἐκλογὴν τοῦ διδασκάλου εἰς τὸν ὁποῖον ἐμπιστεύονται τὴν ἐπιδεκτικὴν μορφώσεως ψυχὴν τοῦ παιδὸς δέον νὰ καταβάλληται ἡ μεγαλειτέρα προσοχὴ ἵνα οὐχὶ μόνον ἐπιστημονικῶς κατηρτισμένος, ἀλλὰ καὶ κάτοχος προτερημάτων καὶ χαρακτῆρος ἀκεραίου ᾖ, ὅπως διὰ τῆς ἠθικῆς αὐτοῦ ἐπιβολῆς ἐξασκήσῃ ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τῶν μαθητῶν του καὶ οὕτω οὐχὶ μόνον διὰ στυγνῶν καὶ τετριμμένων παραδειγμάτων ἐρανιζομένων ἐκ τῶν χρηστομαθειῶν, ἀλλὰ διὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ ἀτομικότητος ἐξαναγκάζων αὐτοὺς πρὸς μίμησιν διδάξῃ τὴν λατρείαν πρὸς τὴν ὑψίστην τοῦ ἀνθρώπου θρησκείαν, τὴν πρὸς τὸ καλόν, τὸ γενναῖον, τὸ ὑψηλὸν λατρείαν.

Τῆς ἱερᾶς τοῦ διδασκάλου ἀποστολῆς εἰκόνα μᾶς παρέχουσι πάλιν οἱ Ἕλληνες διδάσκαλοι ἀπαράμιλλοι καὶ ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην. Τίς ἀγνοεῖ τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀριστοτέλους, ὅστις τόσην ἐπιρροὴν ἔσχεν ἐπὶ τοῦ πνεύματος τοῦ Μεγάλου Ἀλεξάνδρου καὶ ἐπὶ τῆς μορ-

φώσεως τοῦ χαρακτῆρός του, οὕτως ὥστε ὁ μεγαλόνους Μακεδὼν ἔλεγεν ὅτι εἰς μὲν τὸν πατέρα του ὀφείλει τὸ ζῆν εἰς δὲ τὸν διδάσκαλόν του τὸ εὖ ζῆν. Ἐπίσης ἀξιοθαύμαστον τὸ παράδειγμα τῶν Ἑλλήνων, οἵτινες μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν Ρωμαίων κατάκτησιν τῆς χώρας των μεταχθέντες εἰς Ρώμην, μετέδωσαν εἰς αὐτοὺς ἐκτὸς τῆς γλώσσης καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα, ἀναπτύξαντες τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν φιλοπατρίαν των, ἐξ οὗ λαβὼν ἀφορμὴν ὁ Ὁράτιος εἶπε τὸ ὡραῖον ἐκεῖνο: Graecia capta ferum victorem coepit et artes Intulit agreste Latio, ἤτοι ἡ Ἑλλὰς κατακτηθεῖσα τὸν ἄγριον νικητὴν κατακτᾷ καὶ εἰσάγει τὰς τέχνας εἰς τὸ ἀγροῖκον Λάτιον.

Καὶ κατὰ τὸ 1453 δὲ οἱ καταφυγόντες Ἕλληνες εἰς τὴν Ἑσπερίαν μετέφεραν ἐκ τῆς ἁλωθείσης μεγαλουπόλεως τὰ διὰ τοῦ βυζαντινοῦ κράτους τὸ ὁποῖον τόσον ἐδυσφήμησαν καὶ ἀγαποῦν νὰ δυσφημοῦν, διασωθέντα λείψανα τοῦ ἑλληνικοῦ πολιτισμοῦ εἰς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, ἐξ ὧν ἐπῆλθε τελεία ἀναμόρφωσις ἡ καλουμένη ἀναγέννησις.

Ὥστε τὸ ἐπάγγελμα, ἢ μᾶλλον ἡ ἐπιστήμη τοῦ διδασκάλου ἀδύνατον ν' ἀντιπροσωπεύηται ἐπιτυχῶς ὑπὸ ἀνθρώπων οἵτινες μετελθόντες πλεῖστα ἄλλα εἰς τὰς πατρίδας των ἐπαγγέλματα καὶ εἰς οὐδὲν ἐπιτυχόντες, παραγκωνιζόμενοι καταφεύγουσιν εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπου ἀμαθεῖς, ἀγράμματοι καὶ εὔπιστοι ἰδιῶται, παραλαμβάνουσιν αὐτοὺς ἀνεξελέγκτως εἰς τὰς οἰκογενείας των, καὶ στερουμένους τοῦ στοιχειωδεστέρου διπλώματος, ἀναγορεύουσιν αὐτοὺς ἀφελῶς καθηγητάς.

Ἂς μὴ παραλείψωμεν νὰ σημειώσωμεν ἐδῶ, ὅτι δυστυχῶς καὶ οἱ διδάσκοντες εἰς τὰ ξένα σχολεῖα διδάσκαλοι κατ' ἀνάγκην ἀνήκουν εἰς τὴν τάξιν ἣν πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, διότι ἐὰν λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὴν διαφορὰν τοῦ πολιτισμοῦ, τῆς οἰκονομικῆς εὐεξίας, τῆς ἰδιωτικῆς καὶ δημοσίας ἀσφαλείας, καὶ ἐν γένει τῶν συνθηκῶν ὑπὸ τὰς ὁποίας διατελεῖ ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν βορειοδυτικὴν Εὐρώπην, κρίνομεν ὅτι, ἵνα ἐγκαταλείψῃ τις τὰ εὐχάριστα καὶ πεπολιτισμένα ἐκεῖνα μέρη ὅπου δύναται τὰ πάντα ν' ἀπολαύσῃ καὶ νὰ ἱκανοποιηθῇ ὑλικῶς, ἱκανοποιουμένης συνάμα καὶ τῆς φιλοδοξίας του, καὶ ἐκπατρισθῇ ἐρχόμενος εἰς τὴν Ἀνατολήν, ὅπου οὐδεμίαν ἀπόλαυσιν εὑρίσκει τοὐλάχιστον

καθ' ὅσον ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ καὶ ἐλαχίστην ὑλικὴν ἀμοιβήν, πρέπει νὰ μὴ ἦναι βεβαίως ἐκ τῶν ἱκανοτέρων, ἐπιστημονικωτέρων καὶ τιμιωτέρων (ἐὰν δὲν εἶναι φυγόδικος).

Τὸ ἐναντίον καὶ ἀκριβῶς διὰ τοὺς ἀντιθέτους λόγους συνέβαινεν εἰς τοὺς Ἰταλούς, οἱ διαπρεπέστεροι τῶν ὁποίων πρὸ τῆς θεμελιώσεως τοῦ ἰταλικοῦ βασιλείου κατὰ τὸ 1860 μὴ δυνάμενοι νὰ ὑπερέρωσι τὴν τυραννικὴν πίεσιν τῶν Βουρβώνων, τῶν ἀρχοντίσκων, καὶ τοῦ Πάπα, καὶ μὴ ἱκανοποιούμενοι, μὴ εὐδοκιμοῦντες εἰς τὴν ἰδίαν αὐτῶν πατρίδα κατέφευγον ἐν Ἀνατολῇ, ὅπου σχετικῶς ἀπήλαυον περισσοτέρας ἐλευθερίας καὶ εὕρισκον λαόν, τὸν ἑλληνικόν, μὲ τὸν ὁποῖον ἠδύναντο νὰ συννενοηθοῦν· ἐνῷ τὴν σήμερον, ὅτε ἡ Ἰταλία ὡς κράτος εὐνομούμενον παρέχει εἰς αὐτοὺς ὅλα τὰ ἐγγυα ἀσφαλοῦς διαβιώσεως καὶ ὁράσεως εὐδοκίμου, μόνον οἱ τυχοδιῶκται καὶ οἱ φυγόποινοι ἐγκαταλείπουν αὐτὴν ὀλίγων ἐξαιρουμένων. Οὕτω εἴδομεν φυγοδίκους, φυγοποίνους μετατρεπομένους εἰς ἐφημεριδογράφους, ἤτοι ἠθικοποιοὺς τῆς κοινωνίας μας.

Ὁπωσδήποτε ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημά μας, κατὰ τὸ παρόν, ἡ πάλη τὴν ὁποίαν ὁ ἑλληνισμὸς κατὰ τόσων ἐναντίων στοιχείων μετὰ θαυμαστῆς καρτερίας καὶ ἀντοχῆς ἀνέλαβεν, εἶναι πάλη ἄνισος, καθότι εἰς τοὺς ξένους παρέχεται πᾶσα ποθητὴ εὐκολία καὶ παραχώρησις, αἱ ἑλληνικαὶ ἀρχαὶ ἀδυνατοῦσι νὰ ἐλθωσιν εἰς βοήθειαν, ἡ δὲ ἑλληνικὴ δημοσιογραφία οὔτε κἂν ἔχει τὸ δικαίωμα ν' ἀντεπεξέλθῃ καὶ ὑπερασπίσῃ τὰ συμφέροντά του, τῆς λογοκρισίας αὐστηρῶς ἀπαγορευούσης αὐτό.

Εἰς ἀντιστάθμισιν τῶν παντοίων ἐναντίων ἐνεργειῶν, καὶ πρὸς ἐπίρρωσιν τοῦ ἐθνικοῦ φρονήματος, ἤθελέ τις ἀντείπει, ἔχομεν τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα καὶ γυμνάσια, διὰ τὰ ὁποῖα δυνάμεθα νὰ ὦμεν ὑπερήφανοι. Δὲν ἀρνούμεθα ὅτι τὰ σχολεῖα ταῦτα ἐκπληροῦν κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον τὸν προορισμόν των, πλὴν ἐπιτραπείτω ἡμῖν νὰ ὑποδείξωμεν ὅτι καὶ εἰς αὐτὰ εἰσέτι εἰσέδυσε λαθραῖος καὶ ὑπὸ ἀλλοίαν μορφὴν ὁ δαίμων τῆς ξενολατρείας.

Δὲν διατεινόμεθα βεβαίως, ὅτι οἱ διδάσκαλοί μας διδάσκουν περιφρόνησιν πρὸς τὰ πάτρια, ἀλλὰ ὁ ὑπερβολικὸς καὶ ἀπροκάλυπτος τῶν

θαυμασμὸς πρὸς τὰ ξένα, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσουν ἴσως, μεταδίδεται εἰς τοὺς μαθητάς, ὥστε ὡς φυσικῶς ἐπόμενον, ἂν ὄχι ἀπέχθειαν, οὐδεμίαν συμπάθειαν πλέον πρὸς τὰ ἐθνικὰ αἰσθάνονται οὗτοι.

Εἰς τὰς ὀλιγίστας συνθέσεις, προκειμένου νὰ ἐκλέξωσι θέματα, προτιμῶσι νὰ ἐρανισθῶσι τοιαῦτα ἐκ τῶν ἱστοριῶν τῶν ξένων ἐθνῶν, καὶ ὄχι ἐκ τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους μας, καὶ ἀναφέρουν παραδείγματα καρθηναλίων, κομήτων, μασκητείων, λόρδων κτλ. οὐδεμίαν σχέσιν ἐχόντων πρὸς τὸν ἐθνικὸν ἡμῶν βίον.

Τῇ ἀληθείᾳ, ὁ τόσον ὑπέρμετρος θαυμασμὸς τῶν διδασκάλων μας πρὸς τὴν δυτικὴν Εὐρώπην, δύναται νὰ παραβληθῇ μὲ τὴν κατάπληξιν, τὴν ὁποίαν προξενεῖ εἰς τὰ νήπια ἡ θέα πλουσίως ἐστολισμένης καὶ κινουμένης πλαγγόνος. Ὡς αὐτά, καὶ οὗτοι φαίνεται δὲν εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντιληφθοῦν τὰ ἐλατήρια τοῦ μηχανισμοῦ, καὶ χαίνουν ἐνώπιον αὐτῆς ἐκλαμβάνοντες τὰς ποικίλας ἐκδηλώσεις της, ὡς ὄντος λογικοῦ. Ὁ ἐκ μέρους τῶν ἡμετέρων διδασκάλων, ὑπερβολικὸς θαυμασμὸς παντὸς ξενικοῦ, καὶ ἡ τόσον στομφωδῶς ἀποκαλουμένη κοσμοπολιτικὴ ἀνατροφή, συμβάλλουν πρὸς ἐπικράτησιν τῆς τάσεως, ἣν πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, οὕτως ὥστε οἱ ὁμογενεῖς νέοι καὶ νεάνιδες προσπαθοῦσι νὰ ἐπιτύχωσι παντοιοτρόπως τὸν μετὰ ξένων συγχρωτισμόν.

Ποσάκις δὲν εἴδομεν ἑλληνίδας, ἀποφοίτους ἑλληνικῶν γυμνασίων, ὄχι μόνον νὰ ὑπανδρεύωνται μὲ νέους τοῦ καθολικοῦ δόγματος, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγκαταλείπουν ἀμέσως, ἄνευ τοῦ παραμικροῦ δισταγμοῦ πᾶν τὸ ἐθνικόν, καὶ τὰ ἤθη καὶ τὰ ἔθιμα τῆς πατρίδος των, ἴσως δὲ καὶ ἀποστροφὴν πρὸς τὸν ἑλληνισμὸν νὰ δεικνύουν, ὅπερ δὲν συνέβαινε βεβαίως κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος. Τὸ τοιοῦτον ὀφείλει ὁ ἑλληνισμὸς κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν ξενολατρείαν τῶν πλείστων διδασκάλων.

Εἰς τὸ αὐτὸ σφάλμα νομίζομεν ὅτι ὑπέπεσε καὶ ὁ πατριωτικώτατος ἐκεῖνος « Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ὠφελίμων βιβλίων, » διότι προσπαθῶν νὰ δώσῃ καλὰ καὶ ὠφέλιμα παραδείγματα εἰς τὸν λαόν, περιγράφει τόσον κολακευτικῶς τοὺς ξένους καὶ τὸν πολιτισμὸν αὐτῶν, ὥστε ὁ ἀναγινώσκων, συγκρίνων αὐτοὺς πρὸς τοὺς ἡμετέρους καὶ μὴ ὢν εἰς

εἰς θέσιν νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ κρίνῃ, καθ' ὃ μὴ γνωρίζων τὰ ἐν Εὐρώπῃ διατρέχοντα, τὰς καταχρήσεις, τὴν διαφθοράν, δὲν δύναται εἰμὴ νὰ ἐξαγάγῃ τὸ συμπέρασμα ὅτι τὸ ἑλληνικὸν κράτος καὶ ἔθνος εὑρίσκεται πολὺ ὀπίσω, καὶ νὰ μυκτηρίσῃ αὐτὸ ῥθονῶν καὶ ζηλεύων τὰ ξένα!!!

Ἐπὶ τῆς παρατηρήσεως ταύτης βασιζόμενοι, ὑπεδείξαμεν εἴς τινα τῶν ἱδρυτῶν τοῦ Συλλόγου τούτου, πόσον ἀποτελεσματικώτερον ἤθελεν εἶσθαι διὰ τὸν ἐπιδιωκόμενον ἐθνικὸν σκοπόν, ἐὰν οἱ συγγράφοντες τὰ βιβλιάρια αὐτοῦ ἐφρόντιζον νὰ καταστήσωσι γνωστὰ εἰς τὸν ἡμέτερον λαόν, ὄχι μόνον τὰ πλεονεκτήματα τῶν ξένων, τὰ ἀπαύστως καὶ ὑπὸ πάντων ἐξυμνούμενα, ἀλλὰ συγχρόνως καὶ τὰς πολλὰς αὐτῶν ἐλλείψεις, ἵνα ὁ λαὸς ἔχῃ ἀκριβῆ γνῶσιν καὶ σαφῆ ἰδέαν τῶν κατ' αὐτούς, νὰ δύναται νὰ συγκρίνῃ τὰ ἡμέτερα πρὸς τὰ ξένα καὶ ἐπομένως παύσῃ ἀπὸ τοῦ νὰ τρέφῃ τόσον ἀμέριστον θαυμασμὸν πρὸς αὐτά.

Ὅταν λοιπὸν ἐξυμνοῦμεν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν τοὺς ξένους καὶ ὑποβιβάζωμεν ἑαυτούς, δὲν πρέπει νὰ ἐκπληττώμεθα πλέον βλέποντες ὅτι ἕκαστος προσπαθεῖ ν' ἀπομακρύνηται ἀπὸ τοῦ ἔθνους τούτου, καὶ ὅτι καὶ εἰς τὰ μικρότερα ἀκέμη χωρία ὑπάρχει ἡ τάσις πρὸς τὸ ἐξευρωπαΐζεσθαι, πρὸς τὸ ἀποβάλλειν τὰ ἀγνὰ καὶ καλὰ ἤθη τῆς πατρίδος μας, καὶ πρὸς τὸ ἀντικαθιστᾶν τὴν ἐθνικὴν ἐνδυμασίαν ἥτις εἶναι ὡραιοτάτη, καθότι εἶναι ἔργον γυναικείας καλαισθησίας, διὰ τῆς τόσον ἁρμοκάλου καὶ ἁπλῶς χάριν ὡρισμένης ἀνάγκης ἐπινοηθείσης εὐρωπαϊκῆς. Δὲν ἐμφαίνει ἄρα περιφρόνησιν πρὸς τὰ πάτρια, ἡ ἐκ μέρους τῶν διδασκάλων ἀπαγόρευσις, ἂν καὶ ὄχι ρητὴ καὶ ἐπίσημος τῆς εἰς τὰ σχολεῖα φοιτήσεως μαθητῶν μὴ ἐνδεδυμένων εὐρωπαϊστί;

Οὐδέποτε εἴδομεν ἑλληνοδιδάσκαλον, ἢ ἑλληνοδιδασκάλισσαν ἐξακολουθοῦντας νὰ φέρωσι τὴν ἐνδυμασίαν τῶν γονέων των. Μετ' ἐκπλήξεως εἶδον κατὰ τὴν τελευταίαν εἰς τινας ἐπαρχίας τῆς Ἑλλάδος περιοδείαν μου, μετὰ πόσης σπουδῆς ἐγκαταλείπονται καὶ βαθμηδὸν λησμονοῦνται τὰ πάτρια ἔθιμα, μετὰ πόσης σπουδῆς ἀντικαθίσταται ἡ ἐθνικὴ ἐνδυμασία διὰ τῆς εὐρωπαϊκῆς, τόσον διὰ τὰς γυναῖκας, ὅσον καὶ τοὺς ἄνδρας.

Πόσον ὡραιοτέραν, πόσον γραφικωτέραν θέαν θὰ παρουσίαζε π. χ. τὸ σωματεῖον τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας ἐν Τριπόλει, ἐὰν διετήρει τὸ ἐθνικὸν ἔνδυμα.

Δυστυχῶς τὸ ρεῦμα εἶναι τόσον ὁρμητικόν, ὥστε ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ ὁ ἑλληνισμὸς ἀλλάζει ὄψιν, (*) καὶ μετ' οὐ πολὺ θὰ καταστῇ ἀγνώριστος, ἐὰν μὴ οἱ ἁρμοδιώτεροι εἰς τὴν περίπτωσιν ταύτην, δηλ. οἱ ὡς ἐκ τῆς μορφώσεως, τῆς εὐφυΐας, τῆς κοινωνικῆς των θέσεως, πολὺ τῶν ἄλλων ὑψηλότερον ἱστάμενοι, δώσωσι τὸ παράδειγμα. Πλὴν ἀνεξαρτήτως τοῦ ζητήματος τῆς περιβολῆς καὶ τῶν ἐθίμων, τὸ ὁποῖον τινὲς δικαίως ἢ ἀδίκως θεωροῦσιν ὡς δευτερεῦον, ἀγνοῶ ἐὰν πολλοὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων διδασκάλων ἐφρόντισαν νὰ τονίσουν τὸ ζήτημα τοῦ ἀτομικοῦ καὶ πρὸ πάντων τοῦ ἐθνικοῦ χαρακτῆρος, τοῦ ὁποίου βάσις βεβαίως εἶναι ὁ καλῶς ἐννοούμενος ἐγωϊσμός, ὁ τοσοῦτον ἀναγκαῖος ἐκεῖνος, ὁ ἀπαραίτητος διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἀτόμων, ὡς καὶ τῶν ἐθνῶν, διότι τυγχάνει τὸ ἐλατήριον ὅλων τῶν ἄλλων αἰσθημάτων, τῶν εὐγενεστέρων, τῶν λεπτοτέρων, ὅσα ἀνυψοῦν καὶ ἐξευγενίζουν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

Ὑπάρχουν παρ' ἡμῖν οἱ ἐπικρίνοντες, ὄχι τὴν ἥκιστα ἐθνικὴν ἀγωγήν, ἀλλὰ τὸ σύστημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, οἵτινες φωνασκοῦσιν ἀπαύστως λέγοντες, ὅτι εἰς τὰ ἑλληνικὰ σχολεῖα δὲν δίδεται πρακτικὴ παίδευσις, καὶ λησμονοῦντες ὅτι διὰ τῆς ἐκπαιδεύσεως ἐκείνης τῆς θεωρουμένης τὴν σήμερον ἀπηρχαιομένης διεδραμάτισαν σπουδαῖα πρόσωπα ἐν ταῖς τέχναις, ταῖς ἐπιστήμαις, ταῖς κυβερνητικαῖς θέσεσιν ἀπόφοιτοι τῶν ἑλληνικῶν σχολείων, ἱκανοὶ νὰ διατρέξουν οἱονδήποτε στάδιον καὶ νὰ διακριθοῦν εἰς αὐτό. Πολλοὶ ἐκφράζονται κατὰ τῆς κλασικῆς παιδεύσεως, μὴ ἐννοοῦντες τὰ πλεονεκτήματα αὐτῆς, ἥτις δύναται τόσον καλὰ ἀποτελέσματα νὰ φέρῃ ὥστε ἀπόφοιτοι τῶν ἡμετέρων σχολείων, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἀξιώσεως, ὅτι εἶναι τῶν ἄλλων

Σημ. (*) Ἡ κατὰ τὸ φαινόμενον ἀναπόφευκτος ἀλλοίωσις, ἣν ὑφίσταται ὁ ἑλληνισμός, δὲν εἶναι ἡ πρώτη, οὐδὲ ἡ τελευταία, ὡς ἐλαχίστην δὲ μαρτυρίαν ἀναφέρω τὴν συνήθειαν τοῦ νὰ παραλαμβάνωσιν οἱ νεώτεροι ἕλληνες ὀνόματα ὄχι μόνον ἑβραϊκά, ὅπερ βεβαίως ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων. Τὴν σήμερον δὲ ἤρχισαν νὰ μεταχειρίζωνται ἂν καὶ ὀλίγιστα ὀνόματα τουρκικά.

ὑπέρτεροι, μεταβάντες εἰς Εὐρώπην διέπρεψαν καὶ κατέλαβον θέσεις καὶ διὰ τοὺς Εὐρωπαίους ἔτι ζηλευτάς.

Ἂς ἀναφέρωμεν, μεταξὺ τῶν πολλῶν, ἓν παράδειγμα, τὸ τοῦ διαπρεπεστάτου ἐπιστήμονος τοῦ ἀειμνήστου Πανᾶ, τοῦ κατέχοντος σπουδαίαν θέσιν εἰς τὴν γαλλικὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην, ὅστις ἀπόροιτος τῶν ἑλληνικῶν ἐν Ὑπτανήσῳ σχολείων καὶ ἐπ' ἐλάχιστον σχετικῶς χρονικὸν διάστημα διατρίψας εἰς Παρισίους, ἐπέτυχεν ἐν τοῖς διαγωνισμοῖς, ἐδέησε δέ, ἵνα ματαιωθῶσιν αἱ ραδιουργίαι τῶν γάλλων ἀντιπάλων του, προβαλλόντων ὅτι δὲν ἔχει τὴν γαλλικὴν ἰθαγένειαν, ὁ πολὺς Nélaton νὰ προκαλέσῃ ἀμέσως αὐτοκρατορικὸν διάταγμα παρὰ τοῦ Ναπολέοντος τοῦ Γ'., δι' οὗ ἀπελάμβανεν ὁ Πανᾶς τὴν γαλλικὴν ἰθαγένειαν.

Τὸ τοιοῦτον ἐγένετο ἐνόσῳ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπέμενον εἰς τὴν κλασικὴν καὶ σοβαρὰν ἐκπαίδευσιν, τὴν σήμερον ὅμως, ὅτε τόσαι προσπάθειαι καὶ δὴ ἀποτελεσματικαὶ πρὸς μείωσιν τοῦ γοήτρου τῆς κλασικῆς ἐκπαιδεύσεως γίνονται καὶ πρὸς ἀντικατάστασιν αὐτῆς διὰ τῆς πρακτικῆς δῆθεν, ὀμῳβάλλομεν ἐὰν οἱ ἀπόροιτοι τῶν ἡμετέρων σχολείων θὰ κέκτηνται ἀρκετὰ προσόντα ἵνα διαπρέψωσι.

Δὲν νομίζομεν ἀναγκαῖον νὰ ἐπαναλάβωμεν ὅτι ἡ ἐθνικὴ παίδευσις εἶναι πάντοτε ἡ καλλιτέρα, ἰδίᾳ δὲ ἡ ἑλληνική, ἥτις εἶναι τὰ μᾶλλα ἀνθρωπιστική.

Ἀπαξιοῦμεν νὰ ὁμιλήσωμεν περὶ τῶν ἐκ τῆς ψυχώσεως ἐκείνης; πασχόντων οἵτινες οὐδεμίαν σαφῆ ἰδέαν ἔχοντες περὶ ἐκπαιδεύσεως καὶ περὶ γλωσσικοῦ ζητήματος, καὶ μὴ γνωρίζοντες τί ἐστὶ κλασικὴ ἢ καὶ πραγματολογικὴ παίδευσις, ἀδιαλείπτως καταφέρονται κατὰ τῶν σχολείων ἡμῶν, συμβάλλουν εἰς τὸ ν' ἀπογοητεύωνται μερικοὶ εὔπιστοι γονεῖς καὶ νὰ στέλλωσι τὰ τέκνα των εἰς ξένα σχολεῖα. Ὡς ἐκ τῆς αἰτίας ταύτης ἐσχηματίσθη ἤδη ῥεῦμα ἀκατάσχετον, ἀντεθνικόν, ξενολατρικόν, καὶ ὄπισθεν ἀναμορφωτικόν.

Οὐκ ὀλίγον συνέβαλον εἰς τὸ νὰ καταβιβάσωσι τὸ γόητρον τῆς παιδεύσεως καὶ τὴν ἐνότητα αὐτῆς παρ' ἡμῖν, καὶ αἱ μικροραδιουργίαι τῶν διδασκάλων, οἵτινες δι' εὐτελῆ κέρδη ἐξασκοῦσι τὴν βιβλιοκαπηλείαν, πρὸς ζημίαν ἀνυπολόγιστον τοῦ ἔθνους.

Λέγομεν αὐτὸ βασιζόμενοι εἰς τὸ ὅτι ἔθνος λέγεται τὸ σύνολον τὸ ἀποτελούμενον ἐξ ἀτόμων ἐχόντων ὄχι μόνον τὴν αὐτὴν καταγωγήν, θρησκείαν, γλῶσσαν, τὰ αὐτὰ ἀνθρωπολογικὰ χαρακτηριστικά, καὶ τὰς αὐτὰς παραδόσεις, ἀλλὰ καὶ ἀνεξαρτήτως τῆς πολιτικῆς διοικήσεως, ἐχόντων τὴν αὐτὴν παίδευσιν καὶ ἀγωγήν. Διότι οὐδεὶς βεβαίως ἀγνοεῖ, ὅτι διὰ τῆς διαφορᾶς τῆς ἀνατροφῆς, ἀλλοιοῦται ὁ χαρακτὴρ καὶ ἑπομένως ὁ ἐθνισμὸς τῶν ἀτόμων· οὕτω λ. χ. οἱ ἐν Ἑλβετίᾳ καὶ Βελγίῳ γάλλοι δὲν ἔχουν πλέον τὰς αὐτὰς σκέψεις ὡς οἱ γάλλοι τῆς Γαλλίας, οὐδὲ οἱ ἰταλοὶ τῆς Νικαίας καὶ Σαβοΐας ἔμειναν ἰταλοί. Παρ' ἡμῖν δὲ οἱ Ἀρμενοκαθολικοὶ προσπαθοῦσι νὰ προσεγγίζωσι πρὸς τοὺς ξένους καὶ ἀποβάλλουσιν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ τὸν ἐθνισμόν των, διότι ἀνατρέφονται ὑπὸ ξένων οἵτινες ἵνα τοὺς ἀπομακρύνουν τοῦ ἔθνους των κατηγοροῦν διηνεκῶς καὶ ἀκούοντες ἐπανειλημμένως ὅτι τὰ ἀρμενικὰ ἤθη καὶ ἔθιμα εἶναι γελοῖα ὅτι ἡ γλῶσσά των εἶναι κακόηχος καὶ δυσάρεστος ἐπείσθησαν περὶ αὐτοῦ καὶ ὡσεὶ αἰσχυνόμενοι νὰ λαλήσουν αὐτὴν καὶ θέλοντες ν' ἀπορύγωσι τὰς κρίσεις καὶ ἐπικρίσεις τῶν ξένων προτιμῶσι νὰ ὁμιλῶσι τὴν γαλλικὴν οἰκτρῶς καὶ ἔτι οἰκτρότερον τὴν ἑλληνικήν.

Φέρω ὡς ἐλαχίστην μαρτυρίαν τὸ παράδειγμα ἀρμενοκαθολικῆς κυρίας, ἥτις ἐκφραζομένη περὶ ὁμογενοῦς αὐτῆς κυρίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἔκφρασις εὐγενείας ἐνέκειτο εἰς τὸν κυλινδροειδῆ αὐτοῦ πῖλον καὶ εἰς ὀλίγα στρεβλὰ γαλλικά, ἔλεγε μετὰ θαυμασμοῦ. « Ἀρμένος εἶναι ὁμὰ Φραντσέζος μοιάζει. »

Ἐκ τῆς ἀντικαταστάσεως τῆς μητρικῆς των γλώσσης διὰ ξένης προέρχεται βαθμηδὸν ψυχρότης καὶ ἀποστροφὴ μάλιστα πρὸς τὸ ἴδιον αὐτῶν ἔθνος, ἥτις καταλήγει εἰς θλιβερὰ γεγονότα.

Ἑπομένως, ἵνα ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα τῆς βιβλιοκαπηλείας, διὰ τοῦ ἀπαισίου αὐτοῦ συστήματος, οἱ ἐκδίδοντες τὰ τοιαῦτα πρὸς χρῆσιν τῶν σχολείων βιβλία, τὰ ὁποῖα οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ κράματα ποικίλων ἀντιφατικῶν καὶ ἀνακριβῶν ἔργων ξένων συγγραφέων, ἀσύμφωνα τὰ μὲν πρὸς τὰ δὲ καὶ ἀκατάλληλα, ὄχι μόνον ἐπιβαρύνουσιν οἰκονομικῶς τὸ ἔθνος, ἀλλὰ καὶ ἐπιφέρουσι σύγχυσιν ἰδεῶν μεταξὺ τῆς νεολαίας, ἥτις θ' ἀποτελέσῃ τὸ ἔθνος τῆς αὔριον.

Δι' ὅλων αὐτῶν τῶν ἐλλιπῶν μέσων παιδεύσεως, ἀφ' ἑνὸς μὲν τῶν ξένων σχολείων ἄτινα ὡς ἐλέχθη οὐδὲν τὸ ἐθνικὸν διδάσκουσιν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τῶν ἡμετέρων σχολείων, ἄτινα ὑπερβολικῶς ἐξαίρουσι πᾶν τὸ ξενικὸν καὶ τείνουσιν εἰς τὸ νὰ καταβιβάσωσι τὸ ὕψος τῆς ἐθνικῆς παιδεύσεως, ἐρθάσαμεν εἰς τοιαύτην κατάστασιν, ὥστε οἱ δῆθεν ἀνεπτυγμένοι Ἕλληνες, τόσον ὀλίγον γνωρίζουν τὸν ἑλληνικὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἐκλήθησαν νὰ διοικήσουν ἢ καὶ νὰ ἀντιπροσωπεύσουν, ὥστε ἐκφράζονται λίαν παρατόλμως καὶ ἀνακριβῶς περὶ αὐτοῦ λαμβάνοντες ἰδέας περὶ τῶν ἐν τῷ ἑλληνισμῷ συμβαινόντων ἐκ τῶν ξένων ἐφημερίδων, παραβάλλοντες αὐτὸν μὲ τοὺς λαοὺς τῆς δυτικῆς Εὐρώπης, τῶν ὁποίων βεβαίως εἶναι ἀνώτερος, καθὼς ἤδη εἴπομεν.

Φαντάζεταί τις λοιπὸν εἰς ὁποίαν δυσχερῆ θέσιν εὑρίσκεται ὁ δυστυχὴς οὗτος λαός, ὁ τόσον φιλοδοξῶν νὰ ζήσῃ καὶ νὰ δράσῃ εἰς τὸν παγκόσμιον πολιτισμόν, ἔχων ἀφ' ἑνὸς τοὺς ὡς ἄνω ἀριστοκράτας καὶ πλουτοκράτας, τοὺς παραγνωρίζοντας αὐτόν, καὶ τοὺς ὡς ἄνω ἀναφερθέντας διδασκάλους ξένους τε καὶ ἡμετέρους, ἀφ' ἑτέρου τὰς κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον καλὰς διοικήσεις, ὁ εὑρίσκων πανταχοῦ ἐμπόδια καὶ οὐδαμοῦ βοήθειαν.

Τῇ ἀληθείᾳ ἡ θέσις αὐτοῦ μᾶς ἐνθυμίζει τὸ ἐκφραστικώτατον ἐκεῖνο ἰταλικὸν ρητόν: L'altissimo di su porta la tempesta l'altissimo di giù toglie quel che resta e noi tra i due altissimi restiamo f . . . . . elicissimi.

Τὰς ἄνωθι σκέψεις ἐκθέτων οὐδόλως βαυκαλίζομαι μὲ τὴν ματαίαν ἐλπίδα, ὅτι θὰ ἐπιφέρω βελτίωσίν τινα εἰς τὴν τοιαύτην κατάστασιν τῶν πραγμάτων. Δὲν ἀγνοῶ ὅτι πλεῖστοι ὅσοι, ἀληθῶς πονοῦντες διὰ τὸ ἔθνος των ἔγραψαν πρὸ ἐμοῦ, καὶ ὅτι πλεῖστοι θὰ ἐπαναλάβουν εἰς τὸ μέλλον τὰ αὐτά, καὶ ἡ φωνὴ αὐτῶν ἔσεται ὡς ἡ ἐμὴ «φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ»· ἐὰν ἐξετάθην ἐπὶ τῶν ζητημάτων τούτων, τὸ ἔπραξα ὅπως παραθέσω τρόπον τινὰ φωτογραφικὴν ἀπεικόνισιν τῶν διατρεχόντων ἐν τῷ ἑλληνισμῷ, κυρίως δὲ ὅπως ἐξηγήσω τοὺς λόγους οἵτινες μὲ ὤθησαν ν' ἀναλάβω τὴν διοργάνωσιν τῆς τῶν Ἐκθέτων Ὑπηρεσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει.

Διότι ἐκτὸς τῶν ἤδη μνημονευθεισῶν προπαγανδικῶν ἐνεργειῶν, καὶ

τῶν αἰτίων τῶν προκαλούντων τὴν ἐξασθένησιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ὑπάρχει καὶ ἄλλος τρόπος τοῦ ὁποίου τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι βεβαίως εὐστοχώτερον, τρόπος ἄδηλος, δι' οὗ πολλὰ μέλη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀποσπῶνται ἀνεπιστρεπτεί, ὅπως συνέβαινε καὶ συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον μὲ τὰ ἔκθετα ὀρφανά.

Τὸν τρόπον δὲ τοῦτον, δυστυχῶς ὑπεβοήθησαν πολλοὶ δῆθεν ἀρμόδιοι μὴ ἐνισχύσαντες τὴν ἣν κατεῖχον θέσιν ἐν τῇ κοινωνίᾳ (ὡς συμβαίνει διὰ τοὺς συμβούλους, μέλη ἀδελφάτων, ἐφόρους ἐν γένει, ἰδίως διὰ τοὺς ἀφιλοκύτους ἐκείνους οἵτινες διὰ τῆς βίας προκαλοῦσι τὴν ἐκλογήν των) καὶ παραμελήσαντες, ἢ ἀρνηθέντες νὰ παραλάβωσι τὰ ὑπὸ τὴν προστασίαν τῆς κοινότητος τιθέμενα παιδία.

Ἡ διὰ τοιούτου μέσου ἀπώλεια πλείστων ἑλληνικῶν ὑπάρξεων, ἐγένετο ἰδία κατὰ τὴν τελευταίαν ταύτην εἰκοσαετίαν, ὁπότε μεγάλοι κλάδοι τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας (ἐμπόριον καὶ βιομηχανία τῶν Καπνῶν, ἓξ ἔμμεσοι φόροι,) μετεφέρθησαν ἀποτόμως ἀπὸ τῶν χειρῶν τῶν ὁμοεθνῶν εἰς τὰς τῶν ἀλλοεθνῶν καὶ ὡς φυσικῶς ἐπόμενον οἱ ζῶντες ἐκ τῶν κλάδων τούτων τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ἐγχωρίου βιομηχανίας ἔμειναν ἐξ ἀπροόπτου ἐκτεθειμένοι εἰς παντὸς εἴδους ἀνάγκας καὶ οἰκονομικὰς δυσχερείας, μὴ δυνάμενοι δι' οὐδενὸς μέσου νὰ πορισθῶν τὰ τῆς ζωῆς. Οὕτω π. χ. ἡ βιομηχανία τῶν καπνῶν ἥτις πρὸ τοῦ 1880 ἤκμαζεν ἐν Τουρκίᾳ, εὑρισκομένη ἀποκλειστικῶς εἰς χεῖρας Ἑλλήνων καὶ παρέχουσα πόρον ζωῆς εἰς χιλιάδας ὁμοεθνῶν, διὰ τῆς ἱδρύσεως τοῦ Μονοπωλείου περιῆλθεν εἰς χεῖρας κεφαλαιούχων ξένων, τὸ δὲ ἑλληνικὸν στοιχεῖον δὲν ἀντιπροσωπεύεται πλέον ἢ κατὰ μονάδας ἐν αὐτῷ.

Τὸ αὐτὸ ἀναφέρεται καὶ περὶ πολλῶν ἄλλων ἱδρυμάτων, τραπεζῶν κ. λ. ἅτινα παρεῖχον πόρον ζωῆς εἰς τοὺς ὁμογενεῖς μας, οὕτως ὥστε εὐημέρει ὅλος ὁ ἑλληνικὸς πληθυσμός.

Ἡ βιαία αὕτη μεταβολὴ ἐξέθεσε τὸν ἑλληνικὸν λαὸν εἰς παντοίας στερήσεις καὶ ἀνάγκας, ὧν συνέπεια ὑπῆρξεν ἡ τελεία οἰκονομικὴ καταστροφή. Πιεζόμενοι ὑπὸ τῆς ἐνδείας, καὶ μὴ εὑρίσκοντες ἱκανὴν ὑποστήριξιν παρὰ τῶν ὁμογενῶν, συνέβη τότε μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων, ὥστε πτωχοὶ γονεῖς, ἢ συγγενεῖς αὐτῶν ἀποθανόντων, εὑρισκόμενοι

ἐν παντελεῖ ἀδυναμίᾳ νὰ διαθρέψωσι καὶ ἐκπαιδεύσωσι τὰ τέκνα των, νὰ παραδώσωσιν αὐτὰ εἰς τὰς Ἀδελφὰς τοῦ Ἐλέους, ἢ τοὺς καθολικοὺς μοναχούς, οἵτινες προθύμως ἐδέχοντο αὐτὰ ἐὰν εἶχον μικρὰν ἡλικίαν, διότι τὰ μεγαλείτερα θὰ ἔρερον ἀρεύκτως ἀντίστασιν εἰς τὰ προσηλυτιστικά των σχέδια.

Τὸ τοιοῦτον δυστυχῶς συμβαίνει ἔτι καὶ σήμερον, ἂν καὶ σπανιώτερον, ὡς ὄρον δὲ ἀπαραίτητον διὰ τὴν φιλάνθρωπον αὐτῶν ἀποδοχὴν θέτουσι τὴν διακοπὴν πάσης σχέσεως μεταξὺ τέκνου καὶ γονέων ἢ συγγενῶν αὐτοῦ.

Ἀναμφιβόλως, πλεῖστα ὅσα παιδία Ἑλλήνων, νόμιμα ἢ μή, μείναντα ὀρφανὰ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην παρελήφθησαν ὑπὸ ξένων καὶ προπαγανδικῶν ἑταιριῶν, καὶ ὡς ἦτο φυσικὸν ὡς ἐκ τῆς ἀνατροφῆς ἣν ἔλαβον, μολονότι ἐγεννήθησαν Ἕλληνες, μετετράπησαν εἰς μισέλληνας, καὶ ἐκ τῶν μᾶλλον φανατικῶν.

Στατιστικοὶ πίνακες δυστυχῶς δὲν ὑπάρχουν, ὅπως δυνηθῶ ν' ἀποδείξω δι' ἀριθμῶν πόσα μέλη τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀπεσπῶντο κατ' ἔτος, πρὸ τῆς ῥηθείσης εἰκοσαετίας, καὶ πόσα μετ' αὐτήν, οὐδὲ εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ γνωστόν, διότι αἱ καθολικαὶ Ἀδελφαὶ τοῦ Ἐλέους (ἐκ τῶν ὁποίων τὶς οἶδε πόσαι εἶναι Ἑλληνίδες) δὲν συνηθίζουν νὰ ἐπιτρέπουν εἰς τοὺς ξένους ν' ἀναμιγνύωνται εἰς τὰς ὑποθέσεις των.

Ἵνα σχηματίσῃ τις ἰδέαν τῆς ἀπροόπτου οἰκονομικῆς καταστροφῆς, ἣν ἀνέφερα, καὶ τῶν συνεπειῶν αὐτῆς, παραθέτω περικοπὴν ἐκθέσεως τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπὶ τῆς διαχειρίσεως τῶν τῆς Κοινότητος τοῦ Πέραν ἐπιτροπῆς, ἀναγνωσθείσης ὑπὸ τοῦ εἰσηγητοῦ αὐτῆς Κου Μηνᾶ Χαμουδοπούλου, ἐν συνελεύσει τῆς κοινότητος, συγκροτηθείσῃ τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1883.

« Ὡς παρατηρεῖτε, αἱ πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκθέτων δαπάναι ὑ-
« περεδιπλασιάσθησαν κατὰ τὸ 1882 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ πρὸ αὐ-
« τοῦ ἔτος· ἄραγε τοῦτο προῆλθεν ἐξ αὐξήσεως τῆς ἠθικῆς παρ' ἡμῖν
« ἐκλύσεως, ἢ ἐξ ἐπαυξήσεως τῆς πενίας τῆς κατακολουθούσης τῇ
« οἰκονομικῇ καχεξίᾳ;
« Οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦναι ὁ λόγος, τὸ πραγματικὸν γεγονὸς ἐστὶ
« ὁ ὑπερδιπλασιασμὸς τῆς δαπάνης, ἣν τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ τῶν

« Εἰσοδίων ὑρίσταται πρὸς συνεφήρησιν ἐκθέτων παίδων, νομίμων ἢ
« φυσικῶν τέκνων κεκρυμμένων γονέων, ἡ δὲ κατάστασις αὕτη τῶν
« πραγμάτων, ἀνάγκη νὰ προκαλέσῃ τὴν σύντονον τῆς κοινότητος
« μελέτην. »

Ἐκ τῶν σκέψεων τοῦ ἀξιοτίμου εἰσηγητοῦ τῆς ἐκθέσεως ταύτης πολλὰ δύναταί τις νὰ συμπεράνῃ, χωρὶς νὰ ᾖμαι ἠναγκασμένος νὰ ἐπεκταθῶ εἰς ἐξηγήσεις, αἱ ὁποῖαι βεβαίως ἄλλο εἰμὴ οἶκτον καὶ βαθεῖαν λύπην διὰ τὸ ἔθνος μας δὲν δύνανται νὰ προκαλέσουν.

Βεβαίως ἡ ἀπώλεια τόσων ὑπάρξεων διὰ τὸ ἔθνος μας, ὡς καὶ οἱ παντοῖοι ἐχθροί οὓς ἤδη ἀνέφερα, οἱ ὑποσκάπτοντες τὸν ἑλληνισμόν, συμβάλλουν οὐσιωδῶς εἰς τὴν καταστροφὴν καὶ ἐπέρχονται ἀρωγοὶ εἰς τοὺς ξένους, οἵτινες καθὼς εἴπομεν ἐπέπεσαν ἀγεληδὸν ὅπως ξυλευθοῦν ἐκ τῆς θεωρουμένης πεσούσης δρυός.

Τὰ ζητήματα λοιπὸν ταῦτα μὲ ἐνέβαλον πολλάκις εἰς σκέψεις, καὶ ἐπὶ τέλους ἀπεράσισα νὰ ἐργασθῶ, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας μου θέσω φραγμὸν ὅσον τὸ ἐφικτόν, εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην, ἐμφορούμενος ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ μεγάλου ἐκείνου ἀνδρός, ὅτι τὸ ἔθνος ἐξ ἑνὸς ἑκάστου ἀναμένει τὴν ἐκπλήρωσιν τοῦ καθήκοντος, καθὼς καὶ ἐκ τοῦ ἀποῤῥέγματος τοῦ μακαρίτου πατρός μου: **« εὐτυχὴς, ἐὰν ἐκ τῶν κόπων σου προκύπτει ὠφέλεια εἰς τοὺς ἄλλους »** ὅπερ εἶχεν ὡς κανόνα τοῦ βίου του.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι σύντονοι προσπάθειαι καταβάλλονται ὅπως ἀποσπῶνται ὅσον τὸ δυνατὸν περισσότερα μέλη ἐκ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους.

Ἐὰν παραπονούμεθα διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιπεσόντων ξένων, τῶν ὁποίων ἡ πρὸς καταστροφὴν τοῦ ἑλληνισμοῦ ἐνέργεια εἶναι ἀποτελεσματική, οὐχ ἧττον ἀποτελεσματικὴ εἶναι καὶ ἡ ἐνέργεια τοῦ θανάτου, τοῦ ὁποίου αἴτια εἶναι, ὄχι μόνον ἡ πενία, ἡ κακὴ ἀνατροφὴ αἱ κακῶς ἐκτισμέναι οἰκίαι, ἡ παντελὴς παράβλεψις τῶν ὅρων τῆς ὑγιεινῆς, οἰκιακῆς τε καὶ δημοσίας, ἀλλὰ ἰδία ἡ ἄγνοια τῆς ὑγιεινῆς καὶ θεραπευτικῆς τῶν παίδων καὶ μάλιστα τῶν ὀρφανῶν καὶ ἡ ἀμέλεια τῶν ταχθέντων εἰς τὴν ἐπίβλεψιν αὐτῶν.

Τὸ τοιοῦτον δὲν ἀπαντᾶται μόνον ἐν Τουρκίᾳ· μὲ ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω

ὅτι ἐν Ἑλλάδι κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ διαπρεποῦς ἰατροῦ Κου Παπαπαναγιώτου ἡ θνησιμότης τῶν παίδων Ἀθηνῶν ἀνέρχεται εἰς 480/0, χωρὶς νὰ παραλείψω καὶ τὰ ἐπισυμβάντα σκάνδαλα εἰς τὰ ὀρφανὰ τῶν δύο σπουδαιοτέρων δήμων τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου, Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς, καὶ τὴν ἐπίσης ἀξιοθρήνητον κατάστασιν τῶν ὀρφανῶν εἰς τοὺς μικροτέρους δήμους, ὅπου ἡ θνητότης αὐτῶν ῥθάνει μέχρι τοῦ 80 καὶ 900/0.

Καθὼς ἰδίοις ὄμμασιν ἀντελήφθην οὐδεμία ἐπίσλεψις γίνεται εἰς τοὺς δήμους ὅπου ὑπάρχουν ὀρφανοτροφεῖα.

Ἓν ἐκ τῶν ὀλιγίστων καλῶς διατηρουμένων, εἶναι τὸ τῶν Πατρῶν, ὅπου τὸ σύστημα τῆς διατροφῆς εἶναι μικτόν, δηλαδὴ ἄλλα τῶν ὀρφανῶν ἀνατίθενται εἰς τροφοὺς ἵνα ἀνατραφῶσι κατ' οἶκον, καὶ ἄλλα διαμένουσιν ἐν τῷ ἱδρύματι. Τὸ μικτὸν αὐτὸ σύστημα ἐτέθη ὅμως εἰς ἐνέργειαν μόνον διὰ λόγους οἰκονομικούς, παρεπονοῦντο μάλιστα οἱ διευθύνοντες ὅτι διὰ τὴν ἀνεπάρκειαν πόρων ἀναγκάζονται νὰ προστρέξουν εἰς τὸ σύστημα τῆς κατ' οἶκον διατροφῆς, τὸ ὁποῖον ἀναμφιβόλως εἶναι ἀποτελεσματικώτερον, καὶ ηὔχοντο ὅπως διὰ τῆς ἐξευρέσεως πόρων συνηθῶν νὰ ἱδρύσουν μεγαλείτερον ἐκθετοκομεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ νὰ συγκεντρώσουν ὅλα τὰ ἔκθετα, μὴ λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν, ὅτι τὰ ἐκθετοκομεῖα παρουσιάζουν τόσα μειονεκτήματα, ὥστε βεβαίως εὐχῆς ἔργον θὰ ἦτο ἡ παντελὴς κατάργησις αὐτῶν.

Καθὼς γραπτῶς ἐξέθηκα εἰς τὸν δήμαρχον Πειραιῶς, ὅτε ἐγένετο λόγος περὶ ἱδρύσεως βρεφοκομείου αὐτόσε, πολὺ σκοπιμωτέρα ἤθελεν εἶσθαι ἡ περὶ τῶν ὀρφανῶν μέριμνα, ἐὰν οἱ ἁρμόδιοι παρεδέχοντο τὸ παρ' ἡμῖν σύστημα τῆς διατροφῆς τῶν παιδίων, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ πάντα ἐν Ἑλλάδι ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ὑπηρεσίας τῶν κομματικῶν βλέψεων, καὶ οὐχὶ ἐκ τῆς ἀμερολήπτου σταθμίσεως τῶν γεγονότων.

Λέγω λοιπὸν ὅτι τὸ σύστημα τῶν ἀσύλων, ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν, εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ δαπανηρότερον, λαμβανομένου ὑπ' ὄψιν, ἐκτὸς τοῦ ἀναγκαίου πρὸς ἵδρυσιν καταστήματος κεφαλαίου, καὶ τῶν ἀπαραιτήτων μισθοδοσιῶν αἵτινες καὶ συμβάλλουσιν εἰς τὸ περίπλοκον τῆς διαχειρίσεως.

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι ἂν ὄχι ἀδύνατον, πολὺ δύσκολον εἶναι νὰ διο-

ρισθῶσι πάντοτε εἰς τὰς οἰκείας θέσεις οἱ καταλληλότεροι πρὸ πάντων ἐν ἐποχῇ καθ' ἣν αἱ πολιτικαὶ ὄρθεν ἀνάγκαι ἐπιβάλλουσι τὴν ἀναζήτησιν θέσεων πρὸς ἱκανοποίησιν καὶ τοποθέτησιν ἀτόμων ἁπλῶς καὶ ὄχι ὡς ὤφειλεν ἀναζήτησιν ἀτόμων καταλλήλων διὰ τὰς θέσεις· ὥστε ἔτι ὀλιγώτερον θὰ ληφθῇ πρόνοια περὶ διορισμοῦ τοῦ ἁρμοδίου προσωπικοῦ εἰς τὰ ἱδρύματα ταῦτα, ἐν οἷς ἐξ ἀνεκτικότητος μόνον συντηροῦνται τὰ ὄντα τὰ ὁποῖα σεμνότυφοι θὰ ἤθελον νὰ βλέπωσιν ἐκλείποντα. Ἑπομένως, σπανίως νὰ μὴ ἀπαντῶνται αἱ περὶ τὴν διαχείρισιν σκανδαλώδεις καταχρήσεις, εἰς τὰ καταστήματα ταῦτα, ὅπου ὡς ἐκ τῆς μικρᾶς αὐτῶν ἡλικίας, οἱ ἀδικούμενοι ἀδυνατοῦσι νὰ ὑψώσωσι φωνὴν διαμαρτυρίας.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ κεφάλαιον τῆς ὑγιεινῆς, πόθεν ν' ἀρχίσῃ τις, ἐκ τοῦ ζητήματος τοῦ θηλασμοῦ, τῶν τροφῶν, τῆς τεχνητῆς διατροφῆς, ἢ τῶν διαφόρων ἐνδημικῶν καὶ ἐπιδημικῶν ἀσθενειῶν, αἱ ὁποῖαι τόσον καταπληκτικὴν καταστροφὴν ἐπιφέρουσι;

Μὴ λησμονῶμεν ὅτι εἰς τὰ καταστήματα ταῦτα ἀναπόφευκτοι εἶναι ὡς ἐκ τῆς συσσωρεύσεως αἱ διάρροιαι, αἱ μεταδιδόμεναι καὶ διὰ τῆς πλύσεως, αἱ ὀφθαλμίαι αἱ μεταδιδόμεναι διὰ τῶν μυιῶν, καὶ ὅλα ἐν γένει τὰ κολλητικὰ νοσήματα, τῶν ὁποίων τὴν διάδοσιν δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀναχαιτίσωσι μέχρι τοῦδε, οἱ διευθύνοντες τὰ τοιοῦτου εἴδους καθιδρύματα, καὶ ἀποτέλεσμα τῆς ὁποίας εἶναι ἡ φοβερὰ θνησιμότης περὶ τῆς ὁποίας θὰ κάμωμεν λόγον κατωτέρω.

Δυστυχῶς ἀπολύτως οὐδεμία σοβαρὰ σκέψις ἐγένετο ἐν Ἑλλάδι περὶ ἀτομικῆς ἢ δημοσίας ὑγιεινῆς, τῆς ὁποίας βάσις ἀναμφιβόλως εἶναι ἡ ἄκρα καθαριότης, τόσον διὰ τὸ σῶμα ὅσον καὶ διὰ τὴν καθόλου δίαιταν.

Τὴν μεγάλην σημασίαν ἣν ἔχει ἡ καθαριότης ἐπὶ τῆς ὑγείας ἐννοήσας ὁ μεγαλοφυὴς πορθητὴς ὅστις ἐπιθυμῶν τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἰθαγενοῦς στοιχείου ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς κατακτηθέντας νὰ λούωνται εἰς τοὺς δημοσίους λουτρῶνας, καὶ ν' ἀπολαμβάνωσιν οὕτω τῶν ἀγαθῶν τῆς καθαριότητος, ὅπερ κατὰ τὸν 16ον μόνον αἰῶνα τοῖς ἐπετράπη. Τὴν σήμερον δέ, διαρκούσης εἰσέτι ἂν καὶ μετριασμένης τῆς κατὰ τῶν χριστιανῶν καταφορᾶς, οὐδόλως ἐπιτρέπεται

ἡ ἀνέγερσις δημοσίων λουτρώνων εἰς συνοικίας μὴ μουσουλμανικάς. (*)

Εἴπομεν ὅτι περὶ δημοσίας καθαριότητος καὶ ὑγιεινῆς πολὺ ὀλίγον ἐσκέρθησαν οἱ ἐν Ἑλλάδι· ἔτι ὀλιγώτερον ἐσκέρθησαν περὶ ὑγιεινῆς τῶν παίδων καὶ μάλιστα τῶν ὀρφανῶν.

Τὸ ν' ἀπορρίπτῃ ἔρορος κοινότητος τινὸς ἐν Τουρκίᾳ τὰ εἰς τὴν μέριμναν τῆς Ἐκκλησίας ἀνατιθέμενα ὀρφανά, ἐκθέτων αὐτὰ εἰς βέβαιον θάνατον, ὅσον ἄτοπον καὶ ἀχαρακτήριστον ἐὰν ἦναι δικαιολογεῖται ὅμως ἐν μέρει ὡς ἐκ τῆς οἰκονομικῆς στενοχωρίας εἰς ἣν εὑρίσκεται ἡ κοινότης, ἥτις ἐκτὸς τῶν κυβερνητικῶν φόρων, δαπανᾷ τόσα ποσὰ πρὸς συντήρησιν σχολείων ἐκκλησιῶν, πτωχῶν καὶ πρὸς θεραπείαν τόσων ἄλλων κατεπειγουσῶν ἀναγκῶν· (**) ἀλλὰ ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τὰ εὐαγῆ ἱδρύματα, τὰ ὀρφανοτροφεῖα ἔχουν ἰδίους πόρους νὰ ἐπέρχηται τοιαύτη καταστροφή, εἶναι ἀδικαιολόγητον.

Βεβαίως ἡ καταπληκτικὴ θνησιμότης δὲν ὀφείλεται εἰς τὸ κλῖμα, ὡς κοινῶς λέγεται, οὔτε εἰς ἐλαττώματα τῆς φυλῆς, διότι ἐὰν ὑπῆρχον τὰ δύο ταῦτα αἴτια δὲν θὰ ἐβλέπομεν τόσον πολλοὺς ἐν Ἑλλάδι ὑπερβαίνοντας τὴν ἤδη ἀξιοζήλευτον ἡλικίαν τῶν 80 καὶ 90 ἐτῶν. (***) Κατὰ φυσικὴν συνέπειαν λοιπὸν τὸ τοιοῦτον πηγάζει ἐκ τῆς κακῆς διαίτης, τῆς κακῆς ὑγιεινῆς, τῆς ἐλλείψεως περιθάλψεως.

Μετὰ λύπης μου παρετήρησα, ὅτι εἰς τὰ ὀρφανοτροφεῖα, σχετική τις φροντὶς λαμβάνεται μόνον ὅταν ἀναμένεται εἰς τὸ κατάστημα ἡ ἐπίσκεψις σημαίνοντος προσώπου.

Δὲν δύναμαι ν' ἀποσιωπήσω, ὅτι ἐπισκερθεὶς ἀπροόπτως ὀρφανοτροφεῖον, οὗ παραλείπω τὸ ὄνομα εἶδον τὰ παιδία ἀκάθαρτα, ἀπεριποίητα, ὡς ἦτο ἐπόμενον ἄλλως τε, διότι εἶναι ἀδύνατον εἰς τὰς ἐπιμελητρίας, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι πολυάριθμοι νὰ περιποιοῦνται τόσον

Σημ. (*) Τὰ ὑπάρχοντα ἐν συνοικίαις χριστιανικαῖς ἐκτίσθησαν πρὸν ἢ κατοικηθῶσιν αἱ συνοικίαι αὗται ὑπὸ χριστιανῶν.

Σημ. (**) Οὕτω π. χ. κατὰ τὸ ἔτος 1901 αἱ γενικαὶ δαπάναι τῆς κοινότητος τοῦ Πέραν ἀνῆλθον εἰς 679.512 γρ. ὧν αἱ 76.591,75 διετέθησαν ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων.

Σημ. (***) Ἐν Κερκύρᾳ ἄνω τῶν 5 0|0 ζώντων ἔχουν ἡλικίαν ἄνω τῶν 70 καὶ ἐκ 1000 θανόντων 225 εἶναι ἐπίσης ἄνω τῶν 70.

ἀριθμὸν παιδίων, καὶ ὅπερ σπουδαιότερον εἶδον εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν βρεφῶν νὰ ἐπικάθηνται μυῖαι, μεταδίδουσαι τὰς ὀφθαλμίας, ἐνῷ αὐθημερόν, ὅτε ἀνεμένετο ἡ ἐπίσκεψίς μου, προκειμένου νὰ ἴδω τὸν διευθυντὴν εἶδον εἰς τὸ αὐτὸ κατάστημα τὰ ὀρφανὰ καθαρῶς ἐνδεδυμένα, παρατεταγμένα εἰς γραμμήν, νὰ μοὶ ἀπευθύνουν τὸν στρατιωτικὸν χαιρετισμόν, τὸν ὁποῖον ἐδιδάχθησαν νὰ πιθηκίζωσιν, ὅπερ μοὶ προὐξένησεν ἐξίσου ἀλγεινὴν ἐντύπωσιν.

Ἂς προσθέσω καὶ τὸ γελοῖον, ὅτι εἰς ἕτερον φιλανθρωπικὸν κατάστημα, ἐν Τουρκίᾳ τοῦτο, παρετηρήθη ὑπὸ τῶν ἐπισκεπτομένων αὐτὸ κοσμητριῶν ὅτι τὰ ὀρφανὰ ἦσαν ρυπαρά, ὁ δὲ ἐρωτηθεὶς διὰ τὸν λόγον τῆς καταστάσεως ταύτης ἐπιμελητὴς ἀπήντησεν, ὅτι ἐπειδὴ ἦτο ἡ ἑορτὴ τοῦ Ἁγ. Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τοῦ βιώσαντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, τὰ παιδία δὲν ἔπρεπε νὰ νιφθοῦν!

Ἂς μὴ ἀναφέρω τὸ ἄλλο κατάστημα, τοῦ ὁποίου τὰ εἰσοδήματα ἐχρησιμοποιήθησαν πρὸς ἀνέγερσιν θεάτρου, ἃς εἴπω μόνον ὅτι ἐνῷ οἱ ἀρτοπῶλαι, κρεωπῶλαι, καὶ λοιποὶ προμηθευταί, μὴ πληρωνόμενοι ἠρνοῦντο νὰ παρέχωσι πλέον τὰ ἀναγκαιοῦντα τρόφιμα διὰ τὰ ἔκθετα τοῦ ὀρφανοτροφείου δήμου τινὲς ἐν Ἑλλάδι, καὶ ἐνῷ ὁ ἰατρὸς αὐτοῦ, ὄχι μόνον παρεῖχε τὰς ὑπηρεσίας του δωρεὰν ἀλλὰ καὶ ἐξ ἰδίων ἐδαπάνα διὰ τὴν τροφήν των, ἐπαύθη ὅπως ἀντικατασταθῇ δι' ἑτέρου μισθοδοτουμένου 150 δρ. κατὰ μῆνα.

Εἶναι ἀνάγκη πλέον νὰ γίνῃ λόγος περὶ θνησιμότητος ἐν τοιούτῳ ἐκθετοτροφείῳ; Οὕτω ἡ ὑπερβολικὴ θνησιμότης καὶ ἡ κακὴ ὑγεία τῶν παίδων ἐν Ἑλλάδι, ἀποδεικνύονται ὡς φυσικὴ συνέπεια τοῦ ὅτι δὲν δίδεται μεγάλη σημασία εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου. (*)

Ἐὰν ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὁ μέγας ἀριθμὸς τῶν γεννήσεων ἀφ' ἑνός, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ σχετικὴ μακροβιότης τῶν κατοίκων, ἔπρεπεν ὁ πλη-

Σημ. (*) Ἡ θνητότης τῶν ἐκθέτων κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος ἐν Κερκύρᾳ ἦτο σχετικῶς πολὺ μικρὰ ὅπερ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι τὰ βρέφη διετρέφοντο ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν τροφῶν των. Ἐὰν δὲ τὸ 1822 ἡ θνητότης αὕτη ἀνῆλθεν εἰς τὸ 20 0|0 ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιδημίαν ὀστρακιᾶς ἥτις ἐπεκράτει τὸ ἔτος τοῦτο. Ἐν Ζακύνθῳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν τὰ ἔκθετα διετρέφοντο ἐντὸς τοῦ ἐκθετοκομείου ἐπομένως καὶ ἡ θέσις τῶν βρεφῶν πολὺ ἀπεῖχε τοῦ νὰ ἦναι ζηλευτὴ ἡ δὲ θνητότης μεγαλητέρα οὕτω ἐκ 216 ἐκθέτων ἃ εἰσῆλθον ἀπὸ τὸ 1809 μέχρι τοῦ 1816 τὰ 81 ἀπεβίωσαν.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΣΤΗΣ

θυμὸς τοῦ ἑλληνικοῦ βασιλείου νὰ ἦναι τοὐλάχιστον διπλάσιος τοῦ νῦν, ἀλλὰ δυστυχῶς ἡ παράβλεψις τῶν ὅρων τῆς ὑγιεινῆς, ἢ εἰς τὰ κομματικὰ ἐπίδοσις τῶν τεταγμένων τὰ τῆς ὑγιεινῆς ἰατρῶν, καὶ πλεῖστοι ἄλλοι λόγοι ἐπέφερον καὶ ἐπιφέρουν τὴν θνησιμότητα τῶν 40 0/0 καὶ ἄνω, ἥτις ἀφοῦ λάβει μάλιστά τις τὴν θνητότητα τῶν τῆς Εὐρώπης πόλεων 12 ἢ 14 0/0 ὁμολογουμένως εἶναι καταπληκτική. Ἂς σκεφθοῦν οἱ ἁρμόδιοι ἰδίως οἱ ἰατροὶ περὶ τοῦ ζητήματος τούτου. Δυστυχῶς οὐδεὶς ἐν Ἑλλάδι ἂν καὶ πολλοὶ ἔδρυσαν κλινικὰς πρὸς ἰδίαν ἐκμετάλλευσιν, οὐδέ τις ἐκ τῶν καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου, ἔσχε τὴν κοινωφελῆ ἰδέαν, ν' ἀναλάβῃ τὴν βελτίωσιν τῆς οἰκτρᾶς ταύτης καταστάσεως.

Ἀρχηγοῦμαι τὴν περιγραφὴν τῆς ἱδρύσεως τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων.

Ἀναλογιζόμενος τὴν ἄνω περιγραφεῖσαν ἀξιοθρήνητον κατάστασιν ἐν Κωνσταντινουπόλει, βλέπων τὸν μεγάλον ἀριθμὸν τῶν ἐγκαταλειπομένων παιδίων καὶ τὸν σχετικῶς μικρὸν ἀριθμὸν τῶν ἐπιζώντων, δὲν ἔπαυσα ἀπὸ τοῦ ν' ἀνταλλάσσω περὶ τοῦ ζητήματος ἰδέας μὲ τοὺς διαφόρους φίλους μου, καὶ ἐπιμόνως σκεπτόμενος περὶ βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν εἰς τὴν προστασίαν τῆς Ἐκκλησίας παραδιδομένων ὀρφανῶν κατώρθωσα νὰ προκαλέσω ἐν τῇ συνεδριάσει τῆς κοινότητος τῆς 12ης Ἰουνίου 1887 συζήτησιν, τῆς ὁποίας ἀποτέλεσμα ὑπῆρξεν ἡ συγκρότησις ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη μελετήσασα τὸ ζήτημα ἔρθασεν εἰς πορίσματα, τῶν ὁποίων τὴν ἐκτέλεσιν ἀπεράσισεν ἡ κοινότης, καὶ διώρισε τὰ μέλη, τὰ ὁποῖα ἐπρόκειτο νὰ θέσουν αὐτὰ εἰς ἐφαρμογήν.

Δυστυχῶς, ἡ ἀπόφασις αὕτη ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος, ὅπερ λαβὼν ὑπ' ὄψιν, καὶ βλέπων ὅτι ἡ κατάστασις τῶν ὀρφανῶν ἐξηκολούθει οὖσα ἡ αὐτὴ καὶ αἱ αὐταὶ ἰδέαι ἐπεκράτουν, ὅτι ἡ θνησιμότης ἦτο μεγάλη καὶ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀρφανῶν βαθμηδὸν ἠλαττοῦτο, παρὰ τὰς συνεχεῖς ἐκθέσεις ὅπερ καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς εὐτύχημα ὑπὸ τῶν τεταγμένων εἰς τὴν διαχείρισιν τῶν τῆς κοινότητος, ἀπεράσισα ν' ἀναλάβω ὁ ἴδιος τὴν προστασίαν καὶ περίθαλψιν τῶν ὀρφανῶν καὶ τὴν διοργάνωσιν τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων.

. Πρὶν ἢ ἀφηγηθῶ τί ἔπραξα, νομίζω καλὸν νὰ ἐξιστορήσω τὰ πρὸ ἐμοῦ γενόμενα, κατὰ τὰ πρακτικὰ τῶν συνελεύσεων τῆς Κοινότητος τοῦ Πέραν, τὰ ὁποῖα ἀνεδίφησα ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς τηρήσεως αὐτῶν, δηλ. ἀπὸ τοῦ 1837, ζητῶν τὰ σχετιζόμενα πρὸς τὸ θέμα μας.

Παραλείπω τὰ περὶ υἱοθεσιῶν σχετικὰ ἔγγραφα, θ' ἀναφέρω ὅμως τὰ πρακτικά, ἐν οἷς γίνεται λόγος περὶ τῶν οἰκονομικῶν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅπου καταφαίνεται, ὁποίαν ἀντίληψιν εἶχον οἱ κατὰ καιροὺς ἔφοροι περὶ τοῦ ζητήματος τῶν ἐκθέτων, καὶ ὁποίαν σημασίαν ἀπέδιδον εἰς τὴν ὕπαρξιν αὐτῶν.

Οὐδεὶς δυστυχῶς ἐκ τῶν ἐφόρων (ἄλλως τε ἔτι καὶ νῦν ἐν Ἑλλάδι τὸ αὐτὸ συμβαίνει) καὶ μέχρι τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἀνέλαβον τὴν προστασίαν τῶν ἐκθέτων, ἠγνόησε ποτὲ ὁποίαν ἀξίαν ἔχει ἡ ζωὴ ἑνὸς ἀνθρώπου, πόσον ἐπιδρᾷ οἰκονομικῶς ἐπὶ τῆς κοινωνίας ἡ ὕπαρξις ἑνὸς ἀτόμου.

Εἰς ἔνδειξιν φέρω τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 6 Μαΐου 1851.

Α'. πρακτικόν. Ἐν ᾧ γινομένου λόγου περὶ τῶν μεγάλων δαπανῶν καὶ ἐξόδων ἄτινα ἐγένοντο διὰ τὰ ἔκθετα ἢ νόθα, ἢ πτωχονόθα καθὼς τὰ ἔλεγον ἐλήφθη ἡ ἑξῆς ἀπόφασις:

« Τὸ Ταμεῖον τῆς Ἐκκλησίας δὲν ὑποχρεοῦται νὰ ἐξοδεύσῃ περισ-
« σότερον τῶν 30,000 γρ. κατ' ἔτος εἰς πτωχοὺς καὶ νόθα, ἂν δὲ ἡ
« ἐπιτροπὴ αὕτη τῶν πτωχονόθων σταθῇ ἀξία νὰ συνάξῃ περισσότε-
« ρον τῶν ἐξόδων της, τότε τὸ περισσεῦον θέλει μένει ὡς κεφάλαιον
« καταχωρούμενον εἰς ἰδιαιτέραν μερίδα τῶν καταστίχων τῆς ἐκκλη-
« σίας. »

Παραθέτω καὶ τὰ λοιπὰ πρακτικὰ τῶν συνελεύσεων:

Β'. « Σήμερον τὴν 7ην τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου ἡμέραν Κυριακὴν τοῦ
« 1865 συνελθόντες οἱ ἐνορῖται τῆς Ἱερᾶς Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων
« κατὰ πρόσκλησιν τῆς ἐφοροεπιτροπῆς, ὑπεβλήθησαν ἡμῖν οἱ ἐτήσιοι
« λογαριασμοὶ τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἰσολογισμένοι καὶ ἐξηλεγμένοι,
« καὶ καλῶς ἔχοντας ἐκρίναμεν ἀπαξάπαντες. Ἐπὶ τῇ προτάσει δὲ
« τῶν ἐντίμων μελῶν τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς μετὰ ὥριμον συ-
« ζήτησιν ἀπεφασίσαμεν παμψηρεὶ τὰ ἀκόλουθα: α') διὰ τὰ ἔκθετα
« καὶ ὀρφανὰ τῆς Ἐκκλησίας ν' ἀνατεθῶσι τοῦ λοιποῦ εἰς τὴν φρον-

« τίδα καὶ ἐπιστασίαν τῶν μελῶν τῆς φιλοπτώχου Ἀδελφότητος ὑπὸ
« τὸν ὡρισμένον ὅρον νὰ χορηγῆται ἐτησίως πρὸς συντήρησιν αὐτῶν
« ἐκ τοῦ ταμείου τῆς ἐκκλησίας εἰς τὰ ἐκτελεστικὰ μέλη τῆς ἀδελ-
« φότητος χρηματικόν, μέχρι τοῦ ποσοῦ 50,000 γροσίων. Οἱ ἀξιό-
« τιμοι κ. κ. Κ. Καραθεοδωρῆς καὶ Δ. Ταμβάκος ἐπεφορτίσθησαν
« παρὰ τῆς συνελεύσεως, ὅπως συνεννοηθῶσι μετὰ τῶν εἰρημένων
« Κυριῶν διὰ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ μέτρου τούτου.

« Γ'. Κατὰ τὴν ἔγγραφον πρόσκλησιν τῆς Ἐφορείας τοῦ ἱεροῦ Ναοῦ
« τῶν Εἰσοδίων, συγκροτηθείσης σήμερον τῇ 28ῃ Φεβρουαρίου ἡμέρᾳ
« Κυριακῇ γενικῆς συνελεύσεως ἐν τῷ Ἐπιτροπικῷ, οἱ ἀξιότιμοι
« κ. κ. Κ. Καραθεοδωρῆς καὶ Δ. Ταμβάκος ἐξέθεσαν ἅπα διὰ τοῦ ἀπὸ
« 7ης Φεβρουαρίου 1865 τρέχοντος πρακτικοῦ, ἐπεφορτίσθησαν παρὰ
« τῆς γενικῆς συνελεύσεως τῶν ἐνοριτῶν διὰ τὰ ἔκθετα καὶ ὀρφανὰ
« τῆς Ἐκκλησίας μας. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ ἀξιότιμος κ. Κωνστ. Κα-
« ραθεοδωρῆς ἀνέγνωσε τὴν ἀπὸ 20 Φεβρουαρίου ἔκθεσιν ἀμροτέρων
« πρὸς τὰς Κυρίας ἀδελφὰς τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, περιέχου-
« σαν τὰς προτάσεις τῶν ἐνοριτῶν καὶ ὑπὸ ποίους ὅρους προσκαλοῦν
« τὰς Κυρίας τῆς ἀδελφότητος νὰ ἀναδεχθοῦν ὑπὸ τὴν προστασίαν των
« τὰ ἐν λόγῳ τέκνα. Ἀκολούθως ὁ ἀξιότιμος κ. Δ. Ταμβάκος ἀνέ-
« γνωσε τὴν ἀπάντησιν τῶν ἐκτελεστικῶν μελῶν τῆς ἀδελφότητος
« ὑπὸ ἡμερομ. 23 Φεβρουαρ. διαλαμβάνουσαν τὴν ἀπόφασιν τῆς γε-
« νικῆς συνελεύσεως τῶν Κυριῶν τῆς ἀδελφότητος καὶ ὅτι μόνον ὑπὸ
« τοὺς ἑνδεκα διαγεγραμμένους ὅρους δύνανται νὰ ἀναδεχθοῦν τὴν
« ἠθικὴν ἐπιτήρησιν τῶν ἐκθέτων, καὶ ὀρφανῶν τέκνων ἐπὶ ἓν ἔτος.
« Μετὰ πολλὴν δὲ καὶ σπουδαίαν συζήτησιν παρεδέχθη ἡ συνέλευσις
« παμψηρεὶ ἀρήσασα ἐλευθέραν τὴν ἐν ἰσχύι ἐφοροεπιτροπὴν νὰ πράξῃ
« τὰ περαιτέρω. Πρὸς τούτοις ἀπεφασίσθη ἵνα ἡ ἰδία ἐφοροεπιτροπὴ
« στείλῃ εὐχαριστήριον ἐπιστολὴν ἐκ μέρους ὅλης τῆς ἐνορίας πρὸς τὰ
« ἐκτελεστικὰ μέλη τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, εὐχαριστοῦσα
« αὐτὰς διὰ τὴν ὁποίαν ἔδειξαν προθυμίαν ἀναδεχθεῖσαι ἐν τοιοῦτον
« ἐπίμοχθον ἔργον. Περιπλέον δὲ νὰ ἐκτυπωθοῦν εἰς ξεχωριστὰ φυλλά-
« δια ἡ ἔκθεσις τῶν κ. κ. Κωνστ. Καραθεοδωρῆ καὶ Δ. Ν. Ταμβά-
« κου καὶ ἡ ἀπάντησις τῶν ἐντίμων μελῶν τῆς ἀδελφότητος, καθὼς

« καὶ ἡ εὐχαριστήριος ἐπιστολὴ τῶν ἐνοριτῶν πρὸς τὰς ἰδίας καὶ δια-
« νεμηθῶσι δωρεὰν προτασσομένης αὐτῶν περιληπτικῆς ἐκθέσεως τῆς
« εἰδικῆς ἐπιτροπῆς ἐπιφορτισθείσης κατὰ τὸ ἔτος 1862 καὶ συγκει-
« μένης ἐκ τῶν κ. κ. Πασπάτη, Μαυρογένους, καὶ Κοντοσταύλου.
« Ἐπειδὴ δὲ καὶ εἰς προλαβούσας συνεδριάσεις ὁ κ. Ἔξαρχος (*) εἶχε
« προτείνει τὸ νὰ γίνουν κιβώτια ἐλέους, τὰ ὁποῖα νὰ ἐμπιστευθοῦν
« εἰς εἰδικὰ πρόσωπα διὰ νὰ τὰ περιφέρουν ἡ συνέλευσις κρίνει εὔλο-
« γον ν' ἀρήσῃ τὴν ἐν ἰσχύι ἐφοροεπιτροπὴν νὰ πράξῃ ὅ,τι ἐγκρίνει
« καλλίτερον ἵν' αὐξήσῃ τοὺς πόρους πρὸς ἀνακούφισιν τοῦ ταμείου
« τῆς Ἐκκλησίας, διότι τὰ ἔξοδα τῶν ἐν λόγῳ τέκνων θέλουν αὐ-
« ξήσει τοῦ λοιποῦ, ἕνεκα τῆς ἠθικῆς ἐπιτηρήσεως τῶν Κυριῶν τῆς
« Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος ὥστε δὲν θέλουν ἐπαρκεῖ οἱ μέχρι σήμε-
« ρον συνήθεις πόροι.

Δ'. « Κατὰ τὴν συνεδρίασιν τῆς συνελεύσεως τῆς κοινότητος τῆς 13
« Μαρτίου 1866 ἀπερασίσθη τῇ προτάσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτρο-
« πῆς ὅπως ὁ δίσκος τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς προσδιορισθῇ εἰς βοή-
« θειαν τοῦ ταμείου τῶν ἐκθέτων καὶ ὀρφανῶν, προηγουμένου λόγου
« προτρεπτικοῦ τοῦ ἀρχιερέως καὶ νὰ γίνεται μνημόσυνον ἀρχιερατι-
« κὸν κατ' ἔτος ὑπὲρ τῶν εὐεργετῶν τοῦ ταμείου τῶν ὀρφανῶν. Μέλ-
« λει δὲ νὰ προσδιορισθῇ ἄλλοτε ἡ ἡμέρα τούτου.

Ε'. « Ἐν τῇ λογοδοσίᾳ τῆς Ἐφοροεπιτροπῆς, ἀναγνωσθείσῃ ἐν τῇ
« συνελεύσει τῆς 1ης Φεβρ. 1868 ἐκοινοποιήθη εἰς τὴν Κοινότητα,
« ὅτι διὰ τὰ ἔκθετα καὶ ὀρφανὰ ἐδαπανήθησαν 54,414 γρ. Εἰσεπρά-
« χθησαν ἀπὸ συνεισφορᾶς καὶ δίσκους 13,266 1]2 γρ. ἤτοι ἡ Ἐκ-
« κλησία ἐδαπάνησε 41,147 γρ. Ἡ ἐπαγρύπνησις αὐτῶν ὑφ' ὅλας
« τὰς ἐπόψεις ἀνετέθη ἔκπαλαι εἰς τὰς καλοκάγαθους φροντίδας καὶ
« εἰς τὸν περὶ τὰ καλὰ ἀκραιφνῆ ζῆλον τῶν εὐγενῶν Κυριῶν τῆς Φι-
« λοπτώχου Ἀδελφότητος τῆς ἐνορίας μας, ὅθεν ἡμεῖς δὲν δυνάμεθα
« νὰ σᾶς πληροφορήσωμεν ἄλλως περὶ τῆς καταστάσεως τῶν δυστυ-
« χῶν τούτων ὄντων, ἢ δίδοντες γνῶσιν περιληπτικῆς τινὸς ἐκθέσεως

Σημ. (*) Διὰ τῆς λέξεως Ἔξαρχος ὑπεννοεῖται ὁ Πατριαρχικὸς Ἔξαρχος· ὠνόμαζον δὲ αὐτῷ τότε τὸν χωρεπίσκοπον Σταυροδρομίου.

« τῆς εὐγενεστάτης κυρίας Π. Α. Βλαστοῦ, περιῤῥεούσης ἡμῖν παρὰ
« τῆς αὐτῆς ἐπὶ τῇ αἰτήσει μας.

« Ἐπιστολὴ τῆς κ. Π. Α. Βλαστοῦ.

« Ἀξιότιμε Κύριε.

« Ἰδοὺ ἡ σημείωσις τῶν ἐκθέτων· εἰς ἀπάντησιν τῆς ἐπιστολῆς
« σας τῆς 10ης τρέχοντος. Κατὰ τὸν Ἀπρίλιον 1865 ὁ ἀριθμὸς τῶν
« ἐκθέτων ἦτον 31. Ἐξετέθησαν ἕως τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1866
« 65=96. Ἀπεβίωσαν ἕως τὰ τέλη Δεκεμβρίου 1866 29, υἱοθετήθη-
« σαν 16, ἐπεστράφησαν εἰς τὰς μητέρας των 2=47. Μένουσι
« κατὰ τὴν 1ην Ἰανουαρίου 1867 49. Ἐξετέθησαν μέχρι τὰ τέλη
« Δεκεμβρίου 1867 42=91. Μετετέθησαν εἰς τὸ Ὀρφανοτροφεῖον 2,
« ἀπεβίωσαν 22, υἱοθετήθησαν 8=32. Ἔχομεν τώρα 59. Ὅσον δὲ
« διὰ τὴν κατάστασιν τῶν παιδίων, μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ὅσον δυνά-
« μεθα ν' ἀπαιτήσωμεν καλή, διότι αἱ κ. κ. συνάδελφοι καταθέτουσι
« πολλοὺς κόπους εἰς τὴν ἐργασίαν των.

Πρόθυμος
ὑπ. ΠΗΝΕΛΟΠΗ Α. ΒΛΑΣΤΟΥ

ΣΤ'. « Σήμερον τῇ 14 Μαΐου 1872 ἐν τῇ συνελεύσει λόγου γινο-
« μένου περὶ τῆς δυσβαστάκτου οἰκτρᾶς οἰκονομικῆς καταστάσεως τῆς
« ἐκκλησίας, προτείνεται παρὰ τοῦ Κου Τζόλα πρὸς ἀνακούφισιν τῶν
« ὑπερόγκων τῆς Ἐκκλησίας δαπανῶν τὰ ὀρφανὰ καὶ ἔκθετα τῆς
« ἐνορίας ἢ νὰ ἀνατεθῶσιν ἐντελῶς ὑπὸ τὴν χρηματικὴν διατήρησιν
« τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, ἢ τοὐλάχιστον τὸ ἥμισυ τῶν τῆς
« διατηρήσεως ἐξόδων νὰ πληρώνηται ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Φιλοπτώ-
« χου Ἀδελφότητος καὶ δι' αὐτὸ πρέπει ἡ ἐφοροεπιτροπὴ νὰ συνεν-
« νοηθῇ μὲ τὸ σωματεῖον τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος. Τὴν ἰδέαν
« ταύτην ὑποστηρίζει ὁ Ἐξ. Κ. Καραθεοδωρῆς κατὰ τὸν ὁποῖον πρέ-
« πει ἡ ἀδελφότης ν' ἀναλάβῃ μέρος τῶν ἐξόδων πρὸς συντήρησιν
« τῶν ἐκθέτων.

Ζ'. « Κατὰ τὴν γ'. συνεδρίασιν τῆς συνελεύσεως, τῇ 19ῃ Ἀπρι-
« λίου 1877 ὁ Κος Ἰω. Ζήσης προτείνει ἵνα ἐκ τῶν δαπανῶν ἀφαι-
« ρεθῇ τὸ κονδύλιον 37,000 γρ. τὸ ὡρισμένον ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων καὶ
« νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ τὸ ταμεῖον τοῦ Ναοῦ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξοδεύῃ

« διὰ τὰ ἔκθετα ἐνῷ περικυκλοῦται ἀπὸ τόσας ἄλλας κατεπειγούσας
« καὶ ἱερωτέρας ἀνάγκας. Ἡ πρότασις αὕτη ἀπερρίφθη ὑπὸ τῆς συνε-
« λεύσεως ὡς ἀντικειμένη τῷ κανονισμῷ.

Η'. Κατὰ τὴν τακτικὴν συνέλευσιν τῆς Κοινότητος τοῦ 1882 τῆς 14 Μαΐου ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ὁ κ. Τραυλὸς λέγει περὶ τῶν ἐκθέτων: « Εἰς τὸ περὶ ἐκθέτων κεφάλαιον μετὰ λύ-
« πης πληροφορούμεθα ὅτι δὲν πραγματοποιεῖται ἀρκούντως ὁ ἐπι-
« διωκόμενος φιλάνθρωπος σκοπός, εἴτε διὰ τὸ ἀνεπαρκὲς τῆς ἐπὶ
« τούτῳ ὡρισμένης ποσότητος, εἴτε διὰ τὸ πλημμελὲς τοῦ ἐν ἐνερ-
« γείᾳ συστήματος, δι' ὃ εὐχόμεθα ἵνα ληφθῇ σπουδαιοτέρα πρόνοια
« περὶ τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων καὶ διοργανωθῇ εἰ δυνατὸν
« ἐπὶ ὑγιεστέρων βάσεων ἡ λειτουργία τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου
« κλάδου.

Θ'. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, (ἧς μέρος ἤδη ἀνερέραμεν) τῇ ἀναγνωσθείσῃ τῇ 1ῃ Ἰουνίου 1883, ὁ κ. Μηνᾶς Χαμουδόπουλος λέγει: « Ὡς παρατηρεῖτε ἡ πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκθέ-
« των δαπάνη ὑπερδιπλασιάσθη κατὰ τὸ 1882 ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ
« πρὸ αὐτοῦ ἔτος· ὅραγε τοῦτο προῆλθεν ἐξ αὐξήσεως τῆς ἠθικῆς
« παρ' ἡμῖν ἐκλύσεως, ἢ ἐξ ἐπαυξήσεως τῆς πενίας τῆς κατακολου-
« θούσης τῇ οἰκονομικῇ καχεξίᾳ. Οἱοσδήποτε καὶ ἂν ᾖναι ὁ λόγος,
« τὸ πραγματικὸν γεγονὸς ἐστὶν ὁ ὑπερδιπλασιασμὸς τῆς δαπάνης, ἣν
« τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ τῶν Εἰσοδίων ὑρίσταται πρὸς συντήρησιν ἐκ-
« θέτων παίδων νομίμων ἢ φυσικῶν τέκνων κεκρυμμένων γονέων, ἡ
« δὲ κατάστασις αὕτη τῶν πραγμάτων ἀνάγκη νὰ προκαλέσῃ τὴν
« σύντονον τῆς κοινότητος μελέτην. Τούτου ὅμως ὅλως ἀνεξαρτήτως,
« ἡ ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ εἰσηγεῖται τὴν σκοπιμωτέραν μέριμναν
« ὑπὲρ τῶν δυσμοίρων καὶ ἀθώων μικρῶν παίδων ἅτινα παρεδόθησαν
« εἰς τὸ ἔλεος τῆς Κοινότητος υἱοθετησάσης αὐτὰ διὰ τοῦ ναοῦ τῶν
« Εἰσοδίων πρὸς τοῦτο δὲ συνίστησι τὴν ἐπιδίωξιν τῆς ὑπὲρ αὐτῶν
« μερίμνης διὰ κοσμητριῶν αἵτινες, ὡς ἐκ τοῦ εὐσυμπαθήτου τοῦ
« φύλου αὐτῶν αἱ ἁρμοδιώτεραι πρὸς λυσιτελεστέραν κηδεμονίαν τῶν
« κοινωνικῶς νομίμων τούτων ὄντων.

Ι'. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἀναγνωσθείσῃ

τῇ 30 Μαΐου 1884 ὁ εἰσηγητὴς αὐτῆς κ. Ἀπ. Ποτοὺς λέγει:
« Πρὸς συντήρησιν τῶν ἐκθέτων παίδων ἡ κοινότης ἐδαπάνησε κατὰ
« τὸ 1883 32,959 γρ. ἔναντι 25,946.75 κατὰ τὸ προλαβόν. Καὶ
« ἡμεῖς ὅσῳ καὶ ἡ πρὸ ἡμῶν ἐξελεγκτικὴ ἐπιτροπὴ, θεωροῦντες
« λίαν σπουδαῖον τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπαναλαμβάνομεν παρακαλοῦντες
« ὑμᾶς ὅπως συντονώτερα μεριμνήσητε ὑπὲρ τῆς ἐν γένει βελτιώ-
« σεως τῆς καταστάσεως τῶν ἀτυχῶν τούτων πλασμάτων, καὶ εἰ
« ἐπιδοκιμάζετε διορίσητε εἰδικὴν ἐπιτροπὴν Κυριῶν καὶ Κυρίων,
« ἥτις μετὰ τὴν μελέτην τοῦ ζητήματος ἐπισταμένως συντάξει διορ-
« γάνωσιν καὶ κανονισμόν, ὃν νὰ καθυποβάλῃ ὑπὸ τὴν ὑμετέραν ἔγ-
« κρισιν ἐν ἐκτάκτῳ προσκληθησομένῃ ἐπὶ τούτῳ γενικῇ συνελεύσει
« πρὸς ἄμεσον ἐκτέλεσιν.

ΙΑ'. « Κατὰ τὴν συζήτησιν τὴν γενομένην ἐν τῇ συνελεύσει τῆς
« 12 Ἰουνίου 1887 μετὰ πολλὰς συζητήσεις ἐπὶ τοῦ ὅτι αἱ γενικαὶ
« ἐπιτροπαὶ δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψιν τὰς εὐχὰς τῶν διαφόρων ἐξελεγκτι-
« κῶν ἐπιτροπῶν, ὑποστηρίζεται ἡ πρότασις τοῦ κ. Γιάγκου ἐφένδη
« Βιθυνοῦ καὶ παρακαλεῖται ὁ προεδρεύων νὰ ὑποβάλῃ τὰς προτάσεις
« εἰς ψηφοφορίαν. Γενομένης δὲ ψηφοφορίας ἐκλέγεται πρὸς μελέτην
« τοῦ ζητήματος τῶν ἐκθέτων ἐπιτροπή ἐκ τῶν κ. κ. Ξ. Ζωγράφου,
« Σπ. Ζαβιτζιάνου, Ι. Παππαδούκα, καὶ Π. Στεράνοβικ.

ΙΒ'. Ἐν τῷ πρακτικῷ τῆς συμπληρωματικῆς συνελεύσεως τῆς
25 Ἰουνίου 1887 ὑπάρχει: « Εἰς δὲ τὴν προεκλεχθεῖσαν ἐπὶ τῶν ἐκ-
« θέτων ἐπιτροπήν, προστίθεται καὶ ὁ ἰατρὸς κ. Λεωνίδας Λιμα-
« ράκης. »

Ἡ ἐκλεχθεῖσα ἐπιτροπὴ εἰργάσθη ἐπιμελῶς, συνέλεξε πλείστας πληροφορίας καὶ ὑπέβαλεν εἰς τὴν Κοινότητα τὰ πορίσματα τῶν μελετῶν της, ἐπὶ τοῦ ἀνατεθέντος αὐτῇ ζητήματος ἐν ἐκθέσει ἀναγνωσθείσῃ κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος, καθὼς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Π'. πρακτικὸν θέλομεν ἰδῇ.

ΙΓ'. Ἐν τῇ ἐκθέσει τῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς, ἀναγνωσθείσῃ κατὰ τὴν συνέλευσιν τῆς 8 Ἰουνίου 1888 ὁ κ. Δ. Μηλιώτης εἰσηγητὴς αὐτῆς λέγει:

« Εἰς τὸ περὶ ἐκθέτων κεφάλαιον μετὰ λύπης βλέπομεν ὅτι δὲν

« πραγματοποιεῖται ἀρκούντως ὁ ἐπιδιωκόμενος φιλανθρωπικὸς σκο-
« πός, διότι ἐνῷ δαπανῶνται κατ' ἔτος περίπου γρ. 40,000, ἕνεκα
« ραίνεται τοῦ πλημμελοῦς συστήματος, ἡ θνησιμότης τῶν ἀτυχῶν
« τούτων πλασμάτων ἀνέρχεται εἰς 80 0[0, δι' ὃ εὐχόμεθα ἵνα λη-
« ρῶῃ σπευδαιοτέρα πρόνοια καὶ διοργανωθῇ εἰ δυνατὸν ἐπὶ ὑγιεστέ-
« ρων βάσεων ἡ λειτουργία τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου κλάδου.

« Εἶτα ὁ κ. Λ. Λιμαράκης ἰατρὸς καὶ εἰσηγητὴς τῆς ἐπὶ τῶν ἐκθέ-
« των ἐπιτροπῆς ἀναγινώσκει τὴν ἐκτενῆ καὶ ἀκριβεστάτην ἔκθεσιν
« τῆς ἐπιτροπῆς ζωηρῶς χειροκροτηθεῖσαν ὑπὸ τῆς συνελεύσεως.
« Εὐχαριστίαι θερμαὶ ἀπονέμονται τῇ ἐπιτροπῇ ἐπὶ τῇ σπουδαίᾳ αὐ-
« τῆς ἐργασίᾳ. Εἶτα προτείνεται καὶ γίνονται δεκτοὶ ὡς μέλη τῆς
« ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐκθέτων, αἱ κ. κ. Βαλσάμου, Βουαζὲν βέη, Δε-
« σποινὶς Σημηριώτου, Ε. Λ. Ζαρίφη, Ε. Νικολαΐδου καὶ ἡ κ. Ε. Ζα-
« βιτζιάνου καὶ οἱ κ. κ. Μιλτ. Ἰακώβου καὶ Κ. Κωνσταντινίδης. (*) »

Ὡς ἐκ τῶν ἄνω πρακτικῶν γίνεται καταφανές, αἱ κατὰ καιροὺς ἐξελεγκτικαὶ τῶν ἐφοριῶν ἐπιτροπαὶ βλέπουσαι ὅτι ὁ ἐπιδιωκόμενος σκοπὸς πολὺ ὀλίγον ἐπραγματοποιεῖτο, καὶ ὅτι αἱ δαπάναι εἰς τὰς ὁποίας ὑπεβάλλετο ἡ ἐκκλησία ἔβαινον ἐπὶ ματαίῳ, συχνάκις ἐπεδίωξαν τὴν βελτίωσιν τῆς καταστάσεως ταύτης. Δὲν θέλομεν νὰ σχολιάσωμεν τὴν εἰς τὸ πρακτικὸν ὑπὸ χρονολογίαν 19 Ἀπριλίου 1877 διατυπωθεῖσαν γνώμην, εὐτυχῶς ἡ συνέλευσις ἀποδεικνύουσα καλλίτερα αἰσθήματα ἀπέρριψε παμψηφεὶ αὐτήν.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα λεπτομερῶς τίνι τρόπῳ περιεθάλποντο τὰ ἔκθετα μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, καὶ τίνες οἱ λόγοι οἱ προκαλέσαντες τὴν ἀποδοκιμασίαν καὶ διαμαρτυρίαν τῶν ἑκάστοτε ἐφοριῶν.

Ἔκπαλαι ἐπεκράτησεν ἡ συνήθεια νὰ ἐγκαταλίπωνται τὰ βρέφη εἰς τὴν πύλην τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ὡς φιλόστοργος μήτηρ περιθάλπει τοὺς πρὸς αὐτὴν καταφεύγοντας, δυστυχεῖς, ἀποκλήρους, ἀπηλπισμένους, τοὺς ὁποίους ἡ κοινωνία ἀπομακρύνει ἀπὸ τοὺς κόλπους της.

Ἐν ᾗ περιπτώσει λοιπὸν ἐγκατελείπετο παιδίον τι, ἡ Ἐκκλησία

Σημ. (*) Παραπέμπεται ὁ ἀναγνώστης εἰς τὴν ἔκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης δημοσιευθεῖσαν τῷ 1888.

ἐνεπιστεύετο αὐτὸ εἰς τινα τροφόν, καὶ φρονοῦσα ὅτι τοιουτοτρόπως ἐξεπλήρωσε τὸ καθῆκόν της, ἀπηλάττετο πάσης ἄλλης περὶ αὐτοῦ μερίμνης.

Ἡ τροφὸς εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον ἐμπιστευθῇ τὸ παιδίον ἐλάμβανε τὸν μισθόν της ἕκαστον μῆνα ἐκ τοῦ ταμείου τῆς Ἐκκλησίας, οἱ δὲ ἀποτελοῦντες τὴν ἐφοροεπιτροπὴν τῆς Ἐκκλησίας, οὐδόλως ἐφρόντιζον νὰ πληροφορηθῶσιν, ἐὰν τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς τὴν τροφὸν παιδίον, ἐτρέφετο καὶ περιεθάλπετο καλῶς.

Δὲν θὰ ἦναι ὑπερβολή, ἐὰν εἴπω ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν τροφῶν αὐτῶν περιεποιοῦντο ἀρκούντως τὰ βρέφη, καὶ ὅτι ἐν περιπτώσει ἀσθενείας εὕρισκον τὸν τρόπον νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν ἰατροῦ τινός, ἢ αὐτοκαλουμένου τοιούτου. Ἐνίοτε ἕφερον αὐτὰ εἰς τὸ ἰατρεῖον τῆς ἐν Πέραν Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος τῶν Ἑλληνίδων Κυριῶν πρὸς νοσηλείαν.

Ἀλλὰ δυστυχῶς ὁ λαὸς ἐν γένει, ἀσθενείας τυχούσης δὲν συνειθίζει νὰ προστρέχῃ εἰς ἰατρόν, κατὰ συνέπειαν ἀδυνατεῖ νὰ πιστεύσῃ τις ὅτι αἱ πτωχαὶ γυναῖκες αὗται αἱ ἀνήκουσαι εἰς τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ ἔσπευδον νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν βοήθειαν τοῦ ἰατροῦ ἢ τῆς Φιλοπτώχου Ἀδελφότητος, ἀφοῦ μάλιστα καθὼς καὶ ἄνω εἴπομεν ἡ Ἐφορία δὲν ἐφρόντιζε νὰ πληροφορηθῇ ἐὰν τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἀνεδέχθη νὰ προστατεύσῃ περιεθάλπετο καλῶς ἢ ὄχι.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα ἐὰν ἡ ἐν λόγῳ ἐφοροεπιτροπὴ ἐφρόντιζε νὰ πληροφορηθῇ ἐὰν ἡ τροφὸς εἰς τὴν ὁποίαν ἐνεπιστεύετο τὸ παιδίον ἦτο πράγματι τροφός, καὶ ἐὰν οὖσα τοιαύτη περιεποιεῖτο τὸ παιδίον, ἐὰν εἶχε γάλα, καὶ ποίας ἡλικίας ἦτο.

Ἄλλο ζήτημα, οὐχ ἧττον σπουδαῖον καὶ τὸ ἑξῆς· ἐξήταζον ἄραγε ἐὰν ἡ τροφὸς ἦτο τιμία γυνή, ἀξία τῆς ἐμπιστοσύνης των; Εἰς τὰς ἐρωτήσεις ταύτας δὲν δυνάμεθα νὰ ἀπαντήσωμεν.

Μολονοτοῦτο ἰδὼν ἐκ τοῦ πλησίον τὰ πράγματα, εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν τροφῶν ἦσαν γυναῖκες ἔντιμοι, ἂν καὶ οὐδόλως ἀρνοῦμαι ὅτι μεταξὺ αὐτῶν ὑπῆρχον τινὲς μὴ παρουσιάζουσαι τὰ διὰ μίαν καλὴν τροφὸν ἀπαιτούμενα προσόντα, οὐδὲ οἱανδήποτε ἐγγύησιν ὑπὸ ἔποψιν τιμιότητος.

Ἐρωτῶμεν ἀκόμη· τὰ βρέφη ἦσαν ὑγιᾶ, ἢ ἕφερον σπέρματα μεταδοτικῶν νοσημάτων, δι' ὧν ἐμόλυνον τὰς τροφοὺς αὐτῶν; Δυστυχῶς ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ τροφὸς ἐμολύνθη ὑπὸ τοῦ τρεφομένου βρέφους, καὶ ἠναγκάσθη κατόπιν νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ ἰατρεῖον τῆς Ἀδελφότητος πρὸς θεραπείαν. Ἆραγε ἐνεβολιάζοντο τὰ ἔκθετα; Δυστυχῶς ὄχι, ἐκτὸς σπανίων ἐξαιρέσεων. Κατὰ τὴν ἐπιδημίαν τῆς εὐλογίας, ἥτις ἐνέσκηψε τῷ 1887, τὰ πλεῖστα τῶν ἐκθέτων ἀπέθανον ἐκ τῆς νόσου ταύτης, μολονότι ὁ ἰατρὸς τῆς Ἀδελφότητος οὐδεμίαν εἶχε λάβει διαταγήν, ἵνα μὴ περιθάλψῃ καὶ ἐμβολιάσῃ αὐτά.

Εἶναι ἄρα περιττὸν νὰ τὸ ἐπαναλάβωμεν, ἀφοῦ ἐκ τῶν ἀνωτέρω γίνεται καταφανές, ὅτι τὰ δυστυχῆ ταῦτα παιδία οὐδεὶς ἐπέβλεπε, καὶ μόνον σπανίως ἐτύγχανον ἰατρικῆς περιθάλψεως.

Ὡς ἐκ τούτου ἀναγκάζεταί τις νὰ δώσῃ πίστιν εἰς τὰς φρικώδεις περιγραφὰς τῶν ἰδόντων τὰ δύστηνα ταῦτα μικρὰ πλάσματα, μηνῶν τινῶν ἡλικίαν ἔχοντα, κατακείμενα ἐπὶ οἰκτρᾶς στρωμνῆς, ὀλίβοντα σπασμωδικῶς εἰς τὰς χεῖρας τεμάχιον ἄρτου, τὸ ὁποῖον ἕφερον εἰς τὸ στόμα, σηπόμενα ἐν τῇ ρυπαρότητι, ἐκτεθειμένα εἰς τὴν διάκρισιν τῶν μυιῶν. Περιττὸν νὰ ἐπαναλάβωμεν, ὅτι ἡ θνησιμότης ἦτο μεγάλη.

Πληροφορηθεῖσα περὶ τῶν ἀτόπων τούτων ἡ ἐφοροεπιτροπὴ τῆς ἐκκλησίας ἐπρότεινε ν' ἀνατεθῇ εἰς τὴν ῥηθεῖσαν Φιλόπτωχον τῶν Κυριῶν Ἀδελφότητα ἡ ἐπίβλεψις καὶ ἠθικὴ προστασία τῶν ὀρφανῶν (ἴδε πρακτικὸν Β'.) Πράγματι ἀπὸ τοῦ 1865 μέχρι τοῦ 1874 ἡ Ἀδελφότης τῶν Κυριῶν ἐξήσκει τὴν φιλάνθρωπον καὶ εὐεργετικὴν ἐπιρροήν της ἐπὶ τῶν ὀρφανῶν, σχηματίσασα μάλιστα καὶ εἰδικὴν τετραμελῆ ἐπιτροπὴν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Εἰς τὰς ἐτησίας ἐκθέσεις τῆς Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν, δύναταί τις ν' ἀναγνώσῃ λεπτομερείας, ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπὶ τῶν ὀρφανῶν ἐπίβλεψιν, τὰς δαπάνας, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐγκαταλειπομένων παιδίων, ὡς καὶ τὸν τῶν ἀποθνησκόντων.

Εἰς τὰς ἐκθέσεις αὐτὰς βλέπομεν, ὅτι ἡ ἐπιτροπὴ τῶν Κυριῶν ὄχι μόνον ἐπηγρύπνει ἐπὶ τῶν παιδίων ἀλλὰ καὶ παρεκάλει τοὺς ἰατροὺς τῆς Ἀδελφότητος νὰ ἐπισκέπτωνται αὐτά, ἅμα δὲ καὶ ὅτι ἅπαξ τῆς

ἑβδομάδος τινὲς τῶν Κυριῶν συνεδευόμεναι ὑφ' ἑνὸς ἰατροῦ μετέβαινον πρὸς ἐπίσκεψιν αὐτῶν κατ' οἶκον.

Πλήν, κατὰ κακὴν τύχην, ἡ Φιλόπτωχος Ἀδελφότης, θεωρήσασα ὡς φαίνεται ἄλλα ζητήματα σπουδαιότερα τοῦ τῶν ἐκθέτων, καὶ μὴ δυναμένη νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὰς παντοίας ἄλλας ἀνάγκας της, ἀπέσυρε τὴν προστασίαν της, ὡς ἐκ τῆς κάτωθι δημοσιευομένης περικοπῆς φαίνεται.

Παραθέτομεν περικοπὴν τῆς ἐκθέσεως τῶν πεπραγμένων τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ Φιλ. Ἀδελφότητος τῶν Κυριῶν κατὰ τὸ ἔτος 1877.

« Τὸ Σωματεῖον ἡμῶν ὡς βλέπετε, δὲν ἔπαυσεν ὡς πάντοτε προ-
« στατεῦον τοὺς ἀληθῶς ἐνδεεῖς καὶ πάσχοντας τὸ κατὰ δύναμιν, οὐχ
« ἧττον ὅμως ἐπεφορτίσθη καὶ μὲ νέα καθήκοντα ἀναλαβὸν τὸν κα-
« ταρτισμὸν τοῦ Ἐργαστηρίου. Ὅθεν ἔχον τὴν συναίσθησιν τῆς με-
« γάλης ταύτης εὐθύνης τῶν νέων αὐτοῦ φροντίδων καὶ ἀδυνατοῦν
« πλείονας ν' ἀναλάβῃ φόβῳ μὴ παραμεληθῶσιν, ἀπεράσισε τοῦ λοι-
« ποῦ νὰ παύσῃ τὴν ἐπίβλεψιν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν ἐκθέτων,
« ἡ ὁποία καὶ ἄνευ τῆς ἐπιβλέψεως ταύτης θὰ ἐκτελῇ πάντοτε τὰ
« χρέη της ἐπίσης εὐσυνειδήτως. Τοὺς λόγους τούτους ἐξέθετο ἡ
« Ἀδελφότης τῇ ἐφοροεπιτροπῇ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων ἐν
« συνελεύσει συγκροτηθείσῃ ἐπὶ τούτῳ τῇ 3ῃ Φεβρουαρίου ἐν τῇ οἰ-
« κίᾳ τῆς κ. Ζαρειροπούλου, καὶ παρεκάλεσεν αὐτήν, νὰ τὴν ἀπαλ-
« λάξῃ τοῦ λοιποῦ τῆς φροντίδος ταύτης. Τοῦτο δὲ μετά τινας συζη-
« τήσεις παρεδέχθη ἐπὶ τέλους ἡ Ἐφορία. Ἡ Ἀδελφότης δὲν ἔπαυσε
« νὰ παρέχῃ ὡς πάντοτε σάπωνα εἰς τὰ ἔκθετα. Ἐδαπάνησε δὲ διὰ
« 441 ὀκ. τοιούτου λ. ὀθ. 11.74. Ὡσαύτως ἔδωσε τοῖς ἐκθέτοις καὶ
« ὑποδήματα μικρὰ πληρώσασα δι' αὐτὰ 1 λίραν 70 γρ. Τὴν βελ-
« τίωσιν τῆς τύχης τῶν ἀθώων τούτων πλασμάτων εὔχεται ἡ Ἀδελ-
« φότης πρόθυμος οὖσα πάντοτε νὰ χορηγῇ εἰς αὐτὰ τὴν συνδρομήν
« της καθ' ὅσον δύναται καὶ καθ' ὅσον ἐπιτρέπουν εἰς αὐτὴν τοῦτο,
« αἱ πολλαὶ αὐτῆς φροντίδες. »

Ἀφοῦ μετὰ δεκαετῆ ἐπίβλεψιν ἡ Ἀδελφότης τῶν Κυριῶν ἀπέσυρε τὴν ἄμεσον ἐπαγρύπνησιν αὐτῆς, καὶ ἀφοῦ ἡ ἐπὶ τῶν ἐκθέτων εἰδικὴ ἐπιτροπή, ἥτις ἐξηκολούθησεν ἐπί τινα ἔτη ἐργαζομένη βαθμηδὸν διελύθη, τὴν περὶ τῶν ἐκθέτων μέριμναν ἀνεδέχθη φιλάνθρωπος κυρία

ἐκ τῆς ῥηθείσης ἐπιτροπῆς, ἡ κ. Αἰκ. Νικολαΐδου ἥτις ἐπὶ δεκαετίαν περίπου μετὰ θαυμαστοῦ ζήλου ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν εἰργάσθη, καίτοι δὲ διαμένουσα εἰς τὴν ἐξοχήν, καὶ παρὰ τὴν προκεχωρηκυῖαν ἡλικίαν της οὐδόλως ἀπέκαμεν αὐτὴ μόνη νὰ μοχθῇ καὶ νὰ μεριμνᾷ ὑπὲρ τῶν ὀρφανῶν τὰ ὁποῖα εἶχεν ἀναλάβει ὑπὸ τὴν προστασίαν της.

Μετὰ τὸν θάνατον ὅμως τῆς ἀγαθῆς ἐκείνης κυρίας οὐδεμία ἄλλη ἐσκέφθη νὰ τὴν ἀντικαταστήσῃ, καὶ οὕτω τὰ ταλαίπωρα παιδία περιῆλθον καὶ πάλιν εἰς τὴν οἰκτρὰν κατάστασιν, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκοντο καὶ πρότερον, ἐσήποντο καθὼς εἴπομεν ἐν τῇ ρυπαρότητι, ἐχέρταινον διὰ πάσης ἄλλης τροφῆς ἀντὶ τοῦ γάλακτος τῆς τροφοῦ των, ἐξετίθεντο εἰς τὴν διάκρισιν τῶν μυιῶν καὶ ἀπέθνησκεν κατὰ 60 ἢ 80 0]0.

Λέγω ὅτι τὰ παιδία εὑρίσκοντο εἰς οἰκτρὰν κατάστασιν πλὴν ἡ λέξις αὕτη δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ καθ' ὅλην τὴν σημασίαν της.

Ἀληθεύει ὅτι πολλὰ τῶν παιδίων ἐτρέφοντο κακῶς, ἀπέθνησκον ἐξ ἀθρεψίας, καὶ ὡς ἐκ τῆς ἐλλείψεως τῶν ἀπαραιτήτων περιθάλψεων, ἀλλὰ δὲν δύναταί τις νὰ διϊσχυρισθῇ ὅτι ἀπέθανον παιδία, συνεπείᾳ κακώσεων, ὅπως συμβαίνει εἰς μερικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ὅπου ὡς καὶ ἀλλαχοῦ ἔσχομεν τὴν εὐκαιρίαν ν' ἀναφέρωμεν ἀσφαλίζονται τὰ βρέφη καὶ φονεύονται κατόπιν χάριν κερδοσκοπίας ὑπὸ τροφῶν ἢ καὶ γονέων μεθύσων καὶ φαύλων.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα τὸ ζήτημα τῆς θνησιμότητος.

Κατὰ τὸ 1874, ἐξ 62 παιδίων ἀπέθανον 26· ὥστε ἡ θνησιμότης ἀνῆλθεν εἰς 41 0]0.

Κατὰ τὸ 1875 ἐκ 52 παιδίων ἀπεβίωσαν 14 : θνησιμότης 21 0]0.

Κατὰ τὸ 1876 ἡ θνησιμότης ἦτο 33 0]0. Μέλις δὲ ἡ ἐκ μέρους τῶν Κυριῶν καὶ τῶν ἰατρῶν τῆς Ἀδελφότητος ἐπίβλεψις ἔπαυσεν, ἡ θνησιμότης ἀνῆλθεν εἰς 60 0]0 περίπου, ἐνῷ ἀργότερα κατὰ τὸ 1888 ὡς εἰς τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Π'. πρακτικὸν τῆς Ἐκκλησίας μαρτυρεῖται ἔφθασε μέχρις 80 0]0, παραλείποντες τὴν θνησιμότητα κατὰ τὸ ἔτος τῆς ὡς ἄνω ἐπιδημίας τῆς εὐλογίας.

Ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅμως ὅτι ἐν Εὐρώπῃ εἰς τὰ ἐκθετοκομεῖα ἡ θνησιμότης ἐκυμαίνετο μεταξὺ 60 0]0 καὶ 90 0]0, καὶ ὅτι ἐν Ἰταλίᾳ ἀπὸ τοῦ 1896—1897 ἡ θνησιμότης ἦτο 100 0]0.

Ἐξακολουθῶ ἀρηγούμενος ὅσα προηγήθησαν τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν ἀνέλαβον τὴν διοργάνωσιν τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων.

Κατὰ τὴν συνέλευσιν τῆς 8ης Ἰουνίου 1888, καθὼς ἀναφέρεται εἰς τὸ Γ'. πρακτικὸν τῆς Ἐκκλησίας, ἐξελέγη ἐπιτροπὴ ἀποτελουμένη ἐξ 6 Κυριῶν καὶ 2 Κυρίων, ἵνα φροντίσῃ περὶ βελτιώσεως τῆς καταστάσεως τῶν ὀρφανῶν.

Δυστυχῶς ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη οὐδέποτε συνῆλθε μὴ προσκληθεῖσα, καὶ τὸ ζήτημα τῶν ἐκθέτων διετέλει ἐν ᾧ εὑρίσκετο καὶ πρότερον σημείῳ. Τὰ ἔκθετα ἦσαν ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν (ἐὰν δύναται νὰ ὀνομασθῇ τοιαύτη) τῆς ἀρχιτροφοῦ Κοκκώνας Ἐλέγκως, τῆς χήρας τοῦ **κράχτου,** οὗτινος τὰ καθήκοντα εἶχε κληρονομήσει αὕτη.

Αἱ συζητήσεις λοιπόν, αἱ σκέψεις μου, αἱ εὐχαὶ τῶν ἐξελεγκτικῶν ἐπιτροπῶν ἔπρεπε νὰ μείνουν ἀπραγματοποίητοι, χάρτης ἄγραφος. Τὸ ζήτημα τῶν ἐκθέτων δὲν εἶχε φαίνεται ἐννοηθῇ, δὲν ἐλαμβάνετο ὑπ' ὄψιν καὶ ἑπομένως ἔπρεπε τὰ δύστηνα ταῦτα ὄντα νὰ μένουν ἀπροστάτευτα καὶ νὰ θεωρῶνται ὡς αἴτια τῆς ἀνισορροπίας τῶν διαφόρων προϋπολογισμῶν τῆς ἐκκλησίας, ἔπρεπεν ἴσως ν' ἀποδιώκωνται ἀπὸ τοῦ κύκλου τῶν ὁμοδόξων, ὅπως καὶ ἐγένετο, ὡς ὑπάρξεις ἐπιβλαβεῖς, δαπάνας μόνον προκαλοῦσαι, καὶ οὕτω ἐὰν δὲν ἐξετίθεντο εἰς βέβαιον θάνατον, παραλαμβανόμενα ὑπὸ τῶν καθολικῶν, ἐπέτρωτο ν' αὐξάνουν τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀσπονδοτέρων ἐχθρῶν μας.

Ἐν τούτοις ἡ κοινότης ἐξηκολούθει νὰ ἐξοδεύῃ ἄνευ εὐαρέστου ἀποτελέσματος, ἡ θνησιμότης ἦτο ὡς εἴδομεν καταπληκτική, οὐδεμία ἐξέλεγξις ἐπὶ τῶν δαπανῶν ἐγένετο.

Ὅθεν μὴ δυνάμενος ν' ἀνεχθῶ τὴν κατάστασιν ταύτην, ἀπεράσισα ν' ἀναλάβω ἐξ ἰδίων τὴν προστασίαν τῶν ἐκθέτων καὶ ἀπηύθυνα τὴν ἀκόλουθον αἴτησιν πρὸς τὴν ἐφοροεπιτροπὴν Σταυροδρομίου.

« Πέραν τῇ 28 Ἀπριλίου 1889.

« Τῇ ἀξιοτίμῳ Κεντρικῇ Ἐφορίᾳ τῶν ἐν Πέραν ὀρθοδόξων Ναῶν.

« Ἀξιότιμοι Κύριοι.

« Ἐνασχολούμενος εἰδικῶς εἰς τὰς ἀσθενείας τῶν παίδων καὶ σκα-
« πτόμενος ὅτι τὰ ἔκθετα ὀρφανὰ τῆς ἐν Πέραν ἑλληνικῆς ὀρθοδόξου

« κοινότητος στεροῦνται ἀμέσου καὶ διαρκοῦς ἰατρικῆς περιθάλψεως,
« σπεύδω νὰ προσφέρω τὴν ἰατρικήν μου συνδρομὴν πρὸς τὰ ἔκθετα
« καὶ πρὸς τοῦτο παρακαλῶ τὴν Ἀξιότιμον Ἐφορίαν νὰ εὐαρεστηθῇ
« νὰ μοὶ ἀναθέσῃ τὴν ἰατρικὴν αὐτῶν περίθαλψιν.

« Μέλος ὢν τῆς κοινότητος, διατελῶ ἐν γνώσει τῆς οἰκονομικῆς
« αὐτῆς καταστάσεως, οἴκοθεν ἄρα ἐννοεῖται ὅτι τὴν ἰατρικὴν συν-
« δρομήν μου προσφέρω δωρεάν. Προτιθέμενος μάλιστα νὰ ἱδρύσω
« ἰδίαις δαπάναις κλινικὴν διὰ τὰς ἀσθενείας τῶν παίδων, ἀναλαμ-
« βάνω νὰ διαθέσω χάριν τῶν ἐκθέτων μίαν ἢ δύο κλίνας, ὅπως ἐν
« περιπτώσει νόσου, καθ' ἣν ἀπαιτοῦνται θεραπευτικὰ μέσα, ὧν στε-
« ροῦνται τὰ ἔκθετα ἐν τῇ οἰκίᾳ τῆς τροφοῦ αὐτῶν, εὑρίσκωσι ταῦτα
« ἐν τῇ κλινικῇ μου τὴν δέουσαν ἰατρικὴν περίθαλψιν. Περιττὸν θεω-
« ρῶ νὰ ὑπομνήσω, ὅτι πλὴν τῆς συνεχοῦς ἰατρικῆς ἐπιτηρήσεως,
« καὶ ὁ ἐμβολιασμὸς τῶν ἐκθέτων θὰ γίνηται παρ' ἐμοῦ· οὕτω δ' ἐλ-
« πίζω, ὅτι οὐ μόνον ἡ θνησιμότης αὐτῶν θέλει ἐλαττωθῇ, ἀλλὰ καὶ
« ἐκ μέρους τῶν τροφῶν θέλει καταβάλλεσθαι μείζων φροντὶς περὶ
« τῆς ὑγείας αὐτῶν.

« Εὔελπις ὅτι ἡ Ἀξιότιμος Ἐφορία δὲν θέλει διστάσει ν' ἀποδεχθῇ
« τὴν πρότασίν μου, παρακαλῶ αὐτὴν νὰ δεχθῇ τὴν ἔκφρασιν τῆς
« πρὸς αὐτὴν διακεκριμένης ὑπολήψεως μεθ' ἧς διατελῶ πρόθυμος

Σ. Κ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ.

Εἰς τὴν αἴτησιν ταύτην ἡ Κεντρικὴ Ἐφορία ἀπήντησεν ὡς ἑξῆς:

« Σταυροδρόμιον. Τὴν 9 Μαΐου 1889.

« Ἀρ. 571.

« Ἀξιότιμε Κύριε.

« Εἰς ἀπάντησιν τῆς ὑπὸ ἡμερομηνίαν 28 λήξαντος ἐπιστολῆς
« ὑμῶν ἡ Κεντρικὴ Ἐφορία τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος τοῦ Πέραν,
« λαμβάνει τὴν τιμὴν ν' ἀναγγείλῃ ὑμῖν, ὅτι καίτοι πρό τινος ἐξε-
« λέγη ὑπὸ τῆς κοινότητος ἐπιτροπὴ πρὸς σύσκεψιν καὶ λῆψιν γενι-
« κωτέρων μέτρων διὰ τὴν ὅσον ἔνεστι συντελεστικωτέραν περίθαλψιν
« καὶ ἐπιτήρησιν τῶν ἐκθέτων, οὐχ ἧττον ὅμως ἡ Ἐφορία ἀναμέ-
« νουσα τὸ ἀποτέλεσμα τῶν διασκέψεων τῆς εἰρημένης ἐπιτροπῆς

« ἀσμένως ἀποδέχεται τὴν ἀνωτέραν πάσης εὐχαριστήσεως φιλάν-
« θρωπον ὑμῶν πρόταστν ἀναθέτουσα εἰς τὴν ὑμετέραν ἰατρικὴν ἐπί-
« βλεψιν τὰ ἀτυχῆ ταῦτα πλάσματα, ἄξια οἴκτου καὶ μερίμνης πά-
« σης φιλανθρώπου καὶ ὁμογενοῦς καρδίας καὶ ὑπὲρ τῶν ὁποίων ἡ
« κοινότης σπουδαῖα δαπανᾷ ἐτησίως ποσά.

« Ἡ Ἐφορία ἐπιθυμοῦσα ν' ἀνταλλάξῃ μεθ' ὑμῶν σκέψεις τινὰς
« ἐπί τινων σημείων τοῦ ἀντικειμένου τούτου, παρακαλεῖ ὑμᾶς ὅπως
« εὐαρεστούμενος προσέλθητε τὴν πρωΐαν τῆς προσεχοῦς Κυριακῆς
« εἰς τὸ ἐπιτροπικὸν τῆς Ἐκκλησίας.

« Δέξασθε, Ἀξιότιμε Κύριε, σὺν τῇ ἄκρᾳ ἡμῶν εὐγνωμοσύνῃ, διὰ
« τὴν φιλάνθρωπον ὑμῶν ταύτην μέριμναν καὶ τὴν διαβεβαίωσιν
« τῆς πρὸς ὑμᾶς ἐξιδιασμένης ὑπολήψεως.

Ὁ Ἔφορος Πρόεδρος
Ν. ΜΠΑΕΣΣΑΣ

Ὁ Ἔφορος Γραμματεύς
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΑΛΕΞΑΝΔΡΙΔΗΣ

Ταυτοχρόνως ἐπέδωκα αἴτησιν πρὸς τὸ Συμβούλιον τῶν πολιτικῶν ἰατρικῶν ὑποθέσεων, καὶ ἐπέτυχον ἄδειαν ὅπως ἱδρύσω κλινικὴν τῶν παίδων, ὅπου θὰ ἐνοσηλεύοντο τὰ μὴ δυνάμενα νὰ νοσηλευθῶσι κατ' οἶκον ἔκθετα.

Ἡ πεῖρα ὅμως μοὶ ἀπέδειξεν ὅτι τοιούτου εἴδους κλινικὴ οὐδεμίαν ὑπηρεσίαν θὰ παρεῖχεν εἰς τὰ ἔκθετα καὶ εἰς τὴν κοινωνίαν ἐὰν δὲν ἀνεπτύσσετο εἰς περιωπὴν νοσοκομείου, ὅπερ μόνον τῇ ἀρωγῇ καὶ συναντιλήψει τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας ἦτο δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ, δυστυχῶς δὲ δὲν κατώρθωσα νὰ ἐπιτύχω τὸ τοιοῦτον.

Οὐδόλως ηὐτύχησα νὰ ἴδω ὑλικήν τινα συνδρομὴν ὑπὲρ τῆς κλινικῆς ταύτης, ἔσχον ὅμως τὴν ἐπιστημονικὴν σύμπραξιν καλῶν φίλων συναδέλφων μου, οἵτινες σὺν τῇ ἀντιλήψει τῆς σπουδαιότητος τοῦ ἔργου ὑπὸ κοινωνικὴν ἔποψιν, ἠννόησαν καὶ τὴν ὑπὸ ἐπιστημονικὴν ἔποψιν ἔχον σημασίαν αὐτοῦ.

Διοργανώσας λοιπὸν τὴν περὶ ἧς ὁ λόγος κλινικήν, ἠναγκάσθην διὰ λόγους ἀνεξαρτήτους τῆς θελήσεώς μου νὰ ἐγκαταλείψω αὐτὴν μετὰ τριετῆ λειτουργίαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπηρεασθῇ ἐκ τούτου ἡ

Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων τὴν ὁποίαν ἐξιστορῶ. Τὸ πρῶτον ὅπερ ἔπραξα ἦτο νὰ ἔλθω εἰς συνάφειαν μὲ ὅλας τὰς τροφοὺς καὶ τὰ ὑπ' αὐτῶν διατρεφόμενα παιδία.

Προσεκάλεσα λοιπὸν ἁπάσας τὰς τροφοὺς μὲ τὰ παιδία εἰς τὸ ἰατρικὸν γραφεῖόν μου καὶ κατέγραψα τὸ ὄνομα ἑκάστου ἐκθέτου, ὡς καὶ τῆς τροφοῦ αὐτοῦ καὶ τοῦ συζύγου τῆς τελευταίας ταύτης.

Παρετήρησα ὅμως ὅτι μερικαὶ τῶν τροφῶν αὐτῶν ἐπεδείκνυον ὅτι ἐπροστατεύοντο ἀπὸ τὸ δεῖνα ἢ τὸ δεῖνα ἐξέχον πρόσωπον· ἄλλαι δὲ προφανῶς παρημέλουν τὸ ἐμπιστευθὲν εἰς αὐτὰς βρέφος, οὕτως ὥστε κατ' ἀρχὰς κατέβαλον πλείστους κόπους ἵνα διορθώσω τὰ ἄτοπα αὐτά. Ἐκτὸς τούτου ἔμαθον ὅτι τροφοί τινες συνεννοούμεναι μεθ' ὑπαλλήλου τῆς ἐκκλησίας ἐξέθετον τὰ ἴδια αὐτῶν τέκνα, τὰ ὁποῖα παρουσιάζοντο κατόπιν ἵνα διαθρέψωσι δαπάνῃ τῆς ἐκκλησίας. Δὲν δύναμαι νὰ τὰς κατακρίνω ἐπὶ τούτῳ: **ἡ πενία τέχνας κατεργάζεται.**

Ἀφοῦ κατέγραψα λοιπὸν ὅλα τὰ παιδία, ὡς ἤδη εἶπον ἐν βιβλίῳ, ἐσημείωσα τὸ ὄνομα ἑνὸς ἑκάστου εἰς ἰδιαίτερα βιβλία, εἰς τὰ ὁποῖα ἀνέγραψα καὶ πᾶν ὅ,τι ἀφεώρα ἀτομικῶς ἕκαστον παιδίον ὡς καὶ τὴν νοσολογίαν αὐτοῦ.

Συγχρόνως ἀνήρτησα διὰ ταινίας εἰς τὸν λαιμὸν ἑκάστου παιδίου τεμάχιον λευκοσιδήρου, φέρον τὸν ἀριθμὸν ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἦτο ἐγγεγραμμένον αὐτὸ ἐν τῷ καταλόγῳ, καὶ τὸ ὁποῖον προσεκόλλησα ἐπὶ τῆς ταινίας δι' ἱσπανικοῦ κηροῦ φέροντος τὴν σφραγῖδά μου πρὸς ἀποφυγὴν ἐνδεχομένης ἀπάτης.

Βραδύτερον ὅμως, σκεφθεὶς ὡριμώτερον ἐθεώρησα τὸ διακριτικὸν τοῦτο σημεῖον ὡς στίγμα, τρόπον τινὰ μαρτυροῦν τὴν ἀνώμαλον κοινωνικὴν κατάστασιν τοῦ παιδίου τούτου, τὸ ὁποῖον ἐπὶ τέλους οὐδὲν ἔγκλημα ἢ ἄλλο τι παράπτωμα διαπράξαν, θὰ ἦτο ἄδικον νὰ φέρῃ οἱονδήποτε σημεῖον, καθόσον μάλιστα οὐδεμία διάκρισις πρέπει νὰ γίνηται μεταξὺ τοῦ ἐκθέτου καὶ τῶν θετῶν αὐτοῦ ἀδελφῶν καί, ὅπως συχνάκις παρετήρησα αἱ πλεῖσται τῶν τροφῶν θεωροῦσι τὰ ὑπ' αὐτῶν διατρεφόμενα ὡς ἴδια τέκνα των. Ὡς ἐκ τούτου κατήργησα τὰ ἄχρηστα ταῦτα ἀντικείμενα.

Συνήθως, ἅμα ὡς ἐγκαταλειφθῇ παιδίον τι εἰς τὴν ἐκκλησίαν στέλλεται ἀμέσως εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων. Ὁ κανδυλάπτης τῆς Ἐκκλησίας, ἐρωδιασμένος διὰ καταλλήλου πιστοποιητικοῦ παραλαμβάνει τὸ παιδίον καὶ φέρει αὐτὸ πρὸς γυναῖκα ἐπὶ τούτῳ μισθοδοτουμένην ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας, ἀρχιτροφὸν καλουμένην, ἥτις εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὴν Ὑπηρεσίαν. Ἀλλ' ἐδῶ προβάλλει τὸ ζήτημα εἰς ποίαν τροφὸν θὰ ἐμπιστευθῇ τις τὸ παιδίον; ἡ τροφὸς αὕτη ἔχει τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα διὰ νὰ συνηθῇ νὰ παράσχῃ εἰς τὸ παιδίον τὰς πρωτίστας καὶ ἀπαραιτήτους περιποιήσεις; Περὶ τοῦ ζητήματος τούτου οὐδεὶς οὐδέποτε ἐσκέφθη.

Ὅσον τὸ κατ' ἐμὲ ἐσκέφθην περὶ τούτου καὶ γνωρίζω καλῶς τί ἀπαιτεῖται νὰ ἔχῃ ἡ γυνὴ αὕτη ὅπως παράσχῃ εἰς τὸ εἰς αὐτὴν ἀνατιθέμενον παιδίον τὰς ἀπαιτουμένας περιθάλψεις, ἀλλὰ δυστυχῶς τὰ ὑλικὰ μέσα δὲν μοὶ ἐπιτρέπουσιν ἀκόμη εἰμὴ ἐν μέρει νὰ τῇ προμηθεύσω αὐτό.

Τὸ ἐκτεθὲν παιδίον ἅμα ὡς περισυλλεχθῇ ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην λουτροῦ, σπαργάνων καθαρῶν, καλοῦ γάλακτος, μέχρις ὅτου ὁρισθῇ αὐτῷ ἡ τροφός του, ἐκτὸς τούτων δὲ καὶ πλείστων ἄλλων περιθάλψεων τὰς ὁποίας ἡ πτωχὴ αὕτη γυνὴ δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ χορηγήσῃ εἰς αὐτό.

Προκειμένου περὶ τοῦ γάλακτος, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ ᾖναι νοθευμένον ἐσκέφθην νὰ ἔχω πάντοτε εἰς τὴν διάθεσιν τῆς ἀρχιτροφοῦ ποσότητά τινα ἀπεστειρωμένου γάλακτος, μὲ σπάργανα δὲ καθαρὰ εἶναι πάντοτε ἐρωδιασμένη ἡ Ὑπηρεσία ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἱδρύθη τὸ Ἐργαστήριον τῶν Δεσποινίδων, ὅσον ἀφορᾷ ὅμως τὸ λουτρὸν δὲν πρέπει νὰ τὸ ἀπαιτῇ τις εἰσέτι ὡς ἐκ τῆς ἀτελοῦς καταστάσεως τῆς Ὑπηρεσίας.

Ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι λεπτομέρειαι τὰς ὁποίας παραλείπω, δὲν δύναμαι ὅμως ν' ἀποσιωπήσω ὅτι ἀπὸ πολλοῦ χρόνου εἶχον ἀπόλυτον ἀνάγκην μιᾶς θερμοκοιτίδος, τοῦ εὐεργετικοῦ τούτου ἐπιστημονικοῦ ἐπινοήματος, τὸ ὁποῖον ἀνέμενον ἐκ τῆς γενναιοδωρίας τινῶν φιλανθρώπων, καὶ τὸ ὁποῖον ἐσχάτως ἔσχον τὴν εὐχαρίστησιν νὰ ἰδω δωρούμενον εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, ὑπὸ εὐγενοῦς Κυρίας, ὡς

κατωτέρω θὰ γίνῃ λόγος. Ἂς λεχθῇ ἐπίσης ὅτι ἡ γυνή, ἥτις εἶχε τὴν ἐπὶ τῶν τροφῶν ἐπίβλεψιν, ὅτε συνέστησα τὴν Ὑπηρεσίαν, καὶ ἣν ὠνομάσαμεν ἀρχιτροφόν, διὰ τῆς μακρᾶς πείρας της, καὶ τοῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον ἔτρεφε πρὸς τὸ ἔργον τοῦτο, παρέσχεν ἀνεκτιμήτους ἐκδουλεύσεις εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν, σώσασα πλεῖστα ὀρφανὰ διὰ τῶν ἐπικαίρων περιθάλψεών της.

Συμβαίνει ἐνίοτε, καθ' ἣν στιγμὴν παραλάβω παιδίον, νὰ μὴ ἔχω τροφὸν διαθέσιμον, αὐτὸ δὲ εἶναι ζήτημα χρῆζον ἀμέσου θεραπείας.

Ἐσκέφθην πολλάκις πόσον ὠφέλιμον θὰ ἦτο ὑφ' ὅλας τὰς ἐπόψεις, ἐὰν κατωρθώνετο νὰ συστηθῇ γραφεῖόν τι, εἰς τὸ ὁποῖον ν' ἀπευθύνοντο αἱ ἐκ τῶν νήσων ἐρχόμεναι νεαραὶ γυναῖκες ἵνα μισθωθῶσιν ὡς τροφοί, καὶ πόσας εὐκολίας θὰ παρεῖχεν αὐτό, τόσον εἰς τὰς πτωχὰς γυναῖκας τοῦ λαοῦ μας, ὅσον καὶ εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, ἥτις θὰ εὕρισκε πάντοτε πρόχειρον τροφὸν διὰ τὰ ἐκτιθέμενα βρέφη.

Κατ' ἀρχάς, τινὲς τῶν τροφῶν παρημέλουν τὰ καθήκοντά των, ἐδεικνύοντο ἀπειθεῖς εἰς τὰς συμβουλάς μου, παρέλιπον νὰ φέρωσι τὸ παιδίον, ὅτε ἦτο ἀνάγκη. Πρὸς ἀποφυγὴν συζητήσεων καὶ φιλονικιῶν, ἐξεπόνησα τὸν κάτωθι κανονισμόν, ὅστις ἐτροποποιήθη ἀκολούθως ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων.

ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΤΩΝ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΟΥ ΠΕΡΑ

Ἄρθρον 1. Ἡ ὑπηρεσία τῶν ἐκθέτων τῆς Παναγίας τοῦ Πέραν διευθύνεται ὑπὸ ἰατροῦ.

Ἄρθρον 2. Αἱ βουλόμεναι ν' ἀναλάβωσι τὴν διατροφὴν ἐκθέτου τροφοί, ὀφείλουσι νὰ παρουσιασθῶσι προηγουμένως εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπηρεσίας, ἵνα ἐγγραφῶσιν ἐν ἰδιαιτέρῳ καταλόγῳ.

Ἄρθρον 3. Ἵνα τροφός τις ἐγγραφῇ ἐν τῷ καταλόγῳ τῆς ὑπηρεσίας, ὀφείλει νὰ παρουσιάσῃ συγχρόνως τὸ ἴδιον τέκνον της, ὡς καὶ τὸ βαπτιστικὸν αὐτοῦ. Ὁ ἰατρὸς θὰ ἐξετάσῃ τὴν τροφόν, ὡς καὶ τὸ τέκνον της, θὰ πληροφορηθῇ δὲ ἐκ τοῦ βαπτιστικοῦ περὶ τοῦ νομίμου τῆς γεννήσεως, καὶ περὶ τῆς ἡλικίας τοῦ παιδίου. Ἐν περιπτώσει

θανάτου τοῦ τέκνου τῆς τροφοῦ, ὀφείλει αὕτη νὰ προσαγάγῃ μετὰ τοῦ βαπτιστικοῦ καὶ τὸ ἔγγραφον τοῦ ἐνταφιασμοῦ.

Ἄνευ τῶν ἐγγράφων τούτων, οὐδεμία τροφὸς γίνεται δεκτὴ πρὸς ἐγγραφήν.

Ἄρθρον 4. Παραδίδεται πρὸς θηλασμὸν ἕκθετόν τι βρέφος εἰς τροφόν, τότε μόνον, ὅταν τὸ γάλα αὐτῆς εἶναι 12 μηνῶν. Αἱ τροφοὶ τῶν ὁποίων τὰ τέκνα ἀπεβίωσαν πρὸ τῆς ἡλικίας ταύτης, θὰ προτιμῶνται.

Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν ἐν τῷ τῶν τροφῶν καταλόγῳ, δὲν εὑρίσκεται ἐγγεγραμμένη τροφός, ἧς τὸ τέκνον νὰ ἀπεβίωσεν, οὐδὲ τοιαύτη, ἧς τὸ τέκνον καὶ ἑπομένως τὸ γάλα, νὰ ἦναι 12 μηνῶν, θὰ προτιμηθῇ ἐκείνη, τῆς ὁποίας τὸ τέκνον καὶ ἑπομένως τὸ γάλα εἶναι ἄνω τοῦ ἑνὸς ἔτους.

Ἄρθρον 5. Παραλαμβάνουσα ἡ τροφὸς ἔκθετον πρὸς θηλασμὸν ὀφείλει ν' ἀπογαλακτίσῃ τὸ ἴδιον αὐτῆς τέκνον· ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ὁ ἰατρὸς ἀποσύρει τὸ βρέφος.

Ἄρθρον 6. Τὰ ἔκθετα θὰ ἐξετάζωνται ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, πρὶν ἢ παραδοθῶσιν εἰς τὰς τροφούς, συνάμα δὲ θὰ καταγράφωνται ἐν τῷ καταλόγῳ, ἐν τῷ στατιστικῷ πίνακι, ὡς καὶ ἐν ἰδιαιτέρῳ βιβλίῳ, ὅπερ θ' ἀνήκῃ ἀποκλειστικῶς εἰς τὸ ἔκθετον. Ἐν τῷ ἰδιαιτέρῳ τούτῳ βιβλίῳ ὁ ἰατρὸς θὰ καταγράφῃ τὸ ὄνομα τοῦ παιδίου, ὡς καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς παραλαβῆς αὐτοῦ παρὰ τῆς ὑπηρεσίας, πρὸς τούτοις δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ καὶ τὸ βαθμιαῖον βάρος του, τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν αὐτοῦ καὶ πᾶσαν ἄλλην λεπτομέρειαν.

Ἄρθρον 7. Ὅταν τὸ ἔκθετον παρουσιάζῃ τὸ παραμικρότερον σημεῖον μεταδοτικοῦ νοσήματος, (σύριλις κτλ.) ὁ ἰατρὸς θὰ φροντίζῃ νὰ διαταραφῇ εἰς τρόπον ὥστε νὰ μὴ μολυνθῇ ἡ ὑγιὴς τροφός.

Ἐὰν τὸ βρέφος ἐγκαταλειφθῇ ἀμέσως μετὰ τὴν γέννησίν του ὁ ἰατρὸς ἐνσταλλάζει εἰς τοὺς ὀφθαλμούς του σταγόνας διαλύσεως νιτρικοῦ ἀργύρου, 2 0]0. Ἐν περιπτώσει ὅμως, καθ' ἣν ἤδη ἀνεπτύχθη πυώδης ὀφθαλμία, τὸ βρέφος ὑποβάλλεται ἀμέσως εἰς τὴν ἀνάλογον θεραπείαν.

Ἄρθρον 8. Ἐν περιπτώσει, καθ' ἣν τὸ παιδίον ἐξ ἀνεπαρκοῦς τροφῆς ἢ ἐλλείψει περιποιήσεως δὲν εὐεκτεῖ, ὁ ἰατρὸς ἀποσύρει αὐτὸ

ἀπὸ τῆς τροφοῦ του καὶ τὸ ἀναθέτει εἰς ἄλλην, δικαιοῦται δὲ συνάμα νὰ τιμωρήσῃ αὐτὴν διὰ κρατήσεως μέρους ἢ ὅλου τοῦ μισθοῦ της. Ἡ ποινὴ αὕτη δὲν ἐπιβάλλεται εἰμὴ ὅταν ἀποδειχθῇ, ὅτι τὸ παιδίον ἐλλείψει περιποιήσεως δὲν εὐεκτεῖ.

Ἄρθρον 9. Ἡ τροφὸς ὀφείλει νὰ παρουσιάζῃ εἰς τὸν ἰατρὸν τὸ ἐμπιστευθὲν αὐτῇ βρέφος τουλάχιστον κατὰ δεκαπενθημερίαν ὅπως οὗτος ἐξετάζων τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν ὡς καὶ τὸ βάρος τοῦ παιδίου λαμβάνῃ γνῶσιν τῶν προόδων αὐτοῦ.

Ἀλλ' ἀνεξαρτήτως τούτου, ἡ τροφὸς ὀφείλει νὰ εἰδοποιῇ τὸν ἰατρὸν περὶ πάσης μεταβολῆς κατὰ τὴν πορείαν τῆς ὑγείας τοῦ βρέφους.

Ἄρθρον 10. Ἐν περιπτώσει ἀσθενείας τοῦ βρέφους, ὁ ἰατρὸς μεταβαίνει παρὰ τῇ τροφῷ, ὅπως θεραπεύσῃ αὐτό.

Ἄρθρον 11. Ἡ τροφός, ἢ ὁ σύζυγος αὐτῆς, ὀφείλουσι νὰ δηλώσωσιν ἐγγράφως, ὅτι τὸ παραδοθὲν αὐτοῖς πρὸς διατροφὴν παιδίον ἀνήκει εἰς τὴν ἑλληνικὴν ὀρθόδοξον Κοινότητα τοῦ Πέραν ἀντιπροσωπευομένην ὑπὸ τῆς Ἐφορίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς ἐν Πέραν Παναγίας, ὅτι ἀναλαμβάνουσι νὰ ἀναθρέψωσιν αὐτό, ὡσεὶ ἦτον ἴδιον αὐτῶν τέκνον, καὶ ὅτι ἅμα ζητηθῇ παρὰ τῆς ἐκκλησίας ὑποχρεοῦνται νὰ ἐπιστρέψωσιν αὐτό.

Ἄρθρον 12. Ὅταν γονεῖς ἐγκαταλείψαντες τὸ τέκνον των εἰς τὴν ἐκκλησίαν, ζητήσωσι νὰ παραλάβωσιν αὐτὸ κατόπιν, ὀφείλουσι νὰ πληρώσωσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τὰ ἔξοδα, ἃ αὕτη κατέβαλεν· οἱκοθεν ἐννοεῖται ὅτι οἱ ἀποδεδειγμένως πτωχοὶ γονεῖς ἐξαιροῦνται.

Ἄρθρον 13. Ἡ τροφὸς τότε μόνον λαμβάνει τὴν μηνιαίαν μισθοδοσίαν της, ὅταν ὁ ἰατρὸς ὑπογράψῃ τὸ βιβλιάριον ἐν τῷ ὁποίῳ γράφονται τὰ πληρονόμενα ποσά, καὶ ἀφοῦ ἀποδειχθῇ ὅτι τὰ ἐνδύματα τοῦ παιδίου εὑρίσκονται ἐν καλῇ καταστάσει.

Ἄρθρον 14. Ἡ τροφός, ἡ μὴ παρουσιάζουσα κατὰ πᾶσαν δεκαπενθημερίαν τὸ βρέφος, ὡς καὶ ἡ μὴ περιποιουμένη αὐτὸ καλῶς, τιμωρεῖται διὰ κρατήσεως μέρους τοῦ μισθοῦ της.

Ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει, ἡ τροφὸς ἀρνεῖται νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τὰς διατάξεις τοῦ παρόντος κανονισμοῦ καὶ πρὸς τὰς παρατηρήσεις τοῦ ἰατροῦ, θέλει τιμωρηθῇ κατὰ τὸ 8ον ἄρθρον.

Ἄρθρον 15. Ὅταν παιδίον τι ἀλλάξῃ τροφόν, ὅταν υἱοθετηθῇ, ἢ ὅταν ἀποθάνῃ, ἡ τροφὸς αὐτοῦ ὀφείλει νὰ ἐπιστρέψῃ τὰ ῥοφήματα τοῦ παιδίου.

Ἄρθρον 16. Αἱ ἐνδεχόμεναι χρηματικαὶ δωρεαὶ ὑπὲρ τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων θὰ κατατίθενται ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ἰατροῦ παρ' ἀσφαλεῖ Τραπέζῃ, ὅπως χρησιμεύσωσι πρὸς σχηματισμὸν ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, προωρισμένου πρὸς βελτίωσιν τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐγκαταλελειμμένων Παιδίων· ἐὰν δὲ κατὰ καλὴν τύχην τὸ κεφάλαιον τοῦτο ἀρκούντως αὐξηθῇ, θὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ἵδρυσιν καταλλήλου καταστήματος, τὸ ὁποῖον θὰ συμπληρώσῃ τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων, προλαμβάνον τὴν ἐξαφάνισιν αὐτῶν πρὸ τῆς γεννήσεώς των, εἴτε μετ' αὐτήν, ἐν ἄλλοις λόγοις ἑνὸς Μαιευτηρίου.

Ἂς ἀναλύσωμεν τόρα λεπτομερῶς ἕκαστον ἄρθρον τοῦ κανονισμοῦ.

Τὸ 1ον ἄρθρον καθ' ὃ εὐνόητον δὲν χρήζει ἐπεξηγήσεως.

Τὸ 2ον ἄρθρον σημαίνει ὅτι δὲν θὰ δίδεται παιδίον πρὸς διατροφήν, εἰμὴ εἰς τὰς τροφοὺς αἵτινες ἐπαρουσιάσθησαν ἐγκαίρως εἰς τὴν διεύθυνσιν τῆς ὑπηρεσίας φέρουσαι τὸ τέκνον αὐτῶν ὡς καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ κανονισμοῦ ὁριζόμενα ἔγγραφα. Εἰς οὐδεμίαν τροφόν, ἔστω καὶ ἐὰν ἦναι ἐρωδιασμένη μὲ συστάσεις προσώπων κάπως σημαινόντων θὰ δίδεται παιδίον πρὸς διατροφήν, εἰμὴ ἐὰν ἦναι ἤδη ἐγγεγραμμένη ἐν τῷ καταλόγῳ, καὶ τότε μόνον, ὅταν ἔλθῃ ἡ σειρὰ αὐτῆς.

Τὸ ἄρθρον τοῦτο ἐθεώρησα ἀπαραίτητον, ὅπως αἱ μὴ ἔχουσαι τὰ ἀπαιτούμενα προσόντα τροφοὶ μὴ προσπαθῶσιν, ἐροδιαζόμεναι διὰ συστάσεων ὑψηλῶν προσώπων νὰ εἰσαχθῶσιν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν πρὸς βλάβην τῶν ἐκθέτων.

Πράγματι συνέβη νὰ παρουσιασθῶσι τροφοὶ διὰ τῶν συστάσεών των ἐπιμένουσαι νὰ προσληφθῶσι καὶ πάλιν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν μολονότι εἶχον κριθῇ ὅλως ἀνίκανοι. Ἐὰν οἱ προστατεύοντες τροφόν τινα ἐλάμβανον τὸν κόπον νὰ πληροφορηθῶσι περὶ τῶν αἰτίων τὰ ὁποῖα μὲ ἠνάγκασαν νὰ ἀποσύρω τὸ παιδίον ἀπ' αὐτῆς θὰ μὲ ἀπήλλαττον ἀπὸ τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ τοῖς ἀρνηθῶ χάριν, ἥτις ἀναμφιβόλως θὰ ἐστοίχιζε τὴν ζωὴν ἑνὸς ἐκθέτου. Θὰ ἐπαναλάβω καὶ πάλιν εἰς τοὺς

τοιούτους προστάτας, ὅτι θὰ τοῖς ἤμην λίαν εὐγνώμων ἐὰν ἐξεδήλουν δι' ἄλλου τρόπου τὸ ἐνδιαφέρον ὅπερ διὰ τὰς πτωχὰς ταύτας γυναῖκας ἐπιδεικνύουν, ὑποβαλλόμενοι οἱ ἴδιοι εἰς ὑλικήν τινα χάριν αὐτῶν θυσίαν.

Πολλάκις προστάτιδες εὑρίσκουσαι εὔκολον τὸ εὐεργετεῖν διὰ τρίτου προσώπου, μοὶ συνέστησαν τροφοὺς ἐπιμένουσαι νὰ ταῖς ἐμπιστευθῶ παιδίον μολονότι οὐδὲ σταγόνα γάλακτος εἶχον, ἢ ἐὰν δὲν ὑπῆρχε διαθέσιμόν νὰ μισθοδοτῶ αὐτὰς καὶ χωρὶς νὰ διατρέφωσιν ἔκθετον· τὸ τοιοῦτον δυσκόλως θὰ πιστεύσῃ τις, ἐν τούτοις τὰς σχετικὰς ἀποδείξεις ἔχω ἀνὰ χεῖρας.

Τὸ 3ον ἄρθρον εἶναι ἀρκούντως εὐνόητον.

Τὸ 4ον ἄρθρον πραγματεύεται ζήτημα τὸ ὁποῖον δὲν ἐπιδέχεται ἀλλαίαν λύσιν. Ἐν Ἀνατολῇ γυνὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ, γαλουχεῖ τὸ τέκνον αὐτῆς μέχρι τελείας ἐξαντλήσεως τοῦ γάλακτος αὐτῆς, ἐκ τῶν λόγων δὲ οἵτινες ὠθοῦσιν αὐτὴν εἰς αὐτό, εἶναι καὶ ἡ ἐπικρατοῦσα πεποίθησις, ὅτι θηλάζουσα δὲν δύναται νὰ συλλάβῃ.

Γυνὴ ἀνήκουσα εἰς τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ θὰ ἔστεργε ν' ἀπογαλακτήσῃ τὸ τέκνον της εἰς ἡλικίαν 12 μηνῶν, ἐὰν εἶχεν ἄλλο παιδίον πρὸς θηλασμόν, ὥστε δὲν δύναταί τις νὰ δώσῃ εἰς αὐτὰς παιδίον διὰ νὰ θηλάσωσιν εἰμὴ μόνον ὅταν τὸ τέκνον των φθάσῃ εἰς τὸν δωδέκατον μῆνα τῆς ἡλικίας του. Ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἀναμφιβόλως κινδυνεύει τις ν' ἀπατηθῇ διότι ἡ τροφὸς θὰ ἐθήλαζε συγχρόνως καὶ τὸ ἴδιον τέκνον της, καὶ τότε βεβαίως τὸ εἰς αὐτὴν ἐμπιστευθὲν ἔκθετον θὰ ἔπασχεν ἐκ πείνης. Ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ παιδία τῶν ὁποίων αἱ μητέρες μισθοῦσι τὸ ἴδιον αὐτῶν γάλα, παρουσιάζουσι θνησιμότητα 77 0]0 κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ μακαρίτου ἰατροῦ Lagneau.

Διὰ τοὺς λόγους τούτους φροντίζω νὰ ἀναθέτω παιδία εἰς τροφοὺς θηλασάσας τὸ ἴδιον αὐτῶν τέκνον ἐπὶ 12 μῆνας. Αἱ μητέρες δὲ τῶν ὁποίων τὸ τέκνον ἀπέθανε προτιμῶνται. Ἄλλως τε ἐκ τῶν ἀναφορικῶς πρὸς τὸ ζύγισμα ἑκάστου παιδίου κρατουμένων σημειώσεων δύναταί τις νὰ πεισθῇ ὅτι ἡ διαφορὰ τοῦ βάρους μεταξὺ παιδίου τρεφομένου μὲ γάλα 12 μηνῶν, καὶ ἄλλου τρεφομένου μὲ γάλα 6 μηνῶν δὲν εἶναι μεγάλη.

συμπαθῶς πρὸς αὐτὸ διακειμένη αἴρνης, ὡς ἐκ τῆς ἀπροόπτου ἐμφανίσεως γενναιοδώρου τινὸς προστάτου, οὐ μόνον θὰ στερηθῇ τοῦ μισθοῦ της, τοῦ τόσον σημαντικοῦ δι' αὐτήν, ἀλλὰ καὶ θὰ ἀποχωρισθῇ σκληρῶς ἀπὸ τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον διὰ τόσης περιέβαλλε στοργῆς. Ἀρ' ἑτέρου δὲ δὲν εἶναι φανερὸν ἐὰν τὸ παιδίον θὰ ὠρεληθῇ μεταλλάσσον γονεῖς, διότι εἶχεν ἤδη ἀποκτήσει μίαν οἰκογένειαν, τὴν τῆς τροφοῦ, πρὸς τὴν ὁποίαν εἶχεν ἐξοικειωθῇ, καὶ οὐδεὶς δύναται νὰ μᾶς διαβεβαιώσῃ ὅτι θὰ ἦναι ἐπίσης εὐτυχὲς εἰς τὴν νέαν οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν τῷ προορίζουν.

Τὰ ἄρθρα, 12ον, 13ον, 14ον καὶ 15ον δὲν χρήζουν ἐπεξηγήσεως.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ 16ον ἄρθρον, κρίνω ἐπάναγκες νὰ ἐπεκταθῶ ἐπὶ τοῦ περιεχομένου του.

Ὅταν ἐκφράζω τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἴδω βελτιουμένην τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, δὲν ἐννοῶ ὅτι εὔχομαι νὰ κατορθώσω τὴν ἵδρυσιν ἀνέτου καταστήματος, Ἀσύλου Ἐκθέτων. Ἐὰν ἐπιδιώκω τὸν καταρτισμὸν κεφαλαίου, πράττω τοῦτο διότι ἀνεξαρτήτως τοῦ ἔργου, τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον καθόσον ἐπιτρέπουν αἱ δυνάμεις μου διεξάγω, ὀνειροπολῶ τὴν ἵδρυσιν καταστήματος, ὅπερ θὰ ἦναι αὐτὸ τοῦτο ἡ κορωνὶς τοῦ ὅλου ἔργου.

Ἐὰν εὐχῆς ἔργον ἦναι, δι' ὅλων τῶν δυνατῶν μέσων νὰ ἐλαττωθῇ ἡ θνησιμότης τῶν δυστήνων τούτων ὄντων, τὰ ὁποῖα οἱ γονεῖς των ἀπὸ τῆς στιγμῆς τῆς γεννήσεώς των ἀπέρριψαν, καὶ τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς δὲν ὑπερβαίνει κατ' ἔτος τὴν ἑκατοστήν, δὲν θὰ ἦτο ἄραγε ἐπίσης ἐπάναγκες νὰ ληρθῇ ποία τις πρόνοια διὰ τὰς πολυπληθεῖς ἐκείνας ὑπάρξεις, αἵτινες πρὶν ἢ ἀξιωθῶσι νὰ ἴδωσι τὸ φῶς, ἐξολοθρεύονται κατὰ ἑκατοντάδας κατὰ χιλιάδας ἴσως, ἐν τῷ κόλπῳ τῆς μητρός των, ἢ καὶ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς γεννήσεώς των.

Ἐὰν ἤθελεν ἀναζητήσει τις τὸ αἴτιον τῆς καταστροφῆς ταύτης, ἥτις μᾶς ἐνθυμίζει τὴν **σφαγὴν τῶν νηπίων,** θὰ ἀνεκάλυπτεν, ὅτι τοῦτο ἔγκειται ἁπλῶς εἰς τὰς κοινωνικὰς συνθήκας, αἵτινες διαστρέφουσαι τὸν φυσικὸν νόμον, καὶ παραβιάζουσαι τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ὠθοῦσι τὰς μὴ συναφάσας νόμιμον γάμον μητέρας, τὰς ἀνυμεναίους ἵνα ἀπορύγωσι, τὸ κακῶς ἐννοούμενον καὶ ἐγκληματικὸν ἐκεῖνο

Ἐκ τοῦ πιστοποιητικοῦ βαπτίσεως πληροφορεῖταί τις εὐκόλως ἐκ τῆς ἡλικίας τοῦ παιδίου ποία εἶναι ἡ τοῦ γάλακτος, πρὸς τούτοις δὲ ἐὰν ἡ παρουσιαζομένη πρὸς ἐγγραφὴν ἦναι τιμία γυνὴ καὶ ὑπανδρευμένη, ἢ μήτηρ ἀνυμέναιος μὴ συνάψασα νόμιμον γάμον, ἐν ᾗ περιπτώσει δὲν γίνεται δεκτή. Αἱ τοιαύτης κατηγορίας μητέρες περιφρονοῦνται ὑπὸ τῶν γνωριζόντων αὐτάς, ἐξ ἄλλου δὲ εὑρισκόμεναι εἰς ἔκρυθμον κοινωνικὴν κατάστασιν διατελοῦν ἀδιαλείπτως ἐν ψυχικῇ ταραχῇ, μέχρις ὅτου κατορθώσουν νὰ ἀποκατασταθοῦν. Ἀνεξαρτήτως δὲ τούτου διατρέχουν πραγματικὸν κίνδυνον ἐκ μέρους τῶν γονέων καὶ ἀδελφῶν αὐτῶν, διότι παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ τὸ αἴσθημα τῆς τιμῆς εἶναι λίαν ἀνεπτυγμένον, καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν ἀκούει τις ὅτι γονεῖς ἐρόνευσαν τὴν ἀτιμάσασαν αὐτοὺς θυγατέρα, διότι ὡς ἐκ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν δὲν ἠδύναντο ν' ἀνεχθῶσι τὸ ἀτυχὲς ἐκεῖνο συμβάν, τὸ ὁποῖον τὰ ἤθη καὶ αἱ παραδόσεις τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ χαρακτηρίζουσιν εἰσέτι ὡς ὄνειδος.

Περιττὸν θεωρῶ ν' ἀναλύσω τὰ ἄρθρα 5ον καὶ 6ον, διότι εἶναι ἁπλῶς συμπληρωματικὰ τῶν προηγουμένων.

Προκειμένου περὶ τοῦ 7ου ἄρθρου θὰ προσθέσω μόνον, ὅτι ἐπειδὴ τὸ παρουσιάζον συριλιδικὰ συμπτώματα ἔκθετον κινδυνεύει νὰ μὴ τρέφηται καλῶς, ὁ λόγος δὲ εἶναι εὐνόητος, τῆς τροφοῦ ἀδυνατούσης διὰ τοῦ μισθοῦ της ν' ἀγοράζῃ γάλα πρὸς διατροφὴν τοῦ ἐκθέτου, ἠναγκάσθην νὰ χορηγῶ ἐξ ἰδίων εἰς τὴν τροφὸν τὸ πρὸς ἀγορὰν γάλακτος ἀναγκαῖον ποσόν, ὡς ἔπραττον καὶ διὰ τὰ φάρμακα τῶν ἀσθενούντων. Ἀπὸ δὲ τοῦ 1899 ἡ κοινότης ἀνέλαβε καὶ τὴν δαπάνην ταύτην δηλαδὴ 10 ἔτη μετὰ τὴν ἵδρυσιν τῆς Ὑπηρεσίας.

Τὰ κατόπιν τρία ἄρθρα, ἤτοι τὸ 8ον, 9ον καὶ 10ον εἶναι καταληπτά.

Τὸ 11ον ἄρθρον προβλέπει τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ἡ τροφὸς ἤθελεν ἀρνηθῇ ν' ἀποδώσῃ τὸ ἀνατεθὲν εἰς αὐτὴν ἔκθετον παρουσιαζομένου τινὸς ἵνα υἱοθετήσῃ αὐτό. Δὲν θὰ ἀποσιωπήσω, ὅτι τὸ κατ' ἐμέ, δὲν ἐπιδοκιμάζω καθ' ὁλοκληρίαν τὸ ἄρθρον τοῦτο, ἐὰν δὲ τὸ ἀνέγραψα, ἔπραξα τοῦτο ἐπικυρῶν συνήθειαν πρὸ πολλοῦ καθιερωμένην. Οὐχ ἧττον αἰσθάνομαι πάντοτε οἶκτον ὅταν σκέπτωμαι ὅτι τροφὸς γαλουχήσασα καὶ φιλοστόργως περιθάλψασα παιδίον, καὶ κατὰ συνέπειαν

αἴσχος καὶ ἐξολεθρεύσωσιν ἐν τῷ σπέρματι τὴν μαρτυρίαν τοῦ σφάλματος εἰς ὃ ὑπέπεσαν, νὰ προστρέχωσι εἰς τὰς βδελυρὰς ἐκδουλεύσεις ἐξηχρειωμένων τινῶν μεγαιρῶν, αὐτοκαλουμένων μαιῶν.

Ἡ ἵδρυσις λοιπὸν καταστήματος, δι' οὗ θὰ προελαμβάνετο τὸ κακὸν ἐν τῇ γενέσει αὐτοῦ καὶ θὰ διεσώζετο ἡ ζωὴ χιλιάδων παιδίων καὶ ἰσαρίθμων ἴσως μητέρων, ἡ ἵδρυσις ἀσφαλοῦς καὶ ἀπροσίτου καταρυγίου, ὅπου αἱ τάλαιναι αὗται μητέρες, ὑπὸ ἄκραν ἐχεμύθειαν, καὶ ὑπὸ τὸν ἀπαραβίαστον πέπλον τοῦ ἀγνώστου θὰ προσήρχοντο ἐν πλήρει ἀσφαλείᾳ, ν' ἀποθέσωσι τὸν καρπὸν τῶν ἰδίων αὐτῶν σπλάγχνων καὶ τύχωσιν αὐταί τε καὶ τὰ τέκνα των πασῶν τῶν περιθάλψεων, ἃς ἀπαιτεῖ ἡ ἐπισφαλὴς καὶ ἐπικίνδυνος κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην θέσις αὐτῶν, ἡ ἵδρυσις λέγομεν τοιούτου καταστήματος, ἐν ἑνὶ λόγῳ **μαιευτηρίου**, θὰ ἦτο τὸ μέγιστον εὐεργέτημα, διὰ τὰ παιδία τὰ ὁποῖα εἶναι καταδεδικασμένα νὰ ἐγκαταλειφθοῦν. (*)

Ταῦτα λέγοντες, ἀκούομεν ἤδη τὴν κατακραυγὴν ἀγανακτήσεως, τὴν ὁποίαν θὰ προκαλέσῃ μεταξὺ τῶν σεμνοτύφων μας, ἡ ἁπλῆ αὕτη γνωμοδότησις περὶ ἔργου πρὸ πολλοῦ παραδεδεγμένου ἐν ταῖς ἀληθῶς πεπολιτισμέναις χώραις, ἔργου τοῦ ὁποίου τὰ εὐεργετικὰ ἀποτελέσματα πρὸ πολλοῦ ἀνεγνωρίσθησαν, καὶ τὸ ὁποῖον εἰς τὰς πλείστας μεγαλουπόλεις πραγματοῦται.

Δὲν πρόκειται τώρα νὰ διδάξωμεν τὴν στοιχειώδη ἠθικήν, οὐδὲ ν' ἀναμασσήσωμεν θεωρίας, αἵτινες πρὸ πολλοῦ κατέστησαν κοινὸν κτῆμα, καὶ ἀξιώματα τῶν εὖ φρονούντων.

Παραπέμπομεν τοὺς τυχὸν ἀντιφρονοῦντας, ἢ καὶ ψέγοντας ἡμᾶς, εἰς τὰ πραγματευόμενα τὸ θέμα τοῦτο συγγράμματα.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου δωροῦνται οἱ φιλάνθρωποι, κατὰ τὸ αὐτὸ 16ον ἄρθρον κατέθετον ἄλλοτε, ὅπως ὁ κανονισμὸς διαλαμβάνει ἐγὼ ὁ ἴδιος εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Λυωνικῆς Πιστώσεως, ὅπου μὲ τὰ ἑκάστοτε συλλεγόμενα ἐλάχιστα ποσά, οἱ διευθύνοντες ἠγόραζον τέταρτα λαχειοφόρων ὁμολογιῶν, ἵνα μὴ τὰ

Σημ. (*) Ταῦτα ἐξέθηκα προφορικῶς τὸ 1895 εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐφορίαν, προεδρευομένην ὑπὸ τοῦ ἐξ. Φωτιάδη βέη, καὶ παρισταμένων τῶν κ. κ. Καραθεοδωρῆ, Μαρσάν, Σγουρίδου, Χατζοπούλου, κτλ.

χρήματα μένωσιν ἄτοκα. Κατόπιν ὅμως ζητήματος ἀναφυέντος μεταξὺ τῶν ξένων τραπεζῶν καὶ τῶν ἐχόντων λαμβάνειν χριστιανῶν, ὑπηκόων ὀθωμανῶν, τῶν ὁποίων αἱ ὑποθέσεις ὑπάγονται εἰς τὰ προνόμια τῶν Πατριαρχείων, ζητήματος, ὅπερ ὑπαρχόντων τῶν προνομίων δὲν ἔπρεπε νὰ ὑπάρξῃ, οἱ διευθυνταὶ τῶν ξένων αὐτῶν τραπεζῶν, ἐπόμενοι τῇ πολιτικῇ τῶν μισελλήνων, ἠμφισβήτουν τὰ προνόμια τῶν Πατριαρχείων εἰς τὰ ὁποῖα ἀναφέρεται καὶ ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων. Ἑπομένως, φοβούμενος μὴ ἡμέραν τινὰ ἀπολεσθοῦν τὰ χρήματα αὐτά, ἐβιάσθην ν' ἀποσύρω αὐτὰ καὶ παραδώσω εἰς τὴν Κεντρικὴν Ἐφορίαν, ὅπερ ἐξακολουθεῖ ἔκτοτε νὰ γίνηται.

Ἂς μοὶ ἐπιτραπῇ τώρα νὰ ἐκθέσω τοὺς λόγους, δι' οὓς τὸ σύστημα τῆς διατροφῆς τῶν ἐκθέτων κατ' οἶκον, εὑρίσκω ἀσυγκρίτως προτιμώτερον τῆς συγκεντρώσεως αὐτῶν ἐν οἱῳδήποτε ἀσύλῳ.

Βεβαίως, ὅτε ἀνέλαβον τὴν προστασίαν τῶν ἐκθέτων ἐν Πέραν, οὐδεὶς λόγος περὶ καταστήματος ἐγένετο, τῶν μέσων μὴ ἐπιτρεπόντων τὴν πολυδάπανον ἵδρυσιν τοιούτου ἀσύλου, ἀλλ' ἐπειδὴ ὑπάρχουν τινὲς μὴ θέλοντες νὰ σκεφθῶσι καὶ παραλαμβάνοντες ἀσυζητητεὶ τὰς ἰδέας, τὰς προλήψεις ἔστιν ὅτε παρωχημένων ἐποχῶν, ἐπειδὴ ὑπάρχουν οἱ νομίζοντες ὅτι ὁ τελικὸς σκοπὸς εἰς ὃν ἀποβλέπει ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων, εἶναι ἡ ἵδρυσις βρεφοκομείου τινός, καὶ ὅτι τότε μόνον ἡ κατάστασις τῶν ὀρφανῶν θὰ ἦτο κάπως ὑποφερτή, ὀφείλω ν' ἀνασκευάσω τὴν πλάνην ταύτην.

Ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται, ὅσοι ἀπαρασκεύαστοι ἀναλαμβάνουν νὰ συζητήσουν περὶ ζητημάτων τόσον δυσχερῶν καὶ περιπλόκων, κινδυνεύουν ν' ἀπατηθοῦν καὶ νὰ ἐξαγάγουν γνώμην σφαλερὰν. Καὶ ὅμως αὐτὸ δὲν ἐμποδίζει αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ νὰ συζητοῦν μετὰ θέρμης καὶ νὰ ἐκφέρουν τὰς πλέον ἀλλοκότους καὶ ἀντιπατικὰς ἰδέας, ὡς εἶναι ἄλλως τε ἐπόμενον, ἀφοῦ δὲν ἐμελέτησαν ποσῶς τὸ ζήτημα.

Νομίζω λοιπὸν ὅτι δικαιοῦμαι καὶ ἐγὼ κατόπιν πολυετοῦς πείρας, καὶ συνεπείᾳ τοῦ ζωηροῦ ἐνδιαφέροντος τὸ ὁποῖον τρέφω πρὸς τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν παιδίων, νὰ γνωμοδοτήσω περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ ὅτι ὀφείλω νὰ τὸ πράξω, ἵνα ἐμποδίσω τὰς σφαλερὰς τοῦ ζητήματος τούτου λύσεις, καὶ προλάβω ἀποράσεις, τὰς ὁποίας δὲν

ἀρνοῦμαι ὅτι ἡ φιλανθρωπία θὰ ὑπηγόρευε, ἀλλ' αἵτινες θὰ ἀπέβαινον λίαν ἐπικίνδυνοι, ὡς ἀπορρέουσαι ἐξ ἀγνοίας τῶν γεγονότων.

Καὶ πράγματι, ἐὰν ποτὲ αἱ σκληραὶ αὐταὶ ἰδέαι ἤθελον ὑπερισχύσει, καὶ ἐὰν ἱδρύετο καταστημά τι διὰ τὰ ἔκθετα, θὰ ἐβαίναμεν ἀναμφιβόλως πρὸς τὸν ὄλεθρον, ὅπως ἡ Ἰταλία μᾶς ἔδωσε τὸ παράδειγμα κατὰ τὸ τέλος τοῦ 19ου αἰῶνος, ἐπιμένουσα εἰς σύστημα, τὸ ὁποῖον εἰς τὰ λοιπὰ πεπολιτισμένα μέρη, ἡ πρόοδος τῆς ἐπιστήμης εἶχε κηρύξει σαθρὸν καὶ ἐπιβλαβές.

Οἱ ἀριθμοὶ εἶναι εὐγλωττότεροι: κατὰ τὰ δύο ἔτη 1895—1896 εἰσῆλθον εἰς τὸ Βρεφοτροφεῖον Νεαπόλεως 856 παιδία ἐκ τῶν ὁποίων ἐξῆλθον τὰ 853 . . . . . διὰ τὸ νεκροταφεῖον: ὥστε μόνον **τρία** ἐπέζησαν.

Εἶναι ἀνάγκη λοιπὸν νὰ ὑποβληθῶμεν εἰς δαπάνας ὑπερόγκους ἵνα ἐπιτύχωμεν ἀνάλογόν τι ἀποτέλεσμα;

Καὶ ἕτερον παράδειγμα: ἐκ 341 παιδίων τὰ ὁποῖα εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐκθετοτροφεῖον τῆς Παδούης, ἀπὸ τοῦ 1892 ἕως τὸ 1896, τὰ 325 ἀπέθανον ἐν τῷ μεταξύ. Γνωρίζετε δὲ πόσα ποσὰ δαπανῶνται ἵνα ἐπιτευχθῶσι τὰ λαμπρὰ ταῦτα ἀποτελέσματα; Ἐν Ἰταλίᾳ τὰ τοιοῦτου εἴδους καταστήματα, ἔχουσιν ἐτήσιον προϋπολογισμὸν 15 ἑκατομμυρίων ἰταλ. λιρῶν ἢ φράγκων.

Τὰ παραδείγματα ταῦτα δὲν εἶναι μεμονωμένα· δυστυχῶς ὅπου ὑπάρχουν εἰσέτι ὀρφανοτροφεῖα, ἡ ἐν αὐτοῖς θνησιμότης εἶναι καταπληκτική.(*) Εἰς ἔνδειξιν δὲ παραθέτω σχετικὸν πίνακα, τοῦ ὁποίου τοὺς ἀριθμοὺς ἐρανίζομαι διὰ μὲν τὴν Ἑλλάδα ἐκ τῆς Κυβερνητικῆς Στατιστικῆς, διὰ τὴν Ἀγγλίαν ἐκ τοῦ Registrar General, καὶ διὰ τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς Βασιλικῆς Ἰταλικῆς ἐξελεγκτικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν ἐκθετοτροφείων, συνταχθείσης ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ E. Raseri, καὶ δημοσιευθείσης τῷ 1900.

Σημ. (*) Ἴδε βρεφοκομεῖα ἐν Ἑλλάδι.

Θνησιμότης Ἐκθέτων ἐν τοῖς κυριωτέροις Ἐκθετοτροφείοις, Ἰταλίας, Ἑλλάδος καὶ Ἀγγλίας.

Λομβαρδίας	39,5 0]0
Καμπανίας	39,3 0]0
Καλαβρίας.	40,1 0]0
Σικελίας	42,7 0]0
Λιβερπούλ.	41,8 0]0
Φλωρεντίας	43,0 0]0
Πατρῶν (*)	70,43 0]0
Φερράρας	50,70 0]0
Ρατρόρδ	54,7 0]0
Πίζης	57,10 0]0
Ἀδρουττίας	59,10 0]0
Ἀθηνῶν	79 0]0
Σύρου	80 0]0
Παδούης, Μαντούης	80 ἕως 90 0]0
Νεαπόλεως, Ἀβελλίνου	100 0]0

Εἰς τὸν πίνακα τοῦτον προσθέτω τὴν θνητότητα τῶν ἐκθέτων βρεφῶν ἐν τοῖς ἐκθετοτροφείοις τῆς Ἑπτανήσου κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 19ου αἰῶνος. Ὀφείλω ὅμως νὰ παρατηρήσω ὅτι ἐν Κερκύρᾳ τὰ ἔκθετα διετρέφοντο καὶ ἀνεπτύσσοντο ἐν τῇ οἰκογενείᾳ τῶν τροφῶν. Ἀπὸ τὸν Νοέμβριον τοῦ 1817 μέχρι τοῦ Φεβρουαρίου τοῦ 1822, 115 ἔκθετα εἰσῆλθον εἰς τὸ ἐκθετοτροφεῖον Κερκύρας, ἐκ τούτων δ' ἀπεβίωσαν 30. Ἡ μεγάλη αὕτη θνητότης ὀφείλεται εἰς ἐπιδημίαν ὀστρακιᾶς, ἥτις ἐνέσκηψεν ἐν Κερκύρᾳ τὸ 1821.

Εἰς τὸ ἐν Ζακύνθῳ ἐκθετοτροφεῖον εἰσῆλθον ἀπὸ τὸ 1809 μέχρι τοῦ 1816, 216 ἔκθετα. Ἐκ τούτων τὰ 84 ἀπεβίωσαν καὶ 23 υἱοθετήθη-

---

Σημ. (*) Κατὰ τὴν τελευταίαν ἔκθεσιν τοῦ ἰατροῦ κ. Τ. Χ. Ἀναγνωστοπούλου δημοσιευθεῖσαν τὸ 1901 ἡ θνητότης τοῦ Βρεφοκ. Πατρῶν κατῆλθεν εἰς 24,21 0]0 σημαντικὴ ἐπίσης.

σαν. Τὰ ἐντὸς τοῦ ἐκθετοτροφείου ἐνδιαιτώμενα ἐτρέφοντο ἐλεεινὰ ὅπερ ἐξηγῆται διότι φαρμακοποιός τις ἀνέλαβε νὰ διατρέφῃ αὐτὰ ἀντὶ 20 δραχμῶν κατὰ μῆνα δι' ἕκαστον ἔκθετον. Διὰ τῶν 20 δραχμῶν ἐπλήρωνε τοὺς μισθοὺς τῶν διαφόρων ὑπαλλήλων, μαγείρου κτλ.

Τὰ γεγονότα ταῦτα ἐν Ἰταλίᾳ μὲν δικαίως κατεκρίθησαν ὑπὸ τῆς δημοσίας γνώμης καὶ ἐχαρακτηρίσθησαν ὡς σκανδαλώδη, δι' ὃ καὶ ἐδέησε νὰ ἐπέμβωσιν αἱ ἁρμόδιοι ἀρχαί.

Ἂς μὴ παραλείψωμεν δὲ ὅτι καὶ εἰς τὴν Ζάκυνθον, ὁ λαὸς βλέπων τὴν μεγάλην θνησιμότητα εἰς τὸ ἐκθετοτροφεῖον, ἐπωνόμασε τὸν διευθύνοντα αὐτὸ « Ἡρώδην ».

Ὅθεν ἐρωτῶ καὶ πάλιν· διὰ νὰ φθάσωμεν εἰς θνησιμότητα 95 ἢ 100 0[0 ἢ καὶ 108 καὶ 112 ὅπως συνέβη κατὰ τὸ 1898 ἐν τῷ βρεφοκομειακῷ τμήματι τοῦ ἱδρυθέντος Πτωχοκομείου ἐν Σισλίῳ, προτείνουσι τὸ σύστημα τῶν ἀσύλων οἱ θαυμασταί του, τὸ σύστημα ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον ἀνεξαρτήτως τῶν λοιπῶν ἀτόπων θὰ συνεπήγετο καὶ δαπάνας πολὺ μεγαλειτέρας, ἀφ' ὅσας ἀπαιτεῖ τὴν σήμερον ἡ Ὑπηρεσία μας;

Ὀφείλομεν νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι διὰ τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, ὅπως τὴν σήμερον διεξάγεται, ἡ κοινότης ἐπιβαρύνεται μόνον διὰ τῆς ἀπαραιτήτου μισθοδοσίας τῶν τροφῶν, καὶ τῶν διὰ τὴν ἐνδυμασίαν τῶν παιδίων ἀναγκαίων δαπανῶν, τὸ δὲ βάρος αὐτὸ εἶναι ἀρκούντως δυσβάστακτον διὰ τὴν κοινότητα τοῦ Πέραν, ἥτις ἔχει τόσας ἄλλας κατεπειγούσας ἀνάγκας νὰ θεραπεύσῃ.

Ἐν τούτοις διὰ τοῦ συστήματος τοῦ Ἐκθετοκομείου, ἡ δαπάνη αὕτη, εἰς τὴν ὁποίαν θὰ προσετίθετο τότε καὶ ὁ τόκος τοῦ διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ κτιρίου ἀναγκαίου κεφαλαίου, αἱ μισθοδοσίαι τοῦ ἀπαραιτήτως ἀναγκαίου προσωπικοῦ, δηλαδὴ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ ἱδρύματος, τοῦ γραμματέως, τοῦ ἰατροῦ, τοῦ προσωπικοῦ τοῦ μαγειρείου, τοῦ θυρωροῦ, κτλ. κτλ. ἡ δαπάνη λέγομεν αὕτη, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ τῆς τῶν μισθοδοσιῶν τῶν τροφῶν, καὶ τῆς τῆς ἐνδυμασίας τῶν ὀρφανῶν, θὰ ἦτο ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλειτέρα, χωρὶς δι' αὐτὸ νὰ ἔχωμεν καὶ τροφοὺς καλλιτέρας. Ἀπ' ἐναντίας αἱ τροφοὶ θὰ ἦσαν τότε τῆς χειρίστης ποιότητος, διότι ὅταν τροφός τις ἐγκαταλείψῃ τὴν

ἰδίαν αὐτῆς οἰκίαν καὶ τὸ τέκνον της ἵνα θρέψῃ ξένον τι, ἀπαιτεῖ ἐκτὸς τῆς πληρωμῆς της καὶ πλείστας ὅσας θωπείας καὶ φιλοφρονήσεις, ὅπως συνήθως συμβαίνει· ἀπαιτεῖ ἐκλεκτὴν τροφήν, χρηματικὰ φιλοδωρήματα, δῶρα καὶ λοιπὰ τυχηρά.

Ἐν τῷ ἐκθετοκομείῳ ὅμως τίποτε ἐξ ὅλων αὐτῶν δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐλπίσῃ ἡ τροφός, τίποτε ἄλλο ἐκτὸς τοῦ μισθοῦ της. Ὥστε, εἶναι ποτὲ δυνατόν, νέα καὶ εὔρωστος τροφός, ἔχουσα ἄφθονον καὶ πρόσφατον γάλα, ἐν ἐνὶ λόγῳ καλὴ τροφός, νὰ θελήσῃ νὰ περιορισθῇ ἐν ἐκθετοκομείῳ, ὅπου οὐδὲν περισσότερον τοῦ μισθοῦ αὐτῆς θ' ἀπολαμβάνῃ, καὶ ὅπου δὲν θὰ βλέπῃ εἰμὴ τὸ αὐστηρὸν πρόσωπον τοῦ διευθυντοῦ, τῆς διευθυντρίας, ἢ τοῦ ἰατροῦ; Δὲν θὰ προτιμήσῃ ἄραγε αὕτη τὴν ἰδιωτικὴν οἰκίαν, ὅπου τὸ νήπιον, τὸ ὁποῖον θ' ἀναδεχθῇ νὰ διαθρέψῃ, θὰ ἔχῃ σειρὰν ὅλων συγγενῶν, οἱ ὁποῖοι θὰ τρέφουν ἀναμφιβόλως στοργὴν πρὸς αὐτό, καὶ οἱ ὁποῖοι ἔστω καὶ ἐὰν ὑποτεθῇ ὅτι θὰ ἦναι πτωχοὶ καὶ γλίσχροι, πάντοτε θὰ δεικνύωνται ὑποχρεωτικοὶ πρὸς τὴν γυναῖκα εἰς τὴν ὁποίαν ἀνέθεσαν τὸ τέκνον των καὶ θὰ ἐκδηλῶσι τὴν πρὸς αὐτὴν εὐαρέσκειάν των διὰ πλείστων δώρων, ἰδίᾳ κατὰ τὸ βάπτισμα αὐτοῦ, κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦ πρώτου ὀδόντος, κατὰ τὰ πρῶτα βήματα τοῦ παιδίου.

Δὲν ἀπαιτεῖται ἄρα μεγάλη ὀξύνοια, ἵνα ἐννοήσῃ τις ὅτι αἱ εἰς τὰ ἐκθετοκομεῖα μισθούμεναι τροφοί, δὲν θὰ ἦναι εἰμὴ ἐκεῖναι, αἵτινες δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον δὲν ἔγιναν δεκταὶ εἰς τὰς ἰδιωτικὰς οἰκίας.

Καὶ ὁ τεχνητὸς θηλασμός, ἤθελέ τις ἀντείπῃ. Περιττὸν νομίζω νὰ ἐπεκταθῶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, διότι οὐδεὶς ἀγνοεῖ πόσον κακὰ ἀποτελέσματα ἐπιφέρει τὸ σύστημα τοῦτο, μὲ ὅλας τὰς διαβεβαιώσεις περὶ τοῦ ἐναντίου τινῶν μελῶν τῆς ἰατρικῆς Ἀκαδημίας τῶν Παρισίων, οἵτινες λαμβάνοντες ὑπ' ὄψιν μόνον τὰς τελευταίας ἀνακαλύψεις τῆς βιοχημείας καὶ ἀγνοοῦντες τὰς παρατηρήσεις περὶ ἀναπτύξεως τῶν μυῶν τοῦ στόματος καὶ τῆς σιαγόνος καὶ τῶν ὀδόντων κ. λ. διισχυρίζονται ὅτι δύναταί τις ἐπιτυχῶς ν' ἀντικαταστήσῃ διὰ τεχνητοῦ θηλασμοῦ, τὸν τῆς μητρός.

Καθὼς ὅλοι γνωρίζομεν, ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς συνεπάγεται ἐκτὸς τῆς αὐξήσεως τῆς δαπάνης καὶ αὔξησιν καταπληκτικὴν τῆς θνησιμό-

τητος, πρὸς τούτοις δὲ καὶ πλείστας νόσους ὀργανικὰς αἴτινες θάττον ἢ βραδύτερον ἐκδηλοῦνται. Ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς τόσον ἀπομακρύνεται τῆς φύσεως, ὥστε οἱ δοκιμάσαντες αὐτὸν ἀμέσως τὸν ἐγκατέλιπον ἀρου ὑπέστησαν τὴν ἀπώλειαν τοῦ τέκνου των καὶ παρῆλθεν ἐπομένως ὁ πρῶτος ἐνθουσιασμός.

Ἀρίνω κατὰ μέρος πόσον δύσκολον εἶναι νὰ προμηθευθῇ τις γάλα ἄδολον καὶ μάλιστα προερχόμενον ἐκ ζώου ὑγιοῦς. Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα τὸ προσωπικὸν τῶν ἐκθετοκομείων. Εἶναι ἀνάγκη νὰ ὑπενθυμίσω τίνι τρόπῳ καταρτίζεται τὸ προσωπικὸν τοῦτο, εἶναι ἀνάγκη ν' ἀναφέρω τοὺς κατὰ χάριν διορισμούς, τοὺς διορισμοὺς κατ' ἀνάγκην, μόνον καὶ μόνον διὰ νὰ εὕρῃ πόρον ζωῆς ὁ δεῖνα ἢ ὁ δεῖνα.

Παραδέχομαι πρὸς στιγμὴν ὅτι τὸ προσωπικὸν τὸ ὁποῖον θὰ χρησιμοποιηθῇ εἰς τὸ κατάστημα, ὅπερ θὰ ἱδρύετο, καὶ τὸ ὁποῖον θέλω νὰ ὑποθέσω ὅτι θὰ ἦναι τὸ πρότυπον τῶν τοιούτων ἱδρυμάτων, τὸ προσωπικὸν λέγω τοῦτο θὰ ἦτο πρώτης τάξεως, θὰ ἀπητεῖζετο ἀπὸ ἄτομα ἱκανά, τίμια, εὐσυνείδητα, μὴ διορισθέντα κατὰ χάριν, ἀλλὰ δύναταί τις νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι πρόσωπα ἄχρι τῆς ὥρας ἐκείνης ξένα πρὸς τοιούτου εἴδους ἔργον θὰ προικισθῶσιν αἴφνης χάριτι θείᾳ διὰ τῶν ἀπαραιτήτων ἐκείνων προσόντων πρὸς ἐπιτέλεσιν τοιούτων καθηκόντων, δηλαδὴ δι' αὐταπαρνήσεως, συμπαθείας καὶ στοργῆς πρὸς τὰ ὀρφανά;

Ἀμφιβάλλω, ἐὰν δὲ ἐπιμένω ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου, πράττω τοῦτο διότι φρονῶ ὅτι μόνον μήτηρ, καὶ ἐν ἐλλείψει αὐτῆς μόνον γυνὴ ἀρσιωμένη ἐκ καρδίας εἰς τὸ τῆς μητρὸς ἔργον εἶναι ἱκανὴ ν' ἀνατρέψῃ καταλλήλως παιδίον, οἱσσδήποτε ἄλλος συνδυασμὸς ἀδυνατεῖ ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν. Μόνον ἐν τῇ οἰκογενείᾳ, τῇ ἑστίᾳ ταύτῃ τῆς ἀγάπης καὶ τῶν τρυφερῶν αἰσθημάτων εἶναι δυνατὸν νὰ μορφωθῶσι χαρακτῆρες καὶ νὰ μεταδοθῶσιν εἰς τὰ παιδία τὰ καλά, τὰ εὐγενῆ αἰσθήματα, ἅτινα ἀποτελοῦσι τὸ καύχημα τῆς ἀνθρωπίνης ἡμῶν φύσεως, καὶ τῶν ὁποίων ναὶ μὲν τὸ θεῖον σπέρμα ἀρχῆθεν ἐν τῇ ψυχῇ ἡμῶν ἐτέθη, δὲν δύναται ὅμως ν' ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ καρποφορήσῃ ἐὰν στερηθῇ κατὰ τὴν στιγμὴν τῆς βλαστήσεως, τῆς ἀναγκαίας τροφῆς, τῆς εὐεργετικῆς ἐπιρροῆς τοῦ περιβάλλοντος. Διότι, καθὼς γνωρίζομεν, τὰ ἀρχικὰ ἐκεῖνα στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς

ἔδωσε συμφυῆ τῇ ψυχῇ, ἀναλόγως τῆς δυνάμεως, μεθ' ἧς ἓν ἕκαστον ἐκδηλοῦται, ἀναλόγως τῆς τάσεως ἣν λαμβάνουν κατὰ τὴν ψυχικὴν ἑκάστου ἀτόμου διάθεσιν, καὶ κατὰ τὰς παιδικὰς ἐντυπώσεις, αἵτινες εἶναι ἀνεξίχνιλοι, χαράσσουν εἰς ἕκαστον ἄνθρωπον τὸ ἐκμαγεῖον ἐν τῷ ὁποίῳ ἀποτυποῦται ἡ ψυχὴ αὐτοῦ, ἡ δὲ ἁρμονία ὅλων αὐτῶν τῶν στοιχείων, δηλαδὴ ἡ ἐν προσήκοντι μέτρῳ ἀνάπτυξις αὐτῶν, ἀποτελεῖ τὸν χαρακτῆρα.

Ἐκ τῶν κυριωτέρων δὲ τούτων ἀρχικῶν στοιχείων εἰσί: ἡ πρὸς τὸ θεῖον λατρεία, ἡ πρὸς τοὺς γονεῖς, πρὸς τὴν πατρίδα, πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη, ἡ ἀτομικὴ ἀξιοπρέπεια, κ. λ. αἰσθήματα πάντα, ὧν καὶ ἡ ὑπερβολή, ὡς καὶ ἡ ἔλλειψις ἐξ ἴσου ἐπιβλαβεῖς. Οὕτω βλέπομεν τὸ αἴσθημα τῆς ἀτομικῆς ἀξιοπρεπείας, ἐν τῇ ὑπερβολῇ του νὰ καθίσταται ὑπερηφία καὶ ἀλαζονία, ἐλαττούμενον δὲ νὰ καταντᾷ μέχρι χαμερπείας, ἡ αἰδημοσύνη νὰ γίνηται σεμνοτυφία ἢ κυνισμὸς ἡ θέλησις νὰ γίνηται πεῖσμα, ἢ τὸ ἀναποφάσιστον, ἡ γενναιότης νὰ γίνηται θρασύτης ἢ δειλία, ἡ εὐσέβεια ἀσέβεια ἢ θρησκομανία.

Ἡ ἀνατροφὴ ἡ σκοποῦσα τὴν διάπλασιν τοῦ χαρακτῆρος εἶναι ἔργον δυσκολώτατον, πολὺ δύσκολος εἶναι ἡ κατ' ἀξίαν ἐκτίμησις τῶν διαφόρων στοιχείων τῶν ἀποτελούντων τὸν χαρακτῆρα, πολὺ δύσκολον εἶναι νὰ διακρίνῃ τις ποῖον εἶναι τὸ στοιχεῖον τὸ ἐμποδίζον τὸ ἄλλο ν' ἀναπτυχθῇ, ἐπομένως μὲ ὅλην τὴν καλὴν θέλησίν του συχνάκις ὁ ἀνατροφεὺς γίνεται αἴτιος κακοῦ, ὁ μόνος δὲ κατάλληλος διὰ τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι ἡ μήτηρ, ἰδίως ἡ θηλάσασα μήτηρ, καὶ ἐλλείψει αὐτῆς μόνον ἡ ἀναθρέψασα τὸ παιδίον καὶ εἰς αὐτὸ ἀφοσιωθεῖσα γυνή.

Ἐπομένως, καὶ ἐὰν ἔτι ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἐν ἐνεργείᾳ σύστημα τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων δὲν ἔχει εἰμὴ τοῦτο τὸ πλεονέκτημα μόνον, περὶ τοῦ ὁποίου ἄλλως τε ἐγγυῶμαι, νὰ μὴ ἀφίνῃ δηλονότι νὰ καταστραφῇ εἰς τὰ παιδία ταῦτα τὸ αἴσθημα τῆς αὐτοπεποιθήσεως, νὰ τηρῇ τὸ ἔκθετον, τὸ ὀρφανὸν τῆς Ἐκκλησίας ἐν παντελεῖ ἀγνοίᾳ τῆς ἧν φέρει κηλίδος, καὶ νὰ ἐμποδίζῃ νὰ γεννηθῇ ἐν τῇ διανοίᾳ του ἡ ἐλαχίστη ὑπόνοια ὅτι εἶναι ὑποδεέστερον τῶν ἀδελφῶν του, καὶ τοῦτο μόνον τὸ πλεονέκτημα θὰ ἤρκει διὰ νὰ προτιμηθῇ τὸ σύστημα τοῦτο τοῦ τῶν ἐκθετοκομείων, ὅσον καλῶς καὶ ἂν ἦναι διωργανωμένα ταῦτα,

ὅπου πᾶν ὅ,τι περιστοιχίζει τὸ ὀρφανὸν θὰ ἐνθυμίζῃ εἰς αὐτὸ τὸ θεωρούμενον αἴσχος τῆς καταγωγῆς του, καὶ ὅπου ἀδύνατον ὑπάλληλός τις ἐν ὥρᾳ δυσθυμίας νὰ μὴ ἐκρασθῇ βαναύσως κατ' αὐτοῦ ἀποκαλῶν αὐτὸ **νόθον.**

Ὑπάρχει τὸ παράδειγμα ἐκθέτου τινὸς ἐν Ἀθήναις, τὸ ὁποῖον διετρέφετο κατ' οἶκον παρά τινι ἀναισθήτῳ καὶ ἀσυνειδήτῳ τροφῷ, καὶ τοῦ ὁποίου ὁ βίος ἦτον ἀρρητος, διότι καθημερινῶς ἠναγκάζετο νὰ ἀνταλλάσσῃ ὕβρεις καὶ ξυλοκοπήματα μετὰ τῶν γειτόνων συνομηλίκων παίδων ἀχρείων γονέων, οἵτινες τοῦ προσῆπτον τὴν ἐπονειδιστον καταγωγήν του, ὡς ἐκ τούτου δὲ ἐδέησε νὰ κλείσωσιν αὐτὸ ἐκ νέου εἰς τὸ βρεφοκομεῖον, ὅπου ἐπαναλαμβανομένων τῶν αὐτῶν ὑβριστικῶν κατ' αὐτοῦ ἐπιθέσεων, τὸ ἀτυχὲς παιδίον ἐν ὥρᾳ ἐσχάτης ἀπογνώσεως ἠὐτοκτόνησε ριφθὲν ἀπὸ τοῦ παραθύρου.

Ἐὰν ἀπαιτῶνται καὶ ἄλλα ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῆς γνώμης μου ταύτης, φέρω τὸ παράδειγμα παιδίων τινῶν, νομίμων αὐτῶν, οἱ γονεῖς τῶν ὁποίων τυχαίως πλουτίσαντες πλὴν ἐλλιπεῖς ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἀγωγὴν καὶ τὰ αἰσθήματα, ἀπαλλάττονται ὁλοτελῶς τῆς περὶ τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων αὐτῶν φροντίδος, καὶ κολακεύόμενοι ὅτι οὕτω προσεγγίζουσι πρὸς τοὺς ἀριστοκράτας ἐμπιστεύονται αὐτὰ εἰς τὸν τυχόντα παιδαγωγὸν ἢ τὴν τυχοῦσαν διδασκάλισσαν ἀναμφιβόλως πολὺ ἀπέχοντας ἀπὸ τοῦ νὰ τρέφωσι δι' αὐτὰ τὰ τρυφερὰ ἐκεῖνα αἰσθήματα στοργῆς, τὰ τόσον ἀπαραίτητα διὰ τὴν καρδίαν τοῦ παιδίου ὅσον καὶ ἡ τροφὴ διὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ. Τί δὲ συμβαίνει;

Τὰ παιδία ταῦτα, ἅτινα, ἐνδεχόμενον ὑπό τινας ἐπόψεις ν' ἀποβῶσι τέλεια, νὰ διδαχθῶσι νὰ κρούωσι κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον καλῶς τὸ κλειδοκύμβαλον, νὰ χειρίζωνται τὸν χρωστῆρα νὰ φλυαροῦν εἰς πολλὰς γλώσσας, νὰ διευθετοῦν ἀνεπιλήπτως τὸν λαιμοδέτην των, τὰ παιδία λέγω ταῦτα θὰ ὦσιν ἄμοιρα αἰσθημάτων, θὰ ἔχωσι τὴν καρδίαν ἄγονον, κεκλεισμένην πρὸς πᾶσαν ἰδέαν εὐγενῆ καὶ γενναιόφρονα, ἐν ἐνὶ λόγῳ θὰ καταστῶσιν εὐχάριστοι καὶ πιθανὸν θελκτικαὶ πλαγγόνες ἢ ξόανα.

Τίς δὲν παρετήρησεν ἐν ταῖς οἰκίαις τῶν ὀψιπλούτων εὐπόρων ἐκ τῶν ὁμογενῶν μας διδασκαλίσσας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξένης ἐθνότητος,

καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀδιαφορούσας πρὸς τὰ ἐμπιστευθέντα αὐταῖς παιδία, καὶ πολὺ περισσότερον περὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀμφιέσεως καὶ τοῦ καλλωπισμοῦ μεριμνώσας, ἢ περὶ τῆς καλῆς ἀγωγῆς τοῦ μαθητοῦ των, ζηλοτυπούσας χαμερπῶς τὴν κυρίαν αὐτῶν διὰ τὴν ὑψηλὴν θέσιν της, ἐνῷ ἐξ ἄλλου ἡ κυρία αὐτὴ οὐδεμίαν παραλείπει εὐκαιρίαν διὰ νὰ ἐπιδείξῃ τὴν ὑπεροχήν της καὶ νὰ ταπεινώσῃ αὐτάς, ἰδίως ἐνώπιον ξένων. Ὥστε εὐνόητον εἶναι ὁποῖα μύχια αἰσθήματα θὰ τρέφῃ ἡ διδασκάλισσα πρὸς τὴν οἰκογένειαν παρὰ τῇ ὁποίᾳ διατρίβει, καὶ μετὰ πόσης προθυμίας θὰ ὀράττηται τῆς εὐκαιρίας ἵνα ἐπιρρίψῃ ὅλον τὸν χόλον καὶ τὴν ὀργήν της ἐπὶ τῶν ταλαιπώρων παιδίων. Καὶ τὸ λυπηρότερον εἶναι ὅτι αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος οἰκογένειαι ἀποτελοῦσι τὸ δὴ λεγόμενον ἄνθος τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας.

Ἐκ τούτων εἶναι εὔκολον νὰ προϊδῃ τις μέχρι τίνος βαθμοῦ θὰ καταπέσῃ τὸ φρόνημα τῶν ἀπογόνων αὐτῶν. (*) Ἐὰν καὶ ἑτέρων παραδειγμάτων εἰσέτι ἦναι ἀνάγκη, ἵν' ἀποδειχθῇ πόσον ἐλλιπὴς εἶναι ἡ ἀνατροφὴ μακρὰν τῆς μητρὸς καὶ τῆς οἰκογενείας, ἃς ἀναφέρωμεν ἀκόμη ὅτι ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἀνώτατον παρθεναγωγεῖον St Denis, τὸ διευθυνόμενον ὑπὸ ἀδελφῶν καθολικῶν ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τῆς κοινῆς γνώμης, διότι παρετηρήθη ὅτι αἱ ἀπόροιτοι αὐτοῦ ὀρφαναὶ θυγατέρες ἀξιωματικῶν τοῦ στρατοῦ καὶ ἀνατραφεῖσαι ὑπὸ καλογραιῶν, παρ' ὧν δικαιοῦται ν' ἀναμένῃ τις ὅτι θὰ ἀναθρέψωσι τὰς νέας ἐπὶ βάσεων ὑγιῶν, αἱ πλεῖσται λέγομεν ἀπόροιτοι τοῦ παρθεναγωγείου τούτου, ἅμα ὡς γίνῃ ἀνάγκη νὰ διοικήσωσι μόναι τὰ τοῦ βίου των, ἐξοκέλλουν μολονότι κατέχουσι τὰ προσόντα, ἵνα διὰ τῆς ἐργασίας των κερδίσωσι τιμίως τὸν ἄρτον των. Ἢ μήπως δὲν εἶναι γνωστόν, ὅτι οἱ περιβόητοι διὰ τὴν ἀνήκουστον ἀνδρείαν των, οὐχ' ἧττον ὅμως καὶ διὰ τὴν θηριωδίαν Γενίτσαροι, δὲν ἀνετρέφοντο ὑπὸ τῶν γονέων των, ἀλλὰ παιδία ἔτι, καὶ δὴ ἑλλήνων ἡρπάζοντο ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς οἰκογενείας των καὶ ἀνετρέφοντο ἀπὸ κοινοῦ ἐν τῷ στρατῶνι παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των; Τὸ αὐτὸ δὲν συμβαίνει καὶ διὰ τοὺς ὑπούλους, ὑποκριτὰς

Σημ. (*) Ἀμερόληπτος παρατήρησις ἀποδεικνύει ὅτι ὀλίγαι μεταξὺ τῶν οἰκογενειῶν τῶν ὁποίων τὰ τέκνα λαμβάνουν τοιαύτην ἐκ τοιούτων παιδαγωγῶν ἀνατροφὴν διατηροῦνται, αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν ἐξαφανίζονται.

καὶ ραδιούργους καθολικοὺς μοναχούς, οἵτινες ἀνατρέφονται ἐν ταῖς μοναῖς, καὶ οὐχὶ παρὰ τῇ οἰκογενείᾳ των;

Νομίζω ὅτι ἐκ τῶν ἀνωτέρω σαφῶς ἀποδεικνύεται, ὅτι σκοπὸς τῆς ἀληθοῦς ἀγωγῆς εἶναι νὰ διαπλάσῃ καὶ μορφώσῃ ὄχι μόνον τὸ σῶμα καὶ τὸ πνεῦμα, ἀλλὰ πρὸ πάντων τὴν καρδίαν καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ τὰ καλὰ αἰσθήματα, ὅτι τοιαύτη ἀγωγὴ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καλλιεργηθῇ εἰμὴ ἐν τοῖς κόλποις οἰκογενείας ὑπὸ μητρός, ἢ ὑπὸ προσώπου κεκτημένου μητρικὴν τρυφερότητα καὶ ἀρεσίωσιν, ὅτι πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἀντικατάστασιν τῆς μητρὸς δι' οἱουδήποτε ἄλλου ἀναπληρωτικοῦ μέσου, τοῦ μᾶλλον καλῶς ὠργανωμένου ἱδρύματος, ἢ τοῦ σοφωτέρου παιδαγωγοῦ ἀποβαίνει ἀνωφελής, καὶ ἐπὶ τέλους ὅτι τὰ πρότυπα ἱδρύματα, τὰ μᾶλλον προσφυῶς κατηρτισμένα, τὰ μᾶλλον εὔπορα οὐδόλως ἀναπληροῦσι τὴν ὑπὸ μητρὸς διδομένην ἀγωγήν, ἰδίᾳ ὅσον ἀφορᾷ τὰ κοράσια. Ὥστε πολὺ ὀλιγώτερον ἐξ ἐκθετοκομείου ἢ βρεφοκομείου μετὰ προσωπικοῦ μισθωτοῦ ἀδιαφορούντος παντάπασι πρὸς πᾶν ὅ,τι ἀφορᾷ τὰ ἐν αὐτῷ διαιτώμενα παιδία καὶ διοριζομένου κατὰ χάριν ἢ διὰ πολιτικὴν ἀνάγκην δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν τὴν ἀντικατάστασιν τῆς οἰκογενείας μὲ ὅλα τὰ πλεονεκτήματά της διὰ τὰ δύσμοιρα ταῦτα παιδία, τὰ ὁποῖα ἡ τύχη ἐστέρησεν ὅλων τῶν ἀγαθῶν.

Ἐκθέσας τοὺς πολλαπλοῦς λόγους δι' οὓς ἐπιμένω ὅτι τὸ σύστημα τῆς ἐν οἰκογενείαις διατροφῆς εἶναι ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ προτιμώτερον, ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι ὁ ἀνταλαμβάνων τὴν ἵδρυσιν καὶ διοργάνωσιν τοιούτου ἔργου καθῆκον ἔχει ν' ἀρεσιωθῇ ὁλοψύχως εἰς αὐτό, ἐκτὸς δὲ τούτου δέον νὰ αἰσθάνηται ἐνδιαφέρον καὶ ἀγάπην πρὸς τὰς ἀτυχεῖς ταύτας ὑπάρξεις, ὅθεν δ' ἐννοεῖται ὅτι δὲν πρέπει νὰ ᾖναι ἐξ ἐκείνων οἵτινες θεωροῦσι τὰ ἔκθετα ὡς ὄντα περιττὰ καὶ ἐπιβλαβῆ εἰς τὴν κοινωνίαν ὡς ἐκ τῶν ἀπανθρώπων τὰς ὁποίας ἐπιφέρουν.

Λέγω αὐτὸ διότι γνωρίζω ὅτι πολλοὶ θὰ ἐπεθύμουν νὰ μὴ γίνηται διόλου λόγος περὶ ἐκθέτων, πολλοὶ αἰσθάνονται ἀπέχθειαν ἀκατανίκητον καὶ ἀκατανόητον πρὸς αὐτά, ἀπέχθειαν τὴν ὁποίαν οὔτε κἂν προσπαθοῦν νὰ ὑποκρύψουν. Μὴ νομίζετε δὲ ὅτι ὁμιλῶ περὶ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἵτινες εἶναι ἀνεπίδεκτοι αἰσθημάτων εὐσπλαγχνίας καὶ φιλανθρωπίας, οὔτε περὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων οἵτινες τυρλοῦνται

ὑπὸ τοῦ ἐγωισμοῦ των· ὁμιλῶ μόνον περὶ τῶν φιλανθρώπων ἢ τοὐλάχιστον περὶ τῶν ἐχόντων τὸ ὕφος φιλανθρώπου, οἵτινες ἐπιδεικνύουν ἐνδιαφέρον πρὸς τοὺς πτωχούς, καὶ περὶ ἐκείνων, ὧν ὁ βίος ὑπῆρξε σειρὰ ἀγαθοεργιῶν. Ὅθεν, πλεῖστοι ὅσοι ἐκ τῶν ὡς φιλανθρώπων φημιζομένων, γίνονται ἄσπλαγχνοι ὅταν πρόκειται περὶ ἐκθέτων.

Τὸ τοιοῦτον δὲ ὑπαγορεύει εἰς αὐτοὺς μία ἐκ τῶν ἀθλίων προλήψεων, ἃς παρωχημένοι αἰῶνες ἀμαθείας, δεισιδαιμονίας, φανατισμοῦ, μᾶς ἐκληροδότησαν, καθ' οὓς ἐνομίζετο, ὅτι τὸ νὰ μεριμνᾷ τις περὶ τῶν ἐκθέτων, εἶναι τὸ αὐτὸ ὡς νὰ ἐνθαρρύνῃ τὴν ἀνηθικότητα ἥς εἶναι οἱ καρποί, καὶ ὅτι ὅστις ἐπιζητήσῃ νὰ περιθάλψῃ αὐτά, θὰ ἴδῃ ἀφεύκτως τὸν ἀριθμόν των διπλασιαζόμενον.

Διὰ νὰ ἀποδείξωμεν πόσον ἐσφαλμένη εἶναι ἡ ἰδέα αὕτη, ἀρκούμεθα εἰς παράθεσιν ἀριθμῶν τῶν κατὰ τὰ διάφορα ἔτη ἐκτεθέντων βρεφῶν, τοὺς ὁποίους συγκρίνων τις θὰ ἴδῃ ὅτι ἡ ἀπὸ τοῦ 1889 ἐξασκουμένη ἄγρυπνος ἐπὶ τῶν ὀρφανῶν ἐπίβλεψις, οὐδόλως ἠὔξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκθέσεων.

Κατὰ	τὸ	1867	ἐξετέθησαν	βρέφη	41
»	»	1869	»	»	34
»	»	1871	»	»	26
»	»	1872	»	»	38
»	»	1873	»	»	57
»	»	1874	»	»	33
»	»	1875	»	»	26
»	»	1876	»	»	31
»	»	1883	»	»	22
»	»	1884	»	»	21
»	»	1885	»	»	24
»	»	1886	»	»	20
»	»	1887	»	»	25
»	»	1889	»	»	20
»	»	1890	»	»	21
»	»	1891	»	»	28
»	»	1892	»	»	24

Κατὰ	τὸ	1893	ἐξετέθησαν	βρέφη	28
»	»	1894	»	»	28
»	»	1895	»	»	27
»	»	1896	»	»	37
»	»	1897	»	»	26
»	»	1898	»	»	34
»	»	1899	»	»	30
»	»	1900	»	»	41
»	»	1901	»	»	32
»	»	1902	»	»	45.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθέσεων ὡς βλέπομεν, ἐκυμαίνετο κατ' ἔτος μεταξὺ 20 καὶ 40, σπανιώτατα ἀνήρχετο εἰς 50, τὸ τοιοῦτον δὲ ἐξακολουθεῖ καὶ νῦν, (*) κατὰ συνέπειαν ὡς ἤδη εἶπον ἡ ἐξασκουμένη ἐπὶ τῶν ὀρφανῶν προστασία οὐδόλως ηὔξησε τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐκθέσεων, ἐὰν δὲ ὁ ἀριθμὸς τῶν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας διατρεφομένων πλησιάζει ἢ ἔρθασε τὴν σήμερον εἰς τὴν ἑκατοντάδα τοῦτο ἀποδοτέον εἰς τὴν ἐλάττωσιν τῆς θνησιμότητος αὐτῶν. Σημειωτέον δὲ ὅτι μεταξὺ τῶν ἐκθέτων συγκαταλέγονται καταχρηστικῶς, καί τινα νόμιμα, τὰ ὁποῖα διατρέφει ἡ Ἐκκλησία. Εἶπον καὶ ἄλλοτε, ὅτι τινὲς δὲν ἔχουν σαφῆ ἰδέαν περὶ τῶν παιδίων τούτων, δὲν παραδέχονται ὅτι τὰ ἔκθετα εἶναι ἐκ τῶν κακῶν ἄτινα εἶναι συμφυῆ τῇ κοινωνίᾳ. Πράγματι εἶναι ἀδύνατον εἰς μέρος ὅπου ὑπάρχει συμπεπυκνωμένος πληθυσμὸς νὰ λείπουν ἔκθετα, ἐκτὸς ἐὰν δι' ἐξαμβλωτικῶν μέσων τὰ καταστρέφουν, ἢ ἐὰν ἀποφεύγουν αὐτὰ διὰ μέσων ἀκατονομάστων ὡς συμβαίνει εἰς τὰ ἔθνη ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων τὰ ἤθη ἀπομακρύνουσιν αὐτὰ ἀπὸ τῶν φυσικῶν νόμων, καθιστῶντα δυσχερεῖς τὰς μεταξὺ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν σχέσεις. Ὅστις φρονεῖ τὸ ἐναντίον, ἂς ἦναι βέβαιος ὅτι βαυκαλίζεται μὲ χιμαίρας, διότι ἐὰν θελήσῃ νὰ παρατηρήσῃ τὰ γεγονότα θὰ πεισθῇ περὶ τοῦ ἐναντίου.

Σημ. (*) Πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὅτι ἐν τῷ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως ὅπου καὶ αἱ πρεσβεῖαι, ἱδρύθησαν σχεδὸν πάντα τὰ σχολεῖα ὅπερ συμβάλλει εἰς τὸ νὰ συμπυκνοῦται ἐκεῖ ὁ πληθυσμὸς ὁ συγκεντρούμενος ἐκ πασῶν τῶν συνοικιῶν, τῶν περιχώρων καὶ τῶν ἐπαρχιῶν.

Ἄλλως τε ὑπάρχουν πλεῖστα ὅσα αἴτια, εἰς τὰ ὁποῖα δύναταί τις ν' ἀποδώσῃ τὴν ὕπαρξιν τοῦ ἀριθμοῦ τούτου τῶν ἀποκλήρων. Τὸ πρῶτον καὶ κυριώτερον ἐξ αὐτῶν εἶναι ἡ ὑπεράγαν ἐλευθέριος ἀνατροφή, τὴν ὁποίαν δὲν πρέπει νὰ συγχέωμεν μὲ τὴν καλῶς ἐννοουμένην ἐλευθέραν τοιαύτην, (*) καὶ ἣν συνηθίζουν νὰ δίδουν εἰς τοὺς νέους, ἀνατροφὴ ἀφ' ἧς αἱ ἠθικαὶ ἀρχαὶ παντελῶς ἐλλείπουν, καὶ ἥτις εἶναι ὅλως ἀκατάλληλος εἰς τὸ νὰ μορφώσῃ χαρακτῆρας. Τὴν τοιαύτην ἀνατροφήν, συνήθως ἀποκαλοῦν **πρακτικήν.**

Ἄλλη αἰτία ἀνηθικότητος καὶ κοινωνικῆς διαφθορᾶς, οὐχὶ ὀλιγώτερον ἀποτελεσματικὴ εἶναι καὶ ἡ πενία, προερχομένη ἐκ τῆς στασιμότητος τῶν ἐργασιῶν τῆς ἀργίας, τῆς καταναγκαστικῆς ἀεργίας εἰς τὴν ὁποίαν συχνάκις εἶναι καταδεδικασμένος ὁ λαὸς ἢ καὶ πλούσιοί τινες—ἀργία μήτηρ πάσης κακίας.

Περιττὸν νομίζω νὰ ἀναπτύξω περισσότερον τὸ θέμα τοῦτο, μοὶ εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ μετριάσω τὴν ἀγανάκτησίν μου, ὅταν ἀκούω ἀνθρώπους τινὰς ἐκ τῶν ὄπισθεν νοημόνων, νὰ ἐκφέρουν ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμας ὅλως ἀντιστρατευομένας πρὸς τὴν πραγματικότητα. Ἐὰν δὲ ἐπιμένῃ τις, ἢ ἐὰν διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἀναγκάσῃ αὐτοὺς νὰ παραδεχθοῦν τὴν ἀλήθειαν θὰ ἀπαντήσουν « αὐτὰ εἶναι πασίγνωστα πράγματα », οὐχ ἧττον ὅμως θὰ ἐμμένουν εἰς τὰς ἰδέας των, αἵτινες ὄχι μόνον σφαλεραὶ εἶναι, ἀλλὰ καὶ οὐσιωδῶς ὀλέθριαι διὰ τὴν ἀνθρωπότητα ἰδίως δὲ διὰ τὴν κοινωνίαν.

Ὀφείλω νὰ εἴπω ὅτι ἐν Πέραν πλεῖστα ὅσα τῶν ἐκθέτων προέρχονται ἐκ νομίμων γάμων, κατὰ συνέπειαν ἡ ἠθικὴ δὲν θὰ εὕρισκέ τι τὸ ἐπιλήψιμον, καὶ ὅτι ἡ πρὸς τὸν πλησίον ἀγάπη τὸ καθῆκον τῆς ἀλληλεγγύης τὸ ὁποῖον μᾶς ἐπιβάλλεται ὑπὸ τῆς κοινωνίας, μᾶς ἀναγκάζει νὰ μεριμνῶμεν μετ' ἐνδιαφέροντος περὶ τῶν ἐγκαταλελειμμένων τούτων παιδίων.

Σημ. (*) Ἐν Ἀμερικῇ κατὰ τὰς ἀναφερομένας ὑπὸ τῶν περιηγητῶν στατιστικὰς τὰ 70 0|0 τῶν νέων αἵτινες ἐκπαιδεύονται εἰς τὰ αὐτὰ σχολεῖα ὅπου καὶ αἱ νέαι δὲν γνωρίζουν τὴν γυναῖκα εἰμὴ κατὰ τὸν γάμον των. Οἱ ἀποτελοῦντες τὸ ἐπίλοιπον 30 0|0 εἶναι οἱ μὴ ἀκολουθοῦντες τὰ δημόσια σχολεῖα νέοι θεωρούμενοι καὶ αὐτοκαλούμενοι ἀνήκοντες εἰς ἀνωτέραν κοινωνικὴν τάξιν.

Δὲν πρέπει νὰ λησμονῶμεν ὅτι τὰ δυστυχῆ καὶ ἀθῶα ταῦτα πλάσματα εἶναι θύματα τῶν γονέων των, ἐπειδὴ δὲ οὗτοι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐπιθυμοῦσι ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν τέκνων των, διὰ πλείστους λόγους ἤτοι, τὸ μὴ νόμιμον τῆς ἑνώσεώς των, διὰ λόγους οἰκονομικούς, ἢ δι' ἄλλας αἰτίας, τὸ τοιοῦτον οὐδόλως βελτιώνει τὴν ἀθλιότητα εἰς τὴν ὁποίαν εὑρίσκονται τὰ παιδία ταῦτα, καὶ ἀπὸ τὴν ὁποίαν καθῆκον ἔχομεν νὰ ἐξαγάγωμεν αὐτά.

Τὰ ἀνθρωπιστικὰ αἰσθήματα, τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσι τὸ ὡραιότερον στόλισμα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὁ οἶκτος, ἡ εὐσπλαγχνία δὲν πρέπει νὰ ἀλλοιῶνται ὑπὸ οὐδεμιᾶς ἄλλης σκέψεως. Τὰ δυστυχῆ ὅμως ταῦτα παιδία, χρησιμεύουν τρόπον τινὰ ὡς σημεῖον σκοποβολῆς εἰς μερικοὺς ψευδοηθικολόγους, περὶ τῶν ὁποίων πολλὰ τὰ δυσάρεστα θὰ εἶχέ τις νὰ διηγηθῇ, καὶ οἵτινες μολαταῦτα οὐδόλως παύουν ἐκτοξεύοντες βέλη ἰοβόλα κατὰ τῶν ἀτυχῶν τούτων θυμάτων τῶν κοινωνικῶν προλήψεων, καὶ τῆς ἐνδείας ἢ τῆς κουρότητος τῶν γονέων των.

Ἐλέχθη καὶ ἐπανελήφθη ἑκατοντάκις ἀναγινώσκεται δὲ καὶ εἰς τὰς ἐκθέσεις τοῦ Συνεδρίου περὶ ὑγιεινῆς καὶ δημογραφίας τοῦ ἐν Λονδίνῳ κατὰ τὸ 1891 συνελθόντος ὅτι: « τὰ πλεῖστα τῶν παιδίων τούτων « φέρουσι νοσηρὰς διαθέσεις ἐκ κληρονομικότητος » καὶ ὅτι « . . . . « κατὰ τὴν ἀπογραφὴν τῶν ἐκδεδιητημένων γυναικῶν παρετηρήθη « ὅτι μεταξὺ αὐτῶν αἱ νόθοι εἶναι περισσότεραι ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς « νομίμους. »

Ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἐκφέρω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου γνώμην στηριζομένην ἐπὶ γεγονότων, τοὐλάχιστον καθόσον ἀφορᾷ τὰ ἔκθετα τῆς Κωνσταντινουπόλεως, γνώμην ὅλως ἀντίθετον πρὸς τὴν ἐν τῷ προμνησθέντι Συνεδρίῳ διατυπωθεῖσαν. (*)

Τὰ παιδία ταῦτα σπανιώτατα παρουσιάζουν νοσηρὰς διαθέσεις ἢ βλάβας ἐκ κληρονομικότητος, μόλις τὰ 10 0]0, καὶ ὡς πᾶν ἄλλο παιδίον ἀρκεῖ νὰ τύχωσι περιποιήσεων οἰκογενειακῶν καὶ ἰατρικῶν,

Σημ. (*) Καὶ ἐν τῷ ἐν Παρισίοις τῷ 1901 συγκροτηθέντι Συνεδρίῳ πρὸς καταδίωξιν καὶ παρεμπόδισιν τῆς δουλεμπορίας τῶν λευκῶν ἀπεδείχθη ὅτι αἱ δυστυχεῖς αὗται γυναῖκες αἱ εἰς τοιαύτην ἀθλίαν κατάστασιν εὑρισκόμεναι εἶναι γνήσιαι θυγατέρες ἐντιμοτάτων γονέων παραπλανηθεῖσαι ὑπὸ αἰσχρῶν καὶ ἀτίμων ἀτόμων.

καλῆς ἀνατροφῆς, καλῆς διοικήσεως, ἀρκεῖ τέλος νὰ εὑρεθῶσιν ἐν μέσῳ τιμίων ἀνθρώπων, ἵνα καταστῶσι καὶ αὐτὰ χρήσιμα τῆς κοινωνίας μέλη. Περὶ τούτου δὲ εὐκόλως δύναταί τις νὰ πεισθῇ, ἀναγινώσκων εἰς τὸ κατὰ τὸ 1901 δημοσιευθὲν πόνημά μου εἰς γαλλικὴν γλῶσσαν περὶ τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων τῆς Παναγίας τοῦ Πέραν, τὸ κεφάλαιον τὸ ἀναφερόμενον εἰς τὴν νοσολογίαν τῶν ἐκθέτων Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὅπου βλέπει τις πόσον μικρὸς εἶναι ὁ ἀριθμὸς τῶν παιδίων τὰ ὁποῖα κατατρύχονται ὑπὸ τῶν νόσων ἐκείνων, αἵτινες εἶναι ἴδιοι τῶν εἰς τὴν ἀκολασίαν ἐκδότων. Τὸ τοιοῦτον μαρτυρεῖ ὅτι ὁ μεγαλείτερος αὐτῶν ἀριθμὸς δὲν παρουσιάζει κληρονομικὰς διαθέσεις προδιδούσας νοσώδῃ φύσιν· ἄλλως τε δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ γίνῃ ἀλλέως, διότι τὰ παιδία ταῦτα δὲν κατάγονται ἐκ τῶν διεφθαρμένων καὶ ἀκολάστων ἐκείνων γυναικῶν, αἵτινες ὡς γνωστόν, ἂν ὄχι οὐδέποτε, σπανιώτατα καθίστανται μητέρες.

Εἶναι τοῖς πᾶσι γνωστόν, ὅτι παρὰ τοῖς μουσουλμάνοις ἔκθετα σχεδὸν δὲν ὑπάρχουσι, καὶ δὲν ἔπρεπε νὰ ἦναι δυνατὸν νὰ ὑπάρξωσι διὰ λόγους θρησκευτικοὺς καὶ κοινωνικούς, καθόσον ὁ γάμος παρ' αὐτοῖς εἶναι λίαν εὔκολος καὶ ἡ γέννησις τέκνου ἐκ παλλακίδος εἶναι ἐπιθυμητὴ ἐκ μέρους τῆς μητρός, διότι νομιμοποιεῖ καὶ ἀνυψοῖ τὴν θέσιν αὐτῆς, ἡ δὲ νομοθεσία ἐν εἰδικαῖς μόνον περιστάσεσι ποιεῖται διάκρισιν μεταξὺ νομίμου καὶ νόθου. (*)

Ἄλλως τε ὁσάκις δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον δὲν εἶναι εὐχάριστος ἡ παρουσία τέκνου, ἄνευ τοῦ παραμικροῦ ἐνδοιασμοῦ ἀπαλλάττεται τούτου διὰ τῆς ἐκτρώσεως ἡ μήτηρ.

Καὶ παρὰ τοῖς Ἰσραηλίταις δὲ διὰ ποικίλους ἐπίσης θρησκευτικοὺς λόγους δὲν ὑπάρχουσιν, ὥστε μόνον παρὰ τῷ χριστιανικῷ πληθυσμῷ ἀπαντῶνται τὰ ἔκθετα.

Εἶναι γνωστὸν ποία εἶναι ἡ ἀναλογία τῶν διαφόρων στοιχείων τῶν ἀποτελούντων τὸν πληθυσμὸν Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ πληθυσμὸς τῆς πόλεως ταύτης διαιρεῖται ὄχι μόνον κατὰ φυλάς, κατὰ θρησκεύ-

Σημ. (*) Μεταξὺ τῶν περιστάσεων τούτων εἶναι καὶ τὸ ξένης ὑπηκοότητος τῆς μητρός. Τὸ αὐτὸ ἄλλως τε συνέβαινεν ὡς μᾶς διδάσκει ἡ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἱστορία καὶ ἐν ταῖς ἀρχαίαις Ἀθήναις.

ματα, κατ' ἐθνικότητας, ἀλλὰ ἀκόμη καὶ κατ' ἐπαρχίας καὶ κατὰ κοινότητας παρουσιάζων μεγάλας διαφορὰς ὡς πρὸς τὰ ἤθη, τοὺς θεσμοὺς καὶ τὰ δόγματα.

Οἱ σουνῖται μουσουλμάνοι, ὡς καὶ οἱ ἕλληνες ὀρθόδοξοι ἀποτελοῦσι μόνοι τὸν μεγαλείτερον ἀριθμόν.

Τὰ ἔκθετα λοιπὸν τῆς πόλεώς μας ἀνήκουσι κατὰ γενικὸν κανόνα εἰς ἑλληνίδας, ὅπως τοὐλάχιστον ἀποδεικνύεται ἀπὸ τὸ τεμάχιον χάρτου τὸ ὁποῖον εὑρίσκεται ἐπὶ τῶν σπαργάνων τοῦ παιδίου.

Ἂς μὴ παραλείψωμεν ν' ἀναφέρωμεν ὅτι ὁ μεγαλείτερος ἀριθμὸς τοῦ πληθυσμοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἀποτελεῖται ἀπὸ νέους ἀμροτέρων τῶν φύλων, ἢ καὶ ἀπὸ ἐγγάμους, οἵτινες ἀρίνουσι τὰς οἰκογενείας αὐτῶν εἰς τὰς ἐπαρχίας, ἵνα κερδίσωσι τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐν τῇ πρωτευούσῃ. Τοιαῦται εἶναι καὶ αἱ νέαι ὑπηρέτριαι αἱ προερχόμεναι ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους καὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν, αἵτινες ὀφείλομεν νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν ἀνάγκη νὰ ὦσιν ἐρωδιασμέναι μὲ ἀνατροφὴν στερεὰν καὶ μὲ ἠθικὰς ἀρχὰς πολὺ αὐστηρὰς διὰ νὰ δύνανται νὰ ἀντισταθῶσιν εἰς ὅλους τοὺς πειρασμοὺς εἰς τοὺς ὁποίους εἶναι ἐκτεθειμέναι.

Πράγματι δὲ εἰς συμπύκνωσιν τοιαύτην ἀτόμων, τὴν ὁποίαν δὲν θὰ ὀνομάσω genus hominum agreste sine legibus sine imperio liberum atque solutum, κατὰ Σαλούστιον ἀλλὰ περὶ τῆς ὁποίας δύναταί τις νὰ εἴπῃ τὸ τοῦ αὐτοῦ: hi postquam in una mœnia convenere dispari genere dissimili lingua alius alio more viventes, εἰς τοιαύτην τινὰ συμπύκνωσιν λέγω εἶναι φυσικώτατον ὅτι ἁπαντῶνται ὅλα τὰ αἰσθήματα, ὅλοι οἱ χαρακτῆρες, ὅλα τὰ ἐλαττώματα καὶ ὅτι οἱ πειρασμοὶ εἶναι πολυπληθεῖς, ἰσχυροί, καὶ ὡς εὐκόλως ἐννοεῖται προσβάλλουν τὴν ἀσθενεστέραν καὶ εὐαισθητοτέραν μερίδα τοῦ πληθυσμοῦ, δηλαδὴ τὰς νεάνιδας.

Καὶ μολαταῦτα ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθέτων εἶναι πολὺ μικρός, ἐπιμένω δὲ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἵνα ἀποδείξω ὅτι ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μερὶς τοῦ πληθυσμοῦ, ἥτις εἰς πολλαπλοῦς καθημερινῶς πειρασμοὺς ἐκτίθεται εἶναι φύσει πολὺ ὀλίγον ἐπιρρεπὴς εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ εἰς τὴν κακίαν. Ὀφείλομεν δὲ νὰ προσθέσωμεν, ὅτι ἐὰν ἡ ἔκτρωσις λαμ-

βάνει ἐν Κωνσταντινουπόλει μεγάλας διαστάσεις, ὅπως ἄλλως τε ἀρμόζει νὰ τὸ ὁμολογήσωμεν, σπανίως διαπράττεται ὅμως καὶ ὑπὸ τῶν ἑλληνίδων διότι ἡ πρᾶξις αὕτη παρὰ τῷ ἑλληνικῷ λαῷ στιγματίζεται ὡς ἔγκλημα ἐποτρόπαιον.

Καθὼς εἶπον καὶ ἀνωτέρω ὅλα τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα παιδία δὲν εἶναι νόθα, τινὰ ἐξ αὐτῶν ἐγκαταλείπονται ὑπὸ τῶν γονέων των, οἵτινες πάμπτωχοι ὄντες ἀδυνατοῦσι νὰ θρέψωσιν αὐτά. Ἐπίσης, εἶναι δυνατὸν γονεῖς τινὲς νὰ ἔχωσι σπουδαίους λόγους ἀναγκάζοντας αὐτοὺς εἰς τὸ νὰ προβῶσιν εἰς τοιοῦτόν τι κίνημα, λόγους οἵτινες τοῖς ἐπιβάλλουν ἐπιμόνως τὴν θυσίαν τῶν ἀγνοτέρων αἰσθημάτων των, τῆς μητρικῆς ἢ πατρικῆς φιλοστοργίας.

Δὲν εἶναι ἄραγε δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ περίπτωσις εἰς ὅλως ἐκτάκτους καὶ δυσχερεῖς περιστάσεις καθ' ἣν ἡ μήτηρ νὰ κρίνῃ ὅτι εἶναι ἀπόλυτος ἀνάγκη ὄχι μόνον νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ παιδίον της, ἀλλὰ καὶ νὰ θανατώσῃ αὐτό, τοῦτο δὲ πράττουσα νὰ ἦναι πεπεισμένη ὅτι ἡ πρᾶξίς της εἶναι ἡρωική; Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ συμβῇ ὥστε ἡ ἐγκατάλειψις ἑνὸς παιδίου, νὰ ἀπαλλάξῃ τῆς αἰσχύνης καὶ τοῦ ὀνείδους, οὐχὶ μίαν μόνον, ἀλλὰ πολλὰς οἰκογενείας, ὅπως καὶ ἂν κρίνῃ τις περὶ τῆς ἀξίας τῶν λόγων, οἵτινες ὠθοῦσι εἰς τοιαύτην πρᾶξιν μίαν μητέρα, καθ' ἧς ἀρεύκτως οἱ μὴ ἀναμάρτητοι πρῶτοι τὸν λίθον θὰ βάλωσιν.

Εἶναι βέβαιον ὅτι ὅστις ἐμποδίζει νὰ περισυλλέξουν, νὰ περιθάλψουν, ν' ἀναθρέψουν τὸ παιδίον τοῦτο, εἶναι ἑκατοντάκις πλέον ἀξιόμεμπτος, ἀπὸ τὸν ἐγκαταλείποντα αὐτό, διότι ὁ τελευταῖος οὗτος ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον δὲν τὸ ἐγκατέλειψεν εἰμὴ διὰ λόγους ἀνωτέρους, ἐνῷ ὅστις ἐναντιοῦται εἰς τὸ νὰ περιθάλψωσι τὸ παιδίον καὶ θέλει νὰ τὸ ἀφήσωσι ν' ἀποθάνῃ, πράττει τοῦτο ὑπακούων μόνον εἰς δῆθεν ἠθικολογικὰς θεωρίας, αἵτινες εἶναι ὑπερβολικαὶ καὶ ψευδεῖς.

Ἂς μὴ λησμονῶμεν ὅτι τὰ παιδία ταῦτα ἀποτελοῦσιν ἀναπόσπαστον, μέρος τῆς κοινωνίας, τῆς κοινότητος τοῦ ἔθνους, τῆς ἀνθρωπότητος. Μήπως οἱ κύριοι οὗτοι φιλοδοξοῦσι ν' ἀποκτήσωσι τὸν τίτλον τοῦ παιδοκτόνου;

Εἶπον καὶ ὀφείλω νὰ ἐπαναλάβω ὅτι ἡ συντήρησις τῶν παιδίων τούτων, εἶναι ἄχθος ἀρκούντως βαρύ, τὸ ὁποῖον οἱ ἑαυτῶν γονεῖς, θύματα

καὶ οὗτοι τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν, ἢ καὶ τῆς ἰδίας αὐτῶν ἀδυναμίας, ἐπιβάλλουσιν ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν κοινωνίαν, ὅτι τὸ νὰ περιβάλῃ τις αὐτὰ εἶναι καθῆκον τὸ ὁποῖον ὀφείλομεν νὰ μὴ παραβλέπωμεν, ὅσον καὶ ἂν ἦναι ἐπίπονον καὶ δαπανηρόν, καὶ ὅτι ἀνεξαρτήτως τοῦ καθήκοντος εἶναι καὶ ἀνάγκη τὴν ὁποίαν τὸ ἐθνικὸν συμφέρον ἡμῶν μᾶς ὑπαγορεύει.

Ἐπαναλαμβάνω ὅτι τὰ παιδία αὐτὰ καλῶς ἀνατρεφόμενα καθίστανται χρήσιμα τῆς κοινωνίας μέλη, ἀρίνων δὲ κατὰ μέρος τὴν οἰκονομικὴν καὶ πολιτικὴν ἄποψιν τοῦ ζητήματος καὶ παρασιωπῶν τὸ κεφάλαιον τὸ ὁποῖον ἕκαστον τῶν παιδίων τούτων ἀντιπροσωπεύει καὶ τὸ ὁποῖον ἡλικιουμένου τοῦ παιδίου θὰ αὐξήσῃ, οὐδόλως ὀφείλω να παραλείψω τὴν ἀφήγησιν γεγονότων, ἅτινα ἀποδεικνύουν ὅτι τὰ παιδία ταῦτα εἶναι δυνατὸν νὰ καταστῶσιν ἄνθρωποι ἐκ τῶν ὁποίων νὰ ὠφεληθῇ σπουδαίως ἡ κοινωνία.

Μὲ ἠρώτησέ τις τῶν πρεσβευόντων ἀντιθέτους πρὸς ὅσας ἐξέθηκα ἄνωθι ἰδέας, ἐὰν μοὶ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑποδείξω αὐτῷ πρόσωπα τῆς κωνωνίας μας τὰ ὁποῖα νὰ ἀνῆκον εἰς τὴν τάξιν τῶν ἐκθέτων. « Εἶναι εὐκολώτατον, τῷ ἀπήντησα, ἀλλὰ πρὸ παντὸς ὀφείλω νὰ σᾶς συστήσω ἀπόλυτον ἐχεμύθειαν, διότι οὐδόλως θὰ ἦτο εὐχάριστον εἰς τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα νὰ ἀκούσῃ ἐπαναλαμβανόμενον ὅτι εἶναι ἔκθετος, ὅτι ἐγκατελείφθη ὑπὸ γονέων ἀγνώστων δι' αὐτόν. »

Μήπως δὲν ὑπάρχουν παραδείγματα νεανίδων ἐκ τῶν ἐκθέτων τῆς κοινότητός μας, αἵτινες τυχοῦσαι οἰκογενειακῆς ἀνατροφῆς καὶ καλῆς ἐκπαιδεύσεως, μετέρχονται τὴν σήμερον τὸ διδασκαλικὸν ἐπάγγελμα, καὶ διὰ τοῦ μέσου τούτου συντηροῦσι τὴν υἱοθετήσασαν αὐτὰς οἰκογένειαν. Ἀναμφιβόλως ἀγνοοῦσιν αὗται ὅτι ἀνετράφησαν δαπάνῃ τῆς Ἐκκλησίας, καὶ οὐδεὶς θὰ θελήσῃ ποτὲ νὰ ταῖς ἀποκαλύψῃ τὸ λυπηρὸν αὐτὸ γεγονός, διότι τὸ τοιοῦτον θὰ ἦτο μωρία συνάμα καὶ μοχθηρία.

Ὑπάρχουν καὶ ἄλλα παραδείγματα· μεταξὺ τῶν τροφῶν τὰς ὁποίας προσέλαβον εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, ὑπάρχουν τινὲς αἱ ὁποῖαι ὑπῆρξαν ἐπίσης ἔκθετοι, τὴν σήμερον δὲ ἔγγαμοι, καὶ μητέρες ὄχι μόνον κατ' οὐδὲν τῶν νομίμων ὑπολείπονται, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλέον

εὐυπόληπτοι εἶναι ἀπὸ μερικὰς νομίμους εἰς τὰς ὁποίας αἱ μητέρες των δὲν κατώρθωσαν νὰ δώσουν ἐπιμεμελημένην ἀνατροφήν, ἀνάλογον πρὸς τὴν ἣν αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος τροφοὶ ἔλαβον παρὰ τῶν θετῶν αὐτῶν μητέρων. Περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω ὅτι αἱ τροφοὶ αὗται εἶναι μητέρες ἀξιοσέβαστοι καὶ χρήσιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν.

Ἂς μὴ ἀσχοληθῶμεν περιπλέον περὶ τοῦ μέλλοντος τῶν δυσμοίρων αὐτῶν παιδίων καὶ ἂς ἐξετάσωμεν αὐτὰ κατὰ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐγκαταλείπονται. Εἶπον καὶ ἀνωτέρω καὶ περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω, ὅτι παιδίον τὸ ὁποῖον οἱ γονεῖς αὐτοῦ ὡς ἐκ τῆς παρανόμου γεννήσεώς του ἐγκαταλείπουσιν εἶναι θῦμα ἀθῶον ἄξιον πάσης συμπαθείας.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα τὰ παιδία ἐκεῖνα τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς εἶναι νομίμως συνεζευγμένοι καθ' ὅλους τοὺς ὑπὸ τοῦ πολιτειακοῦ καὶ θρησκευτικοῦ νόμου ἀπαιτουμένους τύπους. Οἱ δυστυχεῖς οὗτοι γονεῖς εὑρίσκονται ἐν ἐσχάτῃ ἐνδείᾳ, διότι ὁ πατὴρ εἶναι ἄεργος, ἡ μήτηρ ἀσθενεῖ καὶ οὐδὲ σταγόνα γάλακτος ἔχει διὰ νὰ θρέψῃ τὸ τέκνον της· ἑπομένως τὸ παιδίον ὑπορέρει τῆς πείνης. Τί ὀφείλουσι νὰ πράξωσι τότε οἱ ἀτυχεῖς αὐτοὶ γονεῖς; Ἀναμφιβόλως καθῆκόν των εἶναι νὰ ἐμπιστευθῶσι τὰ τέκνα των εἰς ἄλλους ἵνα ἀναθρέψωσιν αὐτά, καὶ οἰκοθεν ἐννοεῖται πρωτίστη σκέψις αὐτῶν εἶναι νὰ ἀποταθῶσι πρὸς τὴν εὐθυνομένην ἀντιπροσωπείαν τῆς κοινότητος, δηλαδὴ πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις διὰ τοὺς Ἕλληνας ὀρθοδόξους ἐν Τουρκίᾳ ἀντιπροσωπεύει τὴν κοινότητα αὐτήν.

Ἐγνώρισα πτωχὴν γυναῖκα ἥτις ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ἐκκλησίαν φέρουσα δίδυμα, ἐπειδὴ δὲ τῇ ἦτο ἀδύνατον νὰ θρέψῃ ἀμφότερα, ἠθέλησε νὰ ἐγκαταλείψῃ τὸ ἕν, ὅπως δυνηθῇ ν' ἀναθρέψῃ τὸ ἄλλο, ἱκέτευσεν ἔθεν θερμῶς τὴν ἐφορίαν νὰ δεχθῇ τὸ ἓν ἐκ τῶν τέκνων της, πλὴν προσέκρουσεν εἰς ἄρνησιν κατηγορηματικήν. Ἡ γυνὴ αὕτη τὴν ὁποίαν οὐδεὶς ἔστερξε νὰ βοηθήσῃ ἀποσυρθεῖσα θὰ ἐγκατέλειψεν ἀναμφιβόλως τὸ ἓν ἄνευ τοῦ παραμικροῦ ἐνδοιασμοῦ καὶ ἀγνοῶ τίνι τρόπῳ θεωρεῖται ἔνοχος ἡ πτωχὴ αὕτη γυνή; Ζῇ ἄρα τὸ τέκνον της; Εἰς τὴν πρώτην ἐρώτησιν ἂς ἀπαντήσῃ ἄλλος, εἰς δὲ τὴν δευτέραν δὲν δύναμαι ν' ἀπαντήσω, ἐὰν ὅμως λάβωμεν ὑπ' ὄψιν τὸν τρόπον δι' οὗ ἀνατρέφονται τὰ παιδία τὰ ἐμπιστευόμενα εἰς μισθωτὰς τροφοὺς μὴ

ἐπιδλεπομένας ὅπως αἱ τῶν καλογραιῶν δικαιούμεθα νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι τὸ ἐγκαταλειρθὲν αὐτὸ παιδίον δὲν ἔζησε.

Καὶ τώρα ἐρωτῶμεν, διατὶ οἱ κ. κ. ἔφοροι οἱ ἀντιπροσωπεύοντες τὴν κοινότητα ἀπέρριψαν τὸ παιδίον ἐκεῖνο;

Εἰς ἀπάντησιν προδάλλονται τριῶν εἰδῶν λόγοι, τοὺς ὁποίους θα ἐκθέσω, διατυπῶν συνάμα καί τινας σκέψεις μου ἀναφορικῶς πρὸς αὐτούς. Εἶναι δὲ οὗτοι ἠθικολογικοί, κοινωνιολογικοί, οἰκονομολογικοί.

Δὲν θὰ συζητήσω τὴν θεωρίαν τοῦ Μάλθου, διότι οὐδόλως προτίθεμαι νὰ ἐκταθῶ ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, ἄλλως τε ὀλίγοι ἐκ τῶν κυρίων οὓς πρὸ ὀλίγου ἀνέφερα, οἱ ἀρνούμενοι νὰ παραλάβωσι καὶ περιθάλψωσι παιδίον, ἐδιδάχθησαν τὶς ὁ Μάλθος καὶ τίνες αἱ θεωρίαι αὐτοῦ.

Ἀκούει τις λόγου χάριν νὰ ἀποτείνωσιν εἰς πτωχὴν μητέρα τὴν ἑξῆς στερεότυπον ἐρώτησιν: «διατὶ τὰ ἐγέννησες τὰ παιδία αὐτά;» Ἀκούει τις ἐκτὸς τούτου νὰ ἐπαναλαμδάνωσι συχνάκις ὅτι δὲν ὀφείλει τις εὐσπλαγχνίαν πρὸς τοὺς πτωχούς.

Τῇ ἀληθείᾳ εἶναι εὐκολώτατον νὰ ἐκρράζηταί τις τοιουτοτρόπως. Αὐτὸ μοὶ ἐνθυμίζει τὸ γνωστότατον ἐκεῖνο περιστατικόν, τὸ ὁποῖον ἐπιτραπήτω μοι νὰ ἀναφέρω ἅπαξ ἔτι, τὸ τοῦ λαιμάργου δηλαδὴ ἐκείνου καπουκίνου, ὅστις μετὰ τὸ γεῦμα, στενοχωρούμενος ὡς ἐκ τῆς πολυφαγίας καὶ ἐξελθὼν εἰς τὸν ἐξώστην χάριν ἀναψυχῆς ἀπήντησεν εἰς ἐπαίτας ζητοῦντας παρ' αὐτοῦ ὡς ἐλεημοσύνην τεμάχιον ἄρτου: «μακάριοι οἱ νήστεις» beati i digiuni.

Φαίνεται ὅτι, ὅταν ζῇ τις ἀνέτως δὲν δύναται ἢ δὲν θέλει νὰ γνωρίζῃ πόσας στερήσεις καὶ κακουχίας ὑρίστανται οἱ δύσμοιροι οὗτοι γονεῖς, καὶ πόσον περισσότερον θὰ ὑποφέρουν ἐκ τῆς ἐνδείας αὐτῶν τὰ ἴδια τέκνα των.

Εἰς τὴν τάξιν τῶν πλουσίων κατατάσσονται οἱ διέποντες τὰ φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, τὰ μέλη τῶν ἀδελφάτων καὶ οἱ ἔφοροι τῆς Ἐκκλησίας διότι ἵνα ἐκλεχθῇ τις ἔφορος ἀνάγκη νὰ ἀνήκῃ εἰς τὴν τάξιν τῶν εὐπορούντων.

Ὥστε ὁ πρῶτος λόγος τὸν ὁποῖον προφασίζονται οἱ ἀπορρίπτοντες παιδίον καὶ ἐκθέτοντες αὐτὸ εἰς βέβαιον θάνατον, ὡς ἐκ τῆς στερήσεως

τῶν ἀπαραιτήτων δι' αὐτὸ περιθάλψεων, εἶναι ὅτι τὸ παιδίον αὐτὸ δὲν ἔπρεπε νὰ γεννηθῇ.

Ἕτερος λόγος τῆς αὐτῆς φύσεως κατὰ τοὺς κυρίους τούτους εἶναι ὅτι ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων δὲν ἱδρύθη χάριν τῶν παιδίων ἐκείνων, τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς ὄχι μόνον ζῶντες, ἀλλὰ καὶ ἱκανοὶ νὰ ἐργασθῶσιν εἶναι.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι τὸ ἐπιχείρημά των φαίνεται ἀρκούντως λογικόν, μολονότι ὑπάρχουν περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ νόμος παραβλέπεται, ὡς συνέδη καὶ ὅτε πτωχὴ χήρα ἔχουσα τέσσαρα ἀνήλικα τέκνα, τὰ ὁποῖα ἠδυνάτει νὰ θρέψῃ, ἀνέθεσε τὸ ἓν ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὅπου ἐγένετο δεκτόν, καὶ κατετάχθη μεταξὺ τῶν ἐκθέτων. (*)

Τὸ γεγονὸς αὐτὸ ἀποδεικνύει ὅτι ὁ νόμος τὸν ὁποῖον ἐθέσπισαν δὲν εἶναι τόσον ἀπόλυτος ὅσον νομίζουν, ἀλλὰ ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρέσεις.

Ἀλλὰ μήπως ἐσκέφθησαν νὰ ἐξετάσουν ποτέ, ἐὰν τὸ αἴτιον ὡς ἐκ τοῦ ὁποίου ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος γονεὺς μένει ἀργός, δὲν εἶναι ἐντελῶς ἀνεξάρτητον τῆς θελήσεώς του.

Ὁ τρίτος λόγος περὶ μὴ ἀποδοχῆς ἐκθέτου, ἀναφέρεται εἰς τὸ ζήτημα τῶν προσόδων τῆς Ἐκκλησίας. Εἶναι ἀληθὲς ὅτι εἰς αὐτὸ οὐδὲν δύναταί τις ν' ἀντιτάξῃ, μολονότι οἱ κύριοι οὗτοι, ἐὰν ἦσαν εἰς θέσιν ν' ἀντιληφθοῦν τὴν σημασίαν ἣν κέκτηται ἡ ὕπαρξις ἑνὸς παιδίου, καὶ τὸ εἰς αὐτὸ ὀφειλόμενον παρὰ πάντων ἐνδιαφέρον, οἱ κύριοι οὗτοι, λέγω, πρὸ πολλοῦ, ὤφειλον νὰ ἐπινοήσωσι μέσον πρὸς σωτηρίαν χιλιάδων παιδίων.

Εἰς πάντας τοὺς ὑπ' αὐτῶν προδαλλομένους λόγους, νομίζω ὅτι ἀνάγκη νὰ προστεθῇ ἡ ἀμάθεια, ἡ ἀκηδία καὶ ὁ ἐγωϊσμός. Τὸ ν' ἀγνοῇ τις, ὅτι μία οἱαδήποτε ἀνθρωπίνη ὕπαρξις ἀντιπροσωπεύει ὡρισμένον κεφάλαιον εἶναι ἀμάθεια· τὸ ν' ἀγνοῇ τις ὅτι εἶναι καθῆκον τῶν ἀνθρώπων ν' ἀλληλοδοηθῶνται, εἶναι ἀμάθεια, ἐπίσης ἀμάθεια καὶ τὸ ν' ἀγνοῇ τις, ὅτι ὅσον μεγαλειτέρα καὶ πολυανθρωποτέρα εἶναι ἡ κοινότης, τόσον καὶ πλουσιωτέρα. Ἀλλὰ θὰ ἤμεθα ἴσως λίαν ἀπαιτητικοὶ ἐὰν

Σημ. (*) Le Service des Enfants Trouvés, ἐκδοθὲν τὸ 1901. — Observation Nº 174.

ἀνεμένομεν νὰ ἴδωμεν τοὺς κυρίους τούτους ἐφόρους, δημοτικοὺς συμβούλους ἢ βουλευτὰς μολονότι πλουσίους καὶ ἐκλεγομένους μὲ χιλιάδας ψήφους, κατέχοντας τὰς στοιχειώδεις ταύτας γνώσεις. Τὸ λυπρότερον δὲ εἶναι ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἀμαθείας των, οὐδέποτε ἐστάθμισαν ὀρθίως τὰς συνεπείας, ἃς ἡ μὴ ἀποδοχὴ ἢ ἡ ἀβελτηρία καὶ ἡ κατάχρησις ἐν τῇ συντηρήσει του ἑνὸς ἐκθέτου συνεπάγεται. Ἐὰν οἱ κύριοι οὗτοι οἱ ἰδόντες τὸ παιδίον καθ' ἣν στιγμὴν ἐγκατελείφθη ὑπὸ τῶν γονέων του, καὶ ἀπορρίψαντες αὐτό, τὸ ἐπανέβλεπον μετά τινας ἡμέρας, θὰ ἔρριπτον βλέποντες αὐτὸ ρυπαρὸν μέχρι δυσωδίας, λιπόσαρκον, ὠχρόν, μὲ ὀφθαλμοὺς κοίλους, μὴ δυνάμενον οὐδὲ νὰ κλαυθμυρίσῃ πλέον, ρέγχον καὶ ἐκπέμπον κραυγὴν βραχνώδη δι' ἧς ἐκφράζει τὰ πάντα, τὴν ὀδύνην, τὴν πεῖναν, τὴν ἀπελπισίαν καὶ πιθανὸν τὸ ἴσως κατὰ τοῦ πλησίον ὅστις ἀσπλάγχνως ἐγκατέλειψεν αὐτό. (*) Τὸ αὐτὸ θὰ εἶπω καὶ διὰ τὰ ἔκθετα ἐκεῖνα ἅτινα ἀνατρέφονται ἐν τοῖς ἐκθετοτροφείοις ἔνθα ἡ ἠθικὴ κατάπτωσις, ἡ ἐκμηδένισις παντὸς ἀνθρωπίνου αἰσθήματος καὶ ἀντὶ τῶν αἰσθημάτων τούτων ἡ ὑπερβολικὴ ἀνάπτυξις τῆς κακίας καὶ τῶν ραύλων ἐνστίκτων. Ἐὰν οἱ ἐπιμένοντες εἰς ἰδιοτελεῖς σκοποὺς καὶ λόγους ἀτομικοῦ συμφέροντος εἰς τὸ σύστημα τοῦτο τῆς ἐν τοῖς βρεφοκομείοις ἀνατροφῆς τὸ ὁποῖον πρὸ πολλοῦ κατεδικάσθη εἰς τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἔβλεπον τὴν ἠθικὴν κατάστασιν τῶν ἐκθέτων τούτων θὰ ἔρριπτον ἐὰν εἶχον συνείδησιν, ἐὰν εἶχον συναίσθησιν τῆς εὐθύνης τοῦ πολίτου.

Περιττὸν θεωρῶ νὰ προσθέσω, ὅτι ἐὰν πολλοὶ τῶν κυρίων τούτων ἦσαν εἰς τοιοῦτον βαθμὸν ἀμαθεῖς, ἀκηδεῖς, ἐγωισταὶ καὶ ἐὰν ἀνελαμβάνοντο τῶν ὀλιγίστων συνεπειῶν τῶν ἐλαττωμάτων αὐτῶν, ἀμφιβόλως θὰ ἐσκέπτοντο καὶ θὰ ἐνήργουν διαφόρως.

Δὲν θὰ παραλείψω νὰ ὑπομνήσω τὴν μεγάλην καὶ φοβερὰν εὐθύνην ἣν ὑπέχουσιν οἱ φέροντες προσκόμματα εἰς τὴν ἀποδοχὴν ἑνὸς ἐκθέτου, ὡς καὶ ἐν τοῖς κόλποις τῆς οἰκογενείας ἀνατροφὴν αὐτοῦ προβάλλοντες λόγους βασιζομένους ἐπὶ τῶν ὡς ἄνωθι θεωριῶν, διότι τὸ νὰ

Σημ. (*) Ἴδε Service des Enfants Trouvés ἐκδοθὲν τῷ 1901. — Observation 1ση.

ἀρνῆταί τις νὰ προσέλθῃ ἀρωγὸς εἰς παιδίον εἶναι ταὐτὸν ὡς νὰ τὸ καταδικάζῃ εἰς θάνατον πραγματικὸν ἢ ἠθικόν, καὶ φρονῶ ὅτι οὐδεὶς ἔχει τὸ δικαίωμα, ὅσον πλούσιος καὶ εὐγενὴς ἐὰν ἦναι, νὰ καταδικάσῃ οἱανδήποτε ὕπαρξιν εἰς θάνατον, πολλῷ ὀλιγώτερον ὅταν αὕτη τυγχάνῃ κατὰ πάντα ἀθῶα.

Πεπεισμένος ὅτι οὐδεὶς τῶν εὖ φρονούντων θὰ θελήσῃ νὰ ἀμφισβητήσῃ τὴν ἀνάγκην τῆς περισυλλογῆς καὶ περιθάλψεως τῶν ἐγκαταλειπομένων παίδων εἴτε νομίμων, εἴτε μή, καὶ ἐκθέσας προηγουμένως τοὺς λόγους δι' οὓς τὸ τῶν καταστημάτων σύστημα εὑρίσκω οὐχὶ μόνον δαπανηρόν, ἀλλὰ τὸ σπουδαιότερον βλαβερὸν τόσον ὑπὸ ὑγιεινὴν ὅσον καὶ ὑπὸ ἠθικὴν ἔποψιν, ἐπάναγκες θεωρῶ νὰ θίξω τὸ ζήτημα τῆς ἐκλογῆς τῶν καταλλήλων τροφῶν.

Περιττὸν θεωρῶ νὰ ὁμιλήσω περὶ τοῦ τίς ὁ καταλληλότερος τρόπος πρὸς διατροφὴν ἑνὸς παιδίου, διότι εἶναι ἀνεπίδεκτον συζητήσεως ὅτι ἡ μήτηρ εἶναι ἡ μόνη κατάλληλος διὰ νὰ θρέψῃ τὸ τέκνον της, καὶ μόνον ὑπὸ τὴν φιλόστοργον σκέπην αὐτῆς εἶναι δυνατὸν νὰ εὐδοκιμήσῃ τὸ παιδίον. Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι ὑπάρχουσι δυσάρεστοι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ μήτηρ δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον ἀδυνατεῖ νὰ ἐκθρέψῃ μόνη τὸ τέκνον της, καὶ καθ' ἃς ἀναγκάζεταί τις νὰ καταφύγῃ εἰς τροφούς, ἢ εἰς τὸν τεχνητὸν θηλασμόν.

Κατ' ἐμὲ μόνον εἰς περιστάσεις λίαν δυσχερεῖς, ὅταν εἶναι ἀδύνατον νὰ προμηθευθῇ τις τροφὸν ἐπιτρέπεται νὰ προστρέξῃ εἰς τὸ τελευταῖον αὐτὸ μέσον, ἐὰν δὲ ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει τὸ παιδίον δὲν εὐεκτεῖ, οὐδὲν τὸ παράδοξον. Ὁ τεχνητὸς θηλασμός, ὁ ἀντικαθιστῶν τὸν τῆς μητρός, καίτοι δυναμένης νὰ θηλάσῃ, ἢ τὸν τῆς τροφοῦ ἐτέθη εἰς ἐφαρμογὴν ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ παρελθόντος αἰῶνος, ἡ κακίστη δὲ αὕτη συνήθεια ἡ ἐπινοηθεῖσα ὑπὸ τοῦ Darbo ὀφείλεται εἰς τὴν ἄγνοιαν τῶν ὀλεθρίων συνεπειῶν ἃς συνεπάγεται, εἰς τὸν ζῆλον δι' ἕνα νεωτερισμόν, καὶ κατὰ μέγα μέρος εἰς τὰς ἀχαλινώτους διαρημίσεις των κατασκευαστῶν τεχνητῆς, παιδικῆς τροφῆς. (*) Περιττὸν νὰ ἐπαναλάβω πόσον τὸ σύστημα αὐτὸ ἀποβαίνει ὀλέθριον.

Σημ. (*) Εἰς αὐτὴν ὀφείλεται μεταξὺ τῶν ἄλλων ἡ κατάπτωσις τῆς ἀγγλοσαξωνικῆς φυλῆς περὶ ἧς τοσοῦτος λόγος ἐγίνετο τελευταίως ἐν Ἀγγλίᾳ.

Κατά τινα ἀλλόκοτον γνώμην ὁ τεχνητὸς θηλασμὸς εἶναι οἰκονομικώτερος πρὸς διατροφὴν ἐκθέτων, τοῦ διὰ τροφῶν θηλασμοῦ, γνώμη ἥτις εὐτυχῶς δὲν ὑπερίσχυσε, διότι οὐδόλως φαντάζονται οἱ προτείνοντες αὐτήν, ὁποία θνησιμότης καὶ ὁποῖαι δαπάναι θὰ ἐπήρχοντο.

Παρεδέχθην τὸ σύστημα τῆς διατροφῆς τῶν ἐκθέτων παρὰ τροφῶν, περιττὸν δὲ νὰ προσθέσω ὅτι δὲν ἐπιτρέπω μία καὶ ἡ αὐτὴ τροφὸς να θηλάσῃ ταὐτοχρόνως δύο παιδία.

Εἰς τὸν κανονισμὸν τὸν ὁποῖον παρέθεσα προηγουμένως, ἰδίως εἰς τὸ 4ον αὐτοῦ ἄρθρον ἐξέθηκα τὰς ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου σχετικὰς σκέψεις μου. Ἄλλως τε ἐκ τοῦ κατὰ τὸ 1901 δημοσιευθέντος πονήματός μου: Service des Enfants Trouvés, κτλ. κτλ. δύναταί τις νὰ πεισθῇ ἐξετάζων τοὺς περὶ βάρους στατιστικοὺς πίνακας (ἰδε ἀρ. 207, 224, 208, κλ. κλ.) ὅτι τὰ παιδία ἀνεπτύχθησαν μολονότι ἐθήλασαν γάλα 12, 15, 18, ἢ καὶ 20 μηνῶν.

Μόνον εἰς σπανίας περιπτώσεις ὅτε μοὶ εἶναι ἀδύνατον νὰ πράξω ἀλλέως, προστρέχω εἰς τὸν τεχνητὸν θηλασμόν.

Αἱ τροφοὶ αἱ προσερχόμεναι εἰς τὴν κλινικὴν ὅπως ἐγγραφῶσιν ἵνα δεχθῶσι παιδίον πρὸς διατροφήν, εἶναι ἀποκατεστημέναι, καὶ γυναῖκες καθ' ὅλα τίμιαι, εἶναι δὲ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἑλληνίδες, μολονότι ἀπαντῶνται καί τινες ἀλλόφυλοι καὶ ἀλλόθρησκοι. Αἱ πλεῖσται ἐξ αὐτῶν κατάγονται ἐκ τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου πελάγους, εὐάριθμοι δὲ ἐκ τῆς Εὐρωπαϊκῆς ἢ Ἀσιατικῆς Τουρκίας, καὶ μετέρχονται προσκαίρως τὸ ἐπάγγελμα τῆς τροφοῦ, ὅπως ἐπαρκέσωσιν εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκογενείας των ἐνόσῳ ὑπάρχει ἔλλειψις ἐργασίας. Οἱ σύζυγοι αὐτῶν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον χειρώνακτες ράπται, ξυλουργοί, κλ. κλ.

Τὸ ἐπάγγελμα τῆς τροφοῦ ἢ παιδοκόμου εἶναι λίαν πρόσφορον διὰ τὰς γυναῖκας τοῦ λαοῦ, διότι διὰ τοῦ μέσου τούτου προσπορίζονται ὑλικὸν κέρδος 60—80 γροσίων κατὰ μῆνα χωρὶς νὰ ἦναι ἠναγκασμέναι νὰ ἐξέρχωνται τῆς οἰκίας, ἐξακολουθοῦσι δὲ νὰ θηλάζωσιν, ὅπερ εἶναι σπουδαῖον δι' αὐτάς.

Ἡ γυνὴ τοῦ λαοῦ ἐν Ἀνατολῇ καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἔτι εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν οἰκοκυρά.

Ἐνόσῳ εἶναι ἄγαμος, συχνάκις ἐργάζεται διὰ νὰ κερδίσῃ τὰ πρὸς

τὸ ζῆν, ἀλλὰ ἀφοῦ ὑπανδρευθῇ χρησιμοποιεῖ ὅλην αὐτῆς τὴν δραστηριότητα εἰς τὸν οἶκόν της ἀπὸ τοῦ ὁποίου σπανίως ἀπομακρύνεται.

Αἱ γυναῖκες ἐν Ἀνατολῇ ὡς καὶ ὁ λαὸς ἐν γένει εἶναι εἰς ἄκρον καθάριοι. Διὰ νὰ ἀποδείξω δὲ τοῦτο μὲ ἀρκεῖ νὰ ἀναφέρω μεταξὺ πολλῶν ἄλλων ἐνδείξεων τὸ σύνηθες ἄρθρον τῶν συμβολαίων τοῦ γάμου τὸ ἀφορὸν τὰ προικία τῆς γυναικός, ἔνθα γίνεται πάντοτε λόγος περὶ τῶν διὰ τὸ λουτρὸν ἀναγκαίων λευχειμάτων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων.

Ἄλλως τε ἡ συχνὴ χρῆσις τοῦ λουτροῦ εἶναι ἀπαραίτητος διὰ τὸν ἑλληνικὸν πληθυσμὸν ἐν Τουρκίᾳ, ὅπως τρανῶς καταδεικνύει ἡ πολυπληθὴς πελατεία τῶν δισχιλίων δημοσίων τουρκικῶν λουτρῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει. Καὶ μήπως τὰ καλούμενα ταῦτα τουρκικὰ λουτρὰ δὲν εἶναι κατ' ὄνομα μόνον τουρκικά, πράγματι δὲ ἓν ἐκ τῶν λειψάνων τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ;

Αἱ τροφοὶ αὗται κατοικοῦσιν ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τὰ προάστεια τῶν Ταταούλων, τοῦ Φερήκιοι, καὶ τὰς χαράδρας αἵτινες χωρίζουσι τοὺς λόφους τούτους ἀπὸ τὸ Πέραν. Εἰς τὰ μέρη αὐτὰ ὑπάρχουσι ὁρμισκαι τόσον ἑλικοειδεῖς, ὥστε μόνον οἱ κατοικοῦντες εἰς αὐτοὺς δύνανται νὰ τοὺς γνωρίζωσιν, ἄνευ δὲ τῆς βοηθείας τῆς ἀρχιτροφοῦ τῆς ὁποίας ὡς ἐκ τούτου αἱ ὑπηρεσίαι λογίζονται ἀνεκτίμητοι, ἀδύνατος θ' ἀπέβαινεν ἡμῖν ἡ μετάβασις ἐν μέσῳ τοιούτου δαιδάλου.

Αἱ οἰκίαι τῶν τροφῶν εἶναι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ξύλιναι μονόροφοι, ἢ καὶ διόροφοι, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον καλῶς ἀερισμέναι, ὁπωσδήποτε πολλῷ κάλλιον ἢ οἰκίαι τινὲς ἐν Πέραν, αἵτινες λίθιναι, ὑψηλαὶ καὶ ἐκτισμέναι εἰς στενοὺς δρόμους πολὺ ὀλίγον εἶναι ἐκτεθειμέναι εἰς τὸν ἥλιον. Ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ κατοικοῦσι μία ἢ καὶ πολλαὶ οἰκογένειαι. Συνήθως εἰς μίαν ὀροφὴν κατοικεῖ μία οἰκογένεια, ὑπάρχουσι καὶ τροφοὶ κατέχουσαι μίαν ὁλόκληρον οἰκίαν, ὑπάρχουσιν ὅμως, ἂν καὶ ὀλίγισται κατοικοῦσαι εἰς ἓν καὶ μόνον δωμάτιον.

Εἶπον ἀνωτέρω, ὅτι αἱ τροφοὶ αὗται εἶναι καθαραί, ἀλλὰ δὲν φαντάζεταί τις πόσον καθαραὶ εἶναι αἱ οἰκίαι των. Ἐκπλήττεταί τις βλέπων τὴν καθαριότητα τοῦ δαπέδου καὶ τῶν καταλεύκων σκεπασμάτων τῶν καθισμάτων, εἰς τὰ οἰκήματα ταῦτα ὅπου ἀναμφιβόλως δὲν θ' ἀπαντήσῃ τις πολυτελεῖς τάπητας καὶ βαρύτιμα ὕφάσματα, ἀλλὰ

τὴν ἀπαραιτήτως ἀναγκαίαν ἐπίπλωσιν μὲ μόνον στολισμὸν τὴν ἄκραν καθαριότητα. Θὰ ἀπεμακρυνόμην πολὺ τοῦ ἀρχικοῦ μου θέματος ἐὰν περιέγραφον τὰ ἤθη καὶ ἔθιμα τοῦ λαοῦ τούτου, τὸν ὁποῖον ὀλίγοι μὲν γνωσκουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ ἀρέσκονται νὰ δυσφημῶσιν, ἰδίως δὲ οἱ ἐκ τῶν σπλάγχνων του προαχθέντες ὀψίπλουτοι. Ἐθεώρησα μολονοὺτο επάναγκες νὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς καθαριότητος, καθόσον αὕτη ὡς γνωστὸν ἀσκεῖ μεγάλην ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς ὑγείας.

Ὅσον ἀφορᾷ δὲ τὴν ὑγιεινὴν κατάστασιν τῶν τροφῶν τούτων, ὀφείλω νὰ διαβεβαιώσω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ ἐκλέξω μεταξὺ αὐτῶν, καθόσον ὅλαι εἶναι ὑγιεῖς, εὔρωστοι, παρέχουσι δὲ γάλα τὸ ὁποῖον διαρκεῖ ἐπὶ 36 καὶ ἐπέκεινα μῆνας. Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ ἠθικοῦ αὐτῶν ὀφείλω νὰ ὁμολογήσω ὅτι ἐμφοροῦνται αἰσθημάτων, ἅτινα σπανίως ἀπαντῶσιν εἰς τὰς ἀνωτέρας τάξεις, ὡς ἔνδειξις δὲ τῶν καλῶν αὐτῶν αἰσθημάτων δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῶσιν ἄραγε αἱ ὄντως μητρικαὶ περιθάλψεις τὰς ὁποίας παρέχουσιν εἰς τὰ δύστηνα αὐτὰ ὀρφανά; Δὲν εἶναι πραγματικὴ μητρικὴ στοργὴ ἡ ἀγάπη ἣν τρέφουσι πρὸς αὐτά; Ἡ ἀνησυχία φαίνεται ἐζωγραφισμένη ἐπὶ τῆς μορφῆς των, ἐν περιπτώσει ἀσθενείας τοῦ διατρεφομένου βρέφους.

Ἵνα ἀναδεχθῇ τις πρὸς διατροφὴν βρέφος ξένον ρυπαρόν, πολλάκις ἀσθενές, ἔστιν ὅτε δὲ πάσχον ἐκ πυώδους ὀφθαλμίας, δὲν ἀποδεικνύει ἄραγε ὅτι ἔχει ἔμφυτον τὴν ἀγάπην πρὸς τὰ παιδία; Ἂς μὴ θελήσῃ νὰ ἀντείπῃ τις, ὅτι ἡ ἔνδεια μόνη ἐξαναγκάζει αὐτὰς ν' ἀναδεχθῶσι τὴν διατροφὴν ἔτι καὶ ἀσθενικῶν παιδίων, διότι ἔστις ἐκ τοῦ πλησίον ἴδῃ τὰ πράγματα, θὰ πεισθῇ ὅτι συχνότατα κινοῦνται ὑπὸ οἴκτου καὶ εὐσπλαγχνίας πρὸς αὐτά, αἰσθημάτων ἀπαντωμένων εἰς τοὺς ἀνθρώπους τοῦ λαοῦ.

Ὑπῆρξαν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τροφοὶ ἀνήκουσαι εἰς ἄλλας φυλάς, αἵτινες ἠρνήθησαν ν' ἀναλάβωσι τὴν διατροφὴν τοιούτων καχεκτικῶν παιδίων, ἀνεδέχοντο δὲ μόνον τὰ ὑγιᾶ καὶ καθαρὰ τῶν ὁποίων ἡ διατροφὴ δὲν ἐπαρουσίαζε μεγάλας δυσχερείας. Συχνάκις συνέβη ὥστε παρουσιαζομένων νέων βρεφῶν νὰ μὴ ἔχω πρόχειρον τροφὸν δι' αὐτά. Ὡς καὶ ἄνωθι ἐξέθηκα μεγάλας ὑπηρεσίας θὰ παρεῖχον εἰς τὸν λαὸν καὶ εἰς τὴν τῶν Ἐκθέτων Ὑπηρεσίαν, ἔτι δὲ καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ἀνωτέ-

ραν κοινωνίαν οἱ ἀναλαμβάνοντες τὴν πρωτοβουλίαν νὰ συστήσουν εἰδικόν τι γραφεῖον, ὅπου προστρέχουσαι αἱ γυναῖκες τοῦ λαοῦ, καὶ αἱ ἐκ τῶν νήσων προερχόμεναι τροφοὶ καὶ νέαι αἱ καταφεύγουσαι εἰς τὰς λεγομένας **πλάτρας** (μεσιτρίας) καὶ συχνάκις ὑπ' αὐτῶν ἐκμεταλλευόμεναι, θὰ εὕρισκον ὄχι μόνον πρόχειρον ἐργασίαν ἀλλὰ καὶ δι' ἐλαχίστης δαπάνης, κατοικίαν καὶ τροφὴν ἕως ὅτου τῇ φροντίδι τοῦ εἰρημένου γραφείου ἐπιτύχωσι τὴν ἐπιδιωκομένην θέσιν. Διὰ τοῦ τρόπου τούτου καὶ ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων θὰ εἶχε πάντοτε προχείρους τροφούς. Τὸ τοιοῦτον ἔργον καλὸν θὰ ἦτο νὰ κινήσῃ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Κυριῶν τῆς πόλεώς μας, αἵτινες συνεννοούμεναι μετὰ τοῦ ἀξιοτίμου Σωματείου τῶν Κυριῶν τοῦ Ἁγίου Ἐλευθερίου τοῦ ἀπὸ τοῦ 1889 λειτουργοῦντος καὶ σκοποῦντος τὴν παροχὴν περιθάλψεων καὶ χρηματικῶν βοηθειῶν εἰς τὰς ἀπόρους ἐπιτόκους, θὰ ἠδύναντο εὐκολώτερον νὰ ἐπιτύχωσι τοῦ σκοποῦ των.

Διὰ νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ ζήτημα τῶν τροφῶν λέγω ὅτι φέρομαι λίαν αὐστηρῶς πρὸς αὐτάς, συχνάκις δὲ δι' ἐλαχίστην παράβασιν τῶν καθηκόντων των, τιμωρῶ αὐτὰς ἀποσύρων τὸ διατρεφόμενον βρέφος, εἶμαι δὲ εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω ὅτι οὐδεμία οὐδαμοῦ Ὑπηρεσία τοιούτου εἴδους διεξάγεται μετὰ τῆς αὐτῆς ἀκριβείας καὶ ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως. (*)

Πλεῖσται τῶν τροφῶν αὐτῶν ἀνέθρεψαν βρέφη τὰ ὁποῖα ἐν περιπτώσει καλλιπαιδικοῦ διαγωνίσματος θὰ ἠξιοῦντο βραβείου. Ἐπαναλαμβάνω ὅθεν ὅτι ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων λειτουργοῦσα κατὰ τὸ ἄνωθι διαγραφὲν σύστημα ἔφερε λίαν εὐάρεστα ἀποτελέσματα, καὶ ἱκανοποίησε κατὰ πάντα τὰς προσδοκίας μου.

Ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι προκειμένου περὶ ζητημάτων τινῶν ἀναγομένων εἰς τὴν γυναικείαν δικαιοδοσίαν, ἐδέησε νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν σύμπραξιν τῶν Κυριῶν.

Συνήθεια ἐπεκράτησε νὰ δίδωνται τρὶς τοῦ ἔτους, κατὰ τὴν 15ην Αὐγούστου, κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Πάσχα, εἰς

Σημ. (*) Ἐν Γαλλίᾳ παρὰ τὸν νόμον Roussel ἡ ἐπίβλεψις εἶναι ἀτελεστάτη, καὶ ἡ θνητότης σχετικῶς μεγάλη.

περὶ τοῦ ἔργου, οὐδὲ νὰ κολακεύσω ἄτομά τινα καὶ ὑποθάλψω τὴν κενοδοξίαν των.

Μολονοτοῦτο, χάρις εἰς μερικὰ πρόσωπα τῶν ὁποίων τὰ φιλάνθρωπα αἰσθήματα εἶναι παντὸς ἐπαίνου ἀνώτερα, κατώρθωσα νὰ προμηθεύσω ἐνδύματα εἰς τὰ ταλαίπωρα αὐτὰ πλάσματα, τὰ ὁποῖα ἄλλως θὰ ἔμενον γυμνά.

Πολλαὶ κυρίαι ἐκτὸς τῶν ἐνδυμάτων μοὶ ἀπέστειλαν συγχρόνως καὶ χρήματα, συνοδεύουσαι αὐτὰ δι' ἐπιστολῶν λίαν κολακευτικῶν. Τὰ χρήματα ταῦτα μοὶ ἀπεστέλλοντο πρὸς ὄρελος τῶν ἐκθέτων καὶ πρὸς βελτίωσιν τῆς Ὑπηρεσίας, ἐδικαιούμην ἄρα νὰ δαπανήσω αὐτὰ πρὸς ἀγορὰν γάλακτος ὅτε παρουσιάζετο ἀνάγκη, καὶ καταλλήλων φαρμάκων. Σκεφθεὶς ὅμως ὅτι πρὸ παντὸς ἀνάγκη ἦτο νὰ ἐξασφαλίσω τὴν μονιμότητα τοῦ ἔργου μου καὶ σκοπεύων νὰ ἱδρύσω κατάστημα χάριν τῆς ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν προστασίας τῶν Παίδων, (ὅρα καὶ ἄρθ. 16 τοῦ κανονισμοῦ) κατέθηκα τὰ ῥηθέντα χρήματα ὡς πυρῆνα ἀποθεματικοῦ κεφαλαίου, εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Λυωνικῆς Πιστώσεως.

Ἅμα ὡς μοὶ ἀπεστέλλοντο χρήματα ἐδημοσίευον εἰς τὰς ἐφημερίδας τὰ ὀνόματα τῶν δωρητῶν καὶ τὸ ποσὸν τῆς δωρεᾶς, συνάμα δὲ ἀνήγγελλον αὐτὸ εἰς τὴν ἐφορεπιτροπὴν τῆς Ἐκκλησίας. Τὰ χρήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα κατέθηκα ἀρχικῶς εἰς τὴν τράπεζαν τῆς Λυωνικῆς Πιστώσεως, καὶ διὰ τῶν ὁποίων ἠγοράσθησαν λαχειοφόροι ὁμολογίαι, ἠναγκάσθην ἀργότερον νὰ ἀποσύρω δι' οὓς λόγους ἐξέθηκα προηγουμένως καὶ νὰ παραδώσω εἰς τὴν ἐφορίαν τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ τόκοι προστίθενται εἰς τὸ κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον ηὔξησε σημαντικῶς, ἀφ' ἧς ἐποχῆς τὸ Σωματεῖον τῶν Δεσποινίδων περὶ οὗ θὰ γίνῃ λόγος κατωτέρω, ἐπεδίωξε τὴν ἐξεύρεσιν πόρων διὰ λαχείων κ.λ. σχηματισθέντος δὲ τοῦ ἀναγκαιοῦντος ποσοῦ, θὰ προβῶ εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ σχεδίου μου, ἐὰν μοὶ ἐπιτραπῇ τοῦτο.

Βλέπων ὅθεν τὴν ἄκραν ἀκαταστασίαν μεθ' ἧς διεξήγοντο αἱ διανομαὶ ἐνδυμάτων ἢ μᾶλλον ὑρασμάτων, (διότι πολλὰ ὀλίγα ἐνδύματα ἐρράπτοντο) εἰς τὰ ὀρφανά, καὶ μὴ δυνάμενος ν' ἀνεχθῶ ἐπὶ πλέον τὴν ἐλλείψει ἐξελέγξεως ἀνώμαλον ταύτην κατάστασιν, ἐξ ἄλλου δὲ ἀδυνατῶν νὰ ἐνασχοληθῶ εἰς ζητήματα τῆς γυναικείας ἁρμοδιότητος,

τὰς τροφοὺς ὑράσματα (*) τὰ ὁποῖα ἡ Ἐκκλησία ἐχορήγει, καὶ τὰ ὁποῖα ἐπὶ τούτῳ συνερχόμεναι κυρίαι τῆς καθ' ἡμᾶς κοινωνίας διένειμον εἰς τὰς τροφοὺς κατὰ τὰς ἀνάγκας ἑκάστου παιδίου. Ὡς ἦτο ἐπόμενον, μεγάλη ἀταξία ἐπεκράτει κατὰ τὰς διανομὰς ταύτας, διότι μὴ ὑπαρχούσης τῆς ἀναγκαίας ἐξελέγξεως καὶ μὴ κρατουμένων σχετικῶν βιβλίων, αἱ καταχρήσεις εὐκόλως ἦτο δυνατὸν νὰ εἰσχωρήσουν.

Πλὴν ἐν γένει δύναταί τις νὰ πιστεύσῃ ὅτι αἱ τροφοὶ αὐταὶ σπανίως κατεχρῶντο, διότι κατά τινα περιοδείαν γινομένην ὑπὸ τῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος τῶν ἐκθέτων ἐπιτροπῆς, παρετηρήθη ὅτι πολλαὶ ἐκ τῶν τροφῶν, ὄχι μόνον εἶχον ράψει τὰ εἰς αὐτὰς ἐμπιστευθέντα πρὸς χρῆσιν τοῦ ὀρφανοῦ ὑράσματα, ἀλλὰ καὶ εἶχον σημειώσει αὐτὰ διὰ τοῦ ἀρχικοῦ στοιχείου τοῦ ὀνόματος τοῦ παιδίου. Ἀλλὰ μήπως δύναταί τις νὰ βεβαιώσῃ ὅτι ὅλαι αἱ τροφοὶ ἐχρησιμοποίουν ὅλην τὴν ποσότητα τοῦ εἰς αὐτὰς ἐμπιστευθέντος ὑράσματος διὰ τὰ παιδία ταῦτα, χωρὶς νὰ κρατήσουν τι πρὸς ἰδίαν χρῆσιν;

Ἡ Ἐκκλησία διένειμεν εἰς τὰ ὀρφανὰ μόνον ὑράσματα καὶ ὑποδήματα, οὐδέποτε ὅμως περικνημῖδας καὶ καλύμματα κεφαλῆς, οὔτε στρωμνὰς καὶ σινδόνας, διὰ τὰ ὁποῖα αἱ τροφοὶ ἐλάμβανον τὴν δέουσαν ῥροντίδα.

Κατὰ τὸ ἔτος 1890 ὅμως ἡ κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον κανονισθεῖσα ἤδη λειτουργία τῆς Ὑπηρεσίας διεταράχθη ἕνεκα πολιτικοθρησκευτικῆς διαφωνίας, ἀφορώσης τὰ προνόμια τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ ἥτις ἐκτὸς ἄλλων συνεπειῶν συνεπέφερε καὶ τὴν κλεῖσιν τῶν ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν.

Προβλέπων τότε, ὅτι ὡς ἐκ τῆς ἀνωμάλου ταύτης καταστάσεως, δὲν θὰ ἐχορηγοῦντο εἰς τὰ ὀρφανά μας ἐνδύματα διὰ τὸν χειμῶνα, ἐπεισήμην ἔκκλησιν εἰς τὴν γενναιοδωρίαν πολλῶν γνωστῶν τῆς πόλεώς μας προσώπων.

Εἰς τὴν ἔκκλησίν μου ταύτην ὀλίγοι σχετικῶς ἀνταπεκρίθησαν, καθόσον μάλιστα δὲν ἐρρόντισα ἐκ τῶν προτέρων νὰ διασαλπίσω τα

Σημ. (*) Παρετήρησα ὅτι συχνάκις τὰ ὑράσματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐχορηγοῦντο ὑπὸ τῶν ἐκ τῶν ἐφόρων ἐπὶ πληρωμῇ ἐμπόρων (μπασματζήδων) ἦσαν τὰ δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον εἰς αὐτοὺς ἄχρηστα.

ἐδέησε νὰ παρακαλέσω τὰς εὐγενεῖς Κυρίας, αἵτινες μοὶ εἶχον παράσχει ἐνδείξεις τῆς γενναιοδωρίας των, νὰ ἔλθωσι καὶ πάλιν εἰς βοήθειάν μου συστηματοποιοῦσαι τὴν ἐργασίαν τῆς διανομῆς ἐνδυμάτων εἰς τὰ ἔκθετα.

Ἀλλ' ἑκάστη τῶν κυριῶν αὐτῶν, ἕνεκεν οἰκογενειακῶν ἀσχολιῶν καὶ φροντίδων, ἠρνήθη νὰ ἐνδώσῃ εἰς τὴν παράκλησίν μου. Τότε μοὶ ἐπῆλθεν ἡ ἰδέα νὰ ἀποταθῶ πρὸς δεσποινίδας, αἵτινες μὴ ἀσχολούμεναι εἰσέτι εἰς τὰ οἰκιακά, περισσότερον καιρὸν θὰ ἔχωσι διαθέσιμον. Περιττὸν νὰ εἴπω ὅτι ὤφειλον νὰ καταβάλω μεγίστην προσοχὴν εἰς τὴν ἐκλογήν μου, καὶ νὰ ἀποταθῶ μόνον πρὸς πρόσωπα τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς σοβαρᾶς καὶ ἐπιμεμελημένης ἀνατροφῆς των θὰ ἦσαν εἰς θέσιν ν' ἀντιληφθῶν τὴν ὑψίστην σημασίαν τοῦ ἔργου, τόσον ὑπὸ ἐθνικὴν ἔποψιν, ὅσον καὶ ὑπὸ ἔποψιν φιλανθρωπίας καὶ τὸ σπουδαιότερον δὲν θὰ ἐδειλίων πρὸ τῶν δυσχερειῶν τοῦ ἔργου καὶ δὲν θὰ ἐπηρεάζοντο ὑπὸ τῶν προκαταλήψεων τοῦ κοινοῦ καὶ τῶν κατακραυγῶν τῶν σεμνοτύφων ἐκείνων τῶν ἀποτροπιαζομένων ἔτι καὶ εἰς τὸ ἄκουσμα τῆς λέξεως **ἔκθετον.**

Ὅστις σκεφθῇ πόσον βαθέως εἶναι ἐρριζωμέναι αἱ κοινωνικαὶ προλήψεις, καὶ πόσον τυφλῶς καὶ ἀνεξελέγκτως μιμοῦνται οἱ πλεῖστοι τὰς πράξεις τῶν ἄλλων, θὰ ἐννοήσῃ κατὰ πόσον τὸ ζήτημα τοῦτο εἶναι λεπτεπίλεπτον καὶ δύσκολον. Ἀρκεῖ ν' ἀναφέρω ὅτι κατὰ τὰ πρῶτα πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διαβήματά μου, προσέκρουσα πρὸς ἀδιαλλάκτους τινὰς σχολαστικούς, οἵτινες ἵνα μὲ ἀποτρέψωσι τοῦ σκοποῦ μου, προέβαλον ἐπιχειρήματα ἀξιοσέβαστα δῆθεν ἴσως ὑπὸ ἔποψιν ἠθικῆς, ἀλλὰ σαθρὰ ὑπὸ ἔποψιν λογικῆς. Εὐτυχῶς δὲν ἀπεθαρρύνθην ἐκ τῶν πρώτων αὐτῶν ἀποτυχιῶν, καὶ ἐπιμένων εἰς τὸ ἀρχικόν μου σχέδιον ἔσχον τὴν τύχην ν' ἀπαντήσω δεσποινίδας ὧν ἡ ἀνατροφὴ ἐβασίζετο ἐπὶ στερεῶν βάσεων καὶ αἵτινες ἦσαν εἰς θέσιν νὰ ἐννοήσωσι τὰς ἰδέας μου καὶ ν' ἀνταποκριθῶσι καθ' ὅλα εἰς τὰς προσδοκίας μου.

Οὐδεὶς ἀγνοεῖ ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν πρωτοτύπου ἰδέας, καὶ πρὸς πλήρη καρποφορίαν αὐτῆς, ἀνάγκη ἐξάπαντος νὰ πέσῃ εἰς ἀγαθὴν γῆν, ἀνάγκη δηλονότι νὰ εὑρεθῶσι τὰ κατάλληλα πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐν-

στερνιζόμενα αὐτὴν θὰ τὴν φέρωσιν εἰς τὴν πραγματικότητα καὶ βαθμηδὸν διὰ τῆς ἠθικῆς ἐπιρροῆς των θὰ κατορθώσωσι νὰ μεταδώσωσι τὸν ζῆλόν των καὶ εἰς ἄλλους, καὶ σχηματίζοντα ὑπαδοὺς θὰ εὐρύνωσι τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας των.

Ἔσχον τὴν εὐτυχίαν νὰ ἐπιτύχω τοιαῦτα πρόσωπα τὰ ὁποῖα μετὰ ζήλου ἐργασθέντα, κατώρθωσαν νὰ τελειοποιήσουν τὸ ἔργον των καὶ νὰ κινήσουν τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινωνίας.

Οὕτως ἱδρύθη κατὰ τὸ 1896 τὸ πρὸς ὄρελος τῶν Ἐκθέτων Σταυροδρομίου λειτουργοῦν Ἐργαστήριον τῶν Δεσποινίδων τὸ ὁποῖον, σημειωτέον, εἶναι τὸ πρῶτον ἐν Ἀνατολῇ τοιοῦτον ἱδρυθὲν καὶ διευθυνόμενον ὑπὸ Δεσποινίδων.

Ἀλλ' ἐπειδὴ κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην μεταξὺ τῶν κυρίων Ἐφόρων τῆς Ἐκκλησίας, εὑρίσκετό τις ὑπεράγαν ὑπαδὸς τῆς οἰκονομίας, ὅστις ἠρνεῖτο νὰ καταβάλῃ οἱανδήποτε δαπάνην χάριν τῶν ὀρφανῶν παρουσιάσθησαν καὶ πάλιν προσκόμματα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ ἔργου. Εὐτυχῶς ὁ τότε παρεπιδημῶν εἰς τὴν πόλιν μας μέγας εὐεργέτης Ἀνδρέας Συγγρός, ἀπαντῶν εἰς τὴν ἔκκλησίν μου ἀπέστειλε χάριν τῶν ὀρφανῶν τὸ ποσὸν 15 λιρῶν διὰ τοῦ ὁποίου ἠγοράσθησαν τὰ πρῶτα ἀναγκαῖα ὑράσματα. Ἔκτοτε δὲ ἡ Ἐκκλησία δὶς τοῦ ἔτους χορηγεῖ τακτικῶς τὸ ἀναγκαῖον ποσόν, διὰ τοῦ ὁποίου αἱ δεσποινίδες μετὰ μητρικῆς ὄντως μερίμνης κατορθοῦσι νὰ ἐφοδιάζωσι τὰ ὀρφανὰ διὰ τῶν χρειωδῶν δι' ἑκάστην ἐποχήν.

Ὀλίγον κατ' ὀλίγον ὁ κύκλος τῶν δεσποινίδων ηὐρύνθη, ἀλλὰ σὺν τῷ χρόνῳ καὶ τὸ ἔργον κατέστη δυσκολώτερον διότι ὄχι μόνον ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐκθέτων, ὁσημέραι ἐλαττουμένης τῆς θνησιμότητος, χάρις εἰς τὴν περὶ τῆς ὑγείας των λαμβανομένην πρόνοιαν σημαντικῶς ηὔξησεν, ἀλλὰ καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τῶν δεσποινίδων, σὺν τῇ φροντίδι περὶ τῆς ἐνδυμασίας ἀνέλαβε καὶ ἠθικήν τινὰ ἐπὶ τῶν ὀρφανῶν ἐπαγρύπνησιν, συνάμα δὲ καὶ ἀτρύτους καταβάλλει μόχθους πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων χάριν τῆς βελτιώσεως τῆς Ὑπηρεσίας. Αἱ δεσποινίδες αὗται συνέρχονται δὶς τῆς ἑβδομάδος εἰς ἰδιαίτερον διαμέρισμα τῆς οἰκίας μου τεθὲν ἐπὶ τούτῳ εἰς τὴν διάθεσίν των, κόπτουσι καὶ ράπτουσι παντὸς εἴδους λευχείματα καὶ ἐνδύματα διὰ τὰ ὀρφανά, ὑφ' ὧν προηγουμένως

ρροντίσωσι περὶ τῆς ἀγορᾶς τῶν ἀναγκαιούντων ὑρασμάτων, ὑποδημάτων καὶ λοιπῶν, τῶν ὁποίων τὴν δαπάνην καταβάλλει ἡ Ἐκκλησία, καὶ τηροῦσι τὰ σχετικὰ βιβλία τῆς ὑπηρεσίας των.

Περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι ἡ ἐργασία διεξάγεται μετὰ ζήλου καὶ τῆς ποθητῆς ἀκριβείας.

Κατὰ τὸ 1900 ἐξεπονήθη καὶ ἰδιαίτερος Κανονισμὸς ἀρορῶν τὸ Ἐργαστήριον τῶν Δεσποινίδων.

Τὰ ἑτοιμαζόμενα ἐνδύματα, ἐξ ὧν μέγας ἀριθμὸς ράπτονται κατ' οἶκον ὑπὸ κυριῶν καὶ δεσποινίδων τῆς κοινωνίας μας, διανέμονται εἰς τὰ ὀρρανὰ δὶς τοῦ ἔτους, κατ' ἄνοιξιν καὶ κατὰ ρθινόπωρον ἀναλόγως τῶν ἀναγκῶν ἑκάστου παιδίου, διὰ τῆς τηρουμένης δὲ ἀγρύπνου ἐπιβλέψεως καὶ αὐστηρᾶς ἐξελέγξεως κατωρθώθη ὑπὸ τοῦ Σωματείου τῶν Δεσποινίδων ἡ παροχὴ εἰς ἓν ἕκαστον τῶν ὀρρανῶν, τοῦ ἀναγκαιοῦντος ἀριθμοῦ λευχειμάτων ἐνδυμάτων, ὑποδημάτων, περικνημίδων, καλυμμάτων κεφαλῆς, ἀντὶ ἐλαχίστης σχετικῶς δαπάνης. (*)

Αἱ διανομαὶ τῶν ἐνδυμάτων καὶ ὑποδημάτων εἰς τὰ ὀρρανὰ τελοῦνται δημοσίως, πᾶς τις δὲ δύναται ἰδίοις ὄμμασι ν' ἀντιληρθῇ πόσον ἡ ἐπιρροὴ τῶν δεσποινίδων ὑπῆρξεν εὐεργετική, καὶ πόσον θαυμασμὸν ἀποσπῶνται ὡς ἐκ τοῦ ζήλου των παρὰ παντὸς ἀμερολήπτως κρίνοντος, πόσην στοργὴν ἐπιδεικνύουσι πρὸς τὰ μικρὰ ὀρρανά, τὰ ὁποῖα μετὰ συγκινήσεως πρὸς αὐτὰς ἀτενίζουσιν, ἔτι δὲ καὶ πόσον σεβασμὸν ἐπιβάλλουσιν εἰς τὰς ὑπ' αὐτῶν ἐπιβλεπομένας τροφούς.

Κατὰ τὴν πρώτην δημοσίᾳ τελεσθεῖσαν διανομὴν ἐνδυμάτων ἐν τῇ οἰκίᾳ μου, παρέστη καὶ ἡ διευθύνουσα τὸν Ἐρυθρὸν Σταυρὸν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν Miss Clara Barton, ἥτις εὑρίσκετο κατὰ τὸ ἔτος ἐκεῖνο (1896) ἐν Τουρκίᾳ. Ἡ σεβαστὴ Κυρία προσκληθεῖσα εἰς τὴν διανομὴν ταύτην συνεχάρη τὰ μέλη τοῦ Σωματείου τῶν Δεσποινίδων διὰ τὰς εὐγενεῖς προσπαθείας των.

Ἂς λεχθῇ ὅλως ἐν παρόδῳ, ὅτι κατὰ τὸ 1897 ἀνεδέχθην καὶ τὰ ἔκθετα τῶν Ἀρμενίων, τὰ ὁποῖα μέλη τινὰ τῆς κοινότητός των μοὶ

Σημ. (*) Ὁ ἐνδιαφερόμενος παραπέμπεται εἰς τὰς ὑπὸ τοῦ ρηθέντος Σωματείου ὑποβαλλομένας τῇ Κεντρικῇ Ἐφορίᾳ δὶς τοῦ ἔτους ἐκθέσεις, τὰς ἀφορώσας τὴν διαχείρισιν τοῦ Ἐργαστηρίου.

ἀνέθεσαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐξ ἑνὸς μὲν ἡ κοινότης ἠρνεῖτο νὰ καταβάλῃ τὴν δαπάνην διὰ τὰ εὐάριθμα ἔκθετα, ἐξ ἄλλου δὲ δὲν προσήρχοντο νέα ὡς ἐκ τῶν ἐνεργουμένων ἐκτρώσεων, οὐδεὶς δὲ ἐκ τῶν Ἀρμενίων εὑρέθη διὰ νὰ σκεφθῇ πόσην σπουδαιότητα ἔχει ἡ ὕπαρξις ἑνὸς ἀτόμου διὰ τὴν κοινωνίαν, διὰ τοὺς λόγους τούτους, ἡ Ὑπηρεσία ἐκείνη κατ' ἀνάγκην διελύθη.

Ἀπὸ τοῦ 1897 ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Δεσποινίδων ἐσκέφθη νὰ ἐπικαλεσθῇ τὴν φιλανθρωπίαν τῶν μικρῶν παίδων τῶν πλουσίων τῆς πόλεώς μας οἰκογενειῶν ἵνα δυνηθῇ νὰ διανείμῃ εἰς τὰ ὀρφανὰ δῶρα γλυκίσματα καὶ βασιλόπηγταν κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ νέου ἔτους.

Ἀνάγκη νὰ προσθέσω ὅτι ὄχι μόνον τότε πλεῖστα παιδία ἀνταπεκρίθησαν εἰς τὴν ἔκκλησίν των πέμποντα χρήματα καὶ ἀθύρματα διὰ τὰ ὀρφανά, ἀλλὰ καὶ ἔκτοτε τὰ παιδία τῆς πόλεώς μας ἐκτιμήσαντα δεόντως τὴν ἡδεῖαν τοῦ εὐεργετεῖν ἀπόλαυσιν, πέμπουσιν αὐθορμήτως κατ' ἔτος τὴν ἀρωγήν των, οὕτως ὥστε καὶ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα νὰ παρέχηται τέρψις τις εἰς τὰ ὀρφανά.

Τελευταίως δὲ πρὸς ἀκριβεστέραν ἐξέλεγξιν τῶν τροφῶν, καὶ πρὸς διαπίστωσιν τοῦ ὅτι οἱ ὅροι τῆς ὑγιεινῆς τηροῦνται ἐπιμελῶς, διενεργοῦνται ὑπὸ μελῶν τῆς Ἐπιτροπῆς τῶν Δεσποινίδων συνοδευομένων ὑπὸ τοῦ ἰατροῦ, ἐπισκέψεις κατ' οἶκον καὶ ἐξετάζονται αἱ κατοικίαι, αἱ κλίναι, καὶ ἡ κατάστασις τοῦ διατρεφομένου ὀρφανοῦ, ἀναλόγως δὲ τῶν γενομένων παρατηρήσεων, ἐνθαρρύνονται, συμβουλεύονται ἢ καὶ τιμωροῦνται αἱ τροφοί.

Ἐπειδὴ λοιπόν, καθὼς ἤδη εἴπομεν σκοπὸς τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων εἶναι, ἀφοῦ διασώσῃ τὴν ζωὴν τόσων παιδίων καὶ βελτιώσῃ τὴν τύχην αὐτῶν, νὰ ἐπανορθώσῃ ὅσον τὸ ἐφικτὸν τὴν κοινωνικὴν ἀδικίαν παρέχουσα εἰς τὰ ὀρφανὰ τὰ ἀγαθὰ τῆς οἰκογενειακῆς ἑστίας ἀφ' ἧς ἀστόργως ἐδιώχθησαν, καὶ δίδουσα γονεῖς καὶ ἀδελφοὺς εἰς ἐγκαταλελειμμένα παιδία ἀγνώστων γονέων, διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ υἱοθεσία εἶναι ἡ πολυτιμοτέρα τύχη ἣν δυνάμεθα νὰ ἐλπίσωμεν δι' αὐτὰ καὶ ὡς ἐκ τούτου ἐπιδιώκομεν καὶ ἐνθαρρύνομεν ταύτην μετὰ ζήλου.

Ἐννοεῖται ὅμως οἰκοθεν, ὅτι τὰ παρουσιαζόμενα πρὸς παιδοθεσίαν

πρόσωπα ἀνάγκη νὰ παρέχωσι πάσας τὰς ἀπαιτουμένας ἐγγυήσεις, ἃς καὶ ὁ ἐπὶ τούτῳ ἐκπονηθεὶς Κανονισμὸς ὁρίζει, καὶ νὰ ὑποσχεθῶσιν ἐγγράφως, ὅτι θὰ ἀναγνωρίζωσιν εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν υἱοθετούμενα παιδία τὰ αὐτὰ δικαιώματα, οἷα χαίρει καὶ τὸ ἴδιον τέκνον των, μὴ ἐξαιρουμένου καὶ τοῦ τῆς κληρονομίας, καὶ θὰ παράσχωσιν εἰς αὐτὸ τὴν αὐτὴν ἀνατροφὴν καὶ ἐκπαίδευσιν ἣν ἔδωσαν εἰς τὰ τέκνα των.

Αἱ υἱοθεσίαι ἀνέρχονται κατὰ μέσον ὅρον εἰς 10—15 κατ' ἔτος, πλέον δὲ τοῦ ἑνὸς τετάρτου ἐξ αὐτῶν τελοῦνται ὑπὸ τῶν ἰδίων τροφῶν αἵτινες ἐξέθρεψαν τὰ ἔκθετα, ἀπόδειξις καὶ αὐτό, ὅτι αἱ τροφοὶ ἐμπνέονται ὑπὸ ἀληθοῦς στοργῆς πρὸς τὰ ἀνατρεφόμενα.

Οὕτω κατὰ τὸ διάστημα τῶν 14 ἐτῶν, καθ' ὃ ἐξασκῶ τὴν ἰατρικὴν ἐπίβλεψιν ἐπὶ τῶν ἐκθέτων, ἐκ τῶν 421 ἐκτεθέντων υἱοθετήθησαν τὰ 162 παιδία. Θὰ ἐρωτήσῃ τις ἄραγε τὰ παιδία ταῦτα εἶναι εὐτυχῆ, εὗρον τὴν οἰκογένειαν, τὴν ὁποίαν ὠνειροπολήσαμεν δι' αὐτὰ ὑπὸ τὴν φιλοξενοῦσαν αὐτὰ στέγην; Πολλάκις συνέβη ὡς ἰατρὸς νὰ προσκληθῶ παρ' οἰκογενείας υἱοθετησάσης ὀρφανόν, καὶ εἶμαι εἰς θέσιν νὰ διαβεβαιώσω ὅτι τὸ παιδίον ὑπερηγαπᾶτο. Συνέβη ἐπίσης νὰ προσκληθῶμεν εἰς γάμους ὀρφανῶν, ὑπὸ τῶν τροφῶν αὐτῶν υἱοθετηθεισῶν ὅπερ ἀποδεικνύει ὅτι οἱ θετοὶ αὐτῶν γονεῖς ὀρρωτίζουσι καὶ περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως αὐτῶν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων ἔχει ὡς ἀρχὴν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνηται διάκρισις μεταξὺ νομίμου καὶ νόθου τέκνου καὶ νὰ ὑποδεικνύηται εἰς τὸ τελευταῖον τοῦτο ἡ ἀνώμαλος κοινωνική του κατάστασις, διότι τότε ἡ ψυχικὴ γαλήνη αὐτοῦ θὰ διασαλευθῇ, ὡς ἐκ τούτου ἀποφεύγομεν νὰ διατυμπανίζωμεν τὰ εὐχάριστα ταῦτα γεγονότα, ὅπως τὸ συνειθίζουν οἱ ἐν Ἀθήναις, ὅπου ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τελοῦνται πανηγυρικῶς οἱ γάμοι ὀρφανῆς τινὸς τροφίμου οἱουδήποτε φιλανθρωπικοῦ ἀσύλου, καὶ ἐξαίρονται διὰ τῶν ἐφημερίδων αἱ πρὸς αὐτὴν ἄπειροι εὐεργεσίαι!!

Μετὰ τὴν ἐπίσημον πρᾶξιν τῆς υἱοθεσίας δὲν ἔχομεν πλέον τὸ δικαίωμα νὰ παρακολουθήσωμεν τὰ ὀρφανά, ἀλλ' ἐκ τῶν πληροφοριῶν, αἵτινες διεβιβάσθησαν ἡμῖν, εἴτε ἀμέσως, εἴτε ἐμμέσως, δυνάμεθα νὰ διαβεβαιώσωμεν, ὅτι τὰ πλεῖστα εὗρον ἀληθῆ μητρικὴν ἀγάπην καὶ γαλήνην οἰκογενειακῆς ἑστίας. Ὑπάρχουν ἴσως παραδείγματα

παιδίων, τὰ ὁποῖα οἱ υἱοθετήσαντες αὐτὰ δὲν κατώρθωσαν νὰ ἀγαπήσουν καὶ ἀναμφιβόλως θὰ ἦναι δυστυχῆ, ἀλλὰ μήπως δὲν ὑπάρχουν καὶ πραγματικοὶ γονεῖς παρὰ φύσιν μισοῦντες τὰ τέκνα των. Τὸ τοιοῦτον βεβαίως εἶναι δυστύχημα, τόσον διὰ τὰ τέκνα ἔσον καὶ διὰ τοὺς γονεῖς, ἀλλ' εὐτυχῶς σπανίως ἀπαντᾶται.

Τὸ ὑπ' ὄλας τὰς ἐπόψεις φιλάνθρωπον καὶ ἐθνωφελὲς ἔργον τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων ἀναγνωρίζοντες καὶ οἱ οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι Ἄνθιμος ὁ Ζ'. καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Ε'. καὶ ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐνθαρρύνωσιν αὐτὸ ἀντεπροσωπεύθησαν συχνάκις κατὰ τὰς διανομὰς τῶν ἐνδυμάτων δι' ἰδίων ἀντιπροσώπων, ὁ τελευταῖος δὲ ἐδήλωσε τὴν εὐαρέσκειάν του διὰ πατριαρχικοῦ πιττακίου ὑπὸ χρονολογίαν 8 Μαΐου 1898.

Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ἴδῃ ἐκτεινόμενον εἰς εὐρύτερον κύκλον τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων, ἀπηύθυνε κατ' Αὔγουστον τοῦ 1899 πρὸς τὸν ἀξιότιμον ἐν Φαναρίῳ ἰατρὸν Κ^ον Ν. Βασιλειάδην πιττάκιον, προτρέπων αὐτόν, ἵνα κατὰ μίμησιν τῆς ἐν Σταυροδρομίῳ λειτουργούσης ἱδρύσῃ καὶ αὐτὸς Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων ἐν Φαναρίῳ, ὅπερ καὶ προϊόντος τοῦ χρόνου ἐγένετο.

Δύο δὲ ἔτη μετὰ ταῦτα, τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1901 ἐπὶ πατριαρχείας Ἰωακεὶμ τοῦ Γ'. ἀνακινηθέντος καὶ πάλιν τοῦ ζητήματος τῶν ἐκθέτων ἐν συνεδριάσει τῶν δύο Διοικητικῶν Σωμάτων ἐνεκρίθη ὁ καταρτισμὸς εἰδικῆς ἐπιτροπῆς πρὸς μελέτην τοῦ ζητήματος καὶ πρὸς γνωμοδότησιν περὶ τῶν λυπτέων μέτρων πρὸς περίθαλψιν τῶν ἐκθέτων ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη συγκειμένη ἐκ τῶν ἀξιοτίμων κ. κ. Ἀθ. Πηνιατώρου, Στ. Παντερμαλῆ, Ι. Σιώτου ἰατροῦ, Ν. Βασιλειάδου ἰατροῦ, Δ. Σωφρονιάδου, Φ. Δημητριάδου καὶ ἐμοῦ ὡς προέδρου, μελετήσασα ἐπισταμένως τὸ ζήτημα ἐξήγαγε πορίσματα, ἅτινα καθυπέβαλε τῷ Οἰκουμενικῷ Πατριάρχῃ, ἐδημοσίευσε δὲ καὶ εἰς τὰς ἐντοπίους ἐφημερίδας, τῇ 30 Ἰανουαρίου 1902.

Ἡ ἐπιτροπὴ αὕτη ἀπεράνθη ὑπὲρ τοῦ ἐν ἐνεργείᾳ παρὰ τῇ Ὑπηρεσίᾳ τῶν Ἐκθέτων τοῦ Πέραν συστήματος τῆς διατροφῆς τῶν ὀρφανῶν ἐν οἰκογενείαις, τοῦ ὁποίου τὰ πολλὰ προτερήματα εἶναι ἀδιαμφιλονί-

κητα, ἐξῆρε τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων, καὶ τὴν ἀπόλυτον ἀνάγκην τῆς ἐφαρμογῆς αὐτοῦ καθ' ἅπαν τὸ κλίμα τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Κωνσταντινουπόλεως, συνισταμένης εἰς ἑκάστην περιφέρειαν, ἤτοι Ταταούλων, Γαλατᾶ, Φαναρίου, Κουτσκαλίου, Βεσηκτασίου, Μέσου καὶ Ἄνω Βοσπόρου, ἰδιαιτέρας ὑπηρεσίας τῶν ἐκθέτων, λειτουργούσης κατὰ τὴν πρότυπον ταιαύτην ἐν Σταυροδρομίῳ καὶ ἐποπτευομένης ὑπὸ τοῦ διευθύνοντος ταύτην ἰατροῦ.

Πρὸς τούτοις ἡ ἐπιτροπὴ ἐξέφρασε τὴν εὐχήν ἵνα ὑπὸ τῶν ἁρμοδίων ληφθῇ ἡ μέριμνα περὶ ἱδρύσεως Ἐθνικοῦ Μαιευτηρίου, τοῦ ὁποίου ἡ ἔλλειψις λίαν ἐπαισθητὴ τυγχάνει, καὶ τοῦ ὁποίου τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα λίαν εὐεργετικὰ θὰ ἀπέβαινον ὑπὸ ὑγιεινήν, ἠθικήν, ἔτι καὶ ἐθνικὴν ἔποψιν. Ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ καταλλήλου Ὀρφανοτροφείου, ὅπου οἱ παῖδες, οἱ ἅμα τῇ εἰσόδῳ αὐτῶν εἰς τὴν ζωὴν ἐν τῷ Μαιευτηρίῳ περιθαλπόμενοι, καὶ κατόπιν ἐν τῇ Ὑπηρεσίᾳ τῶν Ἐκθέτων ἀνατρεφόμενοι, θὰ ἐτύγχανον ἐν αὐτῷ τῆς ἀναγκαίας ἐκπαιδεύσεως, ἐκμανθάνοντες καὶ ἐπάγγελμά τι ἀπαραίτητον ἐρόδιον διὰ τὴν τελικὴν ἀποκατάστασιν αὐτῶν.

Ὀφείλω νὰ προσθέσω ὅτι τὴν σύστασιν Ὀρφανοτροφείου ἠναγκάσθη νὰ παραδεχθῇ ἡ ἐπιτροπή, ὄχι διότι εὑρίσκει αὐτὸ προτιμώτερον, ἀλλὰ διότι αἱ πολιτειακαὶ συνθῆκαι τοῦ τόπου ἔνθα ἱδρύθη ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων, οὐδόλως ἐπιτρέπουν νὰ ἐφαρμοσθῇ εἰς ἁπάσας τὰς περιστάσεις ἐπιτυχῶς τὸ σύστημα τῆς παρ' οἰκογενείαις τοποθετήσεως τῶν ὀρφανῶν, τὰ ὁποῖα δυσκόλως θὰ ἠδύνατο νὰ ἐπιτηρήσῃ ἡ διεύθυνσις τοῦ ἱδρύματος, ἄνευ τῆς συμπράξεως τῶν ἀρχῶν. Ἐξ ἄλλου δὲ τὸ Ὀρφανοτροφεῖον αὐτὸ θὰ χρησιμοποιῇ τὸ ἔθνος ἐν ἀνάγκῃ ὡς σωφρονιστήριον διὰ τὰ ἀτίθασσα παιδία.

Τὰ πορίσματα καὶ τὰς εὐχὰς τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, πρὸς τὴν ὁποίαν δι' ἰδίου πιττακίου ἐξερράσθη ἡ εὐαρέσκεια τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου λαβοῦσα ὑπ' ὄψιν ἡ συνέλευσις τῶν δύο Σωμάτων, καὶ παραδεχθεῖσα αὐτὰ ἐνέκρινε νὰ ἀνατεθῇ τῇ αὐτῇ ἐπιτροπῇ ἡ ἐξεύρεσις τρόπου ἐφαρμογῆς, τῶν ὑπ' αὐτῆς προτεινομένων, καὶ ἡ σκέψις περὶ ἐξασφαλίσεως τῶν ἀναγκαιούντων πόρων. Ἡ ἐπιτροπὴ συνεχίσασα τὰς ἐργασίας της ἐξεπόνησε σχέδιον καὶ κανονισμὸν περὶ ἱδρύσεως

μαιευτηρίου καὶ Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων εἰς εὐρυτέραν περιφέρειαν, ἅτινα θὰ δημοσιευθῶσι προσεχῶς.

Ἡ ἐργασία αὕτη ἦτο λίαν ἐπίκαιρος, καὶ θὰ ἦτο εὐχῆς ἔργον ἐὰν ἐτίθετο εἰς πρᾶξιν τὸ προδιαγραφὲν σχέδιον, ἰδίως ὅσον ἀφορᾷ τὸ Μαιευτήριον . . . . . .

. . . . . .

Ὁμιλῶ δὲ βασιζόμενος ἐπὶ πολυετοῦς πείρας, διότι ἀφ' ὅτου ἀνέλαβον τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, ὅσα παιδία συνέβη νὰ παραληφθῶσιν ὑπὸ τῆς ἀστυνομίας ἵνα πιστοποιηθῇ ἡ εἰς ἣν ἀνήκουν ἐθνικότης, πρὶν ἔτι ἐκδοθῇ ὁ νέος ληξιαρχικὸς νόμος ἐπεστρέφοντο εἰς τὴν ἐκκλησίαν εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, παγωμένα ἐκ τοῦ ψύχους, πεινασμένα, ἀκάθαρτα. Θὰ ἤμεθα βεβαίως λίαν ἀπαιτητικοί, ἐὰν ἀνεμένομεν παρὰ τῶν ἀστυνομικῶν ὀργάνων, αἰσθήματα πλέον ἀνθρώπινα. (*)

Εὐκόλως δύναταί τις νὰ φαντασθῇ ποία καταστροφὴ θὰ ἐπήρχετο εἰς τὰ ἔκθετα, ἐὰν ἐπρόκειτο πάντοτε νὰ παραλαμβάνωσιν αὐτὰ αἱ ἀρχαὶ καὶ μέχρις ὅτου ἐξακριβώσουν τὴν προέλευσιν καὶ ἐθνικότητά των, μετὰ τῆς συνήθους αὐταῖς βραδύτητος καὶ ἀπαθείας, νὰ ἐκθέτωσι τὰ ταλαίπωρα βρέφη εἰς τὴν πεῖναν καὶ τὸ ψῦχος.

Μετὰ πολλῆς εὐχαριστήσεως βλέπω ὅτι τὰ ἀφορῶντα τὴν περίθαλψιν τῶν ἐκθέτων ἤρχισαν νὰ ἐννοῶνται ὑπὸ τοῦ δημοσίου τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὄχι ὅμως τοῦ τῆς Ἑλλάδος, τὸ ὁποῖον παντοιοτρόπως ἐνθαρρύνει τὸ ἔργον τῆς ὑπὲρ αὐτῶν μερίμνης, καὶ διὰ χρηματικῶν καὶ λοιπῶν δωρεῶν ἐκδηλοῖ τὸ ἐνδιαφέρον του συγκατίσαν τὴν πεποίθησιν ὅτι τὸ ὑπὸ τῆς κοινότητος κατ' ἔτος δαπανώμενον ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων χρῆμα, ὡς καὶ οἱ ὑπὸ ἰδιωτῶν καταβαλλόμενοι ἄτρυτοι μόχθοι, ὄχι μόνον δὲν ἀποβαίνουσιν ἀνωφελεῖς, ἀλλὰ καὶ φέρουσι τὰ πλέον ἱκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα.

Σημ. (*) Δὲν πρέπει θὰ λησμονήσωμεν ὅτι πρὸ 2 ἐτῶν τὰ δυστυχῆ ἔκθετα τοῦ δήμου Πειραιῶς μὴ γενόμενα δεκτὰ εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον Ἀθηνῶν ἀπεπέμποντο ὅπως τὰ ἔφερον οἱ ὑπάλληλοι τοῦ δήμου Πειραιῶς εἰς Πειραιᾶ καὶ ἀπὸ τῆς πόλεως ταύτης εἰς τὸ Βρεφοκομεῖον Ἀθηνῶν. Αὐτὸ τὸ πάει κ' ἔλα δὲ ἐπὶ ὥρας ὁλοκλήρους χωρὶς οὔτε κἂν νὰ σκεφθοῦν οἱ εὑρόντες τὴν διασκέδασιν ταύτην ὅτι τὰ δυστυχῆ αὐτὰ ἔκθετα μάνα τὰ γέννησε καθὼς λέγει ὁ λαός καὶ ὅτι ἔμεναν πεινασμένα, ἀκάθαρτα καὶ ἐκτεθειμένα εἰς τὸν ἥλιον τῶν Ἀθηνῶν. Πόσα ἆρα νὰ ἐζήσαν ἐξ αὐτῶν.

Ἀναφέρομεν ὡς ἐλαχίστην ἀπόδειξιν τὰς ἐκάστοτε ὑπὸ φιλανθρώπων γενομένας δωρεάς, μεταξὺ ἄλλων τῆς εὐγενεστάτης Κ^ας Γρ. Μαρσάν, συνισταμένην εἰς ραπτομηχανήν, διὰ τὸ ἐργαστήριον τῶν Δεσποινίδων ὡς καὶ τὴν τῆς εὐγενεστάτης Κ^ας Κλεονίκης Νικολαΐδου διαμενούσης ἐν Νικαίᾳ τῆς Γαλλίας δωρεὰν εἰς τὴν Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων τοῦ Πέραν μιᾶς θερμοκριτίδος συστήματος Rouillier et Arnoult, τῆς ὁποίας ἡ ἔλλειψις ἦτο πολὺ ἐπαισθητή, καὶ δι' ἧς πολλὰ παιδία ἀσθενικὰ ἢ πρωΐρως γεννώμενα θὰ σώζωνται ἀπὸ τὸν θάνατον.

Ἂς μὴ παραλείψωμεν ν' ἀναφέρωμεν καὶ τὴν ὑπὸ μαθητῶν τοῦ Ζωγραφείου σύστασιν Ἀγαθοεργοῦ Συλλόγου τῷ 1901, σκοποῦντας τὴν παροχὴν χρηματικῶν βοηθειῶν εἰς τὸ ταμεῖον τῶν Ἐκθέτων τοῦ Πέραν.

Πρὶν ἢ περάνω τὴν ἐξιστόρησιν τῶν ἀφορώντων τὴν Ὑπηρεσίαν, ποιήσομαι εὐγνωμόνως μνείαν τῶν ἀξιοτίμων συναδέλφων μου, ὅσοι παντοιοτρόπως ὑπεβοήθησαν τὰς προσπαθείας μου. Καὶ κατὰ πρῶτον μὲν χάριτας ἀπονέμω τῷ διαπρεπεῖ ὀφθαλμολόγῳ Ταχιντζῆ, ὅστις ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Ὑπηρεσίας πλείστας ὅσας ὀφθαλμίας τῶν ὀφρανῶν ἐθεράπευσεν. Εἰς αὐτὸν ὀφείλουσι πλεῖστα παιδία τὴν διασωθεῖσαν ὅρασίν των, εἰς αὐτὸν ὀφείλει καὶ ἡ κοινωνία μας ὅτι δὲν εἶναι ὑποχρεωμένη νὰ διατρέφῃ ἀριθμόν τινὰ τυφλῶν, ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν, δι' οὓς ἡ Κωνσταντινούπολις στερεῖται καταλλήλου Ἀσύλου, οὐδὲ εἶναι ἀκόμη εἰς θέσιν ν' ἀφκτήσῃ τυφλοκομεῖόν τι ἀνάλογον τῶν ἐν Εὐρώπῃ καὶ Ἀμερικῇ λειτουργούντων, ὅπερ θὰ παρεῖχεν εἰς αὐτοὺς τὰ μέσα πρὸς ἐκμάθησιν βιοποριστικοῦ τινὸς ἐπαγγέλματος.

Ἐπίσης καὶ δημοσίᾳ εὐχαριστίαι ὀφείλονται πρὸς τοὺς ἀξιοτίμους ἰατροὺς: Ι. Σιώτην, Μ. Ψαλίδαν χειρουργον, Ἰσαακίδην, Ρίτζεν, Ζεμπούλην, Σ. Ναρλῆν καὶ ἀείμνηστον Μ. Κρίσπην, ἰδίᾳ δὲ πρὸς τὸν κ. Ι. Κωνσταντινίδην, ὅστις κατὰ τὰς ἀπουσίας μου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως προθύμως ἀναδέχεται νὰ μὲ ἀντικαταστήσῃ, καὶ ἀτρύτους μόχθους ἄχρι τῆς ὥρας κατέβαλε καὶ χρόνον πολύτιμον, χάριν τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἐθυσίασε.

Τοιαύτη ἡ ἱστορία τῆς περισυλλογῆς καὶ περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων

ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἀνέλαβον τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπίβλεψιν, τοιαύτη καὶ ἡ ἀνέκαθεν ὑπὲρ αὐτῶν λαμβανομένη πρόνοια, κατὰ τὰς πληροφορίας ὅσας ἀναφορικῶς πρὸς τὸ θέμα τοῦτο ἠδυνήθην νὰ συλλέξω. Τοιαύτη ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ ἀρετηρία τῆς ἱδρύσεως τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐλθέτων, ἥτις πρὸ δεκατετραετίας ἤδη λειτουργεῖ, καὶ εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς ὁποίας προέβην, οὐχὶ βεβαίως ἵνα θέσω ὡς πρότυπον τὴν ἀτομικήν μου ὁρᾶσιν, οὐδὲ ἵνα καθοδηγήσω τὴν ἐνέργειαν ἑνὸς ἑκάστου, τὴν ὁποίαν πᾶς τις ὀφείλει νὰ γνωρίζῃ ὅτι ὑπὲρ τῆς ἑαυτοῦ πατρίδος, καθ' ἕνα ἢ καθ' ἄλλον τρόπον δέον νὰ χρησιμοποιῇ, ἀλλά, ὅπως σχηματίσῃ τις ἰδέαν περὶ τῆς κοινωφελοῦς σημασίας, ἣν δύνανται νὰ ἔχουν αἱ προσπάθειαι ἑνὸς ἰδιώτου, ἐξασκούμεναι εἰς τὸν κύκλον τῆς ἐνεργείας του, ἰδίᾳ δὲ ὅταν οὗτος τυγχάνῃ ἰατρός, ὅστις ὡς ἐκ τῆς ἰδιότητός του εἶναι εἰς θέσιν νὰ βλέπῃ καθημερινῶς τὰ τρωτὰ μέρη τῆς κοινωνίας, καὶ τὰς πληγὰς αὐτῆς, καὶ νὰ προτείνῃ τὰ κατάλληλα πρὸς θεραπείαν μέσα.

Ἐκτὸς δὲ τούτων ἠθέλησα νὰ στιγματίσω τὴν κακὴν πολιτείαν ἐνίων ὀψιπλούτων, οἵτινες κακῶς ἐννοοῦντες τὴν θέσιν των ἐν τῇ κοινωνίᾳ βλάπτουσιν αὐτὴν καιρίως, ἐνῷ ἀπ' ἐναντίας ἠδύναντο ν' ἀναδειχθῶσι στηρίγματα αὐτῆς.

Οὐδόλως δ' ἐξ ἄλλου φιλοδοξῶν νὰ δώσω μάθημα εἰς οὐδένα, προσεπάθησα νὰ περιγράψω τὴν δυσαρεστον κατάστασιν τῶν ἐν Ἑλλάδι ὀρφανοτροφείων, ὅπου δυστυχῶς τόση θνησιμότης ὑπάρχει, ὥστε βεβαίως παρεμποδίζεται ἡ αὔξησις τοῦ πληθυσμοῦ καὶ νὰ ὑποδείξω ὅτι δυνάμεθα ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας ὁρμώμενοι νὰ ἐπιτύχωμεν ὥστε τὸ ἔθνος ἡμέραν τινὰ νὰ εὑρεθῇ εἰς τὴν ὑψηλὴν θέσιν, ἥτις τῷ ἁρμόζει, καὶ ἀφ' ἧς δυσχερεῖς περιστάσεις ἠνάγκασαν αὐτὸ νὰ κατέλθῃ.

Διὸ καὶ ἐν τέλει εὔχομαι ἵνα ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ὑπὸ τῶν ὁμοεθνῶν μου, ὅτι αἱ τύχαι τῆς προσφιλοῦς ἡμῶν πατρίδος εἰς τὰς χεῖρας ἑνὸς ἑκάστου ἐξ ἡμῶν τῶν ἀτόμων ἔγκεινται, καὶ ὅτι πᾶς τις δύναται νὰ ὠφελήσῃ αὐτὴν χρησιμοποιῶν τὰς δυνάμεις του, ὅσον καὶ ἂν ὑποτεθῶσιν αὗται ἀσθενεῖς καὶ ἀσήμαντοι, διὰ τὸ κοινὸν καλόν, ἐπιδιδόμενος εἰς ὃ κέκληται.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἰούνιος 1903.

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ

Συνεχίζων τὴν ἱστορίαν τῆς τῶν Ἐκθέτων Παίδων περισυλλογῆς καὶ περιθάλψεως ἐν Κωνσταντινουπόλει προσθέτω καὶ τὰς συμπληρωματικὰς ταύτας γραμμὰς ἀναφερομένας εἰς ὅλως πρόσφατα γεγονότα, ἅτινα μοὶ παρέσχον ἀφορμὴν ἐνεργείας καὶ τῶν ὁποίων τὴν αἰσίαν ἔκβασιν διὰ παντὸς μέσου ἐπεδίωξα. Διότι ἔχων πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι ὁ ἑλληνισμὸς δὲν ἔδρασεν εἰμὴ χάρις εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, ὡς ἐκ τούτου καθῆκον πρώτιστον παντὸς πολίτου θεωρῶ νὰ συνεισφέρῃ γενναίως ἐκ τοῦ πλούτου τῆς ἐργασίας του διὰ τὸ κοινὸν καλόν, καθόσον μάλιστα τὰ γεγονότα ταῦτα συχνότατα ἀπέδειξαν, ὅτι πολλοὶ τῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἑλλ. κυβερνήσεως, καὶ ἐν γένει τῶν ἀνθρώπων εἰς οὓς τὸ ἔθνος ἐμπιστεύεται τὰς τύχας του, καθὸ οὐχὶ πάντοτε ἐκλεγομένων τῶν καταλληλοτέρων διὰ τὰς οἰκείας θέσεις, ὀλίγην ἵνα μὴ εἰπω οὐδεμίαν συναίσθησιν τῶν καθηκόντων των καὶ τῆς ἱερότητος τῆς ἀποστολῆς των ἔχουν.

Ἑπόμενος τῇ ἰδέᾳ ταύτῃ καὶ πεπεισμένος περὶ τοῦ ἐπιβαλλομένου εἰς ἕνα ἕκαστον ἡμῶν καθήκοντος, οὐδεμίαν παρέλειψα εὐκαιρίαν ἵνα προσφέρω τὰς ὑπηρεσίας μου εἰς τὸ ἔθνος, μολονοτι οὐδόλως ἀγνοῶ, ὅτι συχνάκις μὲ ὅλας τὰς προσπαθείας, τοὺς κόπους καὶ τὴν ἐργασίαν μας, ἡ μοῖρα ματαιόνει τοὺς συνδυασμούς μας, καὶ ἐκεῖνο ὅπερ ἡμεῖς διὰ μόχθων καὶ στερήσεων κατωρθώσαμεν, ἀντὶ νὰ χρησιμεύσῃ πρὸς ὄφελος τοῦ ἔθνους μας, ὅπως τὸ εἴχαμεν ὀνειροπολήσει, δὲν χρησιμεύει εἰμὴ ὡς ὅπλον ἐναντίον ἡμῶν αὐτῶν, ὡς βαθμὶς διὰ νὰ ὑψωθοῦν οἱ παντοιοτρόπως ἐργαζόμενοι πρὸς ὄλεθρόν μας.

Ἐλάχιστον παράδειγμα ἔστω ἡ ἀπαλλοτρίωσις ὅλων τῶν περιουσιῶν τῶν παροικούντων εἰς τὰς κοινωνίας τῆς Εὐρώπης, ἡ ἀπαλλοτρίωσις τῶν μοναστηριακῶν κτημάτων Βουλγαρίας, τῶν ἁγιοταφιτικῶν Ρουμανίας, κ.λ. κ.λ.

Βλέπων λοιπόν, ὅτι ὅσον ἀφορᾷ τὸ ζήτημα τῶν ἐκθέτων, παρὰ τὰς δεκατετραετεῖς ὑπὲρ αὐτῶν ἐνεργείας μου, μόνον οἱ ἀποτελοῦντες τὴν τάξιν τοῦ λαοῦ ἠννόησαν καὶ ἀντελήφθησαν τὸ ζήτημα, παρ' ὧν ἄλλως τε, δύναμαι νὰ εἰπω, ὅτι ἐγένοντο καὶ αἱ περισσότεραι προσφοραὶ χρημάτων, καὶ βλέπων ἀφ' ἑτέρου ὅτι οἱ θεωρούμενοι ὡς ἐκ τῆς διανοητικῆς αὐτῶν ἀναπτύξεως, ὡς δυνάμενοι ν' ἀντιληφθοῦν τὰς ἐθνικὰς ἡμῶν ἀνάγκας, ἀδιαφο-

ροῦσι συχνάκις πρὸς αὐτάς. προσεπάθησα ν' ἀρυπνίσω παρ' αὐταῖς τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὰ δυστυχῆ αὐτὰ πλάσματα.

Διότι συχνάκις βλέπομεν, ὅτι οἱ τὰ πρῶτα φέροντες, καὶ ὡς ἐκ τῆς οἰκονομικῆς αὐτῶν ἀνεξαρτησίας δυνάμενοι νὰ συντρέξουν τοὺς πάσχοντας, ἀλγοῦσι ναὶ μὲν ἐπὶ τῇ θέᾳ τῆς δυστυχίας, ὡς ἄνθρωποι, καὶ συντρέχουσι τοὺς ἐνδεεῖς, ἀλλὰ κατὰ περίεργον προτίμησιν, συντρέχουσι συχνάκις τοὺς ἀνήκοντας εἰς ἄλλα ἔθνη καὶ ἤδη ὑπὸ τῶν κυβερνήσεών των παντοιοτρόπως ὑποστηριζομένους, συντρέχουσι καὶ τοὺς ἀπὸ τῶν πατρίδων των ἀποπεμπομένους ξένους, τοὺς φυγοποίνους καὶ φυγοδίκους, καλογήρους τῆς προπαγάνδας, οἵτινες ἔχουσι τὸ φυσικὸν δῶρον, μὲ ὅλα αὐτά, καὶ μολονότι ἀπρακαλύπτως μᾶς δεικνύουν τὸ μῖσός των, νὰ προκαλῶσι τὸν θαυμασμόν καὶ τὴν συμπάθειάν μας.

Οὕτω ἐνῷ εἰς αὐτοὺς οἱ ἡμέτεροι ἀφειδῶς χρήματα προσφέρουσι χάριν τῶν φιλανθρωπικῶν (ἰδὲ προσηλυτιστικῶν) αὐτῶν σκοπῶν, εἰς τὰ ἔκθετα τῆς κοινότητος, εἰς τὰ ὀρφανὰ τῆς Παναγίας, εἰς τοὺς ἀποκλήρους τούτους μικροὺς Ἕλληνας, μετὰ τῆς μεγαλειτέρας φειδοῦς ἀποφασίζουν ἐπὶ τέλους νὰ δώσουν τὰ λείψανα τῶν γενναίων αὐτῶν δωρεῶν, προφασιζόμενοι, ὅτι καθὸ δὲν ἐπεκαλέσθην τὴν συναντίληψιν καὶ ἀρωγήν των, ἀγνοοῦν τὰς ἐθνικὰς ταύτας ἀνάγκας.

Διὰ τοῦτο βλέπομεν πολλὰ ξενικὰ δῆθεν φιλανθρωπικὰ ἱδρύματα, τῶν ὁποίων κύριος σκοπὸς ὡς ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς μελέτης ταύτης ἐξέθεσα εἶναι νὰ ξυλεύωνται ἐκ τῆς θεωρουμένης πεπτωκυίας δρυός, ἐγκαθιδρύομενα εἰς μέγαρα πολυτελῆ, ἐνῷ τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν ἐκθέτων, ἐκ τῶν σπλάγχνων τοῦ ἔθνους μας δημιουργηθέν, καὶ παρὰ τὰς δεκατετραετεῖς διηνεκεῖς καὶ κοπιώδεις προσπαθείας μου μόλις κατώρθωσε μέχρι τῆς σήμερον νὰ σχηματίσῃ κεφάλαιον 10000 φρ. περίπου.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο ἀδύνατον νὰ μὴ ἀπογοητεύσῃ τοὺς θέλοντας παντὶ σθένει νὰ ἐργασθῶσι πρὸς τὸ κοινὸν καλόν.

Παρεκτὸς τούτου ὅμως κίνδυνοι σοβαρώτεροι περιεκύκλωσαν τὸ ἔργον τῆς περιθάλψεως τῶν Ἐκθέτων, κίνδυνοι προερχόμενοι οὐχὶ πλέον ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν ὁμογενῶν μὴ κατανοήσεως τῆς ἀνάγκης τοῦ νὰ θεραπεύσωμεν τὴν κοινωνικὴν ταύτην πληγήν, ἀλλ' ἐξ ἄλλου σπουδαιοτέρου κινδύνου.

Δὲν θὰ χρονοτριβήσω νὰ ἐκθέσω τὰ διάφορα γεγονότα τὰ ὁποῖα ἀποδεικνύουν καταφανέστατα τὸν περὶ οὗ ὁ λόγος κίνδυνον. Δὲν δύναμαι ὅμως ν' ἀποσιωπήσω ἀφοῦ ἀνέφερα τὴν συμπεριφορὰν τῶν δῆθεν ἀριστοκρατῶν

καὶ τῶν ὑψιπλούτων καὶ τὴν συμπεριφορὰν ἐνίων τῶν προξενικῶν ὑπαλλήλων (ὀλιγίστων εὐτυχῶς) εἰς συμβάντα τινὰ τὰ ὁποῖα συνετάραξαν τὴν πορείαν τῆς ἐν λόγῳ Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων. Ἡ συμπεριφορὰ αὐτὴ ἥτις μαρτυρεῖ ἀναλγησίαν παράγει ἀσυναισθήτως τὴν πεποίθησιν ὅτι τὰ στοιχεῖα τῆς ἐθνικῆς ἀγωγῆς λείπουν εἰς τοὺς ὡς ἄνω μνημονευθέντας ὑπαλλήλους ὅπερ ἔχει φέρει δυσάρεστα ἀποτελέσματα ὄχι μόνον ἐπὶ τοῦ φρονήματος καὶ τοῦ ἠθικοῦ τῶν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ἑλλήνων, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὑλικῶν συμφερόντων αὐτῶν. Συνεπείᾳ πάντων τούτων ἀπετάθην πρὸς ὑμᾶς πολιτευόμενον καὶ βουλευτὴν καὶ ἐξέθεσα εἰς αὐτὸν διὰ μακρᾶς ἐπιστολῆς τὰς παρατηρήσεις ταύτας. (ἴδε Παράρτημα).

Ἐν τῷ παραρτήματι δημοσιεύω τὴν ἐπιστολὴν ταύτην, ἀφ' ἑνὸς μὲν ἵνα δείξω εἰς ἕκαστον Ἕλληνα ὅτι κατὰ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει διαμονήν μου δὲν ἀρήκα νὰ παρέλθῃ εὐκαιρία, χωρὶς κατὰ τὸ ἐνὸν νὰ ὠφελήσω τὸ ἔθνος μου, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἵνα εὐχηθῶ ὅπως πάντες ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας δίδωμεν τὴν πρὸς τὰ πρόσω ὥθησιν, διότι ἐὰν ἡ πρόοδος τῆς Ἑλλάδος ἀνεμένετο ἀπὸ τὰ κέντρα, ἀπὸ τὰς κυβερνήσεις, καὶ ἀπὸ τοὺς τὰ πρῶτα φέροντας, εἴτε ἐν Ἑλλάδι, εἴτε ἐν Τουρκίᾳ, ἀναμφιβόλως ὁ ἑλληνισμὸς καθὰ τὰ γεγονότα αὐτὰ μαρτυροῦν τὴν σήμερον, ἀντὶ νὰ προοδεύῃ θὰ καρκινοβατῇ, καὶ θὰ καθίσταται ὡς ἐκ τῆς ἀδυναμίας του καὶ τῆς ἐλλείψεως μεταξὺ τῶν διαφόρων αὐτοῦ μελῶν τῆς ἀναγκαίας συμπνοίας καὶ συνεννοήσεως ἔρμαιον τῶν παντοίων αὐτοῦ ἐχθρῶν.

Ἐλπίζω δὲ ὅτι τὸ παρὸν ἔργον ἀναγινωσκόμενον θὰ χρησιμεύσῃ ὡς σπόρος μέλλων νὰ ριζοβολήσῃ καὶ ν' ἀποδώσῃ καρπὸν ὠφέλιμον, ἐλπίζω πρὸς τούτοις ὅτι πλησιάζει ὁσονοῦπω ἡ ἐποχή, καθ' ἣν αἱ κυβερνήσεις τοῦ τόπου μας καθιστώμεναι ὄντως πατρικαὶ θὰ ἔχουν κυριωτάτην των μέριμναν τὴν εὐημερίαν σύμπαντος τοῦ λαοῦ, καὶ οὕτω ἡ κατάστασις τοῦ ἔθνους μας οὐσιωδῶς θὰ βελτιωθῇ.

Ἑπομένως **«Θαρσεῖν χρὴ τάχ' ἄριστον ἔσσετ' ἄμεινον»**.

Ἐν Κωνσταντινουπόλει, τῇ 25 Ἰουνίου 1903.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Ἀριθ. 1.

Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κεντρικὴν Ἐφορίαν
τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Σταυροδρομίου.

Λαμβάνοντες ἀφορμὴν ἐκ τινων ἄρθρων τοῦ διέποντος τὰ τῆς ἡμετέρας Κοινότητος κανονισμοῦ, ἀναφερομένων εἰς τὰ ἔκθετα τῆς κοινότητος, ἄρθρων, τὰ ὁποῖα καὶ εἰς τὸν νεωστὶ ἀναθεωρηθέντα Κανονισμὸν ἐπανευρίσκομεν, θὰ πειραθῶμεν νὰ ὑποδείξωμεν εἰς τὴν Κοινότητα τὴν ἀνάγκην τῆς τροποποιήσεως αὐτῶν, ὅσον ἔνεστι σαφῶς αἰτιολογημένην.

Ἀρίνοντες πρὸς τὸ παρὸν κατὰ μέρος τὸ 147ον ἄρθρον, τὸ ὁποῖον θὰ διαπραγματευθῶμεν ἐν ἐκτάσει κατωτέρω, ἂς ἐξετάσωμεν τὰ ἄρθρα 152 καὶ 153 τὰ εἰς τὸν νέον ἐν σχεδίῳ Κανονισμὸν ὑπ' ἀρ. 143 καὶ 144 μεταρρυθέντα, ἅτινα εἶναι ὅλως ἀσύμφωνα μὲ τὴν διαρρύθμισιν τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων.

Ἡ πληρωμὴ τῶν μισθοδοσιῶν τῶν τροφῶν γίνεται ὡς γνωστόν, οὐχὶ ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῶν Κυριῶν ὡς ἀναφέρει τὸ 143 ἄρθρον, ἀλλὰ ὑπὸ τοῦ γραφείου τῆς Ἐκκλησίας, ἐκδιδομένων ἐπὶ τούτῳ ἐντύπων διπλοτύπων ἀποδείξεων διὰ δὲ τὰς περὶ τὴν ἐνδυμασίαν καὶ ὑπόδησιν δαπάνας, δι' ἃς ἡ Ἐκκλησία χορηγεῖ τὸ ἀναγκαιοῦν ποσόν, τὸ Σωματεῖον τῶν Δεσποινίδων ὑποβάλλει δὶς τοῦ ἔτους εἰς τὴν Ἐφορίαν τοὺς λογαριασμοὺς καὶ τὴν λογοδοσίαν αὐτοῦ, ὥστε αἱ ἀναφερόμεναι ἐν τῷ ρηθέντι ἄρθρῳ λεπτομέρειαι, εἶναι ὅλως ἀσύμφωνοι μὲ τὰ γινόμενα.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ διακριτικὸν σημεῖον, τὸ ἐσφραγισμένον τῇ σφραγῖδι τῆς Κοινότητος, τὸ ὁποῖον ἕκαστον τῶν παιδίων λέγεται ὅτι θὰ φέρῃ, τοῦτο πρὸ πολλοῦ κατηργήθη, διότι ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἵδρυσα τὴν εἰδικὴν τῶν Ἐκθέτων Ὑπηρεσίαν, ἔκρινα ὅλως ἄτοπον, διὰ λόγους ἠθικοὺς νὰ φέρωσι τὰ παιδία ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἀνατρέφονται ἐν οἰκογενείαις σημεῖόν τι διακρῖνον αὐτὰ ἀπὸ τὰ λοιπὰ τῶν τροφῶν τέκνα, τοὺς θετοὺς αὐτῶν ἀδελφούς.

Ἐλθωμεν τώρα εἰς τὸ 147ον ἄρθρον ὅπερ ὑπ' ἀρ. 139 μετεφέρθη εἰς τὸν Νέον Κανονισμόν, καὶ τὸ ὁποῖον ρητῶς λέγει:

« Ἐγκαταλελειμμένα βρέφη παραλαμβάνει ἡ Ἐφορία μόνον ἐκεῖνα ἃ

« ἀγνώστων ὄντα γονέων, χεῖρες ἀφανεῖς λάθρα ῥίπτουσιν ἐν τοῖς ναοῖς τῆς
« ἐνορίας, ἢ ἐν τοῖς περιβόλοις αὐτῶν. »

Ἀνεπίδεκτον συζητήσεως τυγχάνει, ὅτι ἡ Κοινότης αὕτη, ἥτις ἀνέκαθεν διεκρίθη διὰ τὰ φιλογενῆ αὐτῆς αἰσθήματα, καὶ τὰς παντὸς ἐπαίνου ἀνωτέρας εὐγενεῖς αὐτῆς προσπαθείας, καὶ ἥτις δύναται ἐν παντὶ καιρῷ νὰ χρησιμεύσῃ ὡς ὑπόδειγμα δι' ὅσα καλὰ καὶ κοινωφελῆ ἔργα ἐδημιούργησεν ἐκ μικρῶν, διὰ μερίμνων καὶ κόπων καὶ θυσιῶν ὑλικῶν φιλοστόργως καλλιεργήσασα καὶ ἀναδείξασα αὐτά, καὶ τὴν ῥοπὴν ταύτην θὰ ἐννοήσῃ τὴν σημασίαν ἣν κέκτηται ἡ πρότασις ἡμῶν αὕτη, καὶ θὰ παραδεχθῇ αὐτὴν μὴ θέλουσα νὰ παρεκκλίνῃ τοῦ προοδευτικοῦ προγράμματος ὅπερ ἀνέκαθεν ἠσπάσθη.

Ὅθεν, περιττὸν ἴσως νὰ ἐπιμείνωμεν διϊσχυριζόμενοι ὅτι πολλῷ μεγαλειτέραν τιμὴν προσκτήσηται ἡ Ἡμετέρα Κοινότης, καὶ πολὺ εὐστοχώτερον διὰ τὸ κοινὸν θὰ ἐργασθῇ καλόν, ἐὰν ἀντὶ τῶν στενῶν ὁρίων εἰς τὰ ὁποῖα περικλείει δῆθεν, πλὴν τῇ ἀληθείᾳ μόνον κατὰ γράμμα τὴν σήμερον τὴν εἰς τὰ ἐγκαταλελειμμένα ὀρφανὰ παρεχομένην περίθαλψιν τὴν ὁποίαν ῥητῶς λέγει, ὅτι μόνον εἰς ὅσα **λάθρα χεῖρες ἀφανεῖς** ἤθελον ἐγκαταλείψει θὰ παρέχῃ ἐξέτεινεν αὐτὴν εἰς ὁρίζοντα εὐρύτερον, ἀναλαμβάνουσα ὑπὸ τὴν προστασίαν της ὅσα βρέφη εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς τοὺς ἰδίους αὐτῶν γονεῖς νὰ ἐκθρέψωσιν, ἀφοῦ ἐννοεῖται δεόντως ἀποδειχθῇ, ὅτι ἡ θέσις των εἶναι δεινή.

Πιθανὸν τινές, ἀγνοοῦντες τὰ διατρέχοντα νὰ καταφερθῶσι κατὰ τῆς προτάσεως ταύτης, αἰτιώμενοι τὴν τόσον ἐπαισθητὴν ἀνεπάρκειαν πόρων, προβάλλοντες ὅτι τὸ ζήτημα τῶν Ἐκθέτων ἤδη εἶναι ὑπαίτιον τόσων δαπανῶν διὰ τὴν Κοινότητα, αἵτινες, ἐν ᾗ περιπτώσει ἐδέδοτο ν' αὐξήσουν, θὰ ἀπέβαινον ὄχι πλέον δυσβάστακτοι, ἀλλὰ ἀφόρητοι διὰ τὴν Ἐκκλησίαν.

Σπεύδομεν νὰ καθησυχάσωμεν αὐτούς. Δὲν πρόκειται περὶ νεωτερισμοῦ τινός, τὸν ὁποῖον τώρα θέλομεν νὰ εἰσαγάγωμεν.

Οἱ ἐνδιαφερόμενοι εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸ ζήτημα τῶν Ἐκθέτων, δύνανται νὰ παρατηρήσουν εἰς τὰ Μητρῶα τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι πρὸ πολλοῦ, καὶ πρὶν ἔτι ἱδρυθῇ καὶ διοργανωθῇ ἡ τὴν σήμερον λειτουργοῦσα Ὑπηρεσία, ὑπῆρχον περιπτώσεις, καθ' ἃς τὰ μεταξὺ τῶν Ἐκθέτων διατρεφόμενα, ἦσαν τέκνα νόμιμα καὶ δὴ γονέων γνωστῶν, οἵτινες εὑρίσκοντο εἰς μίαν ἀπὸ τὰς δυσχερεῖς ἐκείνας τῆς ζωῆς περιστάσεις, ὁπότε ἐὰν οἱ ὁμοιοι αὐτῶν δὲν συντρέξουν καὶ ὑποστηρίξουν παντοιοτρόπως αὐτούς, δὲν θὰ ἦναι ἄξιοι νὰ φέρωσι τὸ ὄνομα τοῦ ἀνθρώπου.

Εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρωμεν ὡς παράδειγμα τὰ ὑπὸ τῆς Κοινότητος διατρεφόμενα παιδία, τὰ ὁποῖα ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων συγκαταλέγει μεταξὺ τῶν τροφίμων της, τὰ ἐν τῷ Μητρώῳ τῆς Ἐκκλησίας ἐγγεγραμμένα ὑπὸ τοὺς ἀριθμούς: 326, 353, 453, 488, 520, 521, 522 καὶ 526, ἅπαντα ταῦτα τῶν ὁποίων ἕκαστον ἔχει τὴν ὁλιβερὰν αὐτοῦ ἱστορίαν, καὶ τὰ ὁποῖα τρανῶς μαρτυροῦσιν, ὅτι ὅσον ἀδιάλλακτον καὶ ἐὰν ἦναι τὸ πνεῦμα τοῦ Κανονισμοῦ, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ καμφθῇ ὁ θέλων νὰ ἐφαρμόσῃ αὐτό, ὅταν εὑρεθῇ ἀντιμέτωπος μὲ τὴν οἰκτρὰν πραγματικότητα, καὶ νὰ μὴ κλείσῃ τὸ οὖς εἰς τὰς κελεύσεις τῶν Κανονισμῶν, ἀκούων μόνον τὴν φωνὴν τῆς καρδίας.

Αἱ τοιαῦται περιπτώσεις παρουσιάζονται καθημερινῶς, οὐδὲ εἶναι δυνατὸν ν' ἀποφύγωμεν αὐτάς, ἐνόσῳ ὑπάρχουσιν ἄνθρωποι ζῶντες καὶ ὑποφέροντες.

Ὅθεν, ἀφοῦ τὸ τοιοῦτον γίνεται καὶ δὲ ἐν γνώσει τῆς σεβαστῆς Κεντρικῆς Ἐφορίας, ἥτις ἡ ἰδία θὰ ὁμολογήσῃ ὅτι πολλάκις εἶναι ἀναπόφευκτον, διατὶ νὰ μὴ γίνηται ἀναφανδόν, ὡς ἔργον, τὸ ὁποῖον μεγίστην εἰς τὴν Κοινότητα ἡμῶν τιμὴν περιποιεῖ, καὶ τὴν ἀπώλειαν τόσων ὑπάρξεων διὰ τὸ ἔθνος ἐμποδίζει, ἀλλὰ διὰ μυρίων μέσων πλαγίων καὶ πολλάκις ὑπούλων, ν' ἀναγκάζωνται οἱ γονεῖς οἵτινες ὑποχρεοῦνται ν' ἀναθέσωσι τὸ τέκνον των εἰς τὴν κοινότητα καὶ μανθάνουσιν ὅτι μόνον τῶν ἀγνώστων τὰ τέκνα γίνονται δεκτά, νὰ προστρέχουν εἰς τὴν ἀπάτην, κρυπτόμενοι ὡς ἀληθεῖς κακοῦργοι, δολιευόμενοι, ὑποκρινόμενοι, ψευδόμενοι, ἐνῷ ἤδη καταπτύχονται ὑπὸ τόσων ἄλλων παλαιπωριῶν, καὶ ἐνῷ ἡμεῖς θὰ ἠδυνάμεθα νὰ τείνωμεν ἀδελφικὴν χεῖρα βοηθείας πρὸς αὐτοὺς εὑρισκομένους ἐν ἐσχάτῃ ἀπογνώσει.

Διατί, ἐρωτῶμεν, ἡ εὐεργεσία αὕτη νὰ γίνηται λάθρα, ἐνῷ γινομένη ἀναφανδόν, ὄχι μόνον τὴν ἐπιδοκιμασίαν καὶ τὸν ἔπαινον τῶν εὖ φρονούντων θὰ προκαλέσῃ, ἀλλὰ καὶ τὰς δωρεὰς τῶν ὁμογενῶν πολὺ εὐκολώτερον θὰ ἐλκύσῃ θὰ ἀντέλεγον, οἱ ἀγαπῶντες τὴν ἀντιλογίαν, ὅτι ἐὰν ἡ κοινότης παρεδέχετο κατ' ἀρχήν, ὅλα τὰ παιδία τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ διατηρήσωσιν αὐτά, τοιαύτη ἤθελεν εἶσθαι ἡ συρροὴ τῶν ἐπιθυμούντων ν' ἀπαλλαχθῶσι τῶν ἑαυτῶν τέκνων, εἰς βάρος τῆς κοινότητος, ὥστε ὄχι μόνον θὰ ἦτο ἀπολύτως ἀδύνατον εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ ἐξαρκέσῃ εἰς τὰς δαπάνας αὐτάς, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐνεθαρρύνετο ἡ ἀκηδία καὶ ἀκηδία γονέων τινῶν ὅπερ ἀναμφιβόλως ἀτοπώτατον.

Βεβαίως οὐδὲν τὸ παράδοξον νὰ συνέβαινον τοιαῦτα ἄτοπα καὶ πλεῖστα ἄλλα ἀκόμη, ἐὰν ἡ παραδοχὴ τῶν παιδίων ἐγένετο τυφλῶς καὶ ἀνεξελέγ-

κτως, ἀλλά, καὶ εἶναι περιττὸν νὰ τὸ διαβεβαιώσωμεν, αἱ αἰτήσεις τῶν γονέων θὰ εἰσακούωνται μόνον κατόπιν λεπτομεροῦς ἐρεύνης, καὶ ὅταν τὸ ἐνδιαφερόμενον πρόσωπον παρουσιάσῃ πιστοποιητικὸν ἐπικεκυρωμένον ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων τῆς ἐκκλησίας τῆς ἐνορίας του, καὶ μαρτυροῦν τὴν παντελῆ αὐτοῦ ἀνικανότητα διὰ νὰ ἀναθρέψῃ τὸ παιδίον.

Ὑπάρχουν π. χ. ὡρισμέναι τινὲς περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ ἀτυχὲς βρέφος ἀνάγκη νὰ περιέλθῃ εἰς χεῖρας τῆς Κοινότητος, ἐὰν δὲν θέλωμεν νὰ παραληρθῇ ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν· ὅταν λόγου χάριν, θανόντων καὶ τῶν δύο αὐτοῦ γονέων, δὲν ὑπάρχει συγγενής τις, δυνάμενος νὰ τὸ ἀναλάβῃ, ἢ ὅταν ἡ μήτηρ ἀποθνήσκῃ, ἀφίνουσα τὸ τέκνον ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ καὶ ὁ πατὴρ ἄεργος ἢ ἀσθενῶν καὶ ἐν ἐσχάτῃ ἐνδείᾳ εὑρισκόμενος, δὲν δύναται νὰ διατηρήσῃ αὐτό, ἢ ὅταν δι' ἕνα ἢ δι' ἄλλον λόγον τοῦ πατρὸς κρατουμένου εἰς τὰς φυλακὰς τὰ τέκνα λιμώττουν, καὶ ἡ μήτηρ παρεκτὸς τούτου ἀσθενεῖ.

Πόσαι καὶ πόσαι τοιαῦται περιπτώσεις, καθ' ἃς μᾶς ἐπιβάλλεται νὰ παρασχωμεν ἀνακούρισιν εἰς τοὺς δυστυχεῖς γονεῖς, ἀνακούρισιν ἥτις πολλάκις εἶναι προσωρινή, ἕως οὗ ἀνακτήσωσι καὶ πάλιν τὴν ὑγείαν των ἢ ἐξεύρουν πόρον ζωῆς.

Ἐπειδὴ δὲ καὶ τὴν σήμερον ἀναλόγων περιστάσεων δοθεισῶν καὶ πιστοποιηθέντος ὅτι οἱ γονεῖς δὲν δύνανται νὰ θρέψωσιν αὐτὰ εὑρισκόμενα ἐν μικρᾷ ἡλικίᾳ, γίνονται ταῦτα δεκτά, δὲν ὑπάρχει πιθανότης ὅτι θὰ αὐξήσῃ ἐπαισθητῶς ὁ ἀριθμὸς τῶν διατρεφομένων, ἀφοῦ καὶ νῦν, ὡς εἶπον, ἡ ἀνάγκη αὕτη τῆς κοινότητος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον θεραπεύεται, διὰ τῆς παραδοχῆς παιδίων καὶ ἐγγραφῆς αὐτῶν. καταχρηστικῶς μεταξὺ τῶν ἐκθέτων, τῇ συναινέσει καὶ συστάσει πολλάκις αὐτῆς τῆς σεβαστῆς Ἐφορίας.

Ὥστε ἡ μόνη διαφορὰ θὰ ἦναι ὅτι ἀπὸ τοῦδε ἐὰν ἡ Κοινότης παραδεχθῇ αὐτό, θὰ νομιμοποιηθῇ ἡ παραδοχὴ τῶν παιδίων δυνάμει τοῦ Κανονισμοῦ καὶ οὕτω θ' ἀπαλλαχθῶσι τῆς ἀμηχανίας καὶ ἀμφιβολίας καὶ κόπων πολλάκις ματαίων οἱ δυστυχεῖς ἐκεῖνοι, οἵτινες μὴ γνωρίζοντες πρὸς ποῖον ν' ἀποταθῶσι, καθόσον οὐδεὶς ἔχει τὴν ἐντολὴν νὰ δέχηται τὰ παιδία, οὐδ' ἡ Ὑπηρεσία τῶν Ἐκθέτων, οὐδὲ τὰ γραφεῖα τῆς Ἐκκλησίας, οὐδὲ αὐτὴ ἡ Ἐφορία, προσπαθοῦσιν, ὁτὲ διὰ τοῦ Πατριαρχείου, ὁτὲ διὰ μεσολαβήσεως σημαινόντων προσώπων νὰ εἰσακουσθῶσιν, ἐὰν ὡς ἤδη εἴπομεν δὲν προστρέχουν εἰς τὸν δόλον.

Ἀπὸ οἰκονομικῆς δὲ ἀπόψεως, τὸ ζήτημα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς πτοήσῃ, διότι ἄχρι τῆς ὥρας τὸ δημόσιον ἀρκούντως ζωηρὸν ὑπὲρ τῶν μικρῶν ὀρφανῶν ἐνδιαφέρον ἐπεδείξατο, οὕτως ὥστε διὰ τῶν ἑκάστοτε δωρεῶν τῶν

φιλανθρώπων ἐσχηματίσθη μικρόν τι κεφάλαιον πρὸς αὔξησιν τοῦ ὁποίου καὶ τὸ Σωματεῖον τῶν Δεσποινίδων ἀόκνως μοχθεῖ, εἶναι δὲ πολὺ πιθανώτερον σὺν τῷ χρόνῳ νὰ ἐλκύσωμεν τὸ ἐνδιαφέρον τῶν δωρητῶν, ὅταν ἐδραιωθοῦν αἱ βάσεις τῆς εἰς ὅλα τὰ ὀρφανὰ παρεχομένης περιθάλψεως, καὶ ὅταν ἡμεῖς αὐτοὶ πεισθέντες περὶ τοῦ κοινωφελοῦς τοῦ ἔργου τούτου, ὁμοφωνοῦντες καὶ συνεργαζόμενοι, ἐπιβάλλωμεν σιωπὴν εἰς τοὺς κακοβούλως διαδίδοντας ὅτι διὰ τῆς Ὑπηρεσίας ταύτης, οὐδὲν καλὸν συνετελέσθη, ὅτι δαπανῶνται κατ' ἔτος τόσα ποσὰ ἀνωφελῶς, ὅτι οὐδεμία προέκυψεν ἐξ αὐτῆς ἄχρις ὥρας ὠφέλεια εἰς τὴν κοινωνίαν, καὶ οὕτω καθεξῆς.

Ἐν ᾗ δὲ περιπτώσει αἱ δαπάναι τῆς μερίδος τῶν Ἐκθέτων, ὀνομαζομένων ἀπὸ τοῦδε γενικῶς Ὀρφανῶν, ἤθελον ὑπερβῆ κατά τι τὰς προηγουμένας, τὸ τοιοῦτον δὲν πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς μέγα τι δυστύχημα, διότι ἐάν τις θελήσῃ νὰ ἐρευνήσῃ τὰ πρακτικὰ τῆς Ἐκκλησίας, θὰ ἴδῃ ὅτι ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἡ αὐτὴ δυσφορία διὰ τὸ ὑπέρογκον δᾶθεν τῶν δαπανῶν ἐπεκράτει, ἡ αὐτὴ ἀνησυχία διὰ τὸ ἄδηλον μέλλον. Καὶ ὅμως, ἐὰν ἡ φιλότιμος καὶ φιλανθρωπος αὐτη κοινότης δὲν ἐπέμενεν ὑποστηρίζουσα τὰ ἔκθετα καὶ ἐπείθετο εἰς τοὺς λόγους π. χ. τοῦ ἐκ τῶν ἐνοριτῶν, τοῦ προτείναντος κατὰ τὸ 1877, ὅτι: « ἐκ τῶν δαπανῶν ν' ἀφαιρεθῇ τὸ κονδύλιον 37,000 « γρ. τὸ ὡρισμένον ὑπὲρ τῶν ἐκθέτων, καὶ νὰ παύσῃ τοῦ λοιποῦ τὸ ταμεῖον « τοῦ ναοῦ ἀπὸ τοῦ νὰ ἐξοδεύῃ διὰ τὰ ἔκθετα, ἐνῷ περικυκλοῦται, ἀπὸ « τόσας ἄλλας κατεπειγούσας καὶ ἱερωτέρας ἀνάγκας » ἐάν, λέγομεν, ἡ κοινότης ἐδέχετο τὴν πρότασιν ταύτην καὶ δὲν ἀπέρριπτεν αὐτὴν παμψηφεί, πόσαι ὑπάρξεις ἤθελον ἀπολεσθῇ μέχρι τῆς σήμερον διὰ τὸ ἔθνος μας, καὶ πόσαι ἤθελον ὁλοτελῶς ἐκλείψει.

Ἰδοὺ λοιπὸν ὅτι ἡ περιγραφομένη δυσβάστακτος κατάστασις ἐβαστάχθη μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, ἄρα καὶ ἡ τὴν σήμερον θεωρουμένη ὡς δυσβάστακτος κατάστασις, θὰ βασταχθῇ ἀξιοπρεπῶς ἐπὶ τοῦ παρόντος ὡς καὶ εἰς τὸ μέλλον, καθόσον ὁ ἑλληνισμὸς οὐδέποτε ὑποχωρεῖ.

Ἐὰν δὲ ἡ κοινότης ἡμῶν ἀνέκαθεν εἶχε συστηματοποιημένην Ὑπηρεσίαν τῶν Ἐκθέτων, οἵα ἡ τὴν σήμερον λειτουργοῦσα, πόσα ἄτοπα καὶ δυσάρεστα δὲν θὰ ἐπρολαμβάνοντο, καὶ πόσα ὡς ἀσήμαντα καὶ ἀνάξια λόγου λογισθέντα ἀρχικῶς γεγονότα, δὲν θ' ἀπεφεύγοντο, τὰ ὁποῖα δίκην ἀπ' αἰώνων συσσωρευθέντων ἐν τῷ βυθῷ τῆς θαλάσσης ἐλαχίστων καὶ ἀφανῶν λιθοφύτων προβάλλουσι τὴν σήμερον αἰῶρης ὡς σκόπελοι στερεοὶ καὶ ἀδιασάλευτοι καθιστῶντες δυσχερῆ καὶ κινδυνώδη τὸν τοῦ σκάφους πλοῦν.

Ἐκτὸς δὲ τούτου, εἶναι ἀνάγκη ἄρα νὰ ὑπομνήσωμεν ὅτι ὅσον πλειότερα

μέλη ἀριθμεῖ κοινότης τις, τόσον πλουσιωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα εἶναι. ὅτι ὑπάρξεις γεννηθεῖσαι καὶ ἀνατραφεῖσαι ὑπὸ συνθήκας εὐνοϊκάς, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ φανῶσιν ὠφέλιμοι εἰς τὴν κοινωνίαν, καθὸ ἀντιπροσωπεύουσαι κεφάλαιον τοκοφόρον πρὸς ὄφελος τῆς κοινότητος, ἐνῷ ὅταν περιστέλλῃ τις τὸν ἀριθμὸν τῶν ὑπάρξεων διὰ λόγους οἰκονομικοὺς καὶ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ χρεοκρατικούς, ὑποβάλλει αὐτὴν ταύτην τὴν κοινότητα εἰς πτώχευσιν, καὶ ὅτι ἐπὶ τέλους εἶναι προτιμώτερον νὰ μεριμνᾷ τις περὶ ζωῆς, ἢ περὶ εὐζωίας τῶν ἀτόμων, ὡς μᾶς παρουσιάζει τὸ παράδειγμα ἡ Γαλλία, ἥτις παρακμάζει, ἀφ' ἧς ἐποχῆς, οἱ κάτοικοι αὐτῆς ἤρχισαν ν' ἀποφεύγουν τὴν πολυτεκνίαν, ἀποβλέποντες ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν οἰκονομολογικὴν τοῦ ζητήματος ἄποψιν καὶ μὴ θέλοντες τὸν καταμερισμὸν τῶν περιουσιῶν, ἵνα μὴ τὰ τέκνα των ἔχωσιν ὀλιγωτέραν περιουσίαν ἢ αὐτοὶ οὗτοι.

Πιστοὶ λοιπὸν καὶ ἡμεῖς εἰς τὰς παραδόσεις τοῦ ἔθνους μας καὶ οὐδόλως νεωτεριζοντες, εὐχόμεθα ὅπως ἐννοήσῃ, ἐγκρίνῃ καὶ παραδεχθῇ ἡ Ἐκκλησία, ἡ ψυχὴ τῆς Κοινότητος, τὴν ἀρχὴν ὅτι πάντα τὰ ἐγκαταλιμπανόμενα βρέφη ἔχουν ἴσα δικαιώματα εἰς τὴν στοργὴν καὶ εὐσπλαγχνίαν της, καὶ θεωρῇ ὡς καύχημα αὐτῆς, ὅτι κατορθώνει τὴν σήμερον νὰ ἐκτείνῃ τὴν προστατευτικὴν αὐτῆς σκέπην ὑπεράνω τόσων ἀθώων μικρῶν κεφαλῶν, ἀπὸ τῶν ὁποίων διὰ χειρὸς κραταιᾶς θ' ἀπομακρύνῃ τὰς στερήσεις, τὰς κακουχίας, τὸν θάνατον.

Τελευτῶντες δ' εὐχόμεθα νὰ ληφθῇ ὑπ' ὄψιν ἡ αἴτησις ἡμῶν αὐτή, ὑπὸ τῆς Κοινότητος, καὶ νὰ γίνῃ δεκτὴ ὑπὸ τῆς Σεβαστῆς Ἐφορίας ἥτις ἐπιφέρουσα τὰς δεούσας τροποποιήσεις εἰς τὸν Νέον αὐτῆς Κανονισμόν, ἔστω πεπεισμένη ὅτι ἐπομένη τῇ εὐγενεῖ αὐτῆς ἀποστολῇ, τὰ ὕψιστα συμπάσης τῆς κοινότητος συμφέροντα θὰ ὑποστηρίξῃ.

Ἐπὶ τούτοις διατελοῦμεν μετὰ σεβασμοῦ.

Ὑπογρ. ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

14/27 Φεβρουαρίου 1903.

ΣΗΜΕΙΩΣΙΣ. Δυστυχῶς ἡ ἐπιστολὴ αὕτη δὲν ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν οὔτε ὑπὸ τῶν συνταξάντων τὸν νέον κανονισμὸν ἀλλ' οὔτε καὶ ὑπὸ τῶν ἀναμιγνυομένων καὶ ἐπιβαλλομένων διὰ τῶν φωνασκιῶν των ἀενάως διηνεκῶς καὶ παρατόλμως εἰς τὰς συνελεύσεις τῆς κοινότητος.

Ἀριθ. 2. (*)

Ἐν Κων/πόλει, τῇ 25 Φεβρουαρίου 1903.

Εὐγενέστατε Κύριε Συνάδελφε

Εὐκόλως ἐννοεῖτε μετὰ πόσου ἐνδιαφέροντος παρακολουθῶ τὰς ἐνεργείας καὶ τὴν δρᾶσιν τῆς κυβερνήσεως, ἧς τυγχάνετε φίλος καὶ ὑποστηρικτής, καὶ μετὰ πόσης εὐχαριστήσεως βλέπω, ὅτι πολλὰ τῶν προταθέντων καὶ ψηφισθέντων νομοσχεδίων θὰ ἐπιφέρουν πραγματικὴν βελτίωσιν εἰς τὴν κατάστασιν τοῦ τόπου.

Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐχάρην πολὺ ἀναγνώσας περὶ τοῦ νομοσχεδίου τοῦ ἀφορῶντος τὸ μονοπώλιον τῶν ἐκρηκτικῶν ὑλῶν, ὡς καὶ τοῦ σχετικοῦ μὲ τὴν κατάργησιν τοῦ τῶν εἰκονογραφημένων ταχυδρομικῶν δελταρίων, ἐκφράζω δὲ τὴν εὐχήν ὅπως ἴδω ὁσονούπω θεσπιζόμενον καὶ τὸ μονοπώλιον τῶν διδακτικῶν βιβλίων, τὸ ὁποῖον πρόκειται ν' ἀνατρέψῃ ἄρδην τὸ ἄθλιον σύστημα τῆς βιβλιοκαπηλείας, οὗτινος τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα, καὶ παρ' ἡμῖν, ὡς καὶ παρ' ὑμῖν δυστυχῶς πολὺ ἐπαισθητὰ ὑπῆρξαν, καθόσον ὑποσκάπτει ὄχι μόνον τὴν παιδείαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἠθικὴν τοῦ τόπου ἀνάπτυξιν.

Δυστυχῶς οἱ ἁρμόδιοι ἐπὶ τῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν λαῶν, δὲν ἀποβλέπουν εἰμὴ ἁπλῶς εἰς τὸ ζήτημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, τῆς προσκτήσεως δηλονότι ὅσον τὸ δυνατὸν περισσοτέρων γνώσεων, διὰ τῶν ὁποίων νὰ δυνηθῇ τὸ ἄτομον ἐφοδιαζόμενον δι' ὅσων προσόντων αἱ σημέραι αὐξάνουσαι ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς καθιστῶσιν ἀπαραίτητα, νὰ καθέξῃ θέσιν τινὰ εἰς τὴν κοινωνίαν καὶ νὰ πορίζηται τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

Δὲν περιῆλθέ τι εἰς γνῶσίν μου ἀναφορικῶς πρὸς τὴν ἠθικοποίησιν τοῦ λαοῦ, παραλλήλως πρὸς τὴν ἐκπαίδευσιν αὐτοῦ, ὡς ἐκ τούτου συχνότατα εὑρισκόμεθα εἰς τὴν δυσάρεστον θέσιν νὰ ἐπαναλάβωμεν τὸ γνωστότατον ἐκεῖνο λατινικὸν ρητὸν « purus grammaticus, purus asinus ».

Σημ. (*) Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐγράφη συνεπείᾳ δυσαρέστων γεγονότων ἀφορώντων τὸ ζήτημα τῶν ἐκθέτων. Τὴν ἐξιστόρησιν τῶν γεγονότων τούτων ἕνεκα τῶν ὁποίων Ἕλληνες πολῖται ἐφυλακίσθησαν, ἐξ ἀνάγκης καὶ διὰ λόγους εὐνοήτους παρελείψαμεν νὰ δημοσιεύσωμεν. Οὐδεὶς λόγος ὅμως μᾶς ἐμποδίζει νὰ δημοσιεύσωμεν ὅτι οἱ φυλακισθέντες οὗτοι Ἕλληνες πολῖται δὲν ἐπέτυχον τὴν δικαίαν ἀποφυλάκισίν των μεθ' ὅλας τὰς παρὰ τῇ προξενικῇ ἀρχῇ ἐντόνους παραστάσεις μου ἕνεκεν ἀδικαιολογήτου ἀδρανίας αὐτῆς.

Διὰ τοῦτο καὶ καθημερινῶς μετὰ ἄλγους ψυχικοῦ βλέπομεν τὸ τόσον σύνηθες ἐν Ἑλλάδι, ὥστε οὐδεμίαν ἐντύπωσιν πλέον προξενεῖ γεγονός, νὰ διορίζωσιν ὑπουργοὶ εἰς θέσεις ἀνυπάρκτους, ἢ ὅλως περιττὰς ἐν ὑπουργείῳ τινὶ νέους τοὺς ὁποίους μισθοδοτοῦσιν, ἐνῷ αὐτοί, εἰς οὐδεμίαν ἐργασίαν ὑποβαλλόμενοι ἀκολουθοῦσι τὰς πανεπιστημιακὰς σπουδάς των. Ἐκτὸς δὲ τούτου οἱ περὶ ὧν ὁ λόγος νέοι, ἵνα ἐπιτύχωσι τὸν διορισμόν των, ἀνάγκη νὰ δώσουν τὸν νενομισμένον ὅρκον, ὅτι θὰ ἐκτελοῦν εὐσυνειδήτως τὸ καθῆκόν των, δηλαδὴ θὰ μεταβαίνουν ἀνελλιπῶς εἰς τὸ γραφεῖόν των, ἐπομένως ἐν γνώσει τοῦ Κου ὑπουργοῦ, καὶ συνεννοούμενοι ἐκ τῶν προτέρων μετ' αὐτοῦ, οἱ νέοι οὗτοι ψευδορκοῦν. Πιθανὸν τινὲς τῶν ἐν λόγῳ ὑπαλλήλων νὰ καταρτισθῶσι σὺν τῷ χρόνῳ ὡς ἐπιστήμονες ἕξοχοι, ἀλλ' εἶναι ἀδιαφιλονείκητον ὅτι αἱ βάσεις τῆς ἠθικῆς αὐτῶν μορφώσεως, θὰ ἦναι σαθραί.

Ταῦτα προοιμιαζόμενος ἀναφέρω, ἵνα εἰσέλθω εἰς τὸ ζήτημα, ὅπερ θέλω νὰ θίξω, δηλαδὴ περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἐκλογῆς τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν.

Δὲν ἀρνοῦμαι ὅτι οἱ πλεῖστοι τῶν ὑπαλλήλων τούτων κατέχουν ὅσα προσόντα τὸ γράμμα τοῦ νόμου ἀπαιτεῖ ἀπὸ ὑπάλληλον ὑπουργείου, τὸ ὁποῖον ὄχι μόνον χρησιμεύει ὡς σύνδεσμος μεταξὺ τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ τοῦ λοιποῦ κόσμου, ἀλλὰ καὶ σκοπὸν ἔχει νὰ ὑπερασπίζῃ τὰ ἐν γένει συμφέροντα τοῦ ἑλληνικοῦ κράτους, καὶ πολὺ συχνότερον τῶν ἰδιωτῶν.

Ἵνα διορισθῶσι λοιπὸν οἱ τοιοῦτοι ὑπάλληλοι, ὁ νόμος ἀπαιτεῖ βεβαίως δίπλωμα δικηγόρου, ἐκτὸς δὲ τούτου καὶ γλωσσομάθειαν, ἡ δὲ κοινὴ γνώμη ἀπαιτεῖ σὺν τοῖς ἄλλοις καὶ ἀνεξαρτησίαν ὑλικήν, ἂν ὄχι περιουσίαν μεγάλην.

Τί δὲ συμβαίνει;

Τὸ ἀποτέλεσμα εἶναι, ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ οἱ ὑποψήφιοι εἰς τὰς τοιαύτας θέσεις, εἶναι νέοι πλούσιοι τῶν ὁποίων οἱ γονεῖς τοὺς εἶχον προορίσει παιδιόθεν διὰ τὸ στάδιον τοῦτο, καὶ πιθανὸν ὡς ἐκ τούτου συγκεντρώσαντες ὅλην αὐτῶν τὴν προσοχὴν εἰς τὰ ὑπὸ τοῦ νόμου ἁπλῶς ἀπαιτούμενα, τὰ ὁποῖα ὡς ἤδη εἶπον συνίστανται εἰς τὸ δίπλωμα καὶ τὴν γλωσσομάθειαν, προσεπάθησαν καὶ κατώρθωσαν ἴσως νὰ μορφώσουν διπλωματούχους καὶ γλωσσομαθεῖς, ἀλλὰ αὐτὸ καὶ μόνον.

Τὰ δὲ ἠθικὰ προσόντα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὸν καλῶς ἀνατραφέντα ἄνθρωπον ἰδίως ὅταν τυγχάνῃ ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν παρημελήθησαν ὀρθαλμοφανῶς.

Ἕκαστος ἐξ ἡμῶν γινώσκει πῶς ἀνατρέφονται, οἱ νέοι τῶν πλείστων

πλουσίων οἰκογενειῶν ἰδίᾳ τῶν ὑψιπλούτων. Παρ' ἡμῖν ὡς καὶ ἐν Ἑλλάδι ἀνεξαιρέτως τὰ τέκνα τῶν δῆθεν ἀριστοκρατῶν κατὰ μὲν τὴν μικρὰν αὐτῶν ἡλικίαν ἀνατρέφονται ὑπὸ ξένων γκουβερναντῶν, χωρὶς νὰ ἔχουν οὐδεμίαν συνάφειαν μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ κόσμου, ὃν θεωροῦσιν ὑποδεέστερον καὶ ἅμα ῥθάσουν εἰς ἡλικίαν διὰ νὰ εἰσέλθουν εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἀποστέλλονται εἰς Εὐρώπην, ὅπου καὶ ἀποκτοῦν τὸ ὑπὸ τοῦ νόμου ἀπαιτούμενον δίπλωμα.

Ὁποίας μορφώσεως ἐθνικῆς, πρέπει νὰ ῥαντασθῶμεν τὰ ὑπὸ τοιούτους ὅρους ἀνατραφέντα ἄτομα, τὰ οὐδὲν ἢ ἐλάχιστα διδαχθέντα περὶ τοῦ τόπου των, ὁποίας δὲ ἀξίας τὰ ἄτομα αὐτά, τὰ τίς οἶδε διὰ τίνος μέσου ἀποσπάσαντα τὸ διπλωμά των;

Διὰ τὸν χύδην λαόν, διὰ τὸν μὴ σκεπτόμενον ἄνθρωπον, βεβαίως οἱ τοιοῦτοι ὑποψήφιοι τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν θὰ ἦναι καθ' ὅλα τέλειοι, διότι καὶ ξένην γλῶσσαν ἂν ὄχι γλώσσας ἀνεπιλήπτως γνωρίζουν, καὶ κάτοχοι διπλωματος ἐκ Παρισίων ἢ Βερολίνου εἶναι, πλὴν ὁ ἀντιλαμβανόμενος ἰδίοις ὄμμασι τὰ πράγματα καὶ βλέπων αὐτοὺς ἐν τῇ δράσει των, εἶναι ἀδύνατον νὰ μὴ καταδικάσῃ τὸ σύστημα τοῦτο τῆς προσλήψεως ὑπαλλήλων, καὶ νὰ μὴ δυσῳρήσῃ βλέπων τὰ κακὰ ἀποτελέσματα αὐτοῦ.

Ὁ προσεκτικὸς παρατηρητὴς θὰ ἴδῃ ἀμέσως (ὅπερ ἄλλως τε εἶναι ἀρκούντως καταφανὲς) ὅτι ὄχι μόνον ἀγνοοῦν τὴν ἱστορίαν, τὴν σύστασιν καὶ αὐτὰ τὰ συμφέροντα τοῦ τόπου των, ἀλλὰ τὸ χειρότερον ὅτι εἶναι τόσον προκατειλημμένοι κατὰ τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν κατοίκων της, καὶ τοῦτο ὡς ἐκ τῆς ἣν ἔλαβον ἀνατροφῆς, ὥστε ὄχι μόνον θεωροῦν πᾶν ὅτι ἑλληνικὸν ὑποδεέστερον οἱουδήποτε ξενικοῦ, ἀλλὰ καὶ ὅτι πᾶς Ἕλλην, διαφερόμενος πρὸς ξένον, κατ' ἀνάγκην ἔχει ἄδικον, ἵνα ἐκφρασθῶμεν δὲ περιεκτικῶς, τὸ συμπέρασμα τῶν φρονημάτων καὶ πεποιθήσεων αὐτῶν εἶναι ὅτι « πᾶς Ἕλλην, βάρβαρος. »

Δὲν θεωρῶ ἐπάναγκες νὰ φέρω παραδείγματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν λεγομένων μου, δὲν ἀμφιβάλλω ὅτι ἐνθυμεῖσθε τὰ τρία δυσάρεστα ἐκεῖνα γεγονότα, τὸ τοῦ Nicolson ἐπεισόδιον, τὸ τοῦ φόνου τοῦ πελοποννησίου ἐκείνου ὑπὸ μέλους τῆς γαλλικῆς τῶν μηχανικῶν ἀποστολῆς, ὡς καὶ τὸ τελευταῖον αὐτό, τὸ τῶν Τρικάλων ἐννοῶ, καθ' ὃ ὁ ἐγκληματήσας ὑπάλληλος προξενείου ἐφυγαδεύθη. Παραλείπω τὸ ἕτερον συνηθέστατον ἄτοπον τοῦ νὰ βλέπωμεν τοὺς ξένους ἀτιμωρητεὶ κακουργοῦντας ἐν Ἑλλάδι.

Πάμπολλα τοιαῦτα παραδείγματα θὰ ἠδυνάμην νὰ σᾶς ἀναφέρω ἴσως οὐχὶ τῆς αὐτῆς σπουδαιότητος, ἅτινα ὅμως ἀποδεικνύουσι πόσον ὀρθὴ εἶναι

ἡ παρατήρησίς μου αὕτη, καὶ δικαία ἡ ἀγανάκτησις παντὸς Ἕλληνος, ὅστις βλέπει ἑαυτὸν φορολογούμενον χάριν μισθοδοτήσεως ὑπαλλήλων, οἵτινες ὄχι μόνον δὲν τὸν ἐννοοῦν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν πρωτέρων τὸν καταδικάζουν.

Νομίζω ὅτι ἁπλοῦν βλέμμα ἐὰν ρίψῃ τις ἐπὶ τῆς ἰδιαιτέρας ταύτης τάξεως, τῆς ἀποτελουμένης ἐκ τῶν ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν ἐν γένει τῶν ὁποίων ἡ ἐπικοινωνία, ἀντὶ νὰ ἦναι προσιτὴ καὶ δυνατὴ εἰς πάντας τοὺς Ἕλληνας ὑπηκόους, ἐπιφυλάττεται δι' ὀλίγους προνομιούχους μόνον, ἁπλοῦν λέγω βλέμμα ἤθελεν ἐξαρκέσει ὅπως σχηματίσῃ τις ἰδέαν περὶ τῆς ἀληθείας τῶν ἀναφερθέντων.

Δὲν ὑπάρχει ἄρα θεραπεία διὰ τὸ κακὸν τοῦτο; ἤθελεν ἐρωτήσει τις. Πρὶν ἢ ἐξετάσωμεν τὸ πρὸς θεραπείαν μέσον, ἂς προσθέσωμεν εἰς ὅσα ἀνωτέρω ἀνερέραμεν καὶ τὸ ἑξῆς· ὅτι δηλ. ἐνῷ τὸ σύνολον τῶν ἀνθρώπων, ἐκλέγουσι στάδιόν τι, ἢ ἐκμανθάνουσι τέχνην τινά, ἵνα ἐργαζόμενοι πορισθῶσι τὰ τοῦ βίου, ἐνιοι (ὀλίγιστοι εὐτυχῶς) τῶν ῥηθέντων ὑποψηφίων καὶ κατόπιν ὑπαλλήλων τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν, ὡς ἐκ τοῦ εἴδους τῆς ὑπηρεσίας των, ἰδίᾳ δὲ ὡς ἐκ τῆς ἣν ἐλαβον ἀνατροφῆς ἀσπάζονται τὸ διπλωματικὸν στάδιον, ὅπως ἐν προσεχεῖ ἢ ἀπωτάτῳ μέλλοντι ἀπολαύσωσι δόξης καὶ τιμῶν, καὶ ἵνα κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ σταδίου των, ἐν τῇ ἰδιότητι των ὡς προσκεκολλημένοι πρεσβειῶν, ἢ γραμματισκοι προξενείων, διασκεδάσωσι περιφερόμενοι εἰς τὰς αἰθούσας.

Ἂς ἐξετάσωμεν τώρα ἐὰν ὑπάρχῃ τρόπος θεραπείας εἰς τὸ ἄτοπον τοῦτο.

Ἐσκέφθην ἐπανειλημμένως περὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ εὑρίσκω ὅτι ὁ καταλληλότερος τρόπος πρὸς θεραπείαν τοῦ ἀτόπου τούτου, τοῦ ὁποίου οἱ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ Ἕλληνες αἰσθάνονται ὅλα τὰ δυσάρεστα ἐπακόλουθα, ἤθελεν εἶσθαι νὰ ὑποχρεοῦνται οἱ ὑποψήφιοι οὗτοι νὰ ἐκμάθουν τοὐλάχιστον τὰ ζωτικὰ καὶ σύγχρονα συμφέροντα τοῦ κράτους τὸ ὁποῖον ὑπηρετοῦν, τὰ ἠθικά τε καὶ ὑλικά, διότι καθὼς γνωρίζομεν μέγα μέρος τῶν συμφερόντων τῆς Ἑλλάδος δὲν βασίζονται εἰμὴ ἐπὶ ἱστορικῶν καὶ ἠθικῶν λόγων, περὶ τῶν ὁποίων οὐδεμία μνεία γίνεται εἰς τοὺς νόμους τοῦ κράτους.

Πολλάκις εἴδομεν, καὶ βλέπομεν εἰσέτι ἀνθρώπους τεταγμένους νὰ διαπραγματευθοῦν ἐμπορικὰς συνθήκας, μὴ γνωρίζοντας, οὔτε κἂν κατ' ἐπιφάνειαν τὰς παραγωγικὰς δυνάμεις τοῦ τόπου των.

Πῶς εἶναι τότε δυνατὸν νὰ εὐημερήσῃ ὁ ἑλληνισμός; καὶ πρέπει νὰ ἐκπλαττώμεθα ἐὰν δὲν τὸν βλέπομεν εὐημεροῦντα;

Ἐπανερχόμενος λοιπὸν εἰς τὸ ζήτημά μας λέγω, ὅτι ἵνα οἱ νέοι οὗτοι ἀναγκασθῶσι νὰ γνωρίσωσι τὸν τόπον των, καὶ πληροφορηθῶσι περὶ τῶν

ἀναγκῶν καὶ τῶν συμφερόντων του, δὲν θὰ ἤρκουν αἱ αὐστηραὶ διατάξεις, καὶ αἱ συνεχῶς ἐκδιδόμεναι ἐγκύκλιοι, ὁ προσφορώτερος τρόπος, κατ' ἐμὴν ἀντίληψιν ἤθελεν εἶσθαι νὰ ἀναγκάζωνται διὰ νόμου οἱ ὑπάλληλοι οὗτοι, πρὶν ἢ διορισθοῦν εἰς τὸ ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, νὰ περιέρχωνται τοὺς διαφόρους νομοὺς τοῦ κράτους, ὡς ὑπάλληλοι τοῦ ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, εἴτε εἰς τὰς νομαρχίας, εἴτε εἰς τὰ τελωνεῖα, καὶ οὕτω ἐξ ἀνάγκης καὶ ἐφ' ὅσον ἡ διανοητικὴ των ἀνάπτυξις τὸ ἐπιτρέπει, θὰ διδαχθοῦν καὶ θὰ ἐννοήσουν, τί ἐστὶ ἑλληνισμός, τί ἐστὶ **ῥωμιοσύνη.**

Ὅταν δὲ ἐκ τοῦ σύνεγγυς ἰδοῦν τὸν λαὸν τοῦτον, τὸν ὁποῖον τόσον ὀλίγον γνωρίζουν καὶ τὸν ὁποῖον ἐδιδάχθησαν νὰ ὑποβιβάζουν, ἐλπίζω ὅτι ἐὰν τὸ λογικὸν αὐτῶν δὲν ἐστρεβλώθη ὁλοτελῶς, θὰ ἀναγνωρίσουν μόνοι τὴν πλάνην των, καὶ παραβάλλοντες τὸν λαὸν τοῦτον πρὸς ἄλλους τῆς δυτικῆς Εὐρώπης θὰ εὕρουν ὅτι ὄχι μόνον κατ' οὐδὲν ὑπολείπεται αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς πολλὰ ὑπερτερεῖ αὐτούς, καὶ τείνοντες χεῖρα φιλικὴν πρὸς αὐτὸν θὰ καυχῶνται τοῦ λοιποῦ ὅτι εἶναι Ἕλληνες καὶ θὰ αἰσθανθῶσι τὴν εὐγενῆ φιλοδοξίαν νὰ ἐργασθῶσι διὰ τὸ καλὸν τοῦ τόπου των.

Ὑπάρχει καὶ ἕτερον ζήτημα ἐπὶ τοῦ ὁποίου θέλω νὰ ἐπισύρω τὴν προσοχήν σας, καὶ περὶ τοῦ ὁποίου ἀγνοῶ ἐὰν οἱ ἐν Ἑλλάδι ἀρκούντως ἐμερίμνησαν· εἶναι τὸ τόσον σοβαρὸν ζήτημα τῆς τῶν λευκῶν σωματεμπορίας « traite des blanches » ὡς ὀνομάζουν ἐν Εὐρώπῃ τὴν ἐπονειδιστον καὶ βάρβαρον ταύτην λῃστείαν, ἥτις ὑπὸ κερδοσκόπων ἀλιτηρίων διαπράττεται καὶ τόσας νεανίδας ὑπούλως καὶ ἀνάνδρως παγιδεύει.

Κατὰ τῆς κοινωνικῆς ταύτης ἀτιμωτικῆς πληγῆς, ὡς γνωστὸν ἐν Εὐρώπῃ κατὰ τὸ τελευταῖον συνέδριον τῶν Παρισίων πολλαὶ ἀποφάσεις ἐλήφθησαν.

Καὶ ἡμεῖς ἀνάγκη νὰ ἐργασθῶμεν ἵνα περιστείλωμεν τὸ κακόν, τὸ ὁποῖον μεγάλας λαμβάνει διαστάσεις καὶ ἐμποδίσωμεν τὴν ἀπώλειαν τόσων ὑπάρξεων ζωτικῶν τοῦ ἔθνους μας παραγόντων.

Τὰς σκέψεις μου ταύτας καλὸν ἔκρινα νὰ ὑποβάλλω ὑμῖν, γνωρίζων ἐκ τῶν προτέρων, πόσον τὴν εὐημερίαν καὶ τὴν πρόοδον τοῦ ἑλληνισμοῦ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθε, βασιζόμενος δὲ ἐπὶ τῆς φιλίας, ἧς ἐνδείξεις ἔσχον παρ' ὑμῶν, καὶ ἐπὶ τῆς κοινωνικῆς θέσεως εἰς ἣν ἐπαξίως σᾶς ἀνεβίβασεν ἡ τοῦ λαοῦ ψῆφος, ἰδίᾳ δὲ ὡς τρέφων ἄκραν πρὸς ὑμᾶς ἐκτίμησιν, ἔλαβα τὸ θάρρος νὰ σᾶς γράψω τὴν ἐκτενεστάτην ταύτην ἐπιστολήν, ἥτις ἀναμφιβόλως θὰ σᾶς κουράσῃ, ἀλλ' ἥτις πιθανὸν καὶ νὰ σᾶς ἀνακουφίσῃ πρὸς στιγμήν, ἀπὸ τὰς κοπώσεις τῶν πολλάκις στειρῶν συζητήσεων τοῦ βουλευτηρίου.

Τὰ ζητήματα ταῦτα βεβαίως ἔχουν ἀνάγκην μεγαλειτέρας ἀναπτύξεως, μολοντοῦτο ἤθελον λογίζεσθαι εὐτυχὴς ἐὰν εἶχον τὴν πολύτιμον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου γνώμην σας.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος παρακαλῶ Ὑμᾶς νὰ δεχθῆτε τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀμερίστου πρὸς Ὑμᾶς ὑπολήψεως, μεθ' ἧς διατελῶ.

(Ὑπογρ.) ΣΠΥΡΙΔΩΝ Κ. ΖΑΒΙΤΖΙΑΝΟΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	Σελ.
Ἀφιέρωσις	3
Εἰκὼν Κωνστ. Ζαβιτζιάνου . .	α′
Βιογραφικὸν Σημείωμα . .	γ′—η′
Πρόλογος	I—IV
Σκέψεις περὶ τῆς καταστάσεως τοῦ Ἑλληνισμοῦ	5
Κρίσεις Ἕλληνος Πρεσβευτοῦ περὶ ἀγωγῆς Κορασίων . . .	8
Συνέπειαι τοιαύτης ἀγωγῆς. .	9
Περὶ δῆθεν ἀριστοκρατῶν . .	10
Σύγκρισις Ἑλληνικοῦ μετὰ ξένων λαῶν	13
Ξένοι καὶ Ἕλληνες διδάσκαλοι.	17
Περὶ ἀνατροφῆς ἐν γένει τῶν Ἑλληνοπαίδων καὶ συνέπειαι αὐτῆς	22
Ἀπόγνωσις τοῦ Ἕλλην. λαοῦ .	24
Οἰκονομικὴ κατάπτωσις αὐτοῦ .	25
Θνησιμότης τῶν ἐκθέτων παρ'ἡμῖν	27
Ὑγιεινὴ ἐν Ἑλλάδι. . . .	29
Πρακτικὰ τῶν συνελεύσεων τῆς Κοινότητος τοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως	33
Αἴτησις ἰατροῦ Ζαβιτζιάνου περὶ προστασίας τῶν Ἐκθέτων τοῦ Πέραν τῆς Κων/πόλεως . .	44
Κανονισμὸς τῆς Ὑπηρεσίας τῶν Ἐκθέτων τῆς Παναγίας τοῦ Πέραν Κων/πόλεως . . .	49
Περὶ ἱδρύσεως Μαιευτηρίου	55 καὶ 91
Τὸ ἐπιβλαβὲς τῶν Βρεφοκομείων	57
Αἱ ἐν τοῖς ἐκθετοκομείοις τροφαὶ	61
Ἀνατροφὴ ἐν τοῖς ἐκθετοκομείοις καὶ ἀσύλοις	64
Σφαλεραὶ ἰδέαι περὶ ἐνθαρρύνσεως τῆς ἀνηθικότητος διὰ τῆς προστασίας τῶν Ἐκθέτων .	66
Περὶ νοσηρότητος καὶ κληρονομικῶν διαθέσεων τῶν Ἐκθέτων	70
Ἔκθετα Κων/πόλεως . . .	72
Ἀνάγκη προστασίας Ἐκθέτων .	73
Δῆθεν Οἰκονομολόγοι . . .	77
Περὶ τεχνητοῦ θηλασμοῦ . .	79
Αἱ τροφαὶ τῶν Ἐκθέτων τοῦ Πέραν Κων/πόλεως	80
Κλείσιμον τῶν Ἐκκλησιῶν . .	84
Κατάθεσις χρημάτων πρὸς σχηματισμὸν κεφαλαίου πρὸς βελτίωσιν τῆς τύχης τῶν Ἐκθέτων	85
Ἵδρυσις Σωματείου Δεσποινίδων	86
Προσθῆκαι	1—3
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	
Ἐπιστολὴ α′. Πρὸς τὴν Σεβαστὴν Κεντρικὴν Ἐφορίαν τῆς Ὀρθοδόξου Κοινότητος Σταυροδρομίου	I—VI
Ἐπιστολὴ β′. Πρὸς πολιτευόμενον	VII—XII

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

Sur la Peste de Bagdad en 1875 et 1876 Communication faite dans la séance de l'Académie de Médecine de Paris en 9bre 1877. — Bulletin de l'Académie de Médecine de Paris.

De l'allaitement des enfants par le lait de chèvre
Constantinople 1888.

Sur l'arseniate de quinine - Etude clinique
Constantinople 1889.

Des cabinets d'aisance - Etude d'Hygiène domestique
Constantinople 1889.

Ἔκθεσις περὶ τῶν ἐκθέτων τοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν Σ. Κ. Ἐφορίαν τῆς ἐκκλησίας τῶν Εἰσοδίων τοῦ Πέραν Κωνσταντινουπόλεως 1890.

Un cas de fausse queue, de déviation scoliotique, et de difformité des membres inférieurs chez une petite fille
Constantinople 1892.

Service des enfants trouvés de N. D. de Péra.
Travail couronné par l'Académie de Médecine de Paris
Constantinople 1892.

Les enfants trouvés de Constantinople.
Mémoire presenté au Congrés d'assistance publique et bienfaisance privée Paris 1900.

Service des enfants trouvés de N. D. de Péra.
Travail couronné par l'Académie de Médecine de Paris
Constantinople 1902.

La peste en 1875 et 1876 en Mésopotamie et la peste à la fin du XIX Siècle - Communication faite au Congrès International de Médecine de Paris 1900. Section de Médecine et Chirurgie Militaire.